

SUOMEN EVANKELISLUTERILAISTEN
SEURAKUNTIEN KIRKOLLISVIRKATALOJEN
METSÄT JA METSÄTALOUS

M. LAPPI-SEPPÄLÄ

*Die Wälder und die Waldwirtschaft der evangelisch-lutherischen
Kirchengemeindegüter in Finnland*

REFERAT

HELSINKI 1940

Sisällysluettelo.

	Sivu
Alkusanat	3
Johdanto	4
Kirkollisvirkatalojen metsät	8
Tutkimusaineisto	8
Kirkollisvirkatalojen laatu, pinta-ala ja sijainti	10
Kirkollisvirkatalojen suuruussuhteet	16
Kasvullisen metsämaan jakaantuminen alaluokkiin	22
Puulajisuhteet	26
Ikäluokkasuhteet	28
Metsien puuvarasto	31
Kokonaiskuutiomäärä	31
Tukkipuuvarasto	38
Kirkollisvirkatalojen metsätalous	44
Historiikka	44
Metsätalouden järjestely ja valvonta nykyisin	49
Metsänhoitotyöt kirkollismetsissä	52
Kirkollismetsien liiketalous	56
Tutkimusaineisto	56
Hakkausmäärä	58
Metsätalouden rahatulot	72
Metsätalouden luontoistulot	77
Metsätalouden kokonaistulot	79
Metsätalouden menot	83
Metsätalouden liikejäämä	92
Kirkollisvirkatalojen maa- ja metsäomaisuuden raha-arvo	100
Metsäpääoman vuotuinen tuotto	109
Metsätulojen merkitys seurakuntien taloudessa	113
Tutkimusaineisto	113
Maaseurakuntien tärkeimmät tulolähteet	117
Metsätulojen vaikutus kirkollisverotuksen suuruuteen	121
Seurakuntien metsätulot ja seurakunnalliset rahastot	126
Tutkimuksen päätulokset	136
Kirjallisuusluettelo	142
Liite: Suomen maaseurakuntien eri tulolajit, rahastot ja veroäyrin hinta	144
Referat	157

Alkusanat.

Maamme kirkollisvirkatalojen metsistä ja metsätaloudesta on julkisuudessa varsin vähän tietoja esitetty. Näiden metsien laadusta ja seurakuntien metsänhoidosta lienee sangen harvalla metsäammattimiehelläkään oikeata käsitystä. Mutta vielä puutteellisempia ovat olleet tiedot seurakuntien metsätuloista ja niiden merkityksestä seurakuntien taloudessa.

Kun ns. pika-asutustoiminta, joka parhaillaan on maassamme saatu käyntiin, uhkaa monin paikoin suuresti supistaa maamme seurakuntien maa- ja metsäomaisuutta siirtämällä sen toisiin käsiin, on muodostunut tavallaan ajankohtaiseksi sen seikan selvittely, millaisesta omaisuudesta tässä on kysymys, miten tätä omaisuutta on aikaisemmin hoidettu, mitä se on maamme seurakunnille tuottanut ja mitä tämä tulo on niille vuosittain merkinnyt. Samalla se auttaa muodostamaan oikeata käsitystä siitä muuttuvasta tilanteesta, jonka mainittu suuri maareformi on kenties monin paikoin luova, ja arvioimaan sen seurauksia sekä seurakunnille että myöskin seurakuntien yksityisille jäsenille.

Toivoen että tutkimukseni edes jollakin tavoin on täydentävä vajavaisia tietoja edellä esitetyistä seikoista saatan sen julkisuuteen. Samalla lausun mitä parhaimmat kiitokseni Suomen Metsätieteelliselle Seuralle siitä, että Seura myöntämällänsä apurahalla on tutkimustyötäni tukenut sekä hyväksymällä sen julkaisusarjaansa tehnyt mahdolliseksi sen painattamisen.

Myöskin tahdon tässä yhteydessä kiittää tohtori *Paavo Virkkusta* ja esittelijäneuvos *K. K. Aroa* siitä, että he ovat sallineet minun käyttää ja julkaista seurakuntien tuloja ja rahastoja koskevaa tilastoaineistoa.

Helsingissä, marraskuun 1 p:nä 1940.

T e k i j ä.

Johdanto.

Kirkollisvirkataloiksi kutsutaan seuraavassa seurakuntain tarpeita palvelevia, papiston ja lukkari-urkurienvirkataloja. Tutkimus kohdistuu ainoastaan evankelisluterilaisten seurakuntien virkataloihin, joten seurakunnista puhuttaessa tarkoitetaan aina, ellei erityisesti toisin mainita, evankelisluterilaisia seurakuntia.

Kirkollisvirkatalot ovat aikojen kuluessa syntyneet eri tavoilla. Varhaisimpina aikoina lienee maassamme kuten Ruotsissakin kirkollinen omaisuus saanut alkunsa lahjoituksista. Huomattavana tekijänä näiden lahjoitusten joukossa ovat Suomessa olleet entisille epäjumalille omistetut uhripaikat ja pyhät lehdot, joita kristinuskoon kääntyneet pakanat piispan kehoituksesta luovuttivat kirkolle (A. I. Salmi 1933). Myöskin tuli seurakunnan jo vanhojen maakuntalakien mukaan hankkia papilleen asunto ja maata. Viimeistään kirkon vihkimistilaisuudessa piti pappilan olla valmiina ja mitä sen tiluksista puuttui, se tuli talonpoikain täyttää. Varsin yleistä oli, että talonpojat luovuttivat omista tiluksistaan kappaleita tähän tarkoitukseen. Tähän viittaa myöskin virkatalojen tilusten hajanaisuus. Vanhoina aikoina saatiin virkataloja usein myöskin lahjana ja testamenttien kautta erityisesti papinviran ylläpitoa varten. Myöskin on virkataloja saatu valtion maista sekä ostamalla. Joskin siis maatilojen hankinta papistolle ja sittemmin myöskin lukkari-urkureille virka-asunnoksi sekä palkan lisäksi tapahtui eri tavoin, niin joka tapauksessa on seurakuntien käyttö- ja hallintaoikeus näihin virkataloihin ollut alunperin ja on yhä edelleenkin tarkoin rajoitettu. Sen vuoksi myöskin kirkollisvirkatalojen metsien käyttö muihin seurakunnallisiin tarkoituksiin kuin niihin, joita silmällä pitäen virkatalot on nimenomaan hankittu tai saatu, on varsin rajoitetussa määrässä mahdollista.

Tästä virkataloluonteesta johtuu, ettei kirkollisvirkataloja voida pitää varsinaisesti seurakuntien omaisuutena eikä niiden metsiä myöskään seurakunnan metsinä. Omistusoikeudelliselta kannalta kirkollisvirkatalot herättävätkin tästä syystä erikoista mielenkiintoa, ja ovat siitä oikeus-

oppineet esittäneet erilaisia mielipiteitä. Kirkollisvirkataloja lienee katsottava säätiöiksi, jotka ovat annetut määrättyyn tarkoitukseen, vaan ei kenenkään nimenomaiseksi omaisuudeksi. Kirkollisvirkatalojen metsiä hoidetaan vahvistetun suunnitelman mukaisesti ja metsähallituksen valvonassa. Virkatalojen metsänkäytöstä ja metsätalouden tuloihin nähden on rajoittavia määräyksiä olemassa. Tässä mielessä nämä kirkollisvirkatalojen metsät oleellisesti eroavat esim. niistä seurakunnan omilla varoilla hankituista tahi seurakunnan saamista metsistä, siis varsinaisista seurakunnan metsistä, joiden käyttöä ja hoitoa eivät sido eivätkä rajoita muut kuin yksityismetsälain määräykset.

Maamme kirkollisvirkatalot ovat laadultaan ja varsinkin tilusalansa puolesta sangen erilaisia. Kaikilla kirkollisen viran haltijoilla ei maassamme ole virkataloa, eikä edes virka-asuntoa. Seurakunnat, joiden virkailijoilla ei ole virkataloa, ovat eräissä tapauksissa hankkineet heidän asunnokseen tarpeelliset rakennukset. Mikäli tällaiseen virka-asuntoon kuuluu sangen vähän maata, esim. ainoastaan tonttimaata tahi puutarhamaa, ei sitä voitane varsinaiseksi virkataloksi nimittää. Joka tapauksessa ei virkatalokäsité aina ole täysin selvä ja riidaton.

Maamme kirkollisvirkatalojen lukumäärästä ja niiden kokonaispintaaloista ei myöskään voida täysin tarkkoja tietoja esittää. Piispain kokouksen joulukuun 8 päivänä 1937 asettama komitea, jonka tehtävänä oli selvittää evankelisluterilaisten seurakuntien kirkollismetsien hoitoa koskevia kysymyksiä, hankki tarkoitustaan varten tietoja kaikkiin seurakuntiin lähetetyillä tiedustelulomakkeilla. Komitea mainitsee mietinnössään saaneensa tiedot jotenkin kaikista seurakunnista, joiden maaomaisuuteen kuului metsämaata. Nämä tiedot koskivat 900 eri virkataloa ja palkkatilaa, joista papiston virkataloja oli 735 ja lukkarienvirkataloja 165. Tiedustelunsa tuloksena komitea myöskin mainitsee, että näistä 900 virkatalosta 690 virkatalolla olisi ollut metsää kotitarpeeksi riittävästi, jostavastoin 210 virkatalolla metsä ei olisi riittänyt kotitarpeeksi tahi ei sitä olisi ollut lainkaan. Todennäköisesti ei mainittuunkaan virkatalojen kokonaislukumäärään vielä kuulunut kaikkia sellaisia pinta-alaltaan vähäisiä virkataloja, joiden maaomaisuus käsittää vain viljelys-, puutarha- tahi tonttimaata.

Kirkollisvirkatalojen metsät.

Tutkimusaineisto.

Seuraavassa esitettävät tiedot maamme kirkollisvirkatalojen metsistä eivät käsitä kaikkia maamme kirkollisvirkataloja, vaan ainoastaan ne virkatalot, joilla vuoden 1938 päättyessä oli metsähallituksen toimesta laadittu ja vahvistettu metsätaloussuunnitelma. Käsittelyn ulkopuolelle jäävät näin ollen

1) pinta-alaltaan ja varsinkin metsäalaltaan siksi vähäiset virkatalot, ettei niille metsätaloussuunnitelmaa ole katsottu tarpeelliseksi laatia ja vahvistaa noudatettavaksi;

2) sellaiset seurakuntajakojen johdosta tahi muulla tavoin äskettäin muodostuneet virkatalot, joille ei vielä mainittuna ajankohtana ole ehditty laatia ja vahvistaa metsätaloussuunnitelmaa.

Mitään tarkkaa määritelmää siitä, kuinka suuri metsäpinta-ala virkatalolla tulisi olla, ennen kuin metsätaloussuunnitelman laatiminen virkatalon metsälle on katsottu tarpeelliseksi, ei voida esittää. Tämä on ollut suuresti riippuvainen mm. metsätalouden voimaperäisyydestä ja menekkioloista. Esimerkkinä mainittakoon, että metsätaloussuunnitelma on eräissä tapauksissa laadittu virkatalolle, jonka metsämaan pinta-ala on alle 20, jopa joskus alle 10 ha. Myöskin on metsätaloussuunnitelmat varsin lukuisilla siksi pienikokoisilla tiloilla, ettei niiden metsä ole riittävä edes virkatalon omiin tarpeisiin. Yleensä on metsätalouden voimaperäistyminen ja kehitys vienyt siihen, että metsätaloussuunnitelmia on viime vuosina laadittu kooltaan pienemmille virkataloille kuin aikaisemmin.

Seurakuntajakojen yhteydessä tulevat emäseurakunnan virkatalot muun omaisuuden yhteydessä useimmiten jaetuiksi. Täten muodostuu uusia virkataloja, joiden metsille ei kuitenkaan niin kauan kuin tavallisesti verrattain pitkäaikaiset jakotoimitukset ovat kesken, eivätkä siis uusien virkatalojen rajat ole lopulliset ja riidattomat, voida ryhtyä metsätaloussuunnitelmaa laatimaan. Isojakotoimitusten keskeneräisyys on taasen Pohjois-Suomessa ollut esteenä virkatalojen lopulliselle muodostumiselle ja metsätaloussuunnitelmien laatimiselle niille.

Kehitys johtaa siis useitakin eri teitä siihen, että niiden kirkollisvirkatalojen lukumäärä, joilla on vahvistettu metsätaloussuunnitelma ja jotka siis esiintyvät metsähallituksen kirkollismetsiä koskevissa tilastoissa, vuosi vuodelta lisääntyvät. Ainoastaan ani harvat poikkeukselliset tapaukset, kuten esim. kokonaisen virkatalon myyminen, vaikuttavat päinvastaiseen suuntaan.

Tätä seikkaa kuvaa seuraava, evankelisluterilaisten seurakuntien mainitunlaisten kirkollisvirkatalojen lukumäärän kehitystä esittävä asetelma:

Kirkollisvirkatalojen lukumäärä, joilla oli vahvistettu metsätaloussuunnitelma:

Vuonna	Papistön virkataloja	Lukkarin virkataloja	Virkataloja yhteensä
1923	620	33	653
1928	637	78	715
1933	655	95	750
1938	677	104	781

Yleensä pienikokoisten (vrt. siv. 10—11) lukkarin virkatalojen lukumäärä osoittaa erikoisesti huomattavaa lisääntymistä ts. niille on viime vuosina yhä yleisemmin laadittu metsätaloussuunnitelma.

Virkatalot, joilla on metsätaloussuunnitelma, tulevat vähitellen käsittelemään yhä suuremman osan maamme kaikista kirkollisvirkataloista. Varsinkin metsätaloutta silmällä pitäen on jo nyt niillä kirkollisvirkataloilla, joilla ei vielä ole metsätaloussuunnitelmaa ja jotka siis ovat mainitun ryhmän ulkopuolella, ainoastaan sangen vähäinen merkitys.

Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä korostaa sitä seikkaa, että mikäli on kysymys maamme seurakuntien maa-omaisuudesta tahi metsätaloudesta, jäävät seuraavassa kokonaan käsittelyn ulkopuolelle ne seurakuntien oston kautta tahi muuten hankkimat tilat, tilanosat, tonttialueet tahi metsäpalstat, joita ei ole liitetty virkataloihin eikä tehty virkataloluontoisiksi. Näillä metsämailla ei tästä syystä ole myöskään vahvistettua metsätaloussuunnitelmaa, eivätkä ne ole metsähallituksen valvonnassa. Tämänluontoisten, varsinaisesti seurakuntien maiden ja metsien laajuudesta ja laadusta ei liene tietoja käytettävissä. Kirkollisvirkatalojen rinnalla on tämän seurakuntain maaomaisuuden merkitys kuitenkin varsin vähäinen.

Kirkollisvirkatalojen metsistä seuraavassa esitettävät tiedot perustuvat näille metsille laadittuihin metsätaloussuunnitelmiin sekä virkatalojen metsissä määrääjoittain suoritettujen erilaisten tarkastusten ja metsän-

arviointien tuloksiin. Näiden tietojen laadusta, arvioimistavoista ym. sei-koista annetaan yksityiskohtaisempia tietoja myöhemmin niiden erikois-käsittelyn yhteydessä.

Samalla on syytä huomauttaa, että koska pinta-alatiedot samoin kuin muutkin metsiä ja metsätaloutta koskevat tiedot kohdistuvat joko vuo-teen 1938 tahi sitä edeltäneeseen aikaan, sisältyvät Moskovan rauhassa 12/3-1940 uuden rajan taakse jääneet virkatalot ja niiden osat tutkimuk- sessa esitettyihin kokonaislukuihin. Kuitenkin on eräisiin pääasioihin näh- den esitetty myöskin mainitun rauhanteon johdosta tapahtuneet muu- tokset.

Kirkollisvirkatalojen laatu, pinta-ala ja sijainti.

Maamme kirkollisvirkatalojen kokonaispinta-ala ja sen jakaantuminen päätiluslajeihin vuonna 1938 käy selville taulukosta 1.

Taulukko 1. Kirkollisvirkatalojen pinta-ala.

Tabelle 1. Bodenfläche der kirchlichen Amtsgüter.

Virkatalojen laatu Art der Amtsgüter	Virkatalojen luku Anzahl der Amtsgüter	Kasvullista metsämaata Produktiver Waldboden	Huonokasy. metsämaata Weniger produktiver Waldboden	Metsämaata kaikkiaan Waldboden insgesamt	Joutomaata Odland	Maatalous- maata Landw. genutzter Boden	Maa-ala yhteensä Bodenfläche insgesamt	%
<i>Ev. luteril. seurakunnat: Ev.-luther. Gemeinden:</i>								
Papiston virkatalot — Amtsgüter d. Geistlichen	677	147 396.16	57 629.84	205 026.00	22 787.75	32 699.89	260 513.64	89.5
Lukkarien virkatalot — Amtsgüter der Küster	104	7 825.88	3 833.05	11 658.93	1 891.62	1 850.25	15 400.80	5.3
Kirkon tilat — Kirchen- güter	3	584.28	299.62	883.90	146.26	166.11	1 196.27	0.4
Yht. — Zusammen	784	155 806.32	61 762.51	217 568.83	24 825.63	34 716.25	277 110.71	95.2
<i>Kreikk.kat. seurakunnat: Griech.-kath. Gemeinden:</i>								
Kaikki tilat ja luostarit — Alle Güter u. Klöster	23	9 536.18	2 260.75	11 796.93	1 333.38	920.75	14 051.06	4.8
Kaikki yht. — Insg.	807	165 342.50	64 023.26	229 365.76	26 159.01	35 637.00	291 161.77	100.0
	%	56.8	22.0	78.8	9.0	12.2	100.0	

Evangelisluterilaisten seurakuntien virkatalot ynnä kirkon tilat, joita seuraavassa yksinomaan tullaan lähemmin käsittelemään, muodostavat valtavan pääosan, 95.2 % kirkollisvirkatalojen kokonaisalasta.

Kreikkalaiskatolisten seurakuntain virkatalot sijaitsevat yksinomaan maamme itä- ja kaakkoisosissa. Oman erikoisryhmänsä muodostavat näiden joukossa maamme luostarien (*Valamon, Konevitsan ja Lintulan*) maa-omaisuudet, jotka käsittävät yhteensä n. 6 940 ha eli likipitään saman verran kuin muut kreikkalaiskatolisten seurakuntain tilat.¹

Evangelisluterilaisten seurakuntain virkataloista ovat merkitykseltään tärkeimmät papiston (kirkkoherran, kappalaisen ja pitäjän apulaisen) virkatalot. Lukkarien (eli kanttori-urkurien) virkatalot ovat yleensä papiston virkataloja tuntuvasti pienempiä ja valtava pääosa eli runsaasti 80 % niistä sijaitsee Vaasan, Oulun ja Lapin lääneissä. Varsinkin maamme itä-osissa lukkarinvirkatalot ovat harvinaisia. — Kirkontilat (*Helsingin, Hämeenkyrön ja Laihian* seurakuntain) muodostavat oikeastaan oman, luontonsa puolesta kirkollisvirkataloista poikkeavan, ryhmänsä. Seuraavassa on ne kuitenkin käsitelty kirkollisvirkatalojen yhteydessä.

Taulukko 2 esittää evangelisluterilaisten seurakuntien kirkollisvirkataloja ja niiden pinta-aloja maamme eri lääneissä.

Virkatalot ovat jakaantuneet verrattain tasaisesti eri puolille maata. Lähes $\frac{2}{5}$ virkataloista sijaitsee maamme viidessä eteläisessä läänissä; maamme keski-osissa, Kuopion ja Vaasan lääneissä on 37 % virkatalojen tiluksista ja Pohjois-Suomen, Oulun ja Lapin läänin osalle tulee 23.4 % virkatalojen kokonaispinta-alasta. Vaasan läänissä sijaitsee runsas neljännes koko maan virkatalojen tiluksista.

Virkatalojen kokonaispinta-ala n. 277 tuh. ha on n. 0.8 % maamme kokonaisalasta. Pohjois-Suomessa, Oulun ja Lapin lääneissä, virkatalojen pinta-ala on ainoastaan n. 0.4 % koko maa-alasta. Useimmissa Lapin seurakunnissa ei kirkollisvirkataloja ole, tahi ei niitä ainakaan isojaon keskenäisyyden takia ole vielä lopullisesti muodostettu. Maamme keski-osissa, Vaasan ja Kuopion lääneissä, virkatalojen pinta-ala käsittää n. 1.4 % koko maa-alasta. Vaasan läänissä, missä kirkollisvirkataloja on eniten, on niiden osuus n. 1.9 % koko maa-alasta. Maamme eteläisissä lääneissä virkatalojen pinta-ala käsittää keskimäärin n. 1.0 % maa-alasta.

¹ Moskovan rauhassa 12/3 1940 maamme evangelisluterilaiset seurakunnat menettivät virkatalojen maata kaikkiaan 20 056 ha, joten virkatalojen kokonaismaa-ala väheni 277 111 hehtaaria 257 055 hehtaariin. Kreikkalaiskatolisten seurakuntain ja luostarien menetykset olivat kaikkiaan 13 013 ha, joten jäljelle jäi ainoastaan 1 038 ha maata.

Taulukko 2. Evankelisluterilaisten seurakuntien kirkollisvirkatalojen pinta-alat läänittäin.

Table 2. Bodenfläche der kirchlichen Amtsgüter nach Länen.

L ä ä n i L ä n	Seurakuntia Gemeinden	Virkataloja Amtsgüter	Kasvullista metsämaata Produktiver Waldboden	Huonokasv. metsämaata Weniger produktiver Waldboden	Metsämaata kaikkiaan Waldboden insgesamt	Joutomaata Öderland	Maatalous- maata Landw. genutzter Boden	Maa-ala yhteensä Bodenfläche insgesamt	hehtaaria — ha	
1. Uudenmaan l.	31	56	6 172.28	1 455.88	7 628.16	422.99	2 913.70	10 964.85		
%			56.3	13.3	69.6	3.8	26.6	100.0		
2. Turun ja Porin l. ¹	105	145	16 379.47	5 594.19	21 973.66	2 252.34	6 647.62	30 873.62		
%			53.1	18.1	71.2	7.3	21.5	100.0		
3. Hämeen l.	56	80	11 627.06	2 408.65	14 035.71	609.33	3 248.64	17 893.68		
%			65.0	13.4	78.4	3.4	18.2	100.0		
4. Viipurin l.	57	91	19 569.72	4 432.20	24 001.92	1 407.18	3 560.96	28 970.06		
%			67.5	15.3	82.8	4.9	12.3	100.0		
5. Mikkelin l.	28	47	13 019.13	5 101.30	18 120.43	1 172.49	1 640.20	20 933.12		
%			62.2	24.4	86.6	5.6	7.8	100.0		
6. Kuopion l.	48	75	19 298.92	7 928.87	27 227.79	1 596.96	2 884.58	31 709.33		
%			60.9	25.0	85.9	5.0	9.1	100.0		
7. Vaasan l.	87	162	37 865.43	16 619.65	54 485.08	8 660.36	7 767.74	70 913.18		
%			53.4	23.4	76.8	12.2	11.0	100.0		
8. Oulun l.	53	105	24 583.12	14 814.50	39 397.62	6 923.58	5 339.15	51 660.35		
%			47.6	28.7	76.3	13.4	10.3	100.0		
9. Lapin l.	14	23	7 291.19	3 407.27	10 698.46	1 780.40	713.66	13 192.52		
%			55.3	25.8	81.1	13.5	5.4	100.0		
I: läänit 1—5 — Län 1—5	277	419	66 767.66	18 992.22	85 759.88	5 864.33	18 011.12	109 635.33		
%			60.9	17.3	78.2	5.4	16.4	100.0		
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	135	237	57 164.35	24 548.52	81 712.87	10 257.32	10 652.32	102 622.51		
%			55.7	23.9	79.6	10.0	10.4	100.0		
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	67	128	31 874.31	18 221.77	50 096.08	8 703.98	6 052.81	64 852.87		
%			49.2	28.1	77.3	13.4	9.3	100.0		
I ja II: Suomen eteläpuol. — I und II: Südhälfte Finnlands	412	656	123 932.01	43 540.74	167 472.75	16 121.65	28 663.44	212 257.84		
%			58.4	20.5	78.9	7.6	13.5	100.0		
Koko maa yhteensä — Ganz Finnland insgesamt	479	784	155 806.32	61 762.51	217 568.83	24 825.63	34 716.25	277 110.71		
%			56.2	22.3	78.5	9.0	12.5	100.0		

¹ Tähän sisältyy tässä, kuten seuraavassa kaikissa muissakin taulukoissa, myöskin Ahvenanmaa. — Hier, wie in allen anderen Tabellen, einschliesslich der Ålandinseln.

Metsämaata on virkatalojen kokonaispinta-alasta 78.5 %. Metsämaan osuus vaihtelee maamme eri osissa tuntuvasti, ollen pienin 69.6 % Uudenmaan läänissä ja suurin 86.6 % Mikkelin läänissä. Runsaasti on metsämaata myöskin Kuopion (85.9 %) ja Viipurin (82.8 %) läänien virkataloissa. Metsämaan osuus on kirkollisvirkataloilla yleensä suurempi kuin maamme yksityistiloilla (Ilvessalo 1927), useissa lääneissä se on likipitään samansuuruinen kuin valtionmailla jääden kuitenkin keskimäärin sitä vähän pienemmäksi. Maamme eteläpuoliskossa (muissa lääneissä paitsi Oulun ja Lapin lääneissä) tämä metsäisyys-% eri omistajaryhmien mailla vaihtelee Ilvessalon (1927) ja pientiloilla Osaran (1935) mukaan seuraavasti:

valtio	81.0 %
yhtiöt	87.0 »
yksityiset	72.1 »
pienilat	63.8 »
kaikki maat	74.7 »

Kirkollisvirkataloilla on vastaava osuus 78.9 %.

Maatalousmaan (peltojen, niittyjen, tonttien y.m.) osuus virkatalojen tilusalasta vaihtelee maamme eri osissa varsin tuntuvasti. Runsaaimmin on maatalousmaata Uudenmaan läänin virkataloilla (26.6 %), vähiten taasen Oulun läänissä (5.4 %). Virkatalojen kokonaispinta-alasta on keskimäärin 12.5 % maatalousmaata.

Maatalousmaata on kirkollisvirkataloilla yleensä suhteellisesti melkoista niukemmin kuin maamme yksityistiloilla, mutta kuitenkin runsaammin kuin esim. valtion mailla. Tätä seikkaa selvittää seuraava, maatalousmaan suhteellista runsautta eri omistajaryhmien mailla maamme eteläpuoliskossa esittävä asetelmä (Ilvessalo 1927, Osara 1935):

valtio	6.8 %
yhtiöt	7.5 »
yksityiset	23.7 »
pienilat	33.1 »
kaikki maat	20.0 »

Kirkollisvirkataloilla on vastaava prosenttiluku 13.5.

Joutomaita on virkataloilla verrattain runsaasti, kaikkiaan keskimäärin 9.0 %. Runsaaimmin on joutomaita Lapin (13.5 %) ja Oulun (13.4 %) läänin virkataloilla, niukemmin Hämeen (3.4 %) ja Uudenmaan (3.8 %) lääneissä. Ilvessalon (1927) mukaan on joutomaiden osuus Suomen eteläpuoliskossa 5.3 % sekä samassa osassa maata yksityismailla 4.2 %, yhtiöiden mailla 5.5 % ja valtion mailla 12.2 %. Se seikka, että kirkollisvirka-

talojen maista suhteellisesti suurempi osa olisi joutomaita kuin maistamme yleensä, ei ole selitettävissä muuten kuin että maiden luokittelu kirkollisvirkataloilla on todennäköisesti suoritettu ankarammin ja yleensäkin hiukan erilaisilla perusteilla kuin valtakunnan metsien arvioimistyössä. Tulokset eivät tässä suhteessa siis ole suorastaan toisiinsa verrattavissa.

Sama vertailua vaikeuttava seikka on todettavissa tarkastettaessa kirkollisvirkatalojen metsämaiden jakaantumista kasvullisiin ja huonokasvuisiin maihin. Suurin osa metsätaloussuunnitelmia, joihin virkatalon maiden luokittelua koskevat tiedot perustuvat, on peräisin kymmenien vuosien takaa, osa jo tämän vuosisadan alkupuolelta. Myöhemmin toimitetuissa tarkastuksissa on metsämaiden luokittelu uudistettu vain silloin kun metsätaloussuunnitelma on kokonaisuudessaan laadittu uudelleen. Aikaisemmin on metsämaiden luokittelu kasvullisiin ja huonokasvuisiin metsämaihin tapahtunut jonkin verran toisilla perusteilla kuin nykyisin. Niinpä aikaisemmin vain sangen vähäinen osa soistuneita metsämaita luettiin kasvullisiin metsämaihin, suurimman osan suomaista joutuessa joko huonokasvuisiin tahi suorastaan joutomaihin. Tästä johtuen eivät myöskään esitetyt tiedot kirkollisvirkatalojen metsämaiden luokittelusta näissä suhteissa ole suorastaan verrattavissa myöhäisempiin toisilla perusteilla toimitettuihin arviointeihin.

Niinpä olisi edellä esitettyjen tietojen mukaan kirkollisvirkataloilla kasvullisen metsämaan osuus yleensä pienempi kuin Ilvessalon (1927) mukaan maassa yleensä ja vastaavasti olisi huonokasvuista metsämaata mainituilla virkataloilla suhteellisesti runsaammin kuin jopa valtion maillakin, jotka kuitenkin eri omistajaryhmien maiden laatua silmällä pitäen edustavat kaikkein karuimpia metsämaita. Tässä suhteessa ei siis vertailu saata antaa oikeata kuvaa virkatalojen metsämaiden todellisesta laadusta (vrt. Ilvessalo 1927).

* * *

Kirkollisvirkatalojen tilukset ovat jatkuvasti muutosten alaisia. Jakotoimituksien johdosta eroitetaan ja lohkaistaan virkataloista vuosittain tiluksia. Toisaalta hankkivat seurakunnat myöskin vuosittain maita, ennen kaikkea metsämaita, jotka usein liitetään kirkollisvirkataloihin, ellei niitä hoideta niistä erillisenä seurakunnallisena omaisuutena.

Kirkollisvirkatalojen kokonaispinta-alassa tapahtuvien muutosten tarkkailu ja toteaminen ei kuitenkaan ole helppoa. Täysin selvän kuvan saamista mainituista muutoksista häiritsevät seuraavat seikat. Käytettävissä olevat tilastolliset tiedot rajoittuvat, kuten aikaisemmin on mainittu

(s. 8), niihin virkataloihin, joille on laadittu ja vahvistettu metsätaloussuunnitelma. Metsähallituksen toimesta laaditaan säännöllisesti vuosittain muutamille uusille virkataloille metsätaloussuunnitelmia, minkä johdosta metsähallituksen tilastoissa esiintyvä virkatalojen lukumäärä ja niiden kokonaispinta-ala lisääntyy, vaikkakaan tosiasiallisesti maamme kirkollisvirkatalojen lukumäärässä ja tilusalassa ei tällaista lisäystä tapahtuisikaan. Tosiasiallisesti on maamme kirkollisvirkatalojen kokonaispinta-alassa vuosittain tapahtunut vähentymistä. Varsinkin vuokra-alueiden lunastamistoimenpiteet ovat tuntuvasti vähentäneet tilojen pinta-aloja. Huomattavimmat muutokset ovat tässä suhteessa tapahtuneet viime vuosikymmenen kuluessa. Edellä esitetyistä syistä ei tästä kuitenkaan voida täysin tarkkoja numerotietoja esittää, vaan on tilusalojen tosiasiallinen väheneminen ollut suurempi kuin käytettävissä olevat tiedot osoittavat.

Niinpä niiden evankelisluterilaisten seurakuntain papiston virkatalojen maa-ala, joilla oli vahvistettu metsätaloussuunnitelma, oli vuonna 1928 321 020 ha eli n. 61.5 tuh. ha suurempi kuin nykyisin. Siitä huolimatta että viime kymmenvuotiskautena varsin monelle uudelle papiston virkatalolle on laadittu metsätaloussuunnitelma, on kokonaispinta-alan vähenys siis näin huomattava. Seuraava asetelma osoittaa, miten tämä »tilastoissa esiintyvä», tosiallisesti esitettyä suurempi, pinta-alan väheneminen on tapahtunut eri päätilusryhmien osalta.

Papiston virkatalojen pinta-ala (joilla oli metsätaloussuunnitelma):

	Vuonna 1928	Vuonna 1938	Vähennys	
	ha	ha	ha	%
Kasvull. metsämaata	178 155.54	147 396.16	30 759.38	17.3
Huonokasv. »	62 312.14	57 629.84	4 682.30	7.5
Metsämaata yhteensä	240 467.68	205 026.00	35 441.68	14.7
Joutomaata	27 388.94	22 787.75	4 601.19	16.8
Maatalousmaata	53 163.76	32 699.89	20 463.87	38.5
Maata kaikkiaan	321 020.38	260 531.64	60 506.74	18.8

Edellä esitetyt numerotiedot antavat vain jonkinlaisen hämärän kuvan virkatalojen tiluksissa tapahtuneista muutoksista, jotka sanottuna ajankohtana lienevät pääasiallisesti tapahtuneet vuokra-alueiden lunastuksen johdosta. Kaikkein huomattavimmin on tämä muutos koskenut virkatalojen maatalousmaata (peltoja, niittyjä ja tonttimaita), joka on vähentynyt miltei kolmeenviidennekseen alkuperäisestään. Myöskin kasvullisen metsämaan osalta pinta-alan väheneminen on huomattava. — Maiden luokittelu- perusteissa esiintyvien eroavaisuuksien vuoksi (vrt. s. 14) on johtopäätösten tekeminen muiden pääryhmien osalta epävarmempaa.

Kirkollisvirkatalojen suuruussuhteet.

Kirkollisvirkatalojen tilukset ovat viime vuosikymmenen kuluessa vähentyneet. Tarkastelemalla virkatalojen suuruussuhteissa tapahtuneita muutoksia käy vallitseva kehityssuunta vieläkin selvemmin esille.

Taulukko 3. Papiston virkatalojen suuruussuhteissa tapahtuneet muutokset.

Tabelle 3. Veränderungen in den Größenverhältnissen der Amtsgüter der Geistlichen.

Vuosi Jahr	Virkatalojen luku Anzahl der Amtsgüter	Virkatalon tilukset käsittivät keskimäärin taloa kohti Die Bodenfläche des Amtsgutes umfasst im Mittel je Gut						M a a t a kaikkiaan Bodenfläche insgesamt
		Kasvulista metsämaata Produktiver Waldboden	Huonokasv. metsämaata Weniger produktiver Waldboden	Metsämaata yhteensä Waldboden insgesamt	Joutomaata Odland	Maatalous- maata Landw. genutzter Boden	M a a t a kaikkiaan Bodenfläche insgesamt	
hehtaaria — ha								
1923	620	283.02	98.69	381.71	43.72	84.49	509.92	
1928	637	279.68	97.82	377.50	43.00	83.46	503.96	
1938	677	217.73	85.13	302.86	33.66	48.30	384.82	
Vähennys vv. Abnahme i. d. J. 1928—1938		61.95	12.69	74.64	9.34	35.16	119.14	
		22.2	13.0	19.8	21.7	42.1	23.6	

Taulukosta 3 havaitaan, että viisivuotiskautena 1923—1928 ei papiston virkatalojen suuruussuhteissa ole vielä mitään huomattavaa muutosta tapahtunut. Se virkatalon keskikoon vähäinen pieneneminen, jota keskiarvolaskelmat osoittavat, saattaa olla myöskin seurauksena tuona ajanjaksona tähän ryhmään lisäksi tulleiden virkatalojen pienikokoisuudesta. Sen sijaan ovat muutokset virkatalon keskimääräisessä koossa ajanjaksona 1928—1938 jo varsin huomattavat. Virkatalojen tilusala on tuona aikana vähentynyt keskimäärin noin neljänneksellä. Tämä muutos on ennen kaikkea kohdistunut maatalousmaahan, joka on kaikkein tuntuvimmin vähentynyt. Kuten edellä jo on huomautettu, ovat nämä muutokset aiheutuneet pääasiallisesti tuona ajanjaksona tapahtuneesta torpparien ym. vuokratilallisten itsenäistymisestä.

Taulukot 4, 5, 6 ja 7 selvittävät lähemmin kirkollisvirkatalojen nykyisiä suuruussuhteita.

Taulukko 4. Virkatalojen suuruus maa-alaa silmällä pitäen.

Tabelle 4. Grösse der Amtsgüter nach der Gesamtbodenfläche.

L ä ä n i — L ä n	Tilan maa-ala, ha — Bodenfläche der Güter, ha						Kaikkiaan Insgesamt	Tilan keski- määräinen maa-ala, ha Mittlere Bodenfläche des Gutes in ha
	1-25	26-100	101-200	201-500	501-1000	1000+		
Tilojen lukumäärä — Anzahl der Güter								
1. Uudenmaan I.	—	21	15	17	3	—	56	195.80
%	—	38	27	30	5	—	100	
2. Turun ja Porin I.	2	34	53	46	8	2	145	212.92
%	1	23	37	32	6	1	100	
3. Hämeen I.	—	20	25	31	3	1	80	223.67
%	—	25	31	39	4	1	100	
4. Viipurin I.	3	12	26	34	12	4	91	318.35
%	3	13	29	37	13	5	100	
5. Mikkelin I.	—	6	10	16	11	4	47	445.39
%	—	13	21	34	23	9	100	
6. Kuopion I.	1	11	20	28	8	7	75	422.79
%	1	15	27	37	11	9	100	
7. Vaasan I.	2	27	33	57	24	19	162	437.74
%	1	17	20	35	15	12	100	
8. Oulun I.	—	7	20	41	24	13	105	492.00
%	—	7	19	39	23	12	100	
9. Lapin I.	—	—	2	11	7	3	23	573.59
%	—	—	9	48	30	13	100	
I: läänit 1—5 — Län 1—5	5	93	129	144	37	11	419	261.66
%	1	22	31	34	9	3	100	
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	3	38	53	85	32	26	237	433.01
%	1	16	22	36	14	11	100	
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	—	7	22	52	31	16	128	506.66
%	—	5	17	41	24	13	100	
Kaikki yht. — Insgesamt	8	138	204	281	100	53	784	384.80
%	1	17	26	36	13	7	100	

Kirkollisvirkatalot poikkeavat suuruutensa puolesta varsin huomattavalla tavalla niistä maamme yksityistiloista, jotka maatalojemme joukossa ovat valtavana enemmistönä. V. 1929 toimitetun maataloustiedustelun mukaan kuului Suomen metsää omistavista maatiloista n. 60 % suuruusluokkaan, jossa peltoala oli enintään 10 ha ja metsäala enintään 50 ha (O s a r a 1935). Kirkollisvirkataloista on vain vähäinen murto-osa, 30 tilaa eli vajaa 4 % tätä suuruusluokkaa. Saman aineiston mukaisesti on maamme

Taulukko 5. Virkatalojen suuruus metsämaan pinta-alaa silmällä pitäen.

Tabelle 5. Grösse der Amtsgüter nach der Waldfläche.

L ä ä n i L ä n	Tilan metsämaan pinta-ala, ha Waldfläche des Gutes				Kaikkiaan Insgesamt	Tilan metsämaan keskimäär. pinta-ala, ha Mittlere Waldfläche, ha
	1-50	51-200	201-500	500 +		
	Tilojen lukumäärä — Anzahl der Güter					
1. Uudenmaan l.	17	26	11	2	56	136.22
%	30	46	20	4	100	
2. Turun ja Porin l.	28	83	29	5	145	151.54
%	19	57	20	4	100	
3. Hämeen l.	11	45	21	3	80	175.45
%	14	56	26	4	100	
4. Viipurin l.	9	42	28	12	91	263.76
%	10	46	31	13	100	
5. Mikkelin l.	3	16	15	13	47	385.54
%	6	34	32	28	100	
6. Kuopion l.	6	32	25	12	75	363.04
%	8	43	33	16	100	
7. Vaasan l.	19	61	43	39	162	336.33
%	12	38	26	24	100	
8 ja 9. Oulun ja Lapin l.	4	45	48	31	128	391.38
%	3	35	38	24	100	
I: läänit 1-5 — Län 1-5	68	212	104	35	419	204.68
%	16	51	25	8	100	
II: läänit 6 ja 7 — Län 6-7 ..	25	93	68	51	237	344.78
%	10	39	29	22	100	
III: läänit 8 ja 9 — Län 8-9 ..	4	45	48	31	128	391.38
%	3	35	38	24	100	
Kaikki yhteensä — Insgesamt	97	350	220	117	784	277.51
%	12	45	28	15	100	
Metsämaata ha — Waldfläche ha	3 191	41 314	67 525	105 538	217 568	
%	1.5	19.0	31.0	48.5	100.0	

metsää omistavien yksityistilojen lukumäärästä ainoastaan 1.3 % sellaisia, joihin kuuluu peltoa yli 25 ha ja metsämaata vähintään 200 ha. Tätä samaa suuruusluokkaa on sen sijaan kirkollisvirkataloista runsas kolmannes eli 36.1 % (vrt. taulukkoa 7). Maamme yksityistilat ovat pääasiallisesti pieniä tai keskikokoisia, jota vastoin suurtilat ovat varsin harvinaisia. Suuri osa kirkollisvirkataloista lukeutuu taasen suurtilojen joukkoon, sillä 43 %

Taulukko 6. Kirkollisvirkatalot jaettuina metsäalan ja maatalousmaan pinta-alan suuruuden mukaan.

Tabelle 6. Die kirchlichen Amtsgüter nach der Grösse der Waldfläche und der landwirtschaftlich genutzten Fläche.

Suuruusluokka maatalousmaan p. alan mukaan, ha Grössenklasse nach der landw. genutzten Fläche, ha	Suuruusluokka metsäalan mukaan, ha Grössenklasse nach der Waldfläche, ha						Yhteensä Insgesamt
	1-20	21-50	51-200	201-500	501-1000	1000 +	
	Tilojen lukumäärä — Anzahl der Güter						
— 3	3	7	11	3	—	—	24
4— 10	8	12	16	7	2	—	45
11— 25	5	33	107	28	10	2	185
26— 50	2	22	134	82	14	10	264
51— 100	1	3	73	79	41	14	211
100+	—	1	9	21	17	7	55
Yhteensä — Insg.	19	78	350	220	84	33	784

Taulukko 7. Prosenttinen supistelmä taulukosta 6.

Tabelle 7. Prozentuale Zusammenfassung der Angaben in Tab. 6.

Suuruusluokka maatalousmaan p. alan mukaan, ha Grössenklasse nach der landw. genutzten Fläche, ha	Suuruusluokka metsäalan mukaan, ha Grössenklasse nach der Waldfläche, ha				Yhteensä Insgesamt	Tilojen lukumäärä Anzahl der Güter
	1-50	51-200	201-500	500 +		
	% tilojen lukumäärästä — in % der Anzahl der Güter					
— 10	3.8	3.4	1.3	0.3	8.8	69
11— 25	4.9	13.6	3.6	1.5	23.6	185
26— 50	3.1	17.1	10.4	3.1	33.7	264
51— 100	0.5	9.3	10.1	7.0	26.9	211
100+	0.1	1.2	2.7	3.0	7.0	55
Yhteensä — Insg.	12.4	44.6	28.1	14.9	100.0	
Tilojen lukumäärä — Anzahl der Güter	97	350	220	117		784

näistä tiloista omistaa metsämaata yli 200 ha, näistä 15 % yli 500 ha. Lisäksi on huomattava, että 48.5 % kirkollisvirkatalojen kokonaismetsäalasta kuuluu juuri tämän suuruusluokan tiloille.

Suuruutensa puolesta kirkollisvirkatalot ovat siis lähinnä maamme suurtiloihin verrattavissa.

Kuitenkin on kirkollisvirkataloistakin osa metsäalaltaan sangen vähäi-

siä. Niinpä tässä tutkimuksessa käsittelyn alaisista virkataloista 97 eli 12.4 % käsitti metsämaata ainoastaan alle 50 ha ja näistä tiloista 19 vain alle 20 ha. Piispainkokouksen asettaman komitean mietintö vuodelta 1938 mainitsee tiedusteluiden tuloksena 900 virkatalosta 210 virkatalolla metsää olleen siksi vähän, että se ei riittänyt kotitarpeeksi, tahi sitä ei ollut laisinkaan (vrt. siv. 7). Metsähallituksen tietojen mukaan tässä käsittelyn alaisista 784 virkatalosta ainoastaan 51 virkataloa eli 6.5 % käsitti metsää siksi vähän, ettei se riittänyt tilan omiin tarpeisiin. Nämä virkatalot jakaantuivat eri läänien kesken seuraavasti:

Lääni	Virkatalojen lukumäärä, joiden metsä ei riitä tilan tarpeisiin, kpl	Prosenttia käsiteltyjen tilojen koko lukumäärästä
1. Uudenmaan l.	7	12.5
2. Turun ja Porin l.	9	6.2
3. Hämeen l.	4	5.0
4. Viipurin l.	8	8.8
5. Mikkelin l.	1	2.1
6. Kuopion l.	5	6.7
7. Vaasan l.	9	5.6
8. Oulun ja Lapin l.	8	6.3
Yhteensä	51	6.5

Maamme eteläisissä oloissa kirkollisvirkatalot ovat yleensä pienempiä kuin muualla. Pohjoisempiin lääneihin siirryttäessä tilojen keskikoko suurenee. Maamme keskiosissa (esim. Mikkelin läänissä) ovat kirkollisvirkatalot myöskin tavallista suurempia kooltaan. Vaasan läänissä on runsaasti suurikokoisia virkataloja, mutta toisaalta myöskin pienikokoisia (etupäässä lukkarin virkataloja), joten keskisuuruus ei tästä syystä suurestikaan poikkea muiden läänien keskiarvoista.

Erisuuruisten kirkollisvirkatalojen tiluslajisuhteita on syytä myöskin lähemmin tarkastella. Taulukosta 8 käy selville, että mikäli virkatalot metsämaan alan perusteella luokitellaan suuruusluokkiin, virkatalojen tiluslajijakaantuminen näissä suuruusluokissa on myöskin huomattavasti toisistaan poikkeava.

Mitä pienempiä tilat ovat sitä runsaammin niissä on maatalousmaata ja taasen niukemmin metsämaata. Niinpä maamme viidessä eteläisessä läänissä suuruusluokassa 1—50 ha maatalousmaata on 36.4 %, jotavastoin yli 500 ha suuruisilla tiloilla ainoastaan 6.7 %. Samoissa ryhmissä metsämaan osuus taasen lisääntyy 60.2 %:sta 86.8 %:iin. Tämä sama tosiseikka on maan kaikissa osissa havaittavissa. Myöskin joutomaiden osuus on run-

Taulukko 8. Erisuuruisten virkatalojen pinta-alan jakaantuminen pääluokkien kesken.

Tabelle 8. Verteilung der Bodenfläche in den einzelnen Grössenklassen auf die Hauptgruppen.

Alue Läänit Gebiet Län	Virkatalojen suuruus metsä- maata, ha Größe der Amts- güter Waldfläche, ha	Virkatalojen luku Anzahl der -Amtsgüter	prosenttia — %					
			Kasvullista metsämaata Produktiver Waldboden	Huonokasv. metsämaata Weniger prod. Waldboden	Metsämaata Yhteensä Waldboden insgesamt	Joutomaata Ödland	Maatalous- maata Landw. genutzter Boden	Maa-ala Yhteensä Bodenfläche insgesamt
I: läänit 1—5 Län 1—5	1—50	68	49.0	11.2	60.2	3.4	36.4	100.0
	51—200	212	57.1	14.3	71.4	4.1	24.5	100.0
	201—500	104	61.9	17.0	78.9	5.8	15.3	100.0
	500+	35	65.1	21.7	86.8	6.4	6.8	100.0
Yhteensä — <i>Insgesamt</i>		419	60.9	17.3	78.2	5.4	16.4	100.0
II: läänit 6—7 Län 6—7	1—50	25	47.6	16.6	64.2	6.9	28.9	100.0
	51—200	93	54.5	18.3	72.8	6.3	20.9	100.0
	201—500	68	57.7	22.1	79.8	7.6	12.6	100.0
	500+	51	55.3	26.3	81.6	12.0	6.4	100.0
Yhteensä — <i>Insgesamt</i>		237	55.7	23.9	79.6	10.0	10.4	100.0
III: läänit 8—9 Län 8—9	1—50	4	37.3	8.7	46.0	8.9	45.1	100.0
	51—200	45	44.5	24.3	68.8	15.3	15.9	100.0
	201—500	48	48.4	26.5	74.9	14.0	11.1	100.0
	500+	31	50.8	30.2	81.0	12.7	6.3	100.0
Yhteensä — <i>Insgesamt</i>		128	49.2	28.1	77.3	13.4	9.3	100.0
Koko maa Ganz Finnland	1—50	97	48.0	12.2	60.2	4.5	35.3	100.0
	51—200	350	54.6	16.8	71.4	6.3	22.3	100.0
	201—500	220	57.4	20.8	78.2	8.3	13.5	100.0
	500+	117	56.5	26.2	82.7	10.8	6.5	100.0
Kaikkiaan — <i>Insgesamt</i>		784	56.2	22.3	78.5	9.0	12.5	100.0

saampi suuremmilla tiloilla kuin pienikokoisilla. Tämä viittaa siihen, että pienemmät virkatalot käsittäisivät yleensäkin parempilaatuisia maita kuin suurikokoiset.

Taulukosta 9 voidaan todeta, että näin onkin asian laita. Metsämaat ovat suurikokoisilla tiloilla ilmeisesti karumpia ja huonokasvuisempia kuin pienemmillä tiloilla. Kasvullisten metsämaiden osuus vähenee ja huonokasvuisten lisääntyy säännöllisesti tilan koon kasvaessa. Loppupäätelmänä

Taulukko 9. Metsämaan laatu erisuuruksilla virkataloilla.

Tabelle 9. Beschaffenheit des Waldbodens auf den verschieden grossen Amtsgütern.

A l u e L ä ä n i t G e b i e t L ä n	Virkatalojen suuruus metsämaata, ha Grösse der Amtsgüter nach der Waldfläche, ha	Kasvullista metsämaata Produktiver Waldboden	Huonokasv. metsämaata Weniger produktiver Waldboden	Metsämaata yhteensä Waldboden insgesamt
I: läänit 1—5 — Län 1—5	1— 50	81.5	18.5	100.0
	51—200	80.0	20.0	100.0
	201—500	78.5	21.5	100.0
	500+	75.0	25.0	100.0
Yhteensä — Ingesamt		77.9	22.1	100.0
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	1— 50	74.1	25.9	100.0
	51—200	79.9	25.1	100.0
	201—500	72.3	27.7	100.0
	500+	67.8	32.2	100.0
Yhteensä — Ingesamt		70.0	30.0	100.0
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	1— 50	81.0	19.0	100.0
	51—200	64.6	35.4	100.0
	201—500	64.6	35.4	100.0
	500+	62.8	37.2	100.0
Yhteensä — Ingesamt		63.6	36.4	100.0
K o k o m a a Ganz Finnland	1— 50	79.7	20.3	100.0
	51—200	76.5	23.5	100.0
	201—500	73.4	26.6	100.0
	500+	68.4	31.6	100.0
Kaikkiaan — Ingesamt		71.6	28.4	100.0

edelläesitetystä voidaan esittää, että erisuuruiset tilat ovat yleensä tiluslajirakenteeltaan erilaisia nim. siten, että suuret tilat käsittävät huonolaatuisempia maita kuin kooltaan pienemmät tilat. (Vrt. Osara 1935).

Kasvullisen metsämaan jakaantuminen alaluokkiin.

Tarkkaa kuvaa kirkollisvirkatalojen kasvullisen metsämaan jakaantumisesta alaluokkien eli metsätyyppien kesken ei käytettävissä olevan aineiston perusteella voida saada. Kuten jo aiemmin (s. 14) mainittiin,

ovat virkatalojen metsätaloussuunnitelmat eri vuosina laadittuja ja osaksi peräisin jo vuosikymmenien takaa. Metsämaiden luokittelu ei niissä tästä johtuen ole suoritettu yhtenäisellä ja toisiinsa verrattavalla tavalla. Vasta tällä vuosikymmenellä, tarkemmin kenties vuoden 1934 jälkeen, laaditut metsätaloussuunnitelmat ovat siinä suhteessa yhdenmukaisia, että metsämaat on luokiteltu metsätyypejä käyttäen.

Jonkinlaisen kuvan saamiseksi virkatalojen metsämaiden laadusta ja kasvullisen metsämaan jakaantumisesta metsätyyppien kesken on seuraavassa tyydytty laskelmien pohjana käyttämään vuoden 1934 jälkeen laadittuja metsätaloussuunnitelmia, jotka ymmärrettävistä syistä käsittävät ainoastaan verrattain pienen osan virkataloista. Millä tavoin tämä valikoimaton osa kokonaisuudesta kykenee viimemainittua edustamaan, siitä ei ole minkäänlaisia takeita olemassa. Seuraava asetelma osoittaa, millaisesta edustavasta aineistosta on kysymys.

Erikoisaineiston suuruus:

L ä ä n i	Virkatalojen		Kasvullista metsämaata	
	luku	% kaikista	ha	% koko pinta-alasta
1. Uudenmaan l.	6	11	671.66	10.8
2. Turun ja Porin l.	11	8	1 075.44	7.1
3. Hämeen l.	12	15	1 182.17	10.2
4. Viipurin l.	21	23	5 895.17	30.1
5. Mikkelin l.	5	11	1 936.08	14.9
6. Kuopion l.	21	28	6 879.82	35.7
7. Vaasan l.	11	7	2 726.00	7.2
8. ja 9. Oulun ja Lapin l.	9	7	1 553.06	4.9
Yhteensä	96	12.2	21 919.40	14.1

Runsaimmin on siis aineistoa ollut käytettävissä Kuopion ja Viipurin läänin virkataloista. Sen sijaan on varsin vähän tehty viime vuosina uusia metsätaloussuunnitelmia Oulun ja Lapin lääneissä sekä verrattain vähän myöskin Vaasan sekä Turun ja Porin lääneissä, joten näistä lääneistä on aineistoa tarkoitusta varten saatu niukasti.

Suuruutensa puolesta eivät nämä erikoisaineiston virkatalot sanottavasti poikkea keskimääräisestä.

Tuloksia tarkastettaessa ja varsinkin tehtäessä vertailuja muiden samaan seikkaan kohdistuneiden tutkimusten tulosten kanssa on lisäksi muistettava, että metsämaiden luokittelun k.o. virkatalometsissä ovat suorittaneet varsin lukuisat eri metsänhoitajat, joiden työn yhdenmukaisuudesta ei täyttä varmuutta ole olemassa.

Taulukko 10. Kasvullisen metsämaan jakaantuminen alaluokkiin Suomen eteläpuoliskossa.

Tabelle 10. Verteilung des produktiven Waldbodens auf Waldtypen in der Südhälfte Finnlands.

L ä ä n i L ä n	Lehdot ja OMT Haine u. OMT	MT	VT	CT	Kasvulliset korvet Produktive Bruchmoore	Kasvulliset rämeet Produktive Reisermoore	Yhteensä Insgesamt
1. Uudenmaan l.	10.0	60.5	19.0	2.0	8.0	0.5	100.0
2. Turun ja Porin l.	6.5	56.5	20.8	1.8	12.7	1.7	100.0
3. Hämeen l.	7.9	53.2	19.3	3.3	14.0	2.3	100.0
4. Viipurin l.	5.1	43.4	28.9	4.0	16.0	2.6	100.0
5. Mikkelin l.	6.7	43.1	29.3	4.0	14.3	2.6	100.0
6. Kuopion l.	6.6	39.5	33.4	5.1	12.5	2.9	100.0
7. Vaasan l.	1.1	38.0	38.7	7.0	11.8	3.4	100.0
I: läänit 1—5 — Län 1—5	6.7	49.8	24.4	3.2	13.8	2.1	100.0
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	3.0	38.5	36.9	6.4	12.0	3.2	100.0
Kaikki yhteensä — <i>Insgesamt</i>	5.0	44.6	30.2	4.6	13.0	2.6	100.0
Yksityismetsät ¹ <i>Privatwälder</i>	7.1	40.1	29.9	6.6	8.4	6.7	2)
Yhtiöiden metsät ¹ <i>Wälder der Gesellschaften</i>	3.9	34.1	34.3	8.2	12.2	6.7	2)
Valtion metsät ¹ <i>Staatwälder</i>	2.3	32.4	32.0	9.6	13.9	9.3	2)
Kaikki metsät ¹ <i>Alle Wälder</i>	6.1	38.5	30.7	7.2	9.5	7.0	2)

Kasvullisen metsämaan jakaantuminen alaluokkiin laskettiin edellämainitusta erikoisaineistosta erikseen läänittäin ja läänittäiset yhdistelmät kasvullisen metsämaan pinta-alalla punnituina. Tuloksia esittää taulukko 10.

Kirkollisvirkatalojen metsämaat ovat laatunsa puolesta yleensä jonkin verran keskimääräistä parempia. Lähinnä ne lienevät verrattavissa

¹ Ilvessalon (1927) mukaan.

² Metsittyneet viljelykset y.m. mukaan lukien summa on 100.0 %. — Wenn die mit Wald bestandenem Anbauflächen u.a. mitgerechnet werden, ist die Summe 100.0 %.

yksityismetsiin, jotka kuitenkin nekin todennäköisesti ovat jonkin verran virkatalojen metsiä huonompia. Jos Ilvessalon (1927) mukaisesti luokitellaan kasvulliset metsämaat keskinkertaista parempiin, keskinkertaisiin ja keskinkertaista huonompiin, niin osoittaa virkatalojen metsämaiden laatua seuraava asetelma:

Suomen eteläpuoliskon	Keskin- kertaista parempia	Keskin- kertaisia	Keskin- kertaista huonompia	Yhteensä
% kasvullisen metsämaan alasta				
Kirkollisvirkatalot	49.6	36.7	13.7	100.0
Yksityiset	48.4	34.1	17.5	100.0
Yhtiöt	38.5	40.4	21.1	100.0
Valtio	35.0	38.9	26.1	100.0
Kaikki	45.6	35.4	19.0	100.0

Edellä esitettyjen eri omistajaryhmien metsämaista kirkollisvirkatalojen osottautuvat laadultaan parhaiksi. Kuitenkin ovat virkatalojen metsämaat esim. maamme pien-tilojen metsämaita tuntuvasti huonompia (vrt. Osara 1935).

Edellä on käsitelty kirkollisvirkatalojen metsämaiden laatua maamme eteläpuoliskossa. Seuraava asetelma esittää kasvullisen metsämaan jakaantumista alaluokkiin Oulun ja Lapin läänin kirkollisvirkataloilla:

Metsätyyppi tai tyyppiryhmä	Prosenttia kas- vullisen metsä- maan alasta
Lehdot, OMT + MT + HMT	15.2
VT	26.4
EMT	18.3
CT + CIT	20.1
Kasvulliset korvet	6.4
Kasvulliset rämeet	13.6
Yhteensä	100.0

Edellä esitetyt tiedot virkatalojen metsämaiden laadusta Pohjois-Suomessa perustuvat varsin vähäiseen aineistoon (vrt. s. 23), jonka edustavuudesta ei ole takeita olemassa. Lisäksi on syytä korostaa, että kirkollisvirkatalot ovat Oulun ja Lapin lääneissä keskittyneet pääasiallisesti läänin eteläosiin, jota vastoin esim. Lapin pohjoisissa osissa ei kirkollisvirkataloja vielä ole muodostunut. Näistä syistä ei vertailua kirkollisvirkatalojen ja muiden omistajaryhmien metsämaiden välillä Pohjois-Suomessa voida pitää asiallisena.

Taulukko 11. Puulajisuhteet eri lääneissä.
Puubaraston jakaantuminen puulajien kesken.
Tabelle 11. Holzartenverhältnisse in den verschiedenen Länen.
Verteilung des Holzvorrates auf Holzarten.

L ä ä n i L ä n	Mäntyä <i>Kiefer</i>	Kuusta <i>Fichte</i>	Koivua y.m. lehti- puuta <i>Birke u.a. Laubbäume</i>	Yhteensä <i>Insgesamt</i>
	% metsän kokonaispuubarastosta % des Gesamtholzvorrates			
1. Uudenmaan l.	35.4	47.6	17.0	100.0
2. Turun ja Porin l.	44.2	42.8	13.0	100.0
3. Hämeen l.	41.2	43.6	15.2	100.0
4. Viipurin l.	56.0	25.1	18.9	100.0
5. Mikkelin l.	56.7	15.9	27.4	100.0
6. Kuopion l.	47.4	34.4	18.2	100.0
7. Vaasan l.	49.5	34.9	15.6	100.0
8. 9. Oulun ja Lapin l.	55.0	25.1	19.9	100.0
I: läänit 1—5 — <i>Län 1—5</i>	49.2	32.2	18.6	100.0
II: läänit 6 ja 7 — <i>Län 6—7</i>	48.8	34.7	16.5	100.0
III: läänit 8 ja 9 — <i>Län 8—9</i>	55.0	25.1	19.9	100.0
Kaikki yhteensä — <i>Insgesamt</i>	50.0	32.0	18.0	100.0
Yksityismetsät ¹ — <i>Privatwälder</i>	47.7	28.7	23.6	100.0
Valtionmetsät ¹ — <i>Staatwälder</i>	49.5	30.7	19.8	100.0
Kaikki metsät ¹ — <i>Alle Wälder</i>	48.0	29.6	22.4	100.0
Kaikki metsät ² — <i>Alle Wälder</i>	45.3	32.2	22.5	100.0

Puulajisuhteet.

Kokonaiskäsitteksen saaminen kirkollisvirakatalojen metsien puulajisuhteista ei niille laadittujen metsätaloussuunnitelmien perusteella ole ilman muuta mahdollista. Varhaisemmin laaditut suunnitelmat ovat myöskin tässä suhteessa siksi epätäydellisiä. Ainoastaan viimeisten viiden vuoden aikana tehdyt metsätaloussuunnitelmat olisivat tarjonneet mahdollisuuksia puulajisuhteiden yksityiskohtaisempaan tarkasteluun.

Sen sijaan on virakataloilla määrärajoittain toimitetuissa tarkastuksissa aina kiinnitetty huomiota puubaraston jakaantumiseen eri puulajien kesken. Nämä tiedot perustuvat osittain metsissä suoritettuihin puunluku-

¹ Ilvessalon (1927) mukaan vv. 1922—1923.

² Ilvessalon (1940) mukaan vv. 1936—1938.

ja -mittaustoimituksiin pohjautuviin arviointeihin, osittain ainoastaan silmävaraiseen arviointiin. Joskin tällaiset puulajisuhteita kullakin yksityisellä virakatalolla esittävät tiedot ovat ainoastaan likimääräisiä, niin tarjoavat ne kuitenkin suurempina ryhminä ja kokonaisuutena käsitellen varmemman pohjan edes jonkinlaisen kuvan saamiseksi kirkollisvirakatalojen metsien puulajisuhteista.

Puubaraston jakaantuminen puulajien kesken laskettiin mainitulla tavalla saadusta kaikki virakatalot käsittävästä aineistosta erikseen läänittäin sekä lääniryhmittäin aina puubarastomäärillä punnittuina. Tuloksia esittää taulukko 11.

M ä n t y on kirkollismetsien pääpuulaji, käsittäen puolet metsien koko puubarastosta. Runsaimmin mäntyä esiintyy Mikkelin ja Viipurin sekä Oulun ja Lapin läänien virakatalojen metsissä, jotavastoin sitä on vähiten Uudenmaan läänissä. K u u s e n osuus (32.0 %) puubarastosta on myöskin sangen huomattava. Uudenmaan läänissä on kuusi ylivoimaisesti pääpuulaji. Myöskin Hämeen läänissä on kuusta runsaammin kuin mäntyä. Suhteellisesti niukimminkin on kuusta Mikkelin läänissä, mihin ilmiöön kaskeaminen lienee pääasiallisimpana syynä. L e h t i p u i d e n, etupäässä koivun, osuus kirkollismetsien puubarastossa on suhteellisen vähäinen, kaikkiaan 18.0 %. Runsaimmin on lehtipuuta Mikkelin läänissä, niukimminkin Turun ja Porin läänissä.

Missä suhteessa kirkollismetsien puulajisuhteet eroavat muiden metsien puulajisuhteista maamme eteläpuoliskossa, käy selville seuraavasta asemelmasta:

Omistajaryhmä:	Mäntyä	Kuusta	Lehtipuuta	Yhteensä
	% metsien puubarastosta			
Kirkollisvirakatalot	49.0	33.4	17.6	100.0
Yksityiset ¹	47.9	27.9	24.2	100.0
Yhtiöt ¹	47.2	27.7	25.1	100.0
Valtio ¹	51.8	30.0	18.2	100.0
Kaikki ¹	48.3	28.5	23.2	100.0
Kaikki ²	43.1	33.1	23.8	100.0

Edellä esitettyjen eri omistajaryhmien metsistä h a v u p u i d e n osuus puubarastosta on suurin kirkollisvirakataloilla. Näissä metsissä on samaten k u u s t a runsaimmin. Metsätalouden tuottoa silmällä pitäen on mainituilla seikoilla oma merkityksensä.

Oulun ja Lapin läänin kirkollismetsissä on mäntyä suhteellisesti runsaammin kuin näiden läänien metsissä yleensä (vrt. I l v e s s a l o 1927).

¹ Ilvessalon (1927) mukaan vv. 1922—1923.

² Ilvessalon (1940) mukaan vv. 1936—1938.

Taulukko 12. Ikäluokkasuhteet kasvullisilla metsämailla Suomen eteläpuoliskossa.

Tabelle 12. Altersklassenverhältnisse auf den produktiven Waldböden in der Südhälfte Finnlands.

L ä ä n i L ä n	Metsistä kuuluu ikäluokkaan: Von den Wäldern gehören zur Altersklasse:							Yhteensä Insgesamt
	0 (aukea) Kaukifläche	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	100+	
	prosenttia alasta — in % der Fläche							
1. Uudenmaan l.	0.3	7.8	24.5	31.3	22.3	12.2	1.6	100.0
2. Turun ja Porin l.	0.8	9.5	18.8	30.6	25.1	11.3	3.9	100.0
3. Hämeen l.	0.3	9.2	13.9	31.1	31.0	10.9	3.6	100.0
4. Viipurin l.	0.7	9.2	13.1	26.5	27.6	18.0	4.9	100.0
5. Mikkelin l.	0.6	10.3	12.8	30.2	27.6	15.9	2.6	100.0
6. Kuopion l.	0.8	5.3	13.3	25.0	25.7	20.0	9.9	100.0
7. Vaasan l.	0.2	5.6	12.4	22.0	27.8	20.4	11.6	100.0
I: läänit 1-5 — Län 1-5	0.6	9.4	15.6	29.4	27.1	14.2	3.7	100.0
II: läänit 6 ja 7 — Län 6-7	0.4	5.5	12.7	23.0	27.1	20.3	11.0	100.0
Kaikki yhteensä — Insgesamt	0.5	7.6	14.3	26.5	27.1	17.0	7.0	100.0
Yksityismetsät ¹ —Privatwälder	1.7	8.4	26.1	33.2	22.2	6.3	2.1	100.0
Valtion metsät ¹ —Staatswälder	0.7	3.1	6.8	16.5	24.3	19.3	29.3	100.0
Kaikki metsät ¹ —Alle Wälder	1.6	7.4	22.6	30.6	23.3	8.7	5.8	100.0
Kaikki metsät ² —Alle Wälder	1.0	6.7	20.3	35.5	23.3	8.6	4.6	100.0

Ikäluokkasuhteet.

Kirkollismetsien ikäluokkasuhteiden selvittämiseksi on käytetty vuoden 1934 jälkeen kirkollisvirkataloille laadituista metsätaloussuunnitelmista saatuja tietoja ts. sitä erikoisaineistoa, joka s. 23 on lähemmin esitetty. Missä määrin tämä n. 14 % kaikkien kirkollisvirkatalojen kasvullisen metsämaan alasta käsittävä osa, antaa oikean kuvan kokonaisuudesta, siitä ei voida mitään varmaa sanoa.

Tämän aineiston perusteella saatuja tuloksia ikäluokkasuhteista kasvullisilla metsämailla esittää taulukko 12.

¹ Ilvessalon (1927) mukaan vv. 1922—1923.

² Ilvessalon (1940) mukaan vv. 1936—1938.

Ikäluokkasuhteet kirkollismetsissä eivät ole suinkaan normaaliset, mutta ovat ne kuitenkin verrattain tasaiset. Mikäli keskimääräisenä kiertoaikana voitaisiin maamme eteläpuoliskossa pitää 100 vuotta, on hakkuukypsiä metsiä kirkollismetsissä yleensä riittävästi. Sitävastoin on puutetta taimistoista ja nuorista metsistä. Näiden vastapainoksi on taasen keski-ikäisiä metsiä normaalista runsaammin.

Taimistoja ja nuoria metsiä on runsaimmin Uudenmaan läänissä, niukkimmin taasen Vaasan ja Kuopion lääneissä. Keski-ikäiset metsät ovat suhteellisesti runsaimmin edustettuina Hämeen läänissä, vähiten sen sijaan maan pohjoisissa lääneissä. Hakkuukypsyyttään läheneviä metsiä tavataan eniten Vaasan ja Kuopion lääneissä, jotavastoin niitä on niukkimmin Uudenmaan, Hämeen sekä Turun ja Porin lääneissä. Tämä ikäluokkasuhteiden vaihtelu maan eri osissa saa varsin luonnollisen selityksensä verrattaessa kasvullisen metsämaan laatua näissä maan eri osissa keskenään (vrt. taul. 10 s. 24).

Kirkollismetsät Suomen eteläpuoliskossa ovat yleensä jonkin verran vanhempia kuin metsät yleensä. Maamme yksityismetsät ovat kirkollismetsiä tuntuvasti nuorempia, jotavastoin valtion metsät taasen niitä huomattavasti vanhempia. Tätä seikkaa kuvaa seuraava asetelma:

Ikäluokkasuhteet kasvullisilla metsämailla Suomen eteläpuoliskossa:

Omistajaryhmä:	Metsistä kuuluu ikäluokkaan				Yhteensä
	0	1-40	41-80	81+	
	prosenttia alasta				
Kirkollisvirkatalot	0.5	21.9	53.6	24.0	100.0
Yksityiset	1.7	34.5	55.4	8.4	100.0
Yhtiöt	1.6	24.1	57.1	17.2	100.0
Valtio	0.7	9.9	40.8	48.6	100.0
Kaikki	1.6	30.0	53.9	14.5	100.0

Ikäluokkasuhteet kasvullisilla metsämailla Suomen pohjois-puoliskossa, Oulun ja Lapin läänin kirkollisvirkataloilla käyvät selville seuraavasta asetelmasta:

Ikäluokka	% alasta
0 (aukea)	0.5
1-40	8.0
41-80	30.4
81-120	31.0
121+	30.1
Yhteensä	100.0

Taulukko 13. Ikäluokkasuhteet kirkollismetsissä kasvullisilla metsämailla vuonna 1928.

Tabelle 13. Altersklassenverhältnisse in den Kirchengemeindewäldern auf produktivem Waldboden 1928.

L ä ä n i L ä n	Metsistä kuului ikäluokkaan: Von den Wäldern gehörten zur Altersklasse:					Yhteensä Insgesamt
	0 (aukea) Kahlfläche	1-20	21-60	61-100	100 +	
	prosenttia alasta — in % der Fläche					
1. Uudenmaan l.	0.8	16.2	44.3	36.4	2.3	100.0
2. Turun ja Porin l.	0.5	15.1	34.2	38.3	11.9	100.0
3. Hämeen l.	0.1	18.3	39.3	35.1	7.2	100.0
4. Viipurin l.	0.7	16.3	33.6	44.7	4.7	100.0
5. Mikkelin l.	0.3	13.9	43.7	38.3	3.8	100.0
6. Kuopion l.	0.4	14.2	35.5	42.3	7.6	100.0
7. Vaasan l.	0.2	11.8	30.9	40.8	16.3	100.0
I: läänit 1-5 — Län 1-5	0.5	15.8	37.7	39.5	6.5	100.0
II: läänit 6 ja 7 — Län 6-7	0.3	12.6	32.5	41.3	13.3	100.0
Suomen eteläpuolisko — S-Hälfte Finnlands ..	0.4	14.3	35.3	40.4	9.6	100.0
Oulun lääni	0.7	5.6	21.1	43.1	29.5	100.0
Kaikki yht. — <i>Insgesamt</i>	0.4	12.7	32.6	40.9	13.4	100.0
v. 1938 — <i>Im J. 1938</i> (taul. 12 — <i>Tab. 12</i>)						
I: läänit 1-5 — Län 1-5	0.6	9.4	45.0	41.3	3.7	100.0
II: läänit 6 ja 7 — Län 6-7	0.4	5.5	35.7	47.4	11.0	100.0
Suomen eteläpuolisko — Südhälfte Finnlands ..	0.5	7.6	40.8	44.1	7.0	100.0

Koska nämä prosenttiluvut perustuvat verrattain pieneen aineistoon, täytyy niitä pitää ainoastaan likimääräisinä.

Kirkollismetsien ikäluokkasuhteista on käytettävissä tietoja varhaisemmiltakin ajoilta. Niinpä laadittiin metsähallituksessa vuonna 1928 mainittuun ajankohtaan kohdistuva selvittely kirkollismetsäin ikäluokkasuhteista. Joskin ikäluokat tällöin olivat jonkin verran nykyisistä poikkeavat, on mielenkiintoista verrata näiden kymmenen vuoden väliajoin suoritettujen kahden eri laskelman tuloksia keskenään. Kirkollismetsien ikä-

luokkasuhteita vuonna 1928 esittää taulukko 13. Vertailun helpottamiseksi on mainittuun taulukkoon esille pantu myöskin v. 1938 ikäluokkasuhteita kuvaavia prosenttilukuja taulukosta 12.

Tehtäessä tämän perusteella johtopäätöksiä kymmenvuotiskautena 1928—1938 kirkollismetsien ikäluokkasuhteissa tapahtuneista muutoksista on huomioon otettava tuloksiin liittyvä epävarmuus. Eräät päätelmät ovat näillä varauksilla kuitenkin mahdollisia.

Muutokset kirkollismetsien ikäluokkasuhteissa ovat yleensä suhteellisen vähäisiä. *Aukea ala* on pysynyt suunnilleen samansuuruisena. *Taimistometsät* ovat sen sijaan ilmeisesti mainittuna kymmenvuotiskautena vähentyneet. Tämä on todennäköisesti seuraus tuona ajanjaksona, varsinkin viiden viime vuoden aikana, tapahtuneesta järjestelmällisestä luopumisesta aikaisemmin vallitsevista kaavamaisista lohkoittaisista hakkuista. *Nuoret* ja *keski-ikäiset* metsät, erikoisesti maan eteläisissä lääneissä, näyttävät lisääntyneen, suunnilleen vastaavalla määrällä kuin taimistometsät ovat vähentyneet. Vanhemmat, *keski-ikäiset sivuuttaneet* ja *hakkuukypsyyttä lähentelevät* metsät ovat yleensä pysyneet suunnilleen ennallaan; Kuopion ja Vaasan lääneissä ilmeisesti kuitenkin lisääntyneet. *Hakkuukypsät* metsät ovat todennäköisesti hiukan vähentyneet verrattain säännöllisesti eri lääneissä.

Vuosina 1921—1924 suoritettujen valtakunnan metsien arvioimistulokset (Ilves 1927) kirkollismetsäin ikäluokkasuhteista ovat edellä esitettyjen tietojen kanssa samansuuntaisia.

Metsien puuvarasto.

Kokonaiskuutiomäärä.

Tiedot kirkollismetsien kokonaispuuvarastosta perustuvat kullakin yksityisellä tilalla viime tarkastuksessa toimitettuihin arviointeihin. Metsän puuvaraston arvioiminen on suoritettu erilaisia menettelytapoja käyttäen. Usein perustuvat puuvarastotiedot koemittauksiin ja järjestelmällisiin koearviointeihin, kuten linja- tahi ympyräarvioimiseen. Varsin monilla virkataloilla on kuitenkin tyydytty ainoastaan silmävaraiseen kuvioittaiseen arvioimiseen. Yksityistapauksissa liittyy arvioimistuloksiin näin ollen virhemahdollisuuksia, joiden suuruutta on vaikeata määrittellä. Se seikka, että mainittujen puuvarastolaskelmien perusteella suoritettujen hakkaustulosarviot useimmin ovat osottautuneet hakkuissa myöhemmin saatuja puumääriä pienemmiksi, viittaisi siihen, että metsien puuvarastot ovat tulleet varovaisesti arvioiduiksi ja että se virhemahdollisuus,

Taulukko 14. Kirkollismetsien puuvarasto.

Tabelle 14. Holzvorrat der Kirchengemeindewälder.

L ä ä n i L ä n	Kasvullisella metsämaalla Produktiver Waldboden		Huonokasvuisella metsämaalla Weniger produktiver Waldboden		Metsämaalla yhteensä Waldboden insgesamt	
	tuh. k.-m ³ tausend Fm	k.-m ³ /ha Fm/ha	tuh. k.-m ³ tausend Fm	k.-m ³ /ha Fm/ha	tuh. k.-m ³ tausend Fm	k.-m ³ /ha Fm/ha
1. Uudenmaan l.	649.9	105	65.2	45	715.1	94
2. Turun ja Porin l.	1 625.8	99	182.6	33	1 808.4	82
3. Hämeen l.	1 189.6	102	122.3	51	1 311.9	94
4. Viipurin l.	2 125.9	109	294.0	69	2 419.9	101
5. Mikkelin l.	1 436.0	110	276.9	54	1 712.9	95
6. Kuopion l.	2 073.3	107	394.2	50	2 467.5	91
7. Vaasan l.	4 028.8	106	525.6	32	4 554.4	84
8. ja 9. Oulun ja Lapin l. ...	2 557.9	80	460.9	25	3 018.8	60
I: läänit 1—5 — Län 1—5	7 027.2	105	941.0	50	7 968.2	93
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	6 102.1	107	919.8	37	7 021.9	86
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	2 557.9	80	460.9	25	3 018.8	60
I ja II: Suomen eteläpuol. I u. II: S-Hälfte Finnlands	13 129.3	106	1 860.8	43	14 990.1	90
Kaikki yht. — Insgesamt	15 687.2	101	2 321.7	38	18 008.9	83

joka arviointeihin liittyy, kenties saattaa olla toispuoleinen. Seuraavassa esitettävät tiedot metsien puuvarastoista tuskin saattavat siis olla todellista suurempia, mieluummin ne ovat todellista hiukan pienempiä.

Kuten taulukosta 14 selviää on kirkollisvirkatalojen puuvaraston suuruudeksi saatu 18.0 milj. k.-m³¹, josta maamme eteläpuoliskon kirkollismetsien osalle tulee n. 15.0 milj. ja Oulun sekä Lapin läänin kirkollismetsien osalle n. 3.0 milj. k.-m³. Vuosina 1921—1924 suoritettun valtakuunnan metsien arvioimistuloksien mukaan I l v e s s a l o (1927) laskee kirkollisvirkatalojen puuvaraston 24 milj. k.-m³:ksi. Tähän sisältyvät kuitenkin myöskin kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan virkatalojen ja luostarien metsät, arviolta n. 1.1 milj. k.-m³. Kun lisäksi otetaan huomioon,

¹ Moskovan rauhanteossa 12/3 1940 rajan taakse jääneiden virkatalometsien puuvarasto oli n. 1.6 milj. k.-m³, joten jäljelle jääneiden kirkollismetsien puusto käsittää n. 16.4 milj. k.-m³.

Taulukko 15. Kirkollismetsien puuvaraston kehitys papiston virkataloilla.

Tabelle 15. Entwicklung des Holzvorrates der Kirchengemeindewälder auf den Amtsgütern der Geistlichen.

L ä ä n i L ä n	Vuonna 1928 Puuvarasto metsämaalla kaikkiaan 1928 Holzvorrat auf dem Waldboden insgesamt		Vuonna 1938 Puuvarasto metsämaalla kaikkiaan 1938 Holzvorrat auf dem Waldboden insgesamt		Vuotuinen puuvaraston lisäys Jährliche Zunahme des Holzvorrates	
	tuh. k.-m ³ tausend Fm	k.-m ³ /ha Fm/ha	tuh. k.-m ³ tausend Fm	k.-m ³ /ha Fm/ha	k.-m ³ /ha Fm/ha	% ¹
1. Uudenmaan l.	621.6	76	658.8	93	1.7	2.0
2. Turun ja Porin l.	1 740.0	70	1 792.9	82	1.2	1.6
3. Hämeen l.	1 228.5	81	1 310.5	94	1.3	1.5
4. Viipurin l.	2 395.9	88	2 390.5	101	1.3	1.4
5. Mikkelin l.	1 968.6	80	1 712.9	95	1.5	1.7
6. Kuopion l.	2 661.7	81	2 453.9	91	1.0	1.2
7. Vaasan l.	3 913.9	68	4 213.0	84	1.6	2.1
8. ja 9. Oulun ja Lapin l. ...	2 577.7	61	2 614.2	61	0.0	0.0
I: läänit 1—5 — Län 1—5	7 954.6	80	7 865.6	93	1.3	1.5
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	6 575.6	73	6 666.9	86	1.3	1.6
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	2 577.7	61	2 614.2	61	0.0	0.0
I ja II: Suomen eteläpuol.— I u. II: Südhälfte Finnlands	14 530.2	76	14 532.5	89	1.3	1.6
Kaikki yht. — Insgesamt	17 107.9	74	17 146.7	84	1.0	1.3

että luterilaisten seurakuntain virkatalojen metsäpinta-ala vuodesta 1923 vuoteen 1938 on vähentynyt runsaasti 20 %:lla, eivät laskelmat tosiasiallisesti suurestikaan poikkea toisistaan.

Kirkollismetsien puuvarastot ovat yleensä varsin runsaat. Puurikkaimpia ovat metsät Viipurin ja Mikkelin läänin virkataloilla, suhteellisesti vähäisimmät puuvarastot ovat Turun ja Porin läänin kirkollismetsissä. Myöskin Vaasan läänin sekä pohjois-Suomen kirkollisvirkatalojen metsissä on puuta suhteellisen runsaasti.

¹ Laskettu prosenttikaavalla
Berechnet nach der Prozentformel $p = 200 \cdot \frac{K - k}{K + k}$

Kirkollisvirkatalojen puuvaraston suuruutta muiden omistajaryhmien metsien puuvarastoihin verrattuna kuvaa seuraava asetelma:

Puuvarasto metsämaan hehtaaria kohti eri omistajaryhmien metsissä Suomen eteläpuoliskossa

Valtio ¹	112.6	k.-m ³ /ha
Yhtiöt ¹	84.8	»
Yksityiset ¹	70.5	»
Pientilat ²	58.7	»
Kirkollisvirkatalot	90	»
Kaikki eri omistajat ¹ ...	78.4	»

Yksityismetsien, varsinkin pientilojen, puusto on siis melkoista niukempi kuin kirkollisvirkatalojen. Myöskin yhtiön metsäin puuvarastot ovat hakkuilla runsaammin rasitettuja. Valtion metsät ovat kuitenkin kirkollisvirkatalojen metsiä melkoista puurikkaammat.

Papiston virkatalojen metsien puuvarasto on vuonna 1928 eräitä erikoistarkoituksia varten tiloittain arvioitu. Tämä arviointi on toimitettu etupäässä silmävaraista arviointia tarkastustoimitusten yhteydessä käyttäen. Joskaan nämä arvioimistulokset eivät luonnollisestikaan ole vapaita virhemahdollisuuksista, tarjoutuu tämän perusteella tilaisuus tehdä vertailuja näin saatujen tulosten välillä sekä joitakin johtopäätöksiä puuvarastossa mahdollisesti tapahtuneista muutoksista.

Puuvaraston kehitystä 10-vuotiskautena 1928—1938 näiden arvioimistulosten valossa esittää taulukko 15. Tulokset koskevat siis ainoastaan papiston virkataloja, joiden kokonaispinta-ala tiedot on aikaisemmin esitetty siv. 15.

Erikoista huomiota herättää se seikka, että vaikka sanottujen virkatalojen metsäala käsittelyalalaisena 10-vuotiskautena on vähentynyt 240 tuh. hehtaaria 205 tuh. hehtaariin, on puuvarasto pysynyt suunnilleen samansuuruisena. Kuitenkin on sanottuna ajanjaksona metsistä myöskin hakattu huomattavia puumääriä (vrt. s. 63). Lähempi tarkastelu osoittaaakin, että hakkuista huolimatta puuvarasto ha kohti on kaikissa lääneissä lisääntynyt tahi pysynyt ainakin ennallaan.

Puuvaraston lisäys on maamme eteläisissä osissa ollut yleensä yli 1 k.-m³ ha kohti, Suomen eteläpuoliskossa 1.3 k.-m³/ha, ja keskimäärin koko maassa 1.0 k.-m³/ha. Tämä osoittaa, että hakkuut kirkollismetsissä ovat olleet niiden samanaikaista kasvua pienempiä. Suoritetut hakkuut eivät siis suinkaan ole pienentäneet kirkollismetsien puuvarastoa, vaan on puuvarasto hak-

¹ Ilvessalon (1927) mukaan.

² Osaran (1935) mukaan.

Taulukko 16. Erisuuruisten keskikuutiomäärien esiintyminen kirkollisvirkatalojen metsissä.

Tabelle 16. Vorkommen der verschieden grossen mittleren Kubikmasse in den Kirchengemeindewäldern.

L ä ä n i L ä n	Keskikuutio metsämaan ha kohti, k.-m ³ Mittlere Kubikmasse je Wald-ha, Fm									Kaikkiaan Insgesamt	
	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-160	161-180		181-200
Virkatalojen lukumäärä kpl — Anzahl der Amtsgüter											
1. Uudenmaan l.	—	2	5	9	23	10	4	2	—	—	55
2. Turun ja Porin l.	1	3	14	48	55	17	1	—	3	1	143
3. Hämeen l.	—	—	2	20	32	21	3	—	—	—	78
4. Viipurin l.	—	1	9	18	26	26	9	1	—	1	91
5. Mikkelin l.	—	—	2	19	13	8	4	1	—	—	47
6. Kuopion l.	—	1	11	20	19	17	3	2	—	—	73
7. Vaasan l.	1	2	25	61	45	19	5	2	—	—	160
8. ja 9. Oulun ja Lapin l.	4	29	38	46	9	2	—	—	—	—	128
I: läänit 1—5 — Län 1—5 ..	1	6	32	114	149	82	21	4	3	2	414
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	1	3	36	81	64	36	8	4	—	—	233
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	4	29	38	46	9	2	—	—	—	—	128
I ja II: Suomen eteläpuol. — I u. II: Södhälften Finnlands	2	9	68	195	213	118	29	8	3	2	647
%	0.3	1.4	10.5	30.1	32.9	18.3	4.5	1.2	0.5	0.3	100.0
Kaikki yhteensä — Insgesamt	6	38	106	241	222	120	29	8	3	2	775
%	0.8	4.9	13.7	31.1	28.6	15.5	3.7	1.0	0.4	0.3	100.0

kuista huolimatta lisääntynyt. Kirkollismetsissä on siis todennäköisesti harjoitettu metsätaloutta, jota voidaan nimittää kestäväksi.

Taulukosta 16 käy selville, miten puuvaraston suuruus eri virkataloilla vaihtelee. Suomen eteläpuoliskossa enemmistön muodostavat ne virkatalot, joiden puuvarasto metsämaan ha kohti on yli 80 k.-m³. Miltei neljänneksellä virkataloista on keskikuutiomäärä yli 100 k.-m³. Harvinaisia ovat sentään tapaukset, jolloin metsien keskikuutiomäärä kohoaa yli 150 k.-m³/ha. Mutta miltei yhtä harvinaisia ovat sellaisetkin virkatalot, joiden puuvarasto on alle 40 k.-m³/ha.

Taulukko 17. Kirkollismetsäin puuvarasto erisuuruisilla virkataloilla.

Tabelle 17. Holzvorrat der Wälder auf den verschieden grossen Amtsgütern.

Alue Läänit Gebiet Län	Suuruusluokka metsäalan mukaan, ha Grössenklasse nach der Waldfläche, ha	Virkatalojen luku Anzahl der Amtsgüter	Puuvarasto Holzvorrat	
			kaikkiaan tuh. k.-m ³ insgesamt tausend Fm	metsämaan ha kohti k.-m ³ je Wald-ha Fm
I: läänit 1—5 Län 1—5	1— 50	68	188.7	83.0
	51—200	212	2 120.2	86.8
	201—500	104	2 890.2	92.5
	500+	35	2 769.1	99.5
Yhteensä — Ingesamt		419	7 968.2	92.9
II: läänit 6 ja 7 Län 6—7	1— 50	25	49.8	65.3
	51—200	93	906.7	81.2
	201—500	68	1 740.3	85.2
	500+	51	4 325.1	87.6
Yhteensä — Ingesamt		237	7 021.9	85.9
III: läänit 8 ja 9 Län 8—9	1— 50	4	5.6	35.6
	51—200	45	312.8	54.7
	201—500	48	855.4	53.9
	500+	31	1 845.0	65.1
Yhteensä — Ingesamt		128	3 018.8	60.3
Koko maa Ganz Finnland	1— 50	97	244.1	76.5
	51—200	350	3 339.7	80.9
	201—500	220	5 485.9	81.2
	500+	117	8 939.2	84.7
Kaikkiaan — Ingesamt		784	18 008.9	82.8

Tässä suhteessa virkatalometsät melkoisesti poikkeavat maamme yksityistilojen metsistä (vrt. O s a r a 1935), joista etenkin pientiloilla, keskikuutiomäärät jäävät useimmissa tapauksissa sangen alhaisiksi. Niinpä O s a r a n mukaan maamme pientiloilla lähes kolmanneksella keskikuutiomäärä on alle 40 k.-m³/ha ja enemmistö kuuluu keskikuutiomäärän puolesta luokkiin 20—80 k.-m³/ha.

Erikoisen kiintoisaa on tarkastella, millä tavoin puuvaraston suuruus vaihtelee erisuuruisilla virkataloilla. Taulukosta 17 käy riidattomasti selville, että metsien keskikuutiomäärä on sitä suurempi

Taulukko 18. Keskikuutiomäärien esiintyminen erisuuruisten virkatalojen metsissä.

Tabelle 18. Vorkommen der mittleren Kubikmasse in den Wäldern der verschieden grossen Amtsgüter.

Alue Läänit Gebiet Län	Suuruusluokka metsä- alan mukaan, ha Grössenklasse nach der Waldfläche, ha	Keskikuutio metsämaan ha kohti, k.-m ³ Mittlere Kubikmasse je Wald-ha, Fm										Kaikkiaan Ingesamt
		1—20	21—40	41—60	61—80	81—100	101—120	121—140	141—160	161—180	181—200	
		Virkatalojen lukumäärä kpl. — Anzahl der Amtsgüter										
I: Läänit 1—5 Län 1—5	1— 50	1	3	9	13	25	11	5	1	—	—	68
	51—200	—	2	16	67	78	36	7	—	2	1	209
	201—500	—	1	6	27	34	26	5	2	1	—	102
	500+	—	—	1	7	12	9	4	1	—	1	35
Yhteensä — Insg.		1	6	32	114	149	82	21	4	3	2	414
II: Läänit 6—7 Län 6—7	1— 50	1	—	8	10	3	1	1	—	—	—	24
	51—200	—	2	16	31	22	17	2	2	—	—	92
	201—500	—	1	7	25	18	12	4	—	—	—	67
	500+	—	—	5	15	21	6	1	2	—	—	50
Yhteensä — Insg.		1	3	36	81	64	36	8	4	—	—	233
III: Läänit 8—9 Län 8—9	1— 50	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	4
	51—200	—	14	16	12	2	1	—	—	—	—	45
	201—500	2	12	11	19	4	—	—	—	—	—	48
	500+	1	2	9	15	3	1	—	—	—	—	31
Yhteensä — Insg.		4	29	38	46	9	2	—	—	—	—	128
Koko maa Ganz Finnland	1— 50	3	4	19	23	28	12	6	1	—	—	96
	51—200	—	18	48	110	102	54	9	2	2	1	346
	201—500	2	14	24	71	56	38	9	2	1	—	217
	500+	1	2	15	37	36	16	5	3	—	1	116
Kaikkiaan — Ingesamt		6	38	106	241	222	120	29	8	3	2	775

mitä suuremmista virkataloista on kysymys. Samaa seikkaa selventää vielä taulukko 18. Myöskin yksityistiloilla ja erikoisesti pientiloilla on aivan samansuuntainen ilmiö havaittavissa (vrt. O s a r a 1935). Aikaisemmin (s. 22) on jo osoitettu, että metsämaat suuremmilla tiloilla ovat karumpia kuin pienikokoisemmilla. Mikäli metsänkäyttötavat, noudatettu metsätalous, hakkausmäärien runsaus jne. näillä erisuuruisilla virkataloilla ovat olleet samanlaisia, edellä esitetyt väitteet olisivat ilmei-

sesti ristiriitaisia. On näin ollen varsin todennäköistä, että suurikokoisten virkatalojen metsät ovat hakkuilta säästyneempiä ja niiden käsittely on ehkä muussakin suhteessa ollut erilaista kuin pienikokoisilla virkataloilla.

Tukkipuuvarasto.

Paitsi metsien kokonaispuumäärään on seuraavassa kiinnitetty erikoista huomiota myöskin kirkollisvirkatalojen metsien tukkipuustoon ja sen runsauteen, jolla metsien käyttöön ja taloudelliseen arvoon nähden on tärkein merkityksensä.

Jokaisella kirkollisvirkatalolla on arvioimistoimitusten yhteydessä paitsi metsien kokonaiskuutiomäärää myöskin tukkipuuvaraston suuruus erikseen arvioitu. Harvemmin on tämä suoritettu yksinpuin lukien ja kukin tukkipuurunko erikseen mitaten. Useimmiten on tukkipuuluku määriteltä linja- tahi ympyräarvioimista käyttäen, jolloin tukkipuurungot ainoastaan koko metsäaluetta edustavilla, tasaisesti sen eri osiin sijoitetuilla koealoilla on yksityiskohtaisemmin luettu ja mitattu ja sen perusteella tehty laskelmat koko metsäalueen tukkipuuvarastosta. Joskus on tukkipuuvaraston suuruuden määrittelyssäkin tyydytty vain kuvioittaiseen silmävaraiseen arviointiin. Tukkipuiksi on yleensä luettu jokainen runko, josta saadaan ainakin yksi sahauskelpoinen vähintään 6 tuumaa täyttävä tukki. Yleensä on siis minimimitana käytetty joko $18' \times 6''$ tahi $1.3 \text{ m} \times 20 \text{ cm}$ ja mittausta tavallisimmin suoritettu joko kahden tuuman tahi viiden sentin läpimittaluokissa. Näiden runkojen tukkikuutio on laskettu teknillisenä, latvaläpimitan mukaisena tukkikuutiona yleisiä keskimääräisiä kuutioimistaulukoita käyttäen. Tukkiuutiota ja kokonaiskuutiota toisiinsa verrattaessa on laskettu 25 tahi 24 kuutiojalan tukkikuution vastaavan yhtä kiintokuutiometriä maan eri osista riippuen.

Seuraavassa ei tukkipuuvarastoa ole puulajittain jaoteltu. Tukkipuihin lukeutuvat näin ollen sekä mänty- että kuusitukit ja myöskin järeät lehti- arvopuut.

Kirkollisvirkatalojen tukkipuuvaraston suuruus käy selville taulukosta 19. Kirkollismetsät käsittävät siis kaiken kaikkiaan n. 18.5 milj. runkoa eli n. 158.4 milj. j^3 tukkipuuta.¹ Tästä tukkipuuvarastosta tulee noin puolet maamme viiden eteläisimmän läänin kirkollisvirkatalojen osalle.

Tukkipuiden keskikuutio on kirkollismetsissä 8.6 j^3 tukkipuurunkoa

¹ Moskovan rauhassa 12/3 1940 menetettyjen kirkollismetsien tukkipuuvarasto käsitti n. 1.7 milj. runkoa eli n. 15.6 milj. j^3 tukkipuuta.

Taulukko 19. Tukkipuuvarasto kirkollisvirkatalojen metsissä.

Table 19. Sägeholzvorrat in den Kirchengemeindewäldern.

L ä ä n i L ä n	Tukkipuuvarasto — Sägeholzvorrat				
	Tukkipuiden lukumäärä Anzahl der Sägeholz- stämme	Tukkikuutio Kubikmasse der Sägeholzstämme		Tukkikuution osuus kokonaiskuutiosta Anteil d. Sägeholzes an d. Gesamtkubik- masse	
		tuh. runkoa tausend Stämme	kaikkiaan tuh. j^3 insgesamt Taus. Kbf.	runkoa kohti j^3 Kbf. je Stamm	%
1. Uudenmaan l.	716.0	6 728.6	9.5	37.6	9.4
2. Turun ja Porin l.	1 979.4	17 438.3	8.8	38.6	9.6
3. Hämeen l.	1 528.0	14 366.5	9.4	43.8	11.0
4. Viipurin l.	2 735.9	25 095.8	9.2	41.5	10.4
5. Mikkelin l.	2 106.1	18 597.3	8.8	43.4	10.9
6. Kuopion l.	2 737.3	23 248.0	8.5	39.2	9.4
7. Vaasan l.	4 194.1	35 741.1	8.5	32.7	7.8
8. ja 9. Oulun ja Lapin l.	2 457.5	17 198.1	7.0	23.7	5.7
I: läänit 1—5 — Län 1—5	9 065.4	82 226.5	9.1	41.3	10.3
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	6 931.4	58 989.1	8.5	35.0	8.4
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	2 457.5	17 198.1	7.0	23.7	5.7
I ja II: Suomen eteläpuol. — I u. II: Södhälften Finnlands ..	15 996.8	141 215.6	8.8	38.7	9.4
Kaikki yhteensä — Ingesamt	18 454.3	158 413.7	8.6	35.9	8.8

kohti. Jokaista kokonaispuuston k.-m^3 :iä kohti on tukkipuuta keskimäärin koko maassa 8.8 j^3 ja maamme eteläpuoliskon kirkollismetsissä 9.4 j^3 tukkipuuta. Tukkipuuston osuus metsien kokonaispuustosta on täten kirkollismetsissä koko maassa 35.9 % ja maamme eteläpuoliskossa 38.7 %.

Suhteellisesti runsaimmin on tukkipuuta Hämeen, Mikkelin ja Viipurin läänin virkatalojen metsissä, nim. yli 10 j^3 jokaista puuston k.-m^3 :iä kohti, niukkimmin Oulun ja Lapin lääneissä, missä tukkipuuta on kokonaiskuutiosta 23.7 % eli 5.7 $\text{j}^3/\text{k.-m}^3$.

Taulukosta 20 käy selville, että tukkipuuvaraston suuruus vaihtelee eri virkatalojen metsissä tuntuvasti. Suomen eteläpuoliskossa muodostavat enemmistön ne virkatalot, joiden metsissä on tukkipuuta 80—160 runkoa ha:lla. Virkatalot, joiden tukkipuuvarasto ha kohti nousee yli 160 rungon

Taulukko 20. Erisuuruisen tukkipuuvaraston esiintyminen kirkollisvirikatalojen metsissä.

Tabelle 20. Vorkommen des verschieden grossen Sägeholzvorrates in den Kirchengemeindewäldern.

L ä ä n i L ä n	Tukkipuiden luku keskim. metsämaan ha kohti runkoa Mittlere Anzahl d. Sägeholzstämme je Wald-ha											Kaikkiaan Insgesamt	Tukkipuiden luku keskim. ha kohti runkoa Mittlere Anzahl der Sägeholzstämme/ha	
	0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-160	161-180	181-200			200+
	Virikatalojen lukumäärä kpl. — Anzahl der Amtsgüter													
1. Uudenmaan l. ...	3	1	5	2	9	8	9	8	8	1	1	—	55	94
2. Turun ja Porin l.	2	4	8	12	15	35	25	21	11	6	2	2	143	90
3. Hämeen l.	—	1	3	5	11	12	16	16	7	5	1	1	78	108
4. Viipurin l.	2	4	1	10	6	20	12	17	10	5	2	2	91	114
5. Mikkelin l.	—	2	2	5	4	7	8	8	4	5	1	1	47	116
6. Kuopion l.	—	1	6	11	15	12	10	11	6	1	—	—	73	101
7. Vaasan l.	1	8	25	30	28	35	22	7	2	1	1	—	160	77
8. ja 9. Oulun ja Lapin l.	3	29	34	34	14	8	4	2	—	—	—	—	128	49
I: läänit 1-5 — Län 1-5	7	12	19	34	45	82	70	70	40	22	7	6	414	106
II: läänit 6 ja 7 — Län 6-7	1	9	31	41	43	47	32	18	8	2	1	—	233	85
III: läänit 8 ja 9 — Län 8-9	3	29	34	34	14	8	4	2	—	—	—	—	128	49
I ja II: Suomen eteläpuol. — I und II: Södhälften Finnlands	8	21	50	75	88	129	102	88	48	24	8	6	647	96
%	1.2	3.3	7.7	11.6	13.6	20.0	15.8	13.6	7.4	3.7	1.2	0.9	100.0	
Kaikki yht. — Insg.	11	50	84	109	102	137	106	90	48	24	8	6	775	85
%	7.1	6.5	10.8	14.0	13.2	17.7	13.7	11.6	6.2	3.1	1.0	0.8	100.0	

ovat jo harvinaisia, samatenkuin sellaisetkin, joiden tukkipuuvarasto jää alle 20 rungon ha kohti. Aikaisemmin on jo todettu, että metsien puuvarasto on suurikokoisilla virikataloilla suurempi kuin pienemmillä. Taul. 21 ja 22 osoittavat, että myöskin tukkipuuvaraston suuruudessa erikokoisilla virikataloilla on samansuuntainen eroavaisuus havaittavissa.

Maamme kirkollismetsissä on yleensä keskimäärin 85 tukkipuurunkoa

Taulukko 21. Tukkipuuvarasto erisuuruilla virikataloilla.

Tabelle 21. Sägeholzvorrat der Wälder auf den verschieden grossen Amtsgütern.

A l u e L ä ä n i t G e b i e t L ä n	Suuruusluokka metsäalan mukaan, ha Größenklasse nach der Waldfläche, ha	Virikatalojen luku Anzahl der Amtsgüter	Tukkipuuvarasto — Sägeholzvorrat				
			Tukkipuiden lukumäärä Anzahl der Sägeholzstämme tuh. runkoa tausend Stämme	Tukkikuutio Kubikmasse der Sägeholzstämme		Tukkikuution osuus kokonaiskuutiosta Anteil d. Sägeholzes an der Gesamtkubikmasse	
				kaikkiaan tuh. j ³ insgesamt Taus. Kbf.	runkoa kohti j ³ Kbf. je Stamm	%	j ³ /m ³ Kbf/Fm
I: läänit 1-5 — Län 1-5	1-50	68	206.4	1 867.8	9.0	39.6	9.9
	51-200	212	2 519.3	23 472.3	9.3	44.3	11.1
	201-500	104	3 110.2	27 965.2	9.0	38.7	9.7
	500+	35	3 229.5	28 921.2	9.0	41.8	10.4
Yhteensä — Ingesamt		419	9 065.4	82 226.5	9.1	41.3	10.3
II: läänit 6 ja 7 — Län 6-7	1-50	25	37.7	303.2	8.0	25.4	6.1
	51-200	93	855.8	7 021.0	8.2	32.3	7.7
	201-500	68	1 698.2	14 459.0	8.5	34.6	8.3
	500+	51	4 339.7	37 205.9	8.6	35.8	8.6
Yhteensä — Ingesamt		237	6 931.4	58 989.1	8.5	35.0	8.4
III: läänit 8 ja 9 — Län 8-9	1-50	4	2.3	15.3	6.5	11.4	2.7
	51-200	45	190.9	1 320.8	6.9	17.6	4.2
	201-500	48	697.3	4 831.6	6.9	23.5	5.6
	500+	31	1 567.0	11 030.4	7.0	25.9	6.0
Yhteensä — Ingesamt		128	2 457.5	17 198.1	7.0	23.7	5.7
K o k o m a a Ganz Finland	1-50	97	246.4	2 186.3	8.9	36.0	9.0
	51-200	350	3 566.0	31 814.1	8.9	38.5	9.5
	201-500	220	5 505.7	47 255.8	8.6	35.1	8.6
	500+	117	9 136.2	77 157.5	8.4	35.5	8.6
Kaikkiaan — Ingesamt		784	18 454.3	158 413.7	8.6	35.9	8.8

metsämaan ha kohti. Suomen eteläpuoliskon kirkollismetsissä on tukkipuiden luku keskimäärin 96 runkoa ha:lla ja useissa lääneissä maamme eteläosissa nousee tukkipuiden luku ha kohti yli 100:n. Kirkollismetsäin puuston jokainen k.-m³ käsittää suuresti katsoen yhden tukkipuurungon. Kirkollismetsäin tukkipuuvarastoa on yleensä pidettävä verrattain runsaana. Maamme eri omistajaluokkien metsiin verrattuna lienee ainoastaan

Taulukko 22. Tukkivuorasto erisuuruisten virkatalojen metsissä.
Tabelle 22. Vorkommen der Sägeholzstämmen in den Wäldern der verschieden grossen Amtsgüter.

A l u e L ä ä n i t G e b i e t L ä n	Suuruus- luokka metsä- alan mukaan, ha Größen- klasse nach der Wald- fläche, ha	Tukkivuoraiden luku keskimäärin metsämaan ha kohti runkoa Mittlere Anzahl der Sägeholzstämmen je Wald-ha													Kaikkiaan Insgesamt	Tukkivuoraiden luku keskim. ha kohti runkoa Mittlere Anzahl der Sägeholzstämmen/ha
		0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-160	161-180	181-200	200+			
		Virkatalojen lukumäärä kpl. Anzahl der Amtsgüter														
I: läänit 1-5 Län 1-5	1-50	5	4	3	4	8	14	8	11	5	4	1	1	68	91	
	51-200	2	5	12	19	16	39	38	38	25	11	1	3	209	104	
	201-500	—	3	4	9	19	21	20	12	5	4	3	2	102	99	
	500+	—	—	—	2	2	8	4	9	5	3	2	—	35	116	
Yhteensä — Insg.		7	12	19	34	45	82	70	70	40	22	7	6	414	106	
II: läänit 6 ja 7 Län 6-7	1-50	1	2	7	6	5	1	1	1	—	—	—	—	24	48	
	51-200	—	3	13	14	21	19	11	7	2	2	—	—	92	76	
	201-500	—	1	6	15	7	19	9	6	4	—	—	—	67	83	
	500+	—	3	5	6	10	8	11	4	2	—	1	—	50	88	
Yhteensä — Insg.		1	9	31	41	43	47	32	18	8	2	1	—	233	85	
III: läänit 8 ja 9 Län 8-9	1-50	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	15	
	51-200	2	16	10	13	—	3	—	1	—	—	—	—	45	33	
	201-500	—	9	15	10	9	3	2	—	—	—	—	—	48	44	
	500+	—	2	9	10	5	2	2	1	—	—	—	—	31	55	
Yhteensä — Insg.		3	29	34	34	14	8	4	2	—	—	—	—	128	49	
K o k o m a a Ganz Finnland	1-50	7	8	10	11	13	15	9	12	5	4	1	1	96	77	
	51-200	4	24	35	46	37	61	49	46	27	13	1	3	346	86	
	201-500	—	13	25	34	35	43	31	18	9	4	3	2	217	81	
	500+	—	5	14	18	17	18	17	14	7	3	3	—	116	87	
Kaikkiaan — Insg.		11	50	84	109	102	137	106	90	48	24	8	6	775	85	

valtionmetsissä tukkipuorasto kirkollismetsien tukkipuorastoa runsampi. Maamme yksityistiloilla on tukkipuorasto sen sijaan yleisesti melkoista vähäisempi, varsinkin pientiloilla on järeätä puustoa niukasti (vrt. Ilvessalo 1927 ja Osara 1935). Niinpä on tukkipuiden lukumäärä koko maassa vv. 1936—1938 toimitetun II:n valtakunnan metsien arvioinnin mukaan (Ilvessalo 1940) keskimäärin metsämaan ha kohti

47.3 kpl eli 347.1 j³ tukkikuutiota, vastaten kirkollismetsissä 85 kpl ja 728.1 j³. Kirkollismetsissä on täten tukkipuuta metsämaan ha kohti likipitään puolta runsaammin kuin maamme metsissä yleensä. Saman arvioinnin mukaan oli tukkipuiden keski-kuutio koko maassa 7.3 j³ ja käsitti maamme kokonaispuuston k.-m³ tukkipuuta koko maassa keskimäärin 5.5 j³ ja maamme eteläpuoliskossa keskimäärin 5.3 j³.

Kirkollisvirkatalojen metsätalous.

Historiikka.

Kirkollisvirkatalot kaikkine tiluksineen, sekä viljelysmaat että metsät, ovat alkuaan kuuluneet virkatalonhaltijain eli siis seurakunnan kirkollisten viranhaltijain hoitoon. Viranhaltijan metsänkäyttöoikeus on kuitenkin jo ainakin vuodesta 1723 ollut rajoitettu. Hänellä ei ole ollut oikeutta metsäntuotteiden myyntiin, vaan ainoastaan metsänkäyttöön kotitarpeeksi. Täten säädettiin myöskin metsäasetuksessa vuodelta 1805. Kuitenkin saattoi virkatalon haltija saada erityisen luvan myydä virkatalon metsäntuotteista poltettuja sysiä. Mikäli metsän varat riittivät, oli »pitäjänmiehillä» oikeus ottaa metsästä rakennustarpeita pappilan rakentamiseen ja korjaamiseen. Metsien hoito kuului edelleen virkatalon haltijan tehtäviin, mutta lääninhallituksen alaisten viranomaisten oli valvottava määräysten noudattamista tässä suhteessa.

Sen jälkeen kun eräät metsäkomiteat vuosina 1842 ja 1849 olivat tehneet esityksiä kirkollisvirkatalojen metsien hoidon järjestämisestä, sisällytettiin vuoden 1851 metsäasetukseen määräys siitä, että kaikkia virkataloja, joilla oli metsää enemmän kuin virkatalon kunnossapitämiseksi ja sen kotitarpeeksi voitiin katsoa välttämättömäksi, oli hoidettava vahvistetun metsätaloussuunnitelman mukaan. Sittenkin vuonna 1886 annetussa metsälaissa tehtiin viranhaltijan velvollisuus virkatalon metsien hoidossa noudattaa vahvistettua metsätaloussuunnitelmaa riippumattomaksi metsäalan laajuudesta. Siihen asti kunnes suunnitelma tulisi laadituksi ja vahvistetuksi, oli viranhaltijalla oikeus metsänkäyttöön miltei samassa laajuudessa kuin aikaisemmassa metsäasetuksessa oli määrätty. V. 1892 jätettiin virkatalojen metsätaloussuunnitelmain tekeminen metsähallituksen tehtäväksi ja v. 1895 annettiin tarkempia määräyksiä siitä, miten nämä suunnitelmat oli laadittava.

Vuonna 1922 annetut lait papiston ja lukkari-urkurien virkataloista sekä näiden lakien täytäntöönpanoa lähemmin määrittelevät asetukset saattavat kirkollisvirkatalojen tilusten ja metsien hoidon kokonaan

uudelle kannalle. Uusi papiston palkkausjärjestelmä otetaan käytäntöön, jonka mukaan papille pääosa palkasta maksetaan rahassa ja jätetään hänen nautintaansa ainoastaan osa hänen hallintaansa kuuluneesta virkatalosta ns. »pappila», joka virka-asunnon ja tarpeellisten talousrakennusten ohella käsittää pienehkön viljelysalan sekä metsämaata laitumeksi papin karjalle ja hevoselle. Muu osa virkataloa ns. virkatila jätetään seurakunnan hoitoon. Virkatilaan kuuluvat viljelysmaat annetaan sopivalla tavalla vuokralle; metsiä hoitaa seurakunta vahvistetun metsätaloussuunnitelman mukaisesti ja metsähallituksen valvonnan alaisena.

Virkatalolautakunta on se seurakunnallinen toimielin, jolle virkatalon ja sen metsien hoitoa koskevat käytännölliset tehtävät kuuluvat. Lautakuntaan valitaan vähintään kolme, enintään viisi, kaksikymmentäviisi vuotta täyttänyttä maanviljelykseen ja taloudenhoitoon tahi kaupunkiseurakunnassa rakennusasioihin perehtynyttä jäsentä aina neljäksi vuodeksi kerrallaan. Virkatalolautakunta, joka seurakunnan puolesta vastaa vahvistetun metsätaloussuunnitelman noudattamisesta, johtaa ja valvoo kaikkia virkatalon metsissä suoritettavia töitä. Puutavaraa virkatalon metsistä myydessä, jossa on erityisiä, yksityiskohtaisia opetusministeriön vuonna 1926 antaman päätöksen määräyksiä noudatettava, ei virkatalolautakunnalla kuitenkaan ole päätösvaltaa, vaan päättää kaupan kirkkovaltuusto tahi kirkonkokous.

Puutavaran myynnistä kertyvät varat tulevat erityiseen rahastoon, ns. *virkatalorahastoon*, jonka käytöstä on noudatettava voimassa olevia määräyksiä. Kustannukset pappilan ja virka-asunnon rakentamisesta sekä rakennusten kunnossapitämisestä samatenkuin virkataloista menevät yleiset rasitukset ja ylläpitomenot, kuten metsänhoidosta aiheutuvat kustannukset, suoritetaan tästä rahastosta. Rahaston pääoma pyritään saamaan niin suureksi, että sen korot riittävät vuotuisiin menoihin. Kun virkatalorahasto on saavuttanut sille vahvistetun suuruuden siirretään yli menevät varat ns. *seurakuntarahastoon*. Metsänmyyntituloista, jotka ylittävät virkatalorahaston vahvistetun pääomamäärän, seurakunta joutuu suorittamaan 10 % ns. *vastikerahastoon*. Vastikerahasto on eräänlainen seurakuntien keskinäinen kirkollinen rahasto, jonka korkotuloja käytetään vähävaraisten seurakuntien avustamiseksi (vrt. siv. 127).

Aina 1890-luvulle saakka kirkollisvirkatalojen metsätalous oli miltei täysin järjestämätöntä. Viranhaltijan hoidossa ja hallinnassa olevaa virkatalon metsää käytettiin pääasiallisesti talon vuotuisiin tarpeisiin, sen ylläpitoon, rakennuskorjauksiin jne. Minkäänlainen metsien hoito ei näissä

oloissa ja tänä aikana voinut tulla kysymykseenkään, mutta metsien taloudellinen merkitys oli samaten vielä tällöin varsin vähäinen. Tosin sisälsi jo vuoden 1851 metsäasetus määräyksiä metsätaloussuunnitelmain laatimisesta kirkollisvirikataloille, mutta koska tämän toiminnan käytännöllinen järjestäminen laiminlyötiin, olivat seuraukset senmukaiset. Mikäli tiedetään, tuli ennen vuotta 1885 ainoastaan kahdelle kirkollisvirikatalolle laadituksi metsätaloussuunnitelma. Niinpä *Perniön* seurakunnan kappalainen *Petter Adolf Wasz* jo vuonna 1860 ryhtyi toimenpiteisiin metsänhoitosuunnitelman aikaansaamiseksi hänen hallinnassaan olevalle *Perniön II* kappalaisen, *Mikola-nimiselle* virikatalolle. Suunnitelman aikakautisine hakkauslaskelmineen laati metsänhoitaja *E. Th. Sallmén* ja työ tehtiin edellämäin viranhaltijan kustannuksella. Suomen Keisarillinen Senaatti antoi virikatalonhaltijalle luvan noudattaa tätä metsätaloussuunnitelmaa vuonna 1866. Eräs toinenkin virikatalo (*Euran* kirkkoherran virikatalo) sai yksityisestä aloitteesta vuonna 1883 metsätaloussuunnitelman. Vuoden 1886 metsälain määräysten johdosta tuli myöskin metsätaloussuunnitelma viranhaltijain yksityisestä harrastuksesta laadituksi muutamille virikataloille.

Vasta sen jälkeen kun vuonna 1892 mainittujen metsätaloussuunnitelmain laatiminen jätettiin metsähallituksen tehtäväksi ja vuoden 1893 alusta tarkoitusta varten perustettiin kolme vuosipalkkiota nauttivaa metsänhoitajaa, pääsi tämä toiminta vähitellen alkuun. Virikatalojen lukuisuuden vuoksi osottautuivat nämä metsänhoitajavoimat kuitenkin alun perin liian vähäisiksi ja työhön täytyi varsin suuressa määrässä käyttää myöskin ylimääräisiä toimitusmiehiä. Myöhemmin vuonna 1904 asetettiin mainitut kolme metsänhoitajaa vakinaiselle kannalle ja palkkiotoimet lakkautettiin. Uusia palkkiotoimia oli sittemmin v. 1906 kuitenkin jälleen tarkoitusta varten perustettava. Metsätaloussuunnitelmain laatimistyötä viivästyttivät myöskin monin paikoin käynnissä olevat maanmittaustoimitukset ja virikatalojen rajojen selvittely.

Ensi vuosikymmeninä supistui metsähallituksen taholta suoritettu kirkollisvirikatalojen metsänhoidon valvonta pääasiallisesti metsätaloussuunnitelmain laadintaan sekä joka 10:s vuosi toimitettaviin metsätaloudentarkastuksiin, joissa valvottiin suunnitelman noudattamista ja annettiin uusia ohjeita ja määräyksiä alkavan uuden kymmenvuotiskauden metsänkäyttöä silmällä pitäen. V. 1895 annettu julistus sisälsi määräyksiä siitä, miten metsätaloussuunnitelma oli kirkollisvirikatalolle laadittava. Metsästä eroitettiin varsinaisesti metsätalouteen käytettäväksi ns. jakometsä, jota vastoin osa metsämaista varattiin hakamaina ja lautumina käytettäväksi.

Näille molemmille, sekä jakometsälle että hakamaametsille, oli metsänkäyttösuunnitelma hoito- ja hakkuuohjeineen laadittava. Jakometsässä oli hakkuu järjestettävä *l o h k o t t a i s t a* hakkaustapaa käyttäen, jolloin vuosittain uudistustilaan hakattavan vuosilohkon suuruus määrättiin kiertoaikaa ja kasvullisen metsämaan laajuutta silmällä pitäen. Suunnitelmaan liittyivät arviolaskelmat metsän puuvarastosta y.m. kartanselityskirjoineen.

Kun toimitusmies on metsähallitukselle jättänyt laatimansa metsätaloussuunnitelman karttoineen ja muine liitteineen, hankkii metsähallitus siitä asianomaisen tuomiokapitulin lausunnon sekä tuomiokapitulin välityksellä myöskin virikatalon haltijan sekä virikatalolautakunnan lausunnot. Nämä lausunnot saatuaan ja omasta puolestaan lopullisesti tarkastettuaan suunnitelman metsähallitus alistaa sen joko sellaisenaan tahi esittäminsä muutoksin opetusministeriön vahvistettavaksi. Sitten kun suunnitelma on vahvistettuna metsähallitukselle palautettu, metsähallitus taasen huolehtii sen alkuunpanosta, joka aikaisemmin pääasiallisesti merkitsi vuosilohkojen maastoon paaluttamista sekä yleensä hakkuuohjeiden antamista asianomaisille. Alkuperäiset metsätaloussuunnitelmasiikirjat on säilytetty metsähallituksessa, jotavastoin jäljennöskappalet on jätetty seurakunnille.

Metsätaloudentarkastuksesta laaditaan myöskin toimituspöytäkirja, jossa arvostellaan metsänkäyttöä kuluneena ajanjaksona sekä suoritettujen havaintojen perusteella suunnitellaan hakkuut ja metsänkäyttö alkavaa talouskautta varten. Useimmiten tulee metsänpuuvarasto täten myöskin kymmenvuosittain inventoiduksi ja siinä tapahtuneet muutokset todetuiksi. Aikaisemmin oli täten laadittu metsätalouden tarkastuspöytäkirja myöskin alistettava opetusministeriön vahvistettavaksi. V. 1922 jälkeen vahvistaa pöytäkirjan hankittuaan siitä asianomaisten lausunnot metsähallitus. Ainoastaan siinä tapauksessa, että metsätaloudentarkastuksessa on suunnitelman suhteen tehty periaatteellisia muutosehdotuksia alistetaan se opetusministeriön vahvistettavaksi.

Alkuaikoina, vieläpä aina viime vuosikymmenille saakka, metsätalous kirkollisvirikataloilla on ollut varsin kaavamaisesti järjestetty. Vallitsevana periaatteena, joka on säilynyt vielä vuoden 1922 säännöksissä, on ollut metsätalouden suunnittelu ja järjestäminen siten, että ensi sijassa viranhaltijan vuotuinen metsäntuotteiden tarve tulisi tyydytetyksi, mikäli metsän kestävä tuotto sen sallii. Virikatalojen useinkin varsin laajoja metsäalueita on siis, varsinkin alkuaikoina, käsitelty ensi sijassa kotitarvemetsinä. Varhaisemmin tuli puutavaran myynti ainoastaan poikkeusta-

pauksissa ja erikoisen tarpeen vaatiessa kysymykseen. Myöhemminkin, jolloin metsäntuotteilla jo oli huomattavampi kauppa-arvo, myynti kohdistui etupäässä »ylijäämäpuihin» ts. puutavaraan, joka metsästä saatiin yli oman tarpeen. Kun suunnitelma edellytti vuosittain toimitettavia lohkokattaisia hakkuita, jäi sangen usein koko muu metsä hakkuilla käsittelemättä. Metsänkäyttö kohdistui täten vain sangen vähäiseen osaan metsäalueesta. Ainoastaan erikoisen tarpeen vaatiessa käytiin koko metsäalue tahi määrätty osa siitä läpi hirrenharsinnalla, jolloin »täysimittaisia» tukkipuita, ts. 6 metrin korkeudelta vähintään 9 tuumaa täyttäviä runkoja, hakattiin talousohjelmassa tahi erikoisessa lupapäätöksessä myönnetty lukumäärä.

L o h k o h a k k u u j ä r j e s t e l m ä l l ä oli sekä etunsa että varjo puolensa, jotka viime mainitut ajan mukana olojen kehittyessä tulivat yhä tuntuvammiksi. Alkuperäisissä oloissa oli hakkuiden keskittämistä vain vähäiseen ja alaltaan tarkoin rajoitettuun metsänosaan, vuosilohoilta, epäilemättä hyötyä. Kun metsätaloudentarkastuksia toimitettiin ainoastaan kerran vuosikymmenessä ja hakkuun valvonta sekä sen suoritus tapakin olivat usein kovin puutteellisia, säilyi täten muu osa metsää hakkuilta, jotka vallitsevissa oloissa varmaankin pikemminkin olisivat sen tilaa alentaneet kuin kohottaneet. Pääasiallisesti tämän hakkuujärjestelmän ansiota on, että kirkollismetsät ovat sangen kauan säilyneet miltei luonnontilaisina ja sen ohessa niiden puuvarastot runsaina.

Mutta vallitseva lohkokattainen hakkuutapa muodostui vähitellen taloudellisesti yhä epäedullisemmaksi. Varhaisina aikoina käytettiin vuosilohoilta hakattavat puut yksinomaan virkatalon tarpeisiin. Järeimmät rungot varattiin rakennustarpeisiin ja muu osa puustoa hakattiin haloiksi, joita pappilat tarvitsivat vuosittain runsaasti. Koska vuosittainen polttopuun tarve muodosti valtavan pääosan virkatalon koko puuntarpeesta ja metsät olivat säästyneitä ja puurikkaita, oli luonnollista, että polttopuuksi tuli vuosilohoilta hakatuksi sangen paljon järeätäkin puuta. Niihin aikoihin jolloin puutavaralla vielä ei ollut huomattavaa myyntiarvoa ja seuduilla, joissa menekkiolot olivat yleensäkin huonot, ei tätä taloudellista epäkohtaa vielä ymmärretty. Viranhaltijat olivat joka tapauksessa tyytyväisiä, sillä pappiloihin, joiden korkeat ja tilavat huoneet vaativat runsasta lämmittämistä, saatiin varmasti hyvää polttopuuta. Puutavaran hintojen kohotessa kiinnitettiin tähän epäkohtaan metsätaloudentarkastuksissa huomiota ja puun taloudellista käyttöä silmällä pitäen pöytäkirjoissa nimenomaan määrättiin, että polttopuuksi on vuosilohoilta käytettävä ainoastaan vähäarvoiset puut ja arvokkaampi puusto myytävä. Kun ottaa

huomioon, että virkatalon haltija oli aikojen kuluessa jo tottunut hyvään polttopuuhun ja metsät aina 1920-luvulle saakka olivat hänen hoidossaan, niin ymmärtää, miksi näitä määräyksiä ei kuitenkaan aina käytännössä noudatettu. Vielä senkin jälkeen kun seurakunnan puolesta virkatalolautakunta on valvonut metsien hoitoa ja käyttöä, on vuosilohkojärjestelmän vallitessa ollut usein vaikeata saada hakattavat puut oikealla tavalla lajitelluiksi ja taloudellisesti edullisimmin käytetyiksi. Pyrkimys taloudelliseen ja säästävään puunkäyttöön on tästä syystä monin paikoin tehnyt lohkokattaisesta hakkaustavasta luopumisen välttämättömäksi.

Metsänhoidollisessa suhteessa ovat vuosilohkottain toimitetut uudistus hakkuut monin paikoin tuottaneet kauniita tuloksia. Kun lohkokattaisesta hakkaustapaa sen sijaan sovellettiin kaavamaisesti maaperä- ja puulajisuhteista välittämättä, saattoi taimettuminen usein myöskin olla varsin vaillinaista, jopa suorastaan mahdotontakin. Otollisimmissa olosuhteissa onkin vanhoille vuosilohoilta noussut tasaisia, erinomaisia taimikkoja. Mutta useasti kaipasivat nämä vuosittain yhä laajenevat uudistusalat jälkitoimenpiteitä, täydennyskylvöjä ja istutuksia. Mikäli nämä laiminlyötiin, nuori metsä nousi epätasaisena ja aukkoisena. Kaikkein epäedullisimmissa tapauksissa, rehevillä ja ruohottuvilla metsämailla tahi soistuvilla kangasmailla, hakattujen vuosilohkojen metsittäminen on ollut vaikeata ja tapahtunut hitaasti.

Metsätalouden järjestely ja valvonta nykyisin.

Kirkollisvirkatalojen ja niiden metsien käyttö ja hoito tapahtuu nykyisin pääasiallisesti v. 1922 säädettyjen virkataloja koskevien lakien ja asetusten pohjalla.

Vuodesta 1934 lähtien on maa kirkollismetsien hoidon edistämistä ja valvontaa silmällä pitäen jaettu piireihin, joissa jokaisessa toimii metsähallituksen alaisena kirkollismetsäin piirimetsänhoitaja. Aluksi oli piirejä yhdeksän, mutta vuodesta 1938 on niitä ollut kaksitoista.¹ Toiminta-alueiden suuruus vaihtelee 10 tuh. hehtaarista 27 tuh. hentaariin metsämaata, jotka jakaantuvat keskimäärin noin 65 virkatalon kesken. Piirimetsänhoitajina ovat vuodesta 1938 toimineet yhdeksän vakinaista kirkollismetsäin metsänhoitajaa ja kolme vuosipalkkiota nauttivaa ylimääräistä kirkollismetsäin metsänhoitajaa. Piirimetsänhoitajia ovat tarpeen

¹ Moskovan rauhan alueluovutusten takia on piirien lukumäärä 1940 vähennetty yhteentoista.

Taulukko 23. Kirkollismetsäin metsänhoitajain toimitukset ja niiden laatu.
Tabelle 23. Arbeiten der Forstmeister in den Kirchengemeinewäldern.

V u o s i J a h r	Erilaisiin toimituksiin käytettyjen matka- ja työpäivien määrä Anzahl der Reise- und Arbeitstage bei den verschiedenen Arbeiten									
	Metsätaloussuunnitelman laatiminen ja alkuunpano Aufstellung u. Inangriffnahme des Waldwirtschaftsplanes		Tarkastustoimitukset Inspektionen		Leimaustoimitukset Auszeichnungen		Avustustoimitukset Sonstige Arbeiten		Yhteensä Insgesamt	
	päiviä Tage	%	päiviä Tage	%	päiviä Tage	%	päiviä Tage	%	päiviä Tage	%
1931.....	511	26	593	31	754	39	82	4	1 940	100
1932.....	323	13	1 051	43	781	32	296	12	2 451	100
1933.....	146	6	724	28	1 489	59	174	7	2 533	100
1934.....	294	11	736	28	1 575	60	35	1	2 640	100
1935.....	209	8	601	24	1 642	64	92	4	2 544	100
1936.....	248	10	646	27	1 417	60	76	3	2 387	100
1937.....	112	4	559	21	1 921	72	79	3	2 671	100
1938.....	145	8	613	35	954	54	57	3	1 769	100
Yhteensä — Insg.	1 988		5 523		10 533		891		18 935	
Vv. 1931—1938 keskimäärin — Mittel d. J. 1931—1938..	249	10	690	29	1 317	56	111	5	2 367	100

vaatiessa ja kiireellisinä aikoina avustaneet muutamat ylimääräiset metsänhoitajat.

Piiri- ja seurakuntien yhteistoiminta läheisemmäksi sekä metsätalouden edistämisen- ja valvontatyö kiinteämmälle, yhtenäisemmälle pohjalle. Luopuen asioiden liiallisesta keskityksestä metsähallitukseen on samalla piirimetsänhoitajain toimintavapautta lisätty. Oma-alotteista toimintaa edistämällä on pyritty lisäämään piirimetsänhoitajain harrastusta oman piirinsä metsien hoitoon ja niiden talouden kohottamiseen.

Kirkollismetsäin metsänhoitajan tehtävät ovatkin monin tavoin muuttuneet. Varhaisempina aikoina oli metsänhoitajan pääasiallisimpana tehtävänä metsätaloussuunnitelman tekeminen virkataloille. Sittemmin oli suunnitelman laatimisen ohella 10-vuosittain toimitettava metsätaloudentarkastuksia. Kuten taulukosta 23 lähemmin selviää, ovat nyttemmin toiset tehtävät astuneet etualalle. Metsätaloussuun-

Taulukko 24. Seurakuntain metsätaloudessa toimiva paikallinen metsäammattimiehistö v. 1938.

Tabelle 24. Die forstlichen Fachleute in der Waldwirtschaft der Kirchengemeinden 1938.

L ä ä n i L ä n	1.	2.	3.	4.	5.
	Seurakunnalla oma koulunkäynyt metsätyönjohtaja ¹ Eigener Förster in der Kirchengemeinde	Seurakuntajäsen paikallisessa metsähoitoyhdistyksessä die Gemeinde Mitglied eines lokalen Waldbesitzerer.	Edelliset (1+2) yhteensä 1+2 insgesamt	Seurakunnalla ei omaa ammattimiestä eikä kuulu yhdistykseen weder 1 noch 2	Yhteensä Insgesamt
Seurakuntien lukumäärä — Anzahl der Gemeinden					
1. Uudenmaan l.	4	17	21	10	31
2. Turun ja Porin l.	5	70	75	30	105
3. Hämeen l.	1	44	45	11	56
4. Viipurin l.	11	24	35	22	57
5. Mikkelin l.	10	6	16	12	28
6. Kuopion l.	6	22	28	20	48
7. Vaasan l.	13	39	52	35	87
8. ja 9. Oulun ja Lapin l.	3	14	17	50	67
I: läänit 1—5 — Län 1—5 ..	31	161	192	85	277
%	11	58	69	31	100
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7 ..	19	61	80	55	135
%	14	45	59	41	100
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9 ..	3	14	17	50	67
%	5	21	26	74	100
Kaikki yhteensä — Insgesamt	53	236	289	190	479
%	11	49	60	40	100

nitelman laadintaan kuuluvat alustavat ulkotyöt sekä vahvistettujen suunnitelman alkuunpanotoimitukset, jotka pääasiallisesti tarkoittavat suunnitelman selostamisen asianomaisille ja sen täytäntöönpanoa varten annettavat neuvot ja ohjeet, vaativat nykyisin vuosittain keskimäärin n. 10 % metsänhoitajan toimituspäivistä. Tarkastustoimitukset, joita suoritetaan

¹ Tähän luettu myöskin seurakunnat, jotka palkanneet metsätyönjohtajan yhdessä naapuriseurakunnan tahi oman kunnan t.m.s. kanssa. Loppusumma ei siis tarkalleen ilmaise seurakuntain palveluksessa toimivien ammattimiesten lukumäärää. — *Einschliesslich der Gemeinden, die einen Förster zusammen mit einer Nachbarkirchengemeinde oder der eigenen weltlichen Gemeinde angestellt haben. Die Schlussumme gibt also nicht genau die Anzahl der im Dienste der Kirchengemeinden stehenden Fachleute an.*

paitsi määrääjoittain, useimmiten 5-vuotiskausittain, myöskin tarpeen vaatiessa, vievät vieläkin lähes 30 % työpäivistä. Mutta tärkeimmäksi metsänhoitajan tehtävistä ovat muodostuneet *leimaustoimitukset*. Runsaasti puolet, eräinä vuosina jopa $\frac{2}{3}$, metsänhoitajan työpäivistä on kulu- nut leimausten järjestämiseen. Leimauksista on viime vuosina n. 95 % käsittänyt myytäväksi tarkoitettujen puiden merkintää ja ainoastaan n. 5 % kotitarveleimauksia. Aikaisemmin, jolloin leimaustoimitusten osuus metsänhoitajan työohjelmassa oli melkoista vähäisempi, niistä kotitarve- leimauksia oli melkoista runsaammin kuin nykyisin. *Avustustoimitukset* jotka tarkoittavat virkatalolautakunnan avustamista erikoisesti puutava- ran myynneissä, huutokauppojen toimittamisessa sekä erinäisissä jakotoi- mituksissa, ovat pysyneet suunnilleen yhtä runsaina käsittäen n. 5 % metsänhoitajan toimintapäivistä.

Metsänhoitajien lisäksi seurakunnilla nykyisin onkin varsin yleisesti käytettävissään myöskin paikallista ammattitaitoista apua metsänhoito- töiden johtoa ja valvontaa varten. Riittävän runsaasti metsiä omistavat seurakunnat ovat tarkoitusta varten palkanneet oman metsäkoulun käy- neen *m e t s ä t y ö n j o h t a j a n*. Eräissä tapauksissa on tämä tapah- tunut yhteistoiminnassa kunnan, joskus toisten läheisten — esim. seura- kuntajakojen kautta syntyneiden — seurakuntain kanssa. Suurin osa seu- rakunnista omistaa kuitenkin siksi vähän metsämaata, ettei tämántapainen järjestely ole käynyt mahdolliseksi. Koska paikallinen ammattimiesapu kaikkien alaltaan vähäistenkin kirkollismetsien hoidossa on varsin suu- reksi hyödyksi, on metsähallituksen taholta määrätietoisesti pyritty tämän- laatuissa tapauksissa saamaan seurakunnat yleisesti liittymään paikka- kunnilla toimiviin tahi perustettaviin *m e t s ä n h o i t o y h d i s t y k s i i n*. Viime vuosina onkin seurakuntain liittyminen metsänhoitoyhdistysten jäseniksi tullut yhä yleisemmäksi (vrt. taul. 24).

Metsänhoitotyöt kirkollismetsissä.

Varhaisina aikoina kohdistuivat metsänhoitotyöt kirkollisvirkataloilla pääasiallisesti vain vuosilohkojen metsittämiseen. Tässä tarkoituksessa on kirkollismetsissä jo sangen varhain toimitettu hakkuualan raivauksia ja metsänviljelystöitä. Kuitenkin supistuivat metsänhoito- ja metsänparan- nustyöt kokonaisuutta silmällä pitäen tällöin yleensä verraten vähiin.

Metsänparannustoiminta saatiin kirkollismetsissä voimaperäisempään käyntiin vasta sen jälkeen kun myöskin seurakunnat v. 1934 saatiin metsänparannuslain alaisiksi ja siis osallisiksi sen suomista eduista. Kun

esim. yksityismetsissä suonkuivaustoiminta valtion avustusvarojen turvin jo puolivuosisikymmentä aikaisemmin oli saatu alulle, oli m.m. ojitussuun- nitelmat kirkollisvirkataloilla edellämainittuun ajankohtaan saakka laadit- tava seurakuntain varoilla. Nytemmin tehdään kuivatussuunnitelmat vesiperäisille metsämailla kirkollisvirkataloilla metsähallituksen toimesta ja myönnetään niiden toteuttamiseksi myöskin valtionvaroista lainoja ja määrätyn ehdoin avustustakin. Näitä metsänparannuslain suomia etuja seurakunnat ovatkin käyttäneet hyväkseen. Niinpä oli 1/4-1938 mennessä metsähallituksen toimesta tehty ojitussuunnitelmat 81 eri seurakunnan virkataloille ja käsittivät nämä kaikkiaan 1 936.3 km ojaa, nousten kuiva- tettava ala kaikkiaan n. 10 253 hehtaariin. Sen lisäksi oli mainittuna ajan- kohtana suunnitelmanteko, joka kestää parisen vuotta, vireillä 45 seura- kunnassa.

Kuivatussuunnitelmien toteuttamista varten on metsähallitus myön- tänyt seurakunnille lainoja ja raha-avustusta seuraavasti:

V u o s i	L a i n o j a		A v u s t u s t a		
	Seurakuntain luku	Yhteensä mk	Seurakuntain luku	Yhteensä mk	
1934	1	22 900: —	—	—	
1935	3	277 332: —	—	—	
1936	13	1 257 436: —	5	70 000: —	
1937	11	1 314 597: —	—	—	
1938	16	1 371 711: —	6	89 600: —	
1939	16	1 955 737: —	1	30 000: —	
	Yhteensä	60	6 199 713: —	12	189 600: —

Näillä varoilla, sekä monessa tapauksessa myöskin seurakunnan omia varoja käyttäen, onkin jo huomattava osa kuivatussuunnitelmista toteu- tettu.

Myöskin metsänparannustyöt kovilla metsämailla on virkataloilla saatu vähitellen entistä parempaan vauhtiin. Tässä työssä on paikallisesta metsä- ammattimiehistöstä, esim. metsänhoitoyhdistysten neuvojista, ollut suurta apua. Ilman ammattitaitoista työnjohtoa ja valvontaa on metsänhoito- töitä kirkollismetsissä luonnollisesti vaikeata saada kunnollisesti toimit- tuiksi.

Saadakseen vuosittain tietoja kirkollismetsissä suoritetuista metsän- hoitotöistä on metsähallitus vuoden 1939 alusta lähettänyt seura- kunnille näitä seikkoja selvittävän kyselykaavakkeen, jotka virkatalo- lautakunnan puheenjohtajain täyttämänä on metsähallitukselle palautettu. Näin kootun ja metsähallituksessa käsitellyn aineiston perusteella voidaan

tässä yhteydessä esittää vasta tietoja yhden ainoan vuoden, nimittäin vuoden 1938 aikana suoritetuista metsänhoitotöistä. Epätäydellisyydestään ja mahdollisista epätarkkuuksistaan huolimatta antanevat ne asiasta jonkinlaisen kuvan.

Taulukko 25. Metsänviljelykset kirkollismetsissä v. 1938.

Tabelle 25. Waldkulturarbeiten in den Kirchengemeinewäldern 1938.

L ä ä n i L ä n	Kylvötyöt Saatarbeiten		Istutustyöt Pflanzarbeiten		Metsitetty p.ala yhteensä ha Auf- geforstete Boden- fläche insgesamt ha
	Kylvetty siemen- määrä kg Ausgesäte Samen- menge kg	Metsitetty p.ala ha Auf- geforstete Boden- fläche ha	Istutettu taimi- määrä tuh. kpl. Anzahl der Pflanzen tausend Stück	Metsitetty p.ala ha Auf- geforstete Boden- fläche ha	
I: läänit 1—5 — Län 1—5	111	129	486	176	305
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	94	72	58	20	92
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	22	25	15	5	30
Yhteensä — Ingesamt	227	226	559	201	427

Taulukko 26. Muut metsänhoitotyöt kirkollismetsissä v. 1938.

Tabelle 26. Sonstige waldbauliche Arbeiten in den Kirchengemeinewäldern 1938.

L ä ä n i L ä n	Hakkuualan raivaus Roden der Hiebs- fläche	Maampinnan rikkom. Stürzen des Bodens	Taimiston perkaus Ausläuterung des Jungwuchses	Nuoren metsän harvenn. Durchforstung	Käsittely p.ala yhteensä Behandelte Boden- fläche insgesamt	Ojitustyöt Entwässerungsarbeiten	
						Ojaa kai- vettu tahi puroa per- rattu angelegte Gräben oder gereinigte Bäche km	Kuivattu p.ala entwässerte Fläche ha
hehtaaria — ha							
I: läänit 1—5 — Län 1—5	1 137	31	698	772	2 638	175	1 032
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	784	15	286	528	1 613	232	1 523
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	180	2	26	86	294	49	323
Yhteensä — Ingesamt	2 101	48	1 010	1 386	4 545	456	2 878

Kuten taulukosta 25 havaitaan on mainittuna vuonna kirkollismetsissä kylvämällä metsitetty 226 ha ja istuttamalla 201 ha eli kaikkiaan metsänviljelystä käyttäen 427 ha metsämaata. Tällöin on huomioon otettu sekä täyskylvöt ja täysistutukset että myöskin apuviljelykset, jotka kuitenkin on käytetyn siemen- tahi taimimäärän mukaisesti muunnettu täysviljelystä vastaaviksi. Kylvetystä siemenmäärästä on n. 97 % ollut männyntä ja istutetuista taimista tulee n. 96 % kuusen osalle. Metsänviljelyspinta-ala käsittää ainoastaan 0.27 % kirkollisvirkatalojen kasvullisten metsämaiden kokonaisalasta.

Vertauksen vuoksi mainittakoon, että maamme puutavarayhtiöiden metsissä v. 1938 suoritettiin metsänviljelystöitä 5 554 ha alalla, mikä on 0.28 % tilastoon sisältyvästä näiden metsien kokonaisalasta (L i n d f o r s 1939). Maamme yksityismetsien ja valtionmetsien vuosittaiset metsänviljelysalat ovat suhteellisesti paljon vähäisemmät.

Taulukko 26 esittää taasen muita kirkollismetsissä mainittuna vuonna suoritettuja metsänhoitotöitä. Hakkuualan raivaus ja maanpinnan rikkominen tarkoittavat luontaista uudistusta varten suoritettuja toimenpiteitä. Nuoren metsän harvennus käsittää sellaisia harvennushakkuita, joista ei kaupanalaista puutavaraa ole sanottavasti kertynyt. Sanottuun sarakkeeseen on yhdistetty myöskin vähäisessä määrässä toimitetut valioipuiden karsimistyöt. Mainituilla tavoilla käsitelty kokonaispinta-ala 4 545 ha on 2.92 % kirkollismetsäin kasvullisten metsämaiden kokonaisalasta (maamme eteläisissä lääneissä n. 4.0 % ja pohjoisissa lääneissä n. 0.9 %). Metsämaiden kuivattamiseksi on ojaa kaivettu tahi puroa perattu yhteensä 456 km. Tähän sisältyy vanhan ojan perkausta n. 51 km ja puron perkausta n. 8 km, loppuosan 397 km tullessa uuden ojan osalle. Kuivattu ala käsittää kaikkiaan 2 878 ha metsämaata.

Metsänhoitotyöt ovat maamme kirkollismetsissä saavuttaneet siis jo melkoisen laajuuden. Metsänhoitotöihin uhratuista varoista esitetään tietoja toisessa yhteydessä (siv. 83).

Kirkollismetsien liiketalous.

Tutkimusaineisto.

Kirkollismetsien liiketaloudesta seuraavassa esitettävät tiedot perustuvat asianomaisten seurakuntien metsähallitukselle vuosittain tekemiin ilmoituksiin.

Vuodesta 1921 lukien otettiin tarkoitusta varten käytäntöön erikoinen lomake, jonka seurakunnat asianomaisilla tiedoilla varustettuna vuosittain lähettivät metsähallitukselle. Tämän lomakkeen sisältämät tiedot kirkollisvirkatalojen metsätaloudesta olivat kuitenkin monessa suhteessa vajaavaiset. Niinpä puuttuivat siitä kokonaan tiedot virkatalojen omiin tarpeisiin käytetyistä puumääristä ja niiden arvosta. Metsätalouden menot oli samaten esitetty vain kokonaissummana millään tavoin erittelemättä sitä eri menoerien kesken. Myöskin olivat tiedot myytäväksi hakatuista puumääristä eräissä suhteissa epätäydellisiä.

Tästä syystä ryhdyttiin tarkoitusta varten käyttämään vuoden 1933 alusta lukien uutta lomaketta, joka sisältää seuraavat tilastolliset tiedot virkatalon metsätaloudesta.

I. Rahatulot metsätaloudesta v. 19....

1. Metsäpalsta, jolta tuloa on saatu
2. Talouslohko ja osasto
3. Myytyjen metsäntuotteiden laji
4. Puulaji

A. Sahapuuta y.m. järeämpää puuta

- Havupuuta:
5. Runkoja kpl.
 6. Tukkikuutio, j³
 7. Yksikköhinta
- Lehtipuuta:
8. Runkoja, kpl.
 9. Tukkikuutio, j³
 10. Yksikköhinta

B. Pienpuuta:

11. Havupuuta p.-m³
12. Lehtipuuta p.-m³
13. Yksikköhinta
14. C. Jätepuuta
15. Yksikköhinta
16. D. Muita metsäntuotteita
17. Yksikköhinta
18. Pystyyn myynti vaiko hankinta
19. Myyntipäiväys
20. Ostajan nimi ja osoite
21. 22, 23, 24. Saatu tulo (brutto) mk ja pen.
25. Huomautuksia

II. Luontoistulot vuodelta 19....

Kotitarpeeksi käytetyn puun kantohinta (arviolta):

Rakennuspuuta	tukkia j ³ à
Pärepuuta	p.-m ³ à
Polttopuuta	p.-m ³ à
Seiväspuuta	p.-m ³ à
		
<u>Yhteensä</u>		

III. Menot tilivuodelta 19....

A. Metsätalouden yleiset, hallinto- ym. menot:

- a) Metsänhoitajan palkkiot, tarkastus- ym. kulut
- b) Metsätöyryntäjän, metsänvartijain ym. palkkiot
- c) Muut tarkastus- ym. kulut

B. Metsäntuotteiden myynti- ja hankintamenot:

- a) Leimaus- ja hakkuunvalvontakustannukset
- b) Puutavaran hankintakustannukset
- c) Muut myyntikulut

C. Metsänhoidollisten töiden aiheuttamat menot:

- a) Kylvö- ja istutustyöt
- b) Hakkausalojen raivaus- ym. menot
- c) Ojitus- ym. perustavaa laatua olevat kust.

Menoja kaikkiaan

Lomakkeissa esitetyt tiedot on metsähallituksessa käyty lävitse ja tarkastettu. Tällöin on myyntihakkuista saatuja tuloja, jotka tavallisesti jakaantuvat useamman perättäisen kalenterivuoden osalle, erityisesti tarkkailtu kutakin kauppaa erillisenä käsitellen. Myydyiksi ilmoitetut puumäärät on tarkistettu aikaisemmin toimitetuista leimauksista ja leimausmääristä käytettävissä olevien tietojen avulla.

Edellä esitetyllä tavalla kerätyn aineiston perusteella on voitu selvittää kullakin virkatalolla erikseen ja kalenterivuositain:

1) Hakkausmäärä ja sen jakaantuminen a) myyntipuun ja kotitarvepuun sekä b) tukkipuiden ja pinotavaran kesken.

2) Metsätalouden tulot: a) rahatulot ja b) luontoistulot.

Viimeksi mainittu erä käsittää tällöin ainoastaan kotitarpeeksi käytetyn puutavaran kantohinnan mutta ei sen sijaan laiduntamisesta y.m. metsämaiden käytöstä saatua tuloa.

3) Metsätalouden menot ja niiden jakaantuminen eri menoerien kesken.

4) Metsätalouden vuotuinen liikejäämä.

Hakkausmäärä.

Alkuaineistosta saadut hakkausmääriä esittävät tiedot on muutettu yhteismitallisiksi, todelliseksi kiinteäksi kuorelliseksi kuutioksi, seuraavia suhde- ja muuntolukuja käyttäen.

1. *Järeät havu- ja lehtipuut.* Latvaläpimitan mukainen teknillinen kuutio, kuutiojalkamäärä, on muutettu kiinteäksi kuorelliseksi kuutioksi (k.-m³:ksi) käyttämällä maamme eteläpuoliskossa suhdelukua 1 k.-m³ = 25 j³ ja maamme pohjoispuoliskossa (Oulun ja Lapin lääneissä) suhdelukua 1 k.-m³ = 24 j³.

2. *Pinopuutavara* on muutettu kiintomitaksi seuraavia kertoimia koko maassa käyttäen:

Aidakset	0.38
Aidanseipäät	0.48
Halot	
a) varsinaiset	0.65
b) oksa- ym. jätehalot ..	0.45
Heinäseipäät	0.52
Kaivospölkkyt	0.78
» (kuorelliset) ...	0.70

Taulukko 27. Kirkollismetsistä myydyt puumäärät vv. 1923—1932.

Tabelle 27. Verkaufte Holz mengen in den Kirchengemeindewäldern 1923—1932.

Vuosi Jahr	Myytäväksi hakatut puumäärät — Verkaufte Holz mengen					
	Tukkipuuta Sägeholz			Pinotavaraa Schichtholz		
	Havup. Nadelholz	Lehtip. Laubholz	Yhteensä Insgesamt	Havup. Nadelholz	Lehtip. Laubholz	Yhteensä Insgesamt
	tuhatta runkoa — tausend Stämme			tuhatta p.-m ³ — tausend Rm		
1923	319.6	65.7	385.3	72.5	19.9	92.4
1924	257.7	38.5	296.2	119.9	10.9	130.8
1925	365.2	82.6	447.8	118.5	25.5	144.0
1926	252.7	52.3	305.0	164.8	20.9	185.7
1927	272.9	68.6	341.5	103.8	19.9	123.7
1928	235.3	55.1	290.4	103.4	24.4	127.8
1929	233.3	55.6	289.1	181.0	13.3	194.3
1930	269.0	45.9	314.9	70.0	48.6	118.6
1931	134.8	11.3	146.1	93.3	13.4	106.7
1932	222.0	44.1	266.1	202.6	15.7	218.3
Yhteensä — <i>Insgesamt</i>	2 562.7	519.7	3 082.4	1 229.8	212.5	1 442.3
Vv. 1923—1932 keskim. v:ssä — <i>Mittel d.J. 1923—1932</i> ...	256.3	52.0	308.3	123.0	21.2	144.2

Paperipuut, täysipuht.	0.88 — 0.92
» puolipuht.	0.80 — 0.84
» kuorelliset	0.73
Pärepuut	0.67
Rullapuut (koivu)	0.65
Tervakset	0.35

Erikoisesti on syytä huomauttaa, että hakkausmääriä esittävät luvut sisältävät ainoastaan metsästä hakkaustuloksena korjatun puumäärän eivätkä siis laisinkaan metsään hakkuutähteinä jääviä puueriä. Hakkausmääräluvut eivät näin ollen ole sinänsä verrannollisia metsän kasvua esittävien lukujen kanssa.

Hakatut puumäärät vaihtelevat luonnollisestikin vuosittain melkoisesti. Myytäväksi vuosittain hakattua puumäärää, josta pitemmältäkään ajanjaksolta on tietoja käytettävissä, esittävät taulukot 27 ja 28 vv. 1923—1932 ja vv. 1933—1938. Erilaisesta alkeisaineistosta johtuen on tiedot

Taulukko 28. Kirkollismetsistä myydyt puumäärät vv. 1933—1938.

Tabelle 28. Verkaufte Holz mengen in den Kirchengemeinewäldern 1933—1938.

Vuosi Jahr	Myytäväksi hakatut puumäärät — Verkaufte Holz mengen										
	Tukkipuuta — Sägeholz					Pinotavaraa Schichtholz					Kaikkiaan Insgesamt
	Havup. Nadel- holz	Lehtip. Laub- holz	Yhteensä Insgesamt		%	Havup. Nadel- holz	Lehtip. Laub- holz	Yhteensä Insgesamt		%	%
	tuh. runkoa tausend Stämme	tuh. k.-m ³ tausend Fm.	tuh. k.-m ³ tausend Fm.	tuh. k.-m ³ tausend Fm.		tuh. k.-m ³ tausend Fm.	tuh. k.-m ³ tausend Fm.	tuh. k.-m ³ tausend Fm.	tuh. k.-m ³ tausend Fm.		
1933.....	373.9	53.5	427.4	187.1	51.1	133.3	45.7	179.0	48.9	366.1	100.0
1934.....	174.6	19.9	194.5	70.5	39.6	82.3	25.4	107.7	60.1	178.2	100.0
1935.....	411.6	31.4	443.0	203.8	56.6	117.3	38.8	156.1	43.4	359.9	100.0
1936.....	393.2	44.6	437.8	188.5	44.1	182.5	56.5	239.0	55.9	427.5	100.0
1937.....	360.7	40.2	400.9	172.6	45.0	137.5	73.3	210.8	55.0	383.4	100.0
1938.....	348.5	38.3	386.8	163.8	48.6	124.4	49.0	173.4	51.4	337.2	100.0
Yht. — Insg.	2 062.5	227.9	2 290.4	986.3	—	777.3	288.7	1 066.0	—	2 052.3	—
Vv 1933-1938 keskim. v:ssa — Mittel d. J. 1933-1938 ..	343.8	38.0	381.8	164.4	48.1	129.6	48.1	177.7	51.9	342.1	100.0

esitetty kahdessa erillisessä taulukossa, viime mainitulta ajanjaksolta yksityiskohtaisempina kuin ensin mainitulta. Taulukosta 27 käy selville vv. 1923—1932 myytäväksi hakattujen tukkipuiden lukumäärä ja pinotavaran määrä p.-m³:ssä lausuttuna. Kun tämän taulukon lukusarjat muutetaan yhteismitallisiksi keskimääräisiä muuntolukuja käyttäen, saadaan seuraava asetelma:

Myytäväksi hakattu vuotuinen puumäärä keskimäärin vv. 1923—1932:

	tuh. k.-m ³	%
tukkipuuta	n. 144	58
pinotavaraa	n. 106	42
yhteensä n. 250		100

Taulukosta 28 havaitaan, että vv. 1933—1938 on vastaavasti vuosittain myytäväksi hakattu keskimäärin n. 164 tuh. k.-m³ eli 48 % tukkipuuta ja n. 178 k.-m³ eli 52 % pinotavaraa eli yhteensä n. 342 tuh. k.-m³ puutavaraa.

Kokonaishakkausmäärä on siis lisääntynyt tuntuvasti. Mutta myöskin myytäväksi hakatun puumäärän kokoomus on muuttunut. Varhaisempina aikoinahan myyntihakkuut käsittivät pääasiallisesti tukkipuita. Niinpä esim. kolmivuotiskautena 1923—1925 myyntipuumäärästä tuli varsin huomattava osuus n. 68 % tukkipuiden ja ainoastaan n. 32 % pinotavaran osalle. Vuosi vuodelta on pinotavaran osuus myyntipuuna lisääntynyt. Tämä on ilmeisestikin seuraus sekä menekisuhteiden paranemisesta että myöskin metsätalouden voimaperäisyydestä kirkollisvirkataloilla. Toisaalta on nimenomaan merkille pantava, että myytäväksi hakattujen tukkipuiden määrä ei vielä osoita vähentymisen merkkejä, vaan on sekin absoluuttiselta määrältään vuosi vuodelta lisääntynyt. Ainoastaan myytyjen tukkipuiden keskokoko on kenties jonkin verran pienentynyt. Tätä seikkaa kuvaa seuraava asetelma:

Myytäväksi hakattujen havutukkipuiden keskokoko vv. 1933—1938:

Vuosi	keskim. j ³
1933	11.3
1934	9.1
1935	11.7
1936	11.0
1937	10.9
1938	10.7
Vv. 1933—1938 keskiarvo	10.9

Kirkollismetsistä myytyjen tukkipuiden keskokoko on vielä kuitenkin varsin huomattava. (Vrt. Lindfors 1939.)

Paitsi vuosittaisia hakkausmääriä on seuraavassa pyritty saamaan tarkastelun kohteeksi myöskin keskimääräinen vuotuinen hakkausmäärä sopivalta pitemmältä ajanjaksolta laskettuna. Täksi tutkimuksenalaiseksi ajanjaksoksi on valittu vuodet 1930—1937. Näiltä kahdeksalta vuodelta on tiedot hakkausmääristä saatu edellä esitettyltä yksityiskohtaiselta tiedustelulomakkeelta neljältä viime vuodelta nim. vuosilta 1934—1937. Aikaisemmilta neljältä vuodelta vv. 1930—1933 seurakunnista kerätyt tiedot ovat olleet mm. kotitarpeeksi käytettyyn puutavaraan nähden puutteellisia. Koska kuitenkin kotitarvepuumäärä vuosittain varsin vähän vaihtelee (vrt. s. 71), on seuraavassa esitettävissä keskiarvolaskelmissa otaksuttu keskimääräisen kotitarvepuumäärän vuosilta 1934—1937 soveltuvan kuvaamaan myöskin kahdeksanvuotiskauden 1930—1937 vuotuista keskimääräistä kotitarvepuumäärää.

Taulukko 29. Vuotuinen kokonaishakkausmäärä kirkollisvirkatalojen metsissä.

Tabelle 29. Jährliche Gesamthiebsmenge in den Kirchengemeinewäldern.

L ä ä n i L ä n	Vuotuinen hakkausmäärä keskim. vv. 1930—1937 Mittlere jährliche Hiebsmenge 1930—1937.						
	Tukkipuuta Sägeholz		Pinopuuta Schichtholz		Kaikkiaan Insgesamt		
	tuh. k.-m ³ tausend Fm	%	tuh. km.-m ³ tausend Fm.	%	tuh. k.-m ³ tausend Fm	%	Metsämaan ha kohti k.-m ³ Fm/ Wald-ha
1. Uudenmaan I.	10.33	53.5	8.98	46.5	19.31	100.0	2.53
2. Turun ja Porin I.	17.69	43.1	23.37	56.9	41.06	100.0	1.87
3. Hämeen I.	11.95	40.5	17.57	59.5	29.52	100.0	2.10
4. Viipurin I.	30.99	49.9	31.07	50.1	62.06	100.0	2.59
5. Mikkelin I.	12.64	36.8	21.75	63.2	34.39	100.0	1.90
6. Kuopion I.	19.23	39.7	29.15	60.3	48.38	100.0	1.78
7. Vaasan I.	26.96	32.7	55.40	67.3	82.36	100.0	1.51
8. ja 9. Oulun ja Lapin I.	13.18	34.4	25.12	65.6	38.30	100.0	0.76
I: läänit 1—5 — Län 1—5	83.60	44.9	102.74	55.1	186.34	100.0	2.17
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	46.19	35.3	84.55	64.7	130.74	100.0	1.60
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	13.18	34.4	25.12	65.6	38.30	100.0	0.76
I ja II: Suomen eteläpuol. — I u. II: Södhälften Finnlands	129.79	40.9	187.29	59.1	317.08	100.0	1.89
Kaikkiaan — Insgesamt	142.97	40.2	212.41	59.8	355.38	100.0	1.63
Koko maa — Ganz Finnland							
v. 1938	168.8	42.2	231.1	57.8	399.9	100.0	1.84
» 1937	176.9	39.6	269.4	60.4	446.3	100.0	2.05
» 1936	192.3	39.2	298.8	60.8	491.1	100.0	2.26
» 1935	208.6	49.1	216.3	50.9	424.9	100.0	1.95
Keskimäärin 5-vuotiskautena vv. 1930—1934 — Mittel für d. Jährfünfte 1930—1934	113.1	38.2	182.7	61.8	295.8	100.0	1.36

Taulukko 29 esittää vuotuista hakkausmäärää kirkollisvirkatalojen metsissä keskimäärin vv. 1930—1937 ja sen jakaantumista tukkipuiden sekä pinotavaran osalle. Kokonaishakkausmäärä on 5-vuotiskautena 1930—1934 ollut suhteellisen vähäinen keskimäärin n. 296 tuh. k.-m³, v. 1935 n. 425, v. 1936 n. 491 ja v. 1937 n. 446 tuh. k.-m³. Tutkimuksena ajana on vuotuinen hakkausmäärä ollut keskimäärin n. 355 tuh. k.-m³, eli n. 1.63 k.-m³ metsämaan ha kohti. Hakkuut ovat olleet suhteellisesti runsaimmat Viipurin, Uudenmaan ja Hämeen läänien sekä vähäisimmät Oulun ja Lapin, Vaasan ja Kuopion läänien kirkollismetsissä.

Vertauksen vuoksi mainittakoon, että valtion metsien hakkausmäärä Suomen eteläpuoliskossa oli v. 1933 1.45 k.-m³, 1934 1.29 k.-m³, 1935 1.26 k.-m³ ja 1936 1.41 k.-m³ metsämaan ha kohti. Yhtiöiden metsissä hakattiin maan eteläpuoliskossa vastaavasti vv. 1934—1938 keskimäärin 1.85 k.-m³/ha vuodessa (Lindfors 1939). Kirkollismetsäin sijaintia sekä puuvarastojen suuruutta ja laatua silmällä pitäen niiden hakkausmäärät ovat olleet varsin kohtuulliset.

Hakkausmäärästä on likipitään 40 % ollut tukkipuuta ja 60 % pinotavaraa. Suhteellisesti runsaimmin tukkipuuta ja siis vähemmän pinotavaraa on hakattu Uudenmaan ja Viipurin lääneissä, jota vastoin suhteellisesti vähän tukkipuuta ja taasen runsaasti pinotavaraa on hakattu Vaasan, Oulun ja Lapin sekä Mikkelin lääneissä. Kun vertaamme näitä suhdeluksia taulukossa 19 esitettyihin tukkipuuston suhteellista osuutta koko metsän puustossa kuvaaviin lukuihin, huomataan, että tukkipuiden osuus hakkaustuloksesta on yleensä ollut jonkin verran suurempi kuin metsän kokonaispuumäärästä. Hakkuu on luonnollisestikin kohdistunut metsän puuvaraston täysimittaiseen ja usein samalla hakkuukypsään osaan runsaampana kuin pienimittaisempiin runkoihin.

L ä ä n i t	Tukkipuuston osuus metsän kokonais- vuotuisesta kuutiomäärästä hakkausmäärästä prosenttia		Erotus
I: läänit 1—5	41.3	44.9	— 3.6
II: läänit 6 ja 7	35.0	35.3	— 0.3
III: läänit 8 ja 9	23.7	34.4	— 10.7
I + II: Suomen eteläpuol.	38.7	40.9	— 2.2
K o k o m a a	35.9	40.2	— 4.3

Asetelmassa esitettyjen lukusarjojen erotus on varsin pieni. On vielä syytä huomauttaa, että hakkausmäärään ei sisälly laisinkaan hakkuutahteita, joten tukkipuuston prosenttinen osuus kokonaishakkausmäärästä

Taulukko 30. Vuotuisen hakkausmäärän jakaantuminen myyntipuun ja kotitarvepuun kesken.

Tabelle 30. Verteilung der jährlichen Hiebsmenge auf Holz zum Verkauf und zum Hausbedarf.

L ä ä n i L ä n	Vv. 1930—1937 hakattiin keskimäärin vuosittain Mittlere jährliche Hiebsmenge 1930—1937								
	Tukkipuuta Sägeholz			Pinopuuta Schichtholz			Kaikkiaan Insgesamt		
	Myytäväksi zum Verkauf	Kotitarpeeksi zum Hausbed.	Yhteensä Insgesamt	Myytäväksi zum Verkauf	Kotitarpeeksi zum Hausbed.	Yhteensä Insgesamt	Myytäväksi zum Verkauf	Kotitarpeeksi zum Hausbed.	Yhteensä Insgesamt
	prosenttia %								
1. Uudenmaan l.	95.7	4.3	100.0	48.8	51.2	100.0	73.9	26.1	100.0
2. Turun ja Porin l.	93.9	6.1	100.0	58.5	41.5	100.0	73.8	26.2	100.0
3. Hämeen l.	96.3	3.7	100.0	55.0	45.0	100.0	71.7	28.3	100.0
4. Viipurin l.	98.4	1.6	100.0	75.7	24.3	100.0	87.0	13.0	100.0
5. Mikkelin l.	96.2	3.8	100.0	79.4	20.6	100.0	85.6	14.4	100.0
6. Kuopion l.	98.4	1.6	100.0	76.0	24.0	100.0	84.9	15.1	100.0
7. Vaasan l.	97.7	2.3	100.0	79.7	20.3	100.0	85.6	14.4	100.0
8. ja 9. Oulun ja Lapin l.	97.0	3.0	100.0	72.5	27.5	100.0	80.9	19.1	100.0
I: läänit 1—5 — Län 1—5	96.5	3.5	100.0	66.7	33.3	100.0	80.0	20.0	100.0
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	98.0	2.0	100.0	78.4	21.6	100.0	85.3	14.7	100.0
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	97.0	3.0	100.0	72.5	27.5	100.0	80.9	19.1	100.0
I ja II: Suomen eteläpuol. — I u. II: Südhälfte Finnlands	97.0	3.0	100.0	72.0	28.0	100.0	82.2	17.8	100.0
Koko maa — Ganz Finnland	97.0	3.0	100.0	72.0	28.0	100.0	82.1	17.9	100.0
Koko maa — Ganz Finnland									
v. 1938	97.1	2.9	100.0	75.0	25.0	100.0	84.3	15.7	100.0
» 1937	97.6	2.4	100.0	78.2	21.8	100.0	85.9	14.1	100.0
» 1936	98.0	2.0	100.0	80.0	20.0	100.0	87.0	13.0	100.0
» 1935	97.7	2.3	100.0	72.2	27.8	100.0	84.7	15.3	100.0
Keskimäärin 5-vuotiskautena vv. 1930—1934 — Mittel f.d. Jahrfünft 1930—1934	96.3	3.7	100.0	67.7	32.3	100.0	78.6	21.4	100.0

Taulukko 31. Vuotuisen hakkausmäärän jakaantuminen myyntipuun ja kotitarvepuun kesken erisuuruusilla virkataloilla.

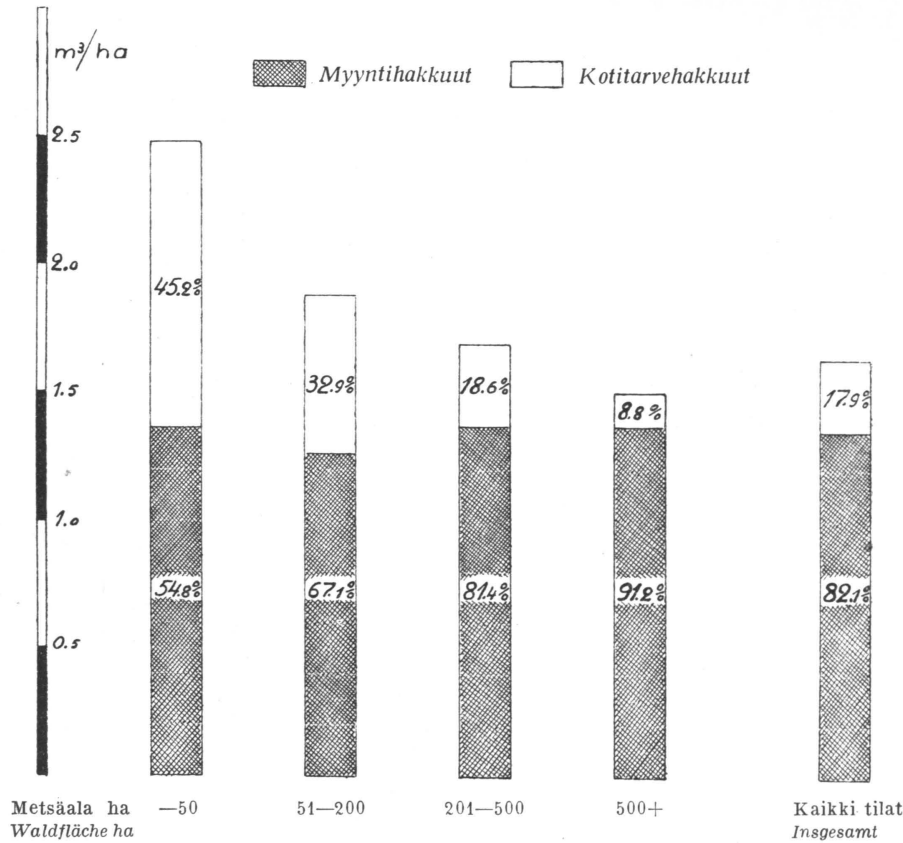
Tabelle 31. Verteilung der jährlichen Hiebsmenge auf Holz zum Verkauf und zum Hausbedarf in den verschiedenen Grössenklassen der Amtsgüter.

A l u e L ä ä n i t G e b i e t L ä n	Suuruus- luokka metsäalan mukaan, ha Größen- klasse nach der Waldfläche, ha	Virkataloja kpl Amtsgüter	Vv. 1930—1937 hakattiin keskimäärin vuosittain Mittlere jährliche Hiebsmenge 1930—1937.								
			Tukkipuuta Sägeholz			Pinopuuta Schichtholz			Kaikkiaan Insgesamt		
			Myytäväksi zum Verkauf	Kotitarpeeksi zum Hausbed.	Yht. Insg.	Myytäväksi zum Verkauf	Kotitarpeeksi zum Hausbed.	Yht. Insg.	Myytäväksi zum Verkauf	Kotitarpeeksi zum Hausbed.	Yht. Insg.
			prosenttia — %								
I: läänit 1—5 Län 1—5	1—50	68	91.2	8.8	100.0	33.1	66.9	100.0	57.6	42.4	100.0
	51—200	209	94.4	5.6	100.0	43.5	56.5	100.0	66.1	33.9	100.0
	201—500	102	97.0	3.0	100.0	71.2	28.8	100.0	82.9	17.1	100.0
	500+	35	98.3	1.7	100.0	86.6	13.4	100.0	91.8	8.2	100.0
Yhteensä — Insg.		414	96.5	3.5	100.0	66.7	33.3	100.0	80.0	20.0	100.0
II: läänit 6 ja 7 Län 6—7	1—50	24	79.0	21.0	100.0	29.9	70.1	100.0	36.0	64.0	100.0
	51—200	92	96.2	3.8	100.0	56.6	43.4	100.0	69.5	30.5	100.0
	201—500	67	98.0	2.0	100.0	72.3	27.7	100.0	81.8	18.2	100.0
	500+	50	98.5	1.5	100.0	87.7	12.3	100.0	91.5	8.5	100.0
Yhteensä — Insg.		233	98.0	2.0	100.0	78.4	21.6	100.0	85.3	14.7	100.0
III: läänit 8 ja 9 Län 8—9	1—50	4	—	—	—	36.8	63.2	100.0	36.8	63.2	100.0
	51—200	45	92.9	7.1	100.0	60.1	39.9	100.0	67.0	33.0	100.0
	201—500	48	94.7	5.3	100.0	58.3	41.7	100.0	69.6	30.4	100.0
	500+	31	98.2	1.8	100.0	82.8	17.2	100.0	88.7	11.3	100.0
Yhteensä — Insg.		128	97.0	3.0	100.0	72.7	27.3	100.0	81.0	19.0	100.0
K o k o m a a, Ganz Finnland	1—50	96	90.7	9.3	100.0	32.6	67.4	100.0	54.8	45.2	100.0
	51—200	346	94.7	5.3	100.0	48.7	51.3	100.0	67.1	32.9	100.0
	201—500	217	97.1	2.9	100.0	70.2	29.8	100.0	81.4	18.6	100.0
	500+	116	98.4	1.6	100.0	86.6	13.4	100.0	91.2	8.8	100.0
Kaikkiaan — Insgesamt		775	97.0	3.0	100.0	72.0	28.0	100.0	82.1	17.9	100.0

hakuutähteinen jää vieläkin pienemmäksi. Hakuut eivät siis ole suinkaan yleensä liian runsaasti rasittaneet tukkipuustoa, kirkollismetsäin arvokkainta puustonsaa. Poikkeuksina tästä mainittakoon erityisesti Uudenmaan sekä Oulun ja Lapin läänin kirkollismetsät, joissa hakkuu on suhteellisesti run-

saimmin kohdistunut metsän tukkipuuvarastoon, sekä toisaalta Mikkelin läänin kirkollisvirkatalot, joilla hakkuut ovat olleet tukkipuustoa säästäviä ja kohdistuneet pääasiallisesti pinotavaraan.

Taulukosta 30 käy selville vuotuisen hakkausmäärän jakaantuminen myynti- ja kotitarvepuun kesken. Tutkimuksen alaisena ajanjaksona on vuotuisesta hakkausmäärästä yleensä likipitään 18 % käytetty kotitarpeeksi ja 82 % myyntitarkoituksiin. Kotitarvepuun osuus kokonaishakkausmäärästä on viime vuosina vähentynyt.

Kuva 1. Vuotuisen hakkausmäärän jakaantuminen myynti- ja kotitarvepuun kesken erisuuruusilla tiloilla.

Abb. 1. Verteilung der jährlichen Hiebmenge auf Holz zum Verkauf und zum Hausbedarf in den verschiedenen Grössenklassen der Amtsgüter.

(Myyntihakkuut = Verkaufte Holzmenge. Kotitarvehakkuut = Holzmenge f.d. Hausbedarf)

Taulukko 32. Kirkollismetsistä myytäväksi hakatut puumäärät.

Table 32. Verkaufte Holzmenge in den Kirchengemeindewäldern.

L ä ä n i L ä n	Vuotuinen myyntipuumäärä keskim. vv. 1930—1937 Mittlere jährliche Holzmenge zum Verkauf 1930—1937										
	Tukkipuuta Sägeholz					Pinopuuta Schichholz				Yhteensä Insgesamt	
	Havup. Nadel- holz	Lehtip. Laub- holz	Yht. Insg.	Yht. tuh. k.-m ³	%	Havup. Nadel- holz	Lehtip. Laub- holz	Yht. Insg.	%	tuh. k.-m ³	%
	tuh. runkoa tausend Stämme		Insges. tausend Fm			tuh. k.-m ³ tausend Fm				tausend Fm	
1. Uudenmaan I.	17.67	1.79	19.46	9.88	69.3	2.91	1.47	4.38	30.7	14.26	100.0
2. Turun ja Porin I.	33.75	1.68	35.43	16.60	54.8	10.93	2.75	13.68	45.2	30.28	100.0
3. Hämeen I.	19.59	2.76	22.35	11.50	54.3	6.57	3.09	9.66	45.7	21.16	100.0
4. Viipurin I.	50.72	9.33	60.05	30.49	56.5	15.20	8.31	23.51	43.5	54.00	100.0
5. Mikkelin I.	27.25	4.84	32.09	12.16	41.3	10.54	6.73	17.27	58.7	29.43	100.0
6. Kuopion I.	35.88	7.59	43.47	18.93	46.1	16.79	5.36	22.15	53.9	41.08	100.0
7. Vaasan I.	67.98	4.63	72.61	26.35	37.4	35.79	8.34	44.13	62.6	70.48	100.0
8. ja 9. Oulun ja Lapin I. ..	29.77	0.46	30.23	12.79	41.3	13.57	4.63	18.20	58.7	30.99	100.0
I: läänit 1—5 — Län 1—5 ..	148.98	20.40	169.38	80.63	54.1	46.15	22.35	68.50	45.9	149.13	100.0
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	103.86	12.22	116.08	45.28	40.6	52.58	13.70	66.28	59.4	111.56	100.0
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	29.77	0.46	30.23	12.79	41.3	13.57	4.63	18.20	58.7	30.99	100.0
I ja II: Suomen eteläpuol. — I u. II: Südhälfte Finnlands	252.84	32.62	285.46	125.91	48.3	98.73	36.05	134.78	51.7	260.69	100.0
Koko maa — Ganz Finn- land	282.61	33.08	315.69	138.70	47.6	112.30	40.68	152.98	52.4	291.68	100.0
Koko maa — Ganz Finnland											
v. 1938	348.5	38.3	386.8	163.8	48.6	124.4	49.0	173.4	51.4	337.2	100.0
» 1937	360.7	40.2	400.9	172.6	45.0	137.5	73.3	210.8	55.0	383.4	100.0
» 1936	393.2	44.6	437.8	188.5	44.1	182.5	56.5	239.0	55.9	427.5	100.0
» 1935	411.6	31.4	443.0	203.8	56.6	117.3	38.8	156.1	43.4	359.9	100.0
Keskimäärin 5-vuotiskautena vv. 1930—1934 — Mittel f.d. Jahrjünft 1930—1934	219.1	29.7	248.8	108.9	46.8	92.2	31.4	123.6	53.2	232.5	100.0

Hakkausmäärän jakaantuminen myynti- ja kotitarvepuun kesken on varsin ratkaisevassa määrässä riippuvainen virkatalojen koosta, kuten taul. 31 selviää. Virkataloilla, joiden metsäala on alle 50 ha, tulee maamme eteläisissä osissa yli 40 % ja pohjoisemmissa lääneissä yli 60 % hakkausmäärästä käytetyksi virkatalon omiin tarpeisiin. Sen sijaan riittää yli 500 ha metsämaata käsittävillä virkataloilla vajaa 10 % kokonaishakkausmäärästä tyydyttämään talon oman tarpeen, joten yli 90 % liikenee myytäväksi. (Vrt. kuva 1, siv. 66). Samojen syiden vaikutus ilmenee myöskin taul. 30 myynti- ja kotitarvepuun prosenttilukujen vaihteluissa.

Yleensä tulee vain varsin vähäinen osa hakatuista tukkipuista käytetyksi kotitarpeeksi; pääosa niistä on myyntipuuta. Pinotavarasta käytetään sen sijaan runsas neljännes kotitarpeeksi. Maamme eteläisemmissä osissa, missä virkatalot ovat kooltaan pienempiä tarvitaan lähes puolet hakatusta pinotavarasta omiin tarpeisiin. Virkataloilla, joiden metsäala on alle 50 ha, käytetään runsas $\frac{2}{3}$ hakatusta pinotavarasta kotitarvepuuna.

Vuotuisen myyntipuun määrää ja laatua selvittää lähemmin taulukko 32.

Kirkollismetsistä vuosittain myydyn puutavaran määrä on luonnollisista syistä vuosittain melkoisesti vaihdellut, jääden mm. 5-vuotiskautena vv. 1930—34 232.5 tuh. k.-m³:in, mutta nousten esim. v. 1936 427.5 tuh. k.-m³:in. Tutkimuksenalaisena ajanjaksona vv. 1930—1937 se on ollut keskimäärin 291.7 tuh. k.-m³ vuodessa. Runsaasti puolet tästä myydystä puumäärästä on hakattu maamme viiden eteläisen läänin kirkollismetsistä.

Myyntipuusta on yleensä vajaa puolet (47.6 %) tukkipuuta, loput (52.4 %) pinopuuta. Merkille pantavaa on, että tukkipuuston prosenttinen osuus myyntipuusta on suurempi eteläisissä lääneissä kuin maamme pohjoisosissa. Tämä johtunee osittain virkatalojen erilaisista suuruussuhteista ja osittain siitä, että tukkipuuta yleensäkin on metsän kokonaispuuvarastossa maamme pohjoisosissa niukemmin kuin eteläisissä kirkollismetsissä.

Taulukot 33 ja 34 esittävät vielä yksityiskohtaisemmin virkatalon suuruuden vaikutusta hakkausmäärän sekä erityisesti myyntipuun määrään ja laatuun.

Vuotuinen hakkausmäärä metsämaan ha kohti on yleensä ollut sitä suurempi mitä pienemmästä metsälöystä on kysymys. Hakkausmäärän jakaantuminen tukkipuun ja pinopuun kesken osoittaa samansuuntaista riippuvaisuutta virkatalon suuruudesta kuin metsän puuston kokoomus (vrt. taul. 21). Sen sijaan ei voida ainakaan varmuu-

Taulukko 33. Vuotuinen hakkausmäärä ja sen laatu erisuuruisilla virkataloilla.

Tabelle 33. Jährliche Hiebmenge und ihre Beschaffenheit auf den verschieden grossen Amtsgütern.

A l u e Läänit G e b i e t Län	Suuruus- luokka metsäalan mukaan, ha Größen- klasse nach der Waldfläche, ha	Virka- taloja kpl Anzahl der Amtsgüter	Vuotuinen hakkausmäärä ja sen laatu keskim. vv. 1930—1937 Mittlere jährl. Hiebmenge u. ihre Beschaffenheit 1930—1937			
			Metsä- maan ha kohti k.-m ³ Fm/Wald- ha	Tukki- puuta Sägeholz	Pino- puuta Schichtholz	Yht. Insg.
			p r o s e n t t i a %			
I: läänit 1—5 Län 1—5	1—50	68	3.01	42.1	57.9	100.0
	51—200	209	2.17	44.5	55.5	100.0
	201—500	102	2.25	45.4	54.6	100.0
	500+	35	2.09	44.8	55.2	100.0
Yhteensä — Insg.		414	2.19	44.9	55.1	100.0
II: läänit 6 ja 7 Län 6—7	1—50	24	1.27	12.4	87.6	100.0
	51—200	92	1.79	32.9	67.1	100.0
	201—500	67	1.68	37.1	62.9	100.0
	500+	50	1.55	35.1	64.9	100.0
Yhteensä — Insg.		233	1.61	35.1	64.9	100.0
III: läänit 8 ja 9 Län 8—9	1—50	4	0.49	—	100.0	100.0
	51—200	45	0.85	20.9	79.1	100.0
	201—500	48	0.60	31.0	69.0	100.0
	500+	31	0.83	38.4	61.6	100.0
Yhteensä — Insg.		128	0.76	34.3	65.7	100.0
K o k o m a a Ganz Finnland	1—50	96	2.48	38.2	61.8	100.0
	51—200	346	1.88	40.0	60.0	100.0
	201—500	217	1.69	41.7	58.3	100.0
	500+	116	1.50	39.2	60.8	100.0
Kaikkiaan — Insg.		775	1.63	40.2	59.8	100.0

della havaita hakkuiden suurikokoisilla virkataloilla kohdistuneen puuvaraston laatua vastaavasti silmällä pitäen suhteellisesti voimakkaammin erityisesti tukkipuustoon kuin pienikokoisillakaan virkataloilla.

Vuotuisen myyntipuun määrä metsämaan ha kohti on yleensä ollut sitä suurempi mitä suuremmasta metsälöystä on kysymys. Merkille pantavaa on, että pienimpään suuruusluokkaan kuuluvista kir-

Taulukko 34. Myyntipuun määrä ja laatu erisuuruksilla virkataloilla.
Tabelle 34. Menge und Beschaffenheit des Verkaufsholzes auf den verschieden grossen Amtsgütern.

A l u e Läänit Gebiet Län	Suuruus- luokka metsäalan mukaan, ha Grössen- klasse nach der Waldfläche, ha	Virka- taloja kpl Anzahl der Amtsgüter	Vuotuisen myyntipuun määrä ja laatu keskim. vv. 1930—1937 Menge u. Beschaffenheit d. jährl. Verkaufsholzes im Mittel 1930—1937			
			Metsä- maan ha kohti k.-m ³ Fm/Wald- ha	Tukki- puuta Sägeholz	Pino- puuta Schichtholz	Yht. Insg.
I: läänit 1—5 Län 1—5	1—50	68	1.73	66.7	33.3	100.0
	51—200	209	1.43	63.5	36.5	100.0
	201—500	102	1.86	53.1	46.9	100.0
	500+	35	1.92	48.0	52.0	100.0
Yhteensä — Insg.		414	1.76	54.1	45.9	100.0
II: läänit 6 ja 7 Län 6—7	1—50	24	0.46	27.1	72.9	100.0
	51—200	92	1.25	45.4	54.6	100.0
	201—500	67	1.38	44.5	55.5	100.0
	500+	50	1.42	37.8	62.2	100.0
Yhteensä — Insg.		233	1.37	40.4	59.6	100.0
III: läänit 8 ja 9 Län 8—9	1—50	4	0.18	—	100.0	100.0
	51—200	45	0.57	29.0	71.0	100.0
	201—500	48	0.42	42.2	57.8	100.0
	500+	31	0.74	42.6	57.4	100.0
Yhteensä — Insg.		128	0.62	41.1	58.9	100.0
K o k o m a a Ganz Finnland	1—50	96	1.36	63.2	36.8	100.0
	51—200	346	1.26	56.5	43.5	100.0
	201—500	217	1.37	49.7	50.3	100.0
	500+	116	1.37	42.3	57.7	100.0
Kaikkiaan — Insg.		775	1.35	47.6	52.4	100.0

kollismetsistäkin on myyntiä varten hakattu tuntuviakin puueriä. Maamme eteläisissä lääneissä on tämä myyntihakkuu kohdistunut etupäässä tukki-puustoon. Oulun ja Lapin lääneissä on pienikokoisilta virkataloilta liennyt myytäväksi pääasiassa pinotavaraa.

Vuotuisen kotitarvepuun määrää ja laatua esittää lähemmin taulukko 35.

Kirkollismetsistä on vuosina 1934—1937 hakattu keskimäärin 63.7 tuh. k.-m³ kotitarvepuuta vuodessa. Kotitarpeeksi on hakattu

Taulukko 35. Kirkollisvirkatalojen metsistä kotitarpeeksi hakatut puumäärät.

Tabelle 35. In den Kirchengemeindewäldern für den Hausbedarf gehauene Holz mengen.

L ä ä n i L ä n	Vuotuinen kotitarpeeksi hakattu puumäärä keskimäärin vv. 1934—1937 Mittlere jährliche f. d. Hausbedarf gehauene Holzmenge 1934—1937						
	Tukkipuuta Sägeholz		Pinopuuta Schichtholz		K a i k k i a a n Insgesamt		
	tuh. k.-m ³ tausend Fm	%	tuh. k.-m ³ tausend Fm	%	tuh. k.-m ³ tausend Fm	%	Metsä- maan ha kohti Fm/Wald- ha
1. Uudenmaan l.	0.45	8.9	4.60	91.1	5.05	100.0	0.66
2. Turun ja Porin l.	1.09	10.1	9.69	89.9	10.78	100.0	0.49
3. Hämeen l.	0.45	5.4	7.91	94.6	8.36	100.0	0.59
4. Viipurin l.	0.50	6.2	7.56	93.8	8.06	100.0	0.34
5. Mikkelin l.	0.48	9.6	4.48	90.4	4.96	100.0	0.27
6. Kuopion l.	0.30	4.1	7.00	95.9	7.30	100.0	0.27
7. Vaasan l.	0.61	5.1	11.27	94.9	11.88	100.0	0.22
8. ja 9. Oulun ja Lapin l.	0.39	5.3	6.92	94.7	7.31	100.0	0.15
I: läänit 1—5 — Län 1—5	2.97	8.0	34.24	92.0	37.21	100.0	0.43
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7 ..	0.91	4.7	18.27	95.3	19.18	100.0	0.23
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	0.39	5.3	6.92	94.7	7.31	100.0	0.15
I ja II: Suomen eteläpuol. — I u. II: Südhälfte Finnlands ..	3.88	6.9	52.51	93.1	56.39	100.0	0.34
Kaikki yhteensä — Insgesamt ..	4.27	6.7	59.43	93.3	63.70	100.0	0.29
K o k o m a a — Ganz Finnland							
v. 1938	4.9	7.8	57.7	92.2	62.6	100.9	0.29
» 1937	4.2	6.7	58.7	93.3	62.9	100.9	0.29
» 1936	3.8	6.0	59.8	94.0	63.6	100.0	0.29
» 1935	4.9	7.5	60.2	92.5	65.1	100.0	0.30
» 1934	4.2	6.6	59.1	93.4	63.3	100.0	0.29

metsämaan ha kohti keskimäärin 0.29 k.-m³ ja virkataloa kohti 81.3 k.-m³ vuodessa.

Useimmilla kirkollisvirkataloilla käyttävät kotitarvepuuta sekä vuokraajat että viranhaltijat. Vuokraajan puuntarve jo sellaisenaan vastaa tavallisten yksityistilojen puuntarvetta. Sen lisäksi kuluu virkataloissa

puuta varsinaisen pappilan lämmittämiseen ja kunnossapitoon. Tästä syystä ei virkatalojen kotitarvepuun määrä ole verrattavissa maamme yksityistilojen puunkäyttöön. Koska virkatalojen maatalousmaatakin melkoiset määrät on vuokrattu toisten viljelmien käyttöön, ei kotitarvepuun kulutuksesta esim. maatalousmaan ha kohti voida tehdä laskelmia. Monet muut tosiseikat oikeuttavat kuitenkin tekemään sen väitteen, että kirkollisvirkatalojen kotitarvepuun kulutus on yleensä verrattain suuri.

Kotitarvepuusta on valtava pääosa 93 % pinotavaraa, etupäässä polttopuuta, jota vastoin vain vähäinen osa 6—7 % tulee tukkipuiden (rakenuspuiden) osalle. Tämäkin osoittaa virkatalojen kotitarvepuun käytön erikoislaatuisuutta esim. yksityistiloihin verrattuna (vrt. S a a r i 1922 ja O s a r a 1935).

Metsätalouden rahatulot.

Kirkollisvirkatalojen metsistä myytäväksi hakatuista puutavaroista on seurakunnilla vuosittain ollut huomattavia rahatuloja. Näiden rahatulojen suuruudesta on tietoja olemassa jo viime vuosisadalta saakka. Käytävissä olevat tiedot on koottu seuraavaan asetelmaan:

Kirkollisvirkatalojen metsätalouden rahatulot (bruttotulot) puutavaran myynneistä:

Ajanjakso	tuh. markkaa	keskimäärin vuodessa	tuh. markkaa
1885—1898 yhteensä	5 020.0	358.6
1899—1909 »	5 400.5	» »	497.0
1910—1920 »	?	» »	?

Vuosi	Vuosi
1921	1930
1922	1931
1923	1932
1924	1933
1925	1934
1926	1935
1927	1936
1928	1937
1929	1938

Vv. 1921—1929 yhteensä	145 134	Vv. 1930—1938 yhteensä	211 391
Vv. 1921—1929 keskim. v:ssä	16 126	Vv. 1930—38 keskim. v:ssä	23 488

Vuosittaisia rahatuloja keskenään verrattaessa on huomioon otettava rahanarvossa tapahtuneet muutokset. Luvut eivät muussakaan suhteessa ole toisiinsa täysin verrattavia. Myöskin myyntitavat ovat ajan mukana muuttuneet. Vielä viime vuosikymmenelle saakka myytiin miltei kaikki puutavara, — ainakin valtava pääosa siitä —, kirkollismetsistä pystyyn. Ostaja maksoi puusta kantohinnan ja itse hakkuutti sekä vedätytti puutavaran metsästä. Myynneistä saadut tulot olivat tällöin siis miltei puhdasta nettotulota, sillä metsätalouden menot olivat muutenkin vallitsevissa oloissa verraten vähäiset. Myöhemmin, pääasiallisimmin kuitenkin vasta 1930-luvulla, kirkollismetsistäkin alettiin myydä puutavaraa hankintakaupoilla, jolloin myyjä sai puutavarasta hinnan luovutuspaikalle hankittuna ja hän itse kustansi puutavaran valmistamisen sekä vedätyksen. Puutavaran myynneistä saadut rahatulot edustivat näissä oloissa bruttotulota, josta puutavaran hankintaan liittyvät kustannukset ym. myyntikulut on nettotulon laskemista varten vähennettävä. Samalla vuosikymmenellä tapahtunut edistys metsänhoidon alalla merkitsi myöskin varojen kiinnittämistä metsätalouteen. Erilaiset metsänhoitotyöt, metsänparannustyöt, vesipepäisten metsämaiden ojitustyöt y.m. tulivat kirkollismetsissäkin yhä yleisemmiksi ja samalla lisäsivät metsätalouden menoja.

Seuraavassa esitettävät lukusarjat metsätalouden rahatuloista (bruttotuloista) eri vuosilta, eri lääneistä ja eri suurilla virkataloilla eivät siis sinänsä ilman muuta ole toisiinsa verrattavia. Siitä riippuen kuinka suuri osuus esim. hankintamyynneillä kussakin eri tapauksessa on ollut myyntihakkuista muodostuu rahatulojen määrä tietystikin erilaiseksi. Kuten myöhemmin seuraavasta, metsätalouden menoja käsittelevästä luvusta (siv. 83—92) lähemmin selviää, ovat menot kirkollisvirkataloilla rahatuloihin verrattuina ajanjaksona 1930—1938 jääneet vielä kuitenkin varsin vaatimattomiksi, käsittäen kaiken kaikkiaan vain 15.7 % metsätalouden kokonaistuloista. Myöskin on hankintamyyntien osuus pystymyynneistä ollut tuona ajanjaksona vielä sangen vähäinen. Sitä osoittaa parhaiten puutavaran kokonaismyyntikustannusten vähäinen osuus metsätalouden rahatuloista, mikä eri lääneissä ja eri suurilla tiloilla vaihtelee likipitään 5—12 % (vrt. taul. 52), eikä vielä edes vuonna 1937 ole noussut missään käsitellyssä ryhmässä yli 15 %:n (vrt. taul. 47 ja 48). Mainittuna vuotena käsittivät hankintamyyntitulot 18.5 % kaikista myyntituloista. Joka tapauksessa on, sen johdosta että esim. hankintamyyntien osuus erilaisissa tapauksissa saattaa vaihdella, päätelmät metsätalouden bruttotulojen suuruudesta tehtävä tämä huomioon ottaen tarpeellisella varovaisuudella.

Tästä huolimatta voidaan havaita metsätalouden rahatulojen ilmeisesti

Taulukko 36. Metsätalouden rahatulot vv. 1923—1932.

Tabelle 36. Geldeinnahmen der Waldwirtschaft 1923—1932.

V u o s i	Metsätalouden rahatulot (bruttotulot) puutavaran myynneistä. — Geldeinnahmen (Bruttoeinnahmen) der Waldwirtschaft aus den Holzverkäufen					
	Tukkipuista Sägeholz		Pinotavarasta Schichtholz		K a i k k i a a n Insgesamt	
	tuh. mk tausend Mk	%	tuh. mk tausend Mk	%	tuh. mk tausend Mk	%
1923	10 869	86	1 705	14	12 574	100
1924	13 069	79	3 388	21	16 457	100
1925	14 411	83	2 863	17	17 274	100
1926	11 187	76	3 493	24	14 680	100
1927	13 677	83	2 741	17	16 418	100
1928	15 491	81	3 614	19	19 105	100
1929	16 418	75	5 479	25	21 897	100
1930	11 694	76	3 681	24	15 375	100
1931	4 036	62	2 459	38	6 495	100
1932	6 612	61	4 285	39	10 897	100
Yhteensä — Insgesamt	117 464		33 708		151 172	
Vv. 1923—1932 keskim. v:ssä — Mittel f.d. Jahre 1923—1932	11 746	78	3 371	22	15 117	100

vuosi vuodelta l i s ä ä n t y n e e n. Parhaiten tämä voidaan todeta pitempiä ajanjaksoja käsittäviä keskiarvolaskelmia keskenään vertailemalla, jolloin suhdannemuutoksien aiheuttamat vuosittaiset vaihtelut tasoittuvat.

Taulukot 36 ja 37 esittävät metsätalouden rahatuloja vv. 1923—1932 ja vv. 1933—1938, joista yksityiskohtaisempia tietoja on käytettävissä. Ensinmainittuna 10-vuotiskautena ovat rahatulot vuosittain vaihdelleet 6.5 milj. markasta 21.9 milj. markkaan ja nousseet keskimäärin n. 15.1 milj. mk vuodessa. Kuusivuotiskautena 1933—1938 on pienin rahatulo (v. 1933) ollut 17.6 milj. mk ja suurin (v. 1937) 44.1 milj. mk sekä keskimäärin n. 29.8 milj. mk vuodessa. Taulukoista havaitaan, kuten hakkausmääriä tarkastettaessa jo todettiin (vrt. siv. 61), että metsätalouden rahatulot varhaisempina aikoina saatiin pääasiallisesti tukkipuiden myynneillä. Vielä 1920-luvun alkupuolella oli pinotavaran merkitys puutavaran myynneissä varsin vähäinen. Vuosi vuodelta on pinotavaraan kohdistu-

Taulukko 37. Metsätalouden rahatulot vv. 1933—1938.

Tabelle 37. Geldeinnahmen der Waldwirtschaft 1933—1938.

V u o s i J a h r	Metsätalouden rahatulot (bruttotulot) puutavaran myynneistä Geldeinnahmen (Brutto) der Waldwirtschaft aus der Holzverkäufen								
	Tukkipuista Sägeholz		Pinotavarasta Schichtholz		Korko- ym. sekal. tuloja Renten- u. a. Einnahmen		Kaikkiaan Insgesamt		
	tuh. mk tausend Mk	%	tuh. mk tausend Mk	%	tuh. mk tausend Mk	%	tuh. mk tausend Mk	%	Metsämaan ha kohti mk Mk/Wald- ha
1933	11 164	63.6	6 256	35.6	136	0.8	17 556	100.0	80.7
1934	13 545	71.6	5 256	27.8	122	0.6	18 923	100.0	87.0
1935	17 362	67.3	8 212	31.8	244	0.9	25 818	100.0	118.7
1936	19 804	63.7	11 070	35.6	210	0.7	31 084	100.0	142.9
1937	26 669	60.5	17 236	39.1	186	0.4	44 091	100.0	202.7
1938	25 314	61.5	15 731	38.2	107	0.3	41 152	100.0	189.1
Yhteensä — In- gesamt	113 858		63 761		1 005		178 624		
Vv. 1933—1938 keskim. v:ssä — Mittel f.d. Jahre 1933—1938	18 976	63.7	10 627	35.7	168	0.6	29 771	100.0	136.8

neilla hakkuilla kuitenkin saatu yhä suurempia rahatuloja ja näiden hakuiden merkitys on jatkuvasti kasvanut.¹

Rahatulot hakattua kuutiometriä kohti vaihtelevat vuosittain luonnollisesti suuresti suhdanteista riippuen. Tätä seikkaa ei tässä yhteydessä ole katsottu syytä lähemmin selvittää. Mainittakoon kuitenkin, että vv. 1930—1937 myytäväksi hakattujen kaikkien puuerien keskihinta on ollut 76.2 mk/k.-m³.

Paitsi vuosittaisia rahatuloja on, kuten hakkausmääriinkin nähden, pyritty tarkastelun kohteeksi saamaan keskimääräinen vuotuinen rahatulo pitemmältä ajanjaksolta laskettuna. Tätä tarkoitusta varten on seura-

¹ Tukkipuiden ja pinotavaran myyntituloja keskenään verrattaessa on toisaalta huomioonotettava se seikka, että tukkipuut on myyty miltei poikkeuksetta pystyyn, joten niistä saatuun rahatuloon ei liity samanlaisia kustannuksia kuin pinotavaran myynteihin, joista osa, viime vuosina yhä lisääntyvä määrä, on ollut hankintakauppoja.

Taulukko 38. Metsätalouden rahatulojen jakaantuminen seurakuntien kesken.

Tabelle 38. Verteilung der Geldeinnahmen der Waldwirtschaft auf die Gemeinden.

L ä ä n i Län	Seurakuntien, joiden metsätalouden vuotuiset rahatulot (keskimäärin vv. 1930—1937), markkaa Gemeinden, deren mittlere jährliche Geldeinnahmen aus der Waldwirtschaft, Mk						Raha- tulot yht. tuh. mk Gesamt- geldein- nahmen tausend Mk
	alle - unter 5 000	5001- 20 000	20 000- 50 000	50 0001- 100 000	yli - über 100 000	Yht. kpl Gesamt- zahl	
	lukumäärä ja rahatulot tuh. markkaa Anzahl und Geldertrag tausend Mark						
1. Uudenmaan l. tuh. mk — tausend Mk	4 11.0	7 84.5	13 464.1	3 215.1	4 626.1	31	1 400.8
2. Turun ja Porin l. tuh. mk — tausend Mk	30 49.8	35 410.0	26 796.7	9 588.0	5 637.7	105	2 482.2
3. Hämeen l. tuh. mk — tausend Mk	8 12.1	17 166.5	23 707.0	5 335.9	3 571.8	56	1 793.3
4. Viipurin l. tuh. mk — tausend Mk	10 19.9	8 107.2	14 489.8	13 926.7	12 2 616.5	57	4 160.1
5. Mikkelin l. tuh. mk — tausend Mk	1 0.6	9 100.4	8 260.3	1 87.6	9 1 787.2	28	2 236.1
6. Kuopion l. tuh. mk — tausend Mk	8 12.4	10 116.0	13 404.6	9 595.7	8 2 006.2	48	3 134.9
7. Vaasan l. tuh. mk — tausend Mk	5 7.6	25 326.8	25 937.2	19 1 354.7	13 2 617.7	87	5 244.0
8. Oulun l. tuh. mk — tausend Mk	17 33.8	12 127.6	18 652.6	4 260.7	2 495.8	53	1 570.5
9. Lapin l. ¹ tuh. mk — tausend Mk	6 8.6	5 72.0	2 63.7	1 67.2	—	14	211.5
I: läänit 1—5 — Län 1—5	53 93.4	76 868.6	84 2 717.9	31 2 153.3	33 6 239.3	277	12 072.5
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	13 20.0	35 442.8	38 1 341.8	28 1 950.4	21 4 623.9	135	8 378.9
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	23 42.4	17 199.6	20 716.3	5 327.9	2 495.8	67	1 782.0
I ja II: Suomen eteläp. I u. II: Södhälften Finn- lands	66 113.4	111 1 311.4	122 4 059.7	59 4 103.7	54 10 863.2	412	20 451.4
Koko maa — Ganz Finnland	89 155.8	128 1 511.0	142 4 776.0	64 4 431.6	56 11 359.0	479	22 233.4

¹ Lapin lääni käsittää tässä ja kaikissa muissakin taulukoissa mainittuun lääniin tosin vasta v. 1938 alusta kuuluvat seurakunnat.

vassa kultakin virkatalolta erikseen koetettu laskea keskimääräiset vuotuiset rahatulot, luontoistulot, menot sekä liikeylijäämä kahdeksanvuotis-kaudelta vv. 1930—1937. Miltei kaikilta papiston virkataloilta ovatkin yhdenmukaiset tiedot rahatuloista mainituilta vuosilta olleet käytettävissä. Ainoastaan siinä tapauksessa, että virkatalo seurakuntajaossa tai muusta syystä on muodostunut ja sille on vahvistettu metsätaloussuunnitelma vasta 1930 jälkeen, on keskiarvo laskettu lyhyemmältä ajanjaksolta. Lukkarin virkataloista on vastaavanlaiset tiedot saatu vasta vuodesta 1932 lähtien, joten ne on voi tulaskea kuudelta vuodelta vv. 1932—1937.

Seuraavassa vv. 1930—1937 vuosittaisina keskiarvoina esitettävät erilaiset lukusarjat on siis laskettu virkataloittain ja käsittävät jotkut lyhyemmänkin ajanjakson kuin sanotut kahdeksan vuotta. Tästä myöskin johtuu, että näin saatujen keskiarvolukujen yhdistelmät eivät saata olla yhtäpitäviä vuosittaisista lukusarjoista laskettujen kanssa.

Taulukko 38 esittää täten laskettujen metsätalouden vuotuisten rahatulojen jakaantumista eri seurakuntien kesken. Siitä havaitaan, että metsätalouden tulot ovat varsin epätasaisesti jakaantuneet. Samalla kun käsittelyn alaisista seurakunnista 89:llä on metsätaloudesta ollut vuosittain rahatuloja vain alle 5 000 markkaa (keskimäärin noin 1 750 markkaa) ovat metsätalouden rahatulot 56 seurakunnalla nousseet yli 100 000 markan (keskimäärin n. 200 tuh. markkaan). Huomattakoon lisäksi, että näiden 56 seurakunnan metsätalouden rahatulot ovat käsittäneet yli puolet kaikkien maamme seurakuntain metsätuloista. Mainituista seurakunnista oli 12 sellaista, joiden metsätalouden vuotuiset rahatulot kohosivat yli neljännesmiljoonan markan. Nämä olivat seuraavat: *Konnevesi, Kauhajoki, Lapua, Iisalmen maask., Pyhäjärvi (Vp. l.), Uukuniemi, Sulkava, Pielisjärvi, Impilahti, Loppi, Räisälä ja Paltamo*. Edellämainittujen seurakuntien vuotuiset metsätulot tekivät jo yhteensä n. 4 245 tuh. markkaa ja käsittivät siis lähes viidennen osan maamme kaikkien seurakuntain metsätuloista.

Metsätalouden luontoistulot.

Paitsi rahatuloja on maamme seurakunnilla kirkollisvirkatalojen mestistä myöskin luontoistuloja. Kirkollismestsistä saadaan virkatalon ja viranhaltijan puuntarve useinkin tyydytetyksi. Sen lisäksi tarjoavat metsät monin paikoin vielä karjalle laitumen. Metsätalouden tuottoa ja merkitystä arvosteltaessa ovat myöskin nämä luonnossa saadut edut huomioitava.

Taulukko 39. Metsätalouden vuotuiset luontoistulot kirkollisvirkekataloilla.
(Keskimäärin vv. 1934—1937).

Tabelle 39. Jährliche Natureinnahmen der Waldwirtschaft auf den kirchlichen Amtsgütern. (Mittel f.d. Jahre 1934—1937).

L ä ä n i L ä n	Vuotuiset luontoistulot Jährliche Natureinnahmen		
	tuh. mk. tausend Mk	Metsämaan ha kohti mk/ha Mk/Wald-ha	Metsätalouden kokonais- tuloista ¹ % in % der Ge- samteinnahmen d. Waldw.
1. Uudenmaan l.	198.3	26.0	12.4
2. Turun ja Porin l.	453.3	20.6	15.4
3. Hämeen l.	264.0	18.8	12.8
4. Viipurin l.	248.3	10.3	5.6
5. Mikkelin l.	111.0	6.1	4.7
6. Kuopion l.	147.2	5.4	4.5
7. Vaasan l.	350.8	6.4	6.3
8. Oulun l.	145.9	3.7	8.5
9. Lapin l.	21.5	2.0	9.2
I: läänit 1—5 — Län 1—5	1 274.9	14.9	9.6
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	498.0	6.1	5.8
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	167.4	3.3	8.6
I: ja II: Suomen eteläp. — I u. II: Südhälfte Finnlands	1 772.9	10.6	8.0
Koko maa — Ganz Finnland	1 940.3	8.9	8.0

Kirkollisvirkekatalojen metsätalouden luontoistuloista on tietoja vasta vuodesta 1934 lähtien käytettävissä. Tällöinkin on huomio kiinnitetty yksinomaan metsistä luovutettuihin, omiin tarpeisiin käytettyihin puueriin ja niiden raha-arvoon. Ilmeisesti käsittääkin tämä tuloerä kaikkein tärkeimmän osan virkekatalojen metsätalouden luontoistuloista. Puhuttaessa luontoistuloista tarkoitetaan seuraavassa yksinomaan metsistä luovutettuja, omiin tarpeisiin käytettyjä puutavaroita ja niiden rahassa arvioitua kantohintaa.

¹ Metsätalouden kokonaistulot = luontoistulot + rahatulot. Vuotuiset keskimääräiset rahatulot laskettu keskiarvona vuosilta 1930—1937. — *Gesamteinnahmen der Waldwirtschaft = Natureinnahmen + Geldeinnahmen. Die mittleren jährlichen Geldeinnahmen berechnet als Mittelwert der Jahre 1930—1937.*

Tietoja virkekatalon ja viranhaltijan tarpeisiin käytetyistä puueristä ja niiden raha-arvosta ovat seurakunnat virkekataloittain ja vuosittain antaneet metsähallitukselle vuodesta 1934 lähtien. Nämä numerotiedot on metsähallituksessa tarkastettu ja käsitelty. Aikaisemmin (siv. 71, taul. 35) on jo esitetty tietoja kotitarpeeksi käytetyistä puumääristä ja sen laadusta. Näiden puuerien raha-arvoa esittää seuraava asetelma:

Vuosi	Luontoistulot tuh. markkaa
1934	1 462.0
1935	1 692.2
1936	2 075.6
1937	2 509.4
1938	2 564.1

Kuten jo aikaisemmin on käynyt selville (vrt. siv. 71 ja taul. 35) vaihtelee kotitarvepuu määrältään ja laadultaan vuosittain varsin vähän. Sen raha-arvo on kuitenkin vuosi vuodelta arvioitu suhdanteiden muuttuessa suuremmaksi. Silmällä pitäen kotitarvepuumäärän kokonaissuuruutta eri vuosina saadaan sen keskimääräiseksi kuutiometrihinnaksi eri vuosina: 1934 23.1 mk, 1935 26.0 mk, 1936 32.6 mk, 1937 39.9 mk ja 1938 41.0 mk/k.-m³.

Luontoistulojen suuruutta eri lääneissä, virkekataloittain laskettuna (vrt. siv. 71), keskimäärin vuosina 1934—1937 esittää taulukko 39.

Luontoistulojen suhteellinen määrä metsämaan ha kohti ja sen osuus metsätalouden kokonaistuloista on etupäässä virkekatalon suuruudesta riippuvainen (vrt. taul. 31 ja siv. 65). Tämän vuoksi luontoistulot Uudenmaan, Turun ja Porin sekä Hämeen lääneissä ovat suhteellisesti suuremmat kuin muualla. Yleensä on luontoistuloilla varsin pieni merkitys metsätaloutta kokonaisuudessaan silmällä pitäen.

Metsätalouden kokonaistulot.

Metsätalouden kokonaistuloja maamme kirkollisvirkekataloilla vv. 1934—1938 esittää seuraava asetelma:

Vuosi	Rahatulot		Luontoistulot		Tulot yhteensä			
	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%	Metsämaan ha kohti mk	
1934	18.9	92.8	1.5	7.2	20.4	100.0	93.7	
1935	25.8	93.8	1.7	6.2	27.5	100.0	126.4	
1936	31.1	93.7	2.1	6.3	33.2	100.0	152.4	
1937	44.1	94.6	2.5	5.4	46.6	100.0	214.2	
1938	41.1	94.1	2.6	5.9	43.7	100.0	200.9	
Vv. 1934—1938 yht. . .	161.0		10.4		171.4			
Vv. 1934—1938 keskim.	32.2	93.9	2.1	6.1	34.3	100.0	157.6	

Taulukko 40. Metsätalouden vuotuiset kokonaistulot kirkollisvirkataloilla.
(Keskimäärin vv. 1930—1937).

Tabelle 40. Jährliche Gesamteinnahmen der Waldwirtschaft auf den kirchlichen Amtsgütern.
(Mittel f.d. Jahre 1930—1937).

L ä ä n i L ä n	Metsätalouden bruttotulot Bruttoeinnahmen der Waldwirtschaft		
	tuh. mk tausend Mk	Metsämaan ha kohti Mk/Wald-ha	Hakkaus- määrän k.-m ³ :ia kohti mk/k.-m ³ Mk/gelieferte Fm
1. Uudenmaan l.	1 599.1	209.6	82.8
2. Turun ja Porin l.	2 935.5	133.6	71.5
3. Hämeen l.	2 057.3	146.6	69.7
4. Viipurin l.	4 408.4	183.7	71.0
5. Mikkelin l.	2 347.1	129.5	68.3
6. Kuopion l.	3 282.1	120.5	67.8
7. Vaasan l.	5 594.8	102.7	67.9
8. Oulun l.	1 716.4	43.6	50.9
9. Lapin l.	233.0	21.8	
I: läänit 1—5 — Län 1—5	13 347.4	155.6	71.6
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	8 876.9	108.6	67.9
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	1 949.4	38.9	50.9
I ja II: Suomen eteläpuol. — I u. II: Südhälfte Finnlands	22 224.3	132.7	70.1
K o k o m a a — Ganz Finnland	24 173.7	111.1	68.0

Metsätalouden tuloista kirkollisvirkataloilla käsittävät rahatulot n. 90—95 %. Luontoistulojen merkitys jää siis kokonaisuutta silmällä pitäen varsin vähäiseksi. Kokonaistulot vaihtelevat suhdanteista riippuen vuosittain tuntuvasti. Niinpä jäivät metsätalouden tulot pulavuonna 1931 (vrt. taul. 36) alle 10 milj. markan, mutta nousivat sen sijaan nousukautena 1937 ja 1938 melkoisesti yli 40 miljoonan markan. Viisivuotiskautena 1934—1938 metsätalouden vuotuiset tulot olivat keskimäärin 34.3 milj. m a r k k a a sekä kahdeksanvuotiskautena 1930—1937 keskimäärin 24.2 milj. m a r k k a a.

Metsämaan ha kohti laskien ovat metsätalouden tulot ajanjaksona 1934—1938 vaihdelleet n. 94—214 markkaan, tehden sanottuna viisivuo-

Taulukko 41. Metsätalouden vuotuiset tulot erisuuruksilla virkataloilla.
(Keskimäärin vv. 1930—1937).

Tabelle 41. Jährliche Gesamteinnahmen der Waldwirtschaft auf den verschieden grossen Amtsgütern. (Mittel f. J. 1930—1937).

A l u e L ä ä n i t G e b i e t L ä n	Suuruusluokka metsäalan mukaan ha Grössenklasse nach der Waldfläche ha	Virkatalojen luku Anzahl der Amtsgüter	Rahatulot Geldeinnahmen		Luontoistulot Naturaleinnahmen		Tulot yhteensä Gesamteinnahmen	
			Metsämaan ha kohti mk/ha Mk/Wald- ha	%	Metsämaan ha kohti mk/ha Mk/Wald- ha	%	Metsämaan ha kohti mk/ha Mk/Wald- ha	%
I: läänit 1—5 Län 1—5	1—50	68	164.6	77.0	49.2	23.0	213.8	100.0
	51—200	209	134.1	83.1	27.3	16.9	161.4	100.0
	201—500	102	139.8	97.6	12.7	8.4	152.5	100.0
	500+	35	149.8	97.4	4.1	2.6	153.9	100.0
Yhteensä — Insg.		414	142.1	90.4	15.0	9.6	157.1	100.0
II: läänit 6 ja 7 Län 6—7	1—50	24	32.5	56.5	24.9	43.5	57.4	100.0
	51—200	92	115.1	89.2	13.9	10.8	129.0	100.0
	201—500	67	98.8	92.3	8.2	7.7	107.0	100.0
	500+	50	104.2	97.0	3.3	3.0	107.5	100.0
Yhteensä — Insg.		233	103.7	94.4	6.1	5.6	109.8	100.0
III: läänit 8 ja 9 Län 8—9	1—50	4	7.5	22.4	25.9	77.6	33.4	100.0
	51—200	45	34.7	82.8	7.2	17.2	41.9	100.0
	201—500	48	28.5	86.5	4.5	13.5	33.0	100.0
	500+	31	39.8	95.6	1.9	4.4	41.7	100.0
Yhteensä — Insg.		128	35.6	97.4	3.3	8.6	38.9	100.0
K o k o m a a — Ganz Finnland	1—50	96	126.4	74.9	42.4	25.1	168.8	100.0
	51—200	346	115.1	84.7	20.9	15.3	136.0	100.0
	201—500	217	100.9	97.5	9.4	8.5	110.3	100.0
	500+	116	98.9	97.0	3.1	3.0	102.0	100.0
Yhteensä — Insgesamt		775	103.0	92.0	9.0	8.0	112.0	100.0

tiskautena keskimäärin 157.6 m a r k k a a h a l t a. Kahdeksanvuotiskautena 1930—1937 ovat tulot ha kohti olleet keskimäärin 111.1 m a r k k a a h a l t a vuodessa.

Metsätalouden vuotuisia tuloja kirkollisvirkataloilla eri lääneissä esittää taulukko 40. Metsämaan ha kohti ovat metsätalouden tulot olleet suurimmat Uudenmaan ja Viipurin lääneissä sekä pienimmät Lapin läänissä. Hakkausmäärän k.-m³:ia kohti ovat metsätalouden keskimääräiset

Taulukko 42. Metsätalouden menot kirkollisvirikataloilla vv. 1930—1938.
Tabelle 42. Ausgaben der Waldwirtschaft auf den kirchlichen Amtsgütern 1930—1938.

V u o s i J a h r	A. Yleiset hallintomenot Verwaltung		B. Puutavaran myyntikustann. Verkauf des Holzes		C. Metsänhoitomenot Waldbau		Kaikki menot yhteensä Gesamtausgaben		Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha
	tuh. mk tausend Mk	%	tuh. mk tausend Mk	%	tuh. mk tausend Mk	%	tuh. mk tausend Mk	%	
1930							857.7		
1931							923.0		
1932							1 323.9		
1933							1 428.3		
1934	1 184.1	29.7	2 055.7	51.6	745.5	18.7	3 985.3	100.0	18.3
1935	1 328.8	25.2	2 835.8	53.8	1 109.3	21.0	5 273.9	100.0	24.2
1936	1 389.4	19.9	3 680.5	52.8	1 902.3	27.3	6 972.2	100.0	32.0
1937	1 835.9	22.8	4 360.4	54.2	1 852.5	23.0	8 048.8	100.0	37.0
1938	1 834.6	22.5	4 518.1	55.3	1 809.5	22.2	8 162.2	100.0	37.5
Vv. 1934—1938 keskimäärin — Mittel 1934 — 1938	1 514.6	23.3	3 490.1	53.8	1 483.8	22.9	6 488.5	100.0	29.8

tulot vv. 1930—1937 eri lääneissä vaihdelleet 50.9 ja 82.8 markan välillä ja ovat koko maassa olleet 68.0 mk/k.-m³.¹

Taulukosta 41 käy selville, millaiseksi metsätalouden tulot muodostuvat erisuuruuisilla virikataloilla.

Mitä rahatulojen suuruuteen metsämaan ha kohti tulee, niin ovat ne yleensä pienemmällä virikataloilla suuremmat kuin suuremmilla. Tämän suuntainen riippuvaisuussuhde on selvimmin havaittavissa maamme eteläisissä lääneissä. Muissa lääneissä on päätelmien teko tässä suhteessa vaikeata.

Luontoistulot ovat metsämaan ha kohti luonnollisesti varsin suuresti virikatalon suuruudesta riippuvaisia. Mitä pienemmästä tilasta on kysymys sitä suuremmiksi luontoistulot ha kohti nousevat. Samasta syystä on luontoistulojen osuus kokonaistuloista pienillä virikataloilla paljon suurempi kuin suuremmilla. Niinpä luontoistulot pienimpään suuruusluokkaan

¹ Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että on kysymys bruttotuloista, joihin liittyvät kustannukset mm. hankinta- ja pysymyntyntien erilaisesta suhteellisesta osuudesta riippuen vaihtelevat (vrt. siv. 73 ja 75 alaviitta).

Taulukko 43. Metsätaloudellisten menojen laatu kirkollisvirikataloilla.
A. Yleiset hallintomenot.

Tabelle 43. Art der Ausgaben der Waldwirtschaft auf den kirchlichen Amtsgütern.
A. Allgemeine Ausgaben für Verwaltung.

V u o s i J a h r	a) Metsänhoitajain palkkiot Gehälter der Forstmeister		b) Metsätalouden johtajain ja metsänvartiijain palk. Gehälter der Förster und Waldhüter		c) Muut yleiset hallintomenot (verot, vakuutukset ym.) Steuern, Versicherungsprämien u.a.		Hallintomenot yhteensä Ausgaben für Verwaltung insgesamt	
	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%
1934	1.07	20	3.37	62	1.00	18	5.44	100
1935	1.06	17	3.99	65	1.06	18	6.11	100
1936	1.05	16	3.89	61	1.45	23	6.39	100
1937	1.24	15	4.12	49	3.08	36	8.44	100
1938	0.90	11	4.43	52	3.10	37	8.43	100
Vv. 1934—1938 keskimäärin — Mittel 1934—1938	1.07	15	3.95	57	1.94	28	6.96	100
Kaikista menoista % in % der gesamten Ausgaben		3.6		13.2		6.5		23.3

kuuluvilla virikataloilla ovat yli 25 % ja suurimmilla virikataloilla ainoastaan n. 3 % metsätalouden kokonaistuloista.

Metsätalouden kokonaistulot ovat näin ollen myöskin metsämaan ha kohti sitä suuremmat mitä pienikokoisemmista virikataloista on kysymys. Tämä johtuu ensiksikin siitä, että pinta-alaltaan pienempien virikatalojen metsistä on tutkimuksenalaisena ajanjaksona hakattu runsaammin puutavaraa kuin suuremmilta virikataloilta (vrt. siv. 68 ja taul. 33) ja toisaalta sijaitsevat ensinmainitut yleensä paremmilla menekkipaikoilla kuin jälkimäiset.

Metsätalouden menot.

Kirkollisvirikatalojen metsätalouden menoista on vuodesta 1930 lähtien tietoja käytettävissä. Kuitenkin on vasta vuoden 1934 jälkeen saatu seurakunnilta tietoja siitä, miten metsätalouden menot jakaantuvat erilaisten

Taulukko 44. Metsätaloudellisten menojen laatu kirkollisvirkataloilla.
B. Puutavaran myyntikustannukset.

Tabelle 44. Art der Ausgaben der Waldwirtschaft auf den kirchlichen Amtsgütern.
B. Ausgaben für Holzverkauf.

V u o s i J a h r	a) Leimaus ja hakkuunvalvonta		b) Puutavaran hankinta (hakkuu, ajo ym.)		c) Muut myyntikulut		Puutavaran myyntikustannukset yhteensä	
	Auszeichnung u. Überwachung der Hauungen		Hauungen, Transport usw.		Sonstige Verkaufsausgaben		Ausgaben für Holzverkauf insgesamt	
	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%
1934	1.47	16	7.12	75	0.85	9	9.44	100
1935	2.08	16	10.20	78	0.75	6	13.03	100
1936	2.11	12	13.78	82	1.03	6	16.92	100
1937	3.29	17	15.67	78	1.09	5	20.05	100
1938	2.61	12	16.99	82	1.17	6	20.77	100
Vv. 1934—1938 keskimäärin — Mittel 1934—1938 ..	2.31	14	12.75	80	0.98	6	16.04	100
Kaikista menoista— der gesamten Ausgaben		7.7		42.8		3.3		53.8

menoerien kesken. Samalla on nämä tiedot ilmeisestikin saatu varmemmalle pohjalle kuin aikaisemmilta vuosilta.

Metsätalouden menoja käytetyn aineiston perusteella esittää taulukko 42. Menot ovat jatkuvasti vuosi vuodelta lisääntyneet. Tämä osoittaa metsätalouden voimaperäistymistä ja edistymistä. Sensijaan että metsätalouteen vuosina 1930 ja 1931 uhrattiin varoja vain alle 1.0 miljoonan markan vuodessa, menot vuosina 1937 ja 1938 tekivät jo yli 8 milj. markkaa.

Taul. 42 käy myöskin selville menojen jakaantuminen eräisiin pääryhmiin. Yleiset hallintomenot ovat vuosittain vaihdelleet vähiten ja käsittävät ne vajaan neljänneksen kaikista menoista. Puutavaran myyntikustannukset ovat viisivuotiskautena 1934—1938 lisääntyneet 2.0 miljoonasta 4.5 miljoonaan markkaan, mutta niiden suhteellinen osuus kokonaismenoista on pysynyt suunnilleen samansuuruisina. Tämä pääryhmä on käsittänyt runsaasti puolet kaikista menoista. Viimeinen

Taulukko 45. Metsätaloudellisten menojen laatu kirkollisvirkataloilla.
C. Metsänhoitomenot.

Tabelle 45. Art der Ausgaben der Waldwirtschaft auf den kirchlichen Amtsgütern.
C. Ausgaben für Waldbau.

V u o s i J a h r	a) Kylvö- ja istutustyöt		b) Hakkausalan raivaus, perkausharv. ym.		c) Ojitus, y.m. perusparannus		Metsänhoitomenot yhteensä	
	Saat- und Pflanzungsarbeiten		Rodung der Hiebsfläche, Ausläuterung, Durchforstung usw.		Entwässerung u. sonstige Ausbesserungsarbeiten		Gesamtausgaben für Waldbau	
	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%	Metsämaan ha kohti mk Mk/Waldha	%
1934	0.25	7	0.72	21	2.46	72	3.43	100
1935	0.34	7	1.07	21	3.69	72	5.10	100
1936	0.43	5	1.73	20	6.58	75	8.74	100
1937	0.39	5	2.11	25	6.01	70	8.51	100
1938	0.87	10	3.07	37	4.38	53	8.32	100
Vv. 1934—1938 keskimäärin — Mittel 1934—1938 ..	0.46	7	1.74	25	4.62	68	6.82	100
Kaikista menoista— der gesamten Ausgaben		1.6		5.8		15.5		22.9

menoerä, varsinaiset metsänhoitomenot on osoittanut kaikkein voimakkainta lisääntymistä. Mainittuna viisivuotiskautena ovat metsänhoitomenot kirkollisvirkataloilla kasvaneet 0.75 milj. markasta 1.8 milj. markkaan eli n. 2¹/₂-kertaisiksi. Viime vuosina ovat metsänhoitomenot käsittäneet likipitään neljänneksen osan kaikista menoista.

Hallintomenojen laatua esittää taulukko 43 yksityiskohtaisemmin. Kirkollismetsäin metsänhoitajain palkkiot, heidän virkatalolla suorittamista tarkastuksista, leimaus- ym. toimituksista, käsittävät pienimman osan hallintomenoista, keskimäärin 1.07 mk ha kohti eli 15 % kaikista hallintomenoista. Tämä menoerä, joka on vain 3.6 % kokonaismenoista, näyttää myöskin vuosi vuodelta vähenevän. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että seurakunnat maksavat kirkollismetsäin metsänhoitajille ainoastaan matkakulut ja päivärahakorvauksen, jota vastoin valtio suorittaa heidän peruspalkkansa.

Taulukko 46. Metsätalouden vuotuiset menot kirkollisvirkataloilla.
(Keskimäärin vv. 1930—1937)

Tabelle 46. Jährliche Ausgaben der Waldwirtschaft auf den kirchlichen Amtsgütern.
(Mittel f. J. 1930—1937)

L ä ä n i L ä n	Vuotuiset menot — Jährliche Ausgaben		
	tuh. mk tausend Mk	Metsämaan ha kohti mk/ha Mk/Wald-ha	Metsätalouden kokonaistuloista % der Gesamteinnah- men d. Waldw.
1. Uudenmaan l.	155.0	20.3	9.7
2. Turun ja Porin l.	408.8	18.6	13.9
3. Hämeen l.	297.9	21.2	14.5
4. Viipurin l.	465.2	19.4	10.6
5. Mikkelin l.	404.0	22.3	17.2
6. Kuopion l.	449.6	16.5	13.7
7. Vaasan l.	1 279.9	23.5	22.9
8. Oulun l.	287.6	7.3	16.8
9. Lapin l.	35.4	3.3	15.2
I: läänit 1—5 — Län 1—5	1 730.9	20.2	13.0
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	1 729.5	21.2	19.5
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	323.0	6.4	16.6
I ja II: Suomen eteläpuol. — Südhälfte Finnlands	3 460.4	20.7	15.6
K o k o m a a — Ganz Finnland	3 783.4	17.4	15.7

Metsäyönjohtajain ja metsänvartijain eli siis alemman metsäammattikunnan palkkaus käsittää suurimman ryhmän hallintomenoja, viisivuotiskautena 1934—1938 keskimäärin 57 % kaikista hallintomenoista ja 13.2 % kokonaismenoista. Metsämaan ha kohti on tämä menoerä vuosi vuodelta lisääntynyt 3.37 markasta 4.43 markkaan, ollen viisivuotiskautena keskimäärin 3.95 markkaa, mutta sen suhteellinen osuus on kuitenkin vähentynyt.

Verot, vakuutukset ym. hallintomenot, kuten virkatalolautakunnan jäsenten palkkiot ja päivärahat metsiä koskevista tarkastuksista yms., ovat käsittäneet keskimäärin 28 % kaikista hallintomenoista ja 6.5 % kokonaismenoista. Tämä menoerä on vuosi vuodelta tuntuvasti lisääntynyt, tehden v. 1934 metsämaan ha kohti 1.00 mk ja v. 1938 jo 3.10 mk/ha, viisivuotiskautena keskimäärin 1.94 mk/ha.

Puutavaran myyntikustannukset (taul. 44), menojen tärkein pääryhmä, voidaan sekin jakaa kolmeen menoerään. *Leimaus- ja hakkuunvalvontakustannukset* ovat vuosittain verrattain vähän vaihdelleet, määrältään kuitenkin lisääntyneet. Tämä menoerä käsittää keskimäärin 14 % puutavaranmyyntikuluista ja 7.7 % kokonaismenoista, tehden 2.31 mk metsämaan ha kohti. *Puutavaran hankinta*: valmistus-, vedätysym. kustannukset käsittävät kaikkein suurimman metsätaloudellisen menoerän. Viisivuotiskautena 1934—1938 on tämä menoryhmä käsittänyt 80 % metsänmyyntikustannuksista ja 42.8 % kokonaismenoista, tehden 12.75 mk metsämaan ha kohti. Sen johdosta että seurakunnat vähitellen ovat vuosi vuodelta yhä runsaammin siirtyneet pystymyynneistä hankintamyyntien kannalle on tämä menoerä vuosittain tuntuvasti kasvanut tehden v. 1934 7.12 mk/ha ja v. 1938 16.99 mk/ha. Myöskin tämän menoerän suhteellinen osuus kaikista menoista on lisääntynyt. Kuinka vähäinen merkitys hankintamyynneillä vielä kuitenkin on kirkollismetsäin taloudessa ilmenee parhaiten siitä, että tämä menoerä ei edes v. 1938 käsittänyt kuin 8.8 % puutavaran myyntituloista jääden mainittu %-luku aikaisempina vuosina vielä paljon pienemmäksi (vrt. siv. 73). *Muut myyntikulut*, jotka käsittävät ilmoituskustannukset ym. kauppaan liittyvät menot, ovat verrattain vähän vuosittain vaihdelleet, ainoastaan jonkin verran lisääntyneet, tehden keskimäärin 0.98 mk/ha eli 3.3 % kokonaismenoista.

Metsänhoitomenot (taul. 45) vaativat yksityiskohtaisempaa tarkastelua. Kuten jo edellä mainittiin, osoittaa tämä menoerä kokonaisuudessaan ilahduttavaa lisääntymistä, tehden viisivuotiskautena keskimäärin 6.82 mk metsämaan ha kohti. Vertailun vuoksi esitetään seuraavassa asetelmassa metsänhoitomenot maamme metsäteollisuusyhtiöitten metsissä (Lindfors 1939) ja kirkollismetsissä samoilta vuosilta:

Vuosi	Metsänhoitomenot metsämaan ha kohti markkaa	
	kirkollisvirkataloilla	metsäteollisuusyhtiöiden metsissä
1934	3.43	6.41
1935	5.10	7.20
1936	8.74	7.72
1937	8.51	8.63
1938	8.32	9.29
Vv. 1934—1938 keskim.	6.82	7.86

Asetelmasta havaitaan, että sanottuna viisivuotiskautena metsäteollisuusyhtiöt ovat metsänhoitotöihin käyttäneet keskimäärin jonkin verran

enemmän varoja kuin seurakunnat, mutta viime vuosina on erotus ollut sangen pieni. Edistys metsänhoidon alalla on seurakunnissa ollut viime vuosina varsin voimakasta.

Metsänhoitotöihin käytetyt varat ovat mainituissa metsissä jakaantuneet erilaisten metsänhoitotöiden kesken seuraavasti:

	Kirkollis- metsissä %	Metsäteollisuusyhtiöi- den metsissä %
Metsänviljelytyöt	7	25
Hakkausalan valmistus, per- kausharv. y.m.	25	24
Suonkuivaus	68	51
Yhteensä	100	100

Suonkuivaustyöt ovat kirkollismetsissä saaneet suhteellisesti suurimman osan metsänhoitotöihin uhratuista varoista. Metsänviljelytyöt eivät sitä vastoin ole kirkollismetsissä päässeet samalla tavoin vauhtiin kuin esim. metsäteollisuusyhtiöittemme metsissä.

Metsänviljelystöihin käytettyjä varoja eri omistajaluokkien metsissä esittää seuraava asetelma:

Vuosi	kirkollis- metsissä	valtion metsissä	metsäteollisuusyhtiöi- den metsissä
1934	0.25	0.46	1.64
1935	0.34	0.71	1.78
1936	0.43	0.57	1.86
1937	0.39	0.78	2.10
1938	0.87	0.91	2.31
Vv. 1934—1938 keskim.	0.46	0.69	1.94

Metsänviljelystöihin uhrataan kirkollismetsissä vielä vuosittain varsin vähän varoja. Kuitenkin osoittaa varojen käyttö tähän tarkoitukseen ilahduttavaa lisääntymistä. Maamme metsäteollisuusyhtiöt käyttävät vuosittain metsänviljelystöihin monta kertaa enemmän varoja kuin seurakunnat. Myöskin valtion metsissä on metsänviljely yleisempää kuin kirkollismetsissä.

Edellä esitettyjä metsämaan ha kohti laskettuja lukuja keskenään vertaillaessa on syytä huomauttaa, että valtion metsistä sangen suuri osa sijaitsee maamme pohjoisosissa, joissa metsänhoito on vähemmän voimaperäistä kuin maamme eteläisemmissä osissa, missä kirkollismetsät ja yhtiöittenkin metsät pääasiallisesti sijaitsevat.

Hakkausalan valmistamiseen luonnonsiemennykselle sekä perkausharvennuksiin on kirkollismetsissä vuonna 1934 käytetty 0.72 mk ja vuonna 1938 3.07 mk metsämaan ha kohti, viisivuotiskautena 1934—1938 keskimäärin 1.74 mk/ha. Nämäkin metsänhoitotyöt ovat siis vuosi vuodelta tulleet kirkollismetsissä yhä yleisemmiksi. Metsäteollisuusyhtiömme ovat samana viisivuotiskautena käyttäneet näihin töihin keskimäärin 1.86 mk metsämaan ha kohti.

Ojitus- ym. perusparannuskustannukset kirkollismetsissä käsittävät pääasiallisesti suonkuivaustöitä, joihin seurakunnat erityisesti viime vuosina ovat kiinnittäneet suurta huomiota. Suonkuivaustöihin eri omistajaluokkien metsissä uhrattuja varoja kuvaa seuraava asetelma:

Vuosi	kirkollis- metsissä	valtion metsissä	metsäteollisuusyhtiöi- den metsissä
1934	2.46	0.96	3.01
1935	3.69	1.85	3.71
1936	6.58	1.67	4.15
1937	6.01	1.55	4.66
1938	4.38	2.28	4.73
Vv. 1934—1938 keskim.	4.62	1.60	4.06

Suonkuivaustöihin, jotka kirkollismetsissä metsänhoitotöistä ovat saavuttaneet suhteellisesti suurimman laajuuden, maamme seurakunnat ovat siis metsämaan ha kohti uhranneet jonkin verran enemmän varoja kuin yhtiöt ja melkoista runsaammin kuin valtio.

Virkataloittain laskettuja keskimääräisiä vuotuisia metsätalouden menoja ajanjaksona 1930—1937 esittää läänittäin taulukko 46.

Metsämaan ha kohti nousevat menot suurimmiksi Vaasan ja Mikkelin lääneissä. Vaasan läänin virkataloilla tämä johtuu metsämaiden ojitus- töiden laajuudesta.¹ Mikkelin läänissä lisää taasen metsätalouden menoja erityisesti se seikka, että tässä läänissä suhteellisesti useimmilla seurakunnilla, lähes kolmanneksella kaikista seurakunnista, on palkattuna oma metsätyönjohtaja. Tämän läänin virkatalot ovat alaltaankin tavallista suurempia. Ymmärrettävistä syistä ovat metsätalouden menot Lapin läänissä kaikkein vähäisimmät. Menojen osuus on luonnollisesti myöskin riippuvainen pystymyöntien ja hankintamyöntien keskinäisestä suhteesta eri lääneissä. Hankintamyönnit ovat kirkollismetsissä kuitenkin

¹ Suonkuivausmenot ovat Vaasan läänissä vv. 1934—1938 olleet keskim. n. 9 mk/ha eli n. 25 % kokonaismenoista.

Taulukko 47. Metsätalouden vuotuiset menot erisuuruusilla virkataloilla v. 1937.

Tabelle 47. Jährliche Ausgaben der Waldwirtschaft auf den verschiedenen grossen Amtsgütern 1937.

Alue Läänit Gebiet Län	Suuruusluokka metsäalan mukaan, ha Grössenklasse nach d. Waldfläche, ha	Virkatalojen luku Anzahl der Amtsgüter	markkaa metsämaan ha kohti Mk je ha Waldfläche			
			A. Yleiset hallintomenot Verwaltung	B. Puu- tavaran myynti- kustan- nukset Holz- verkauf	C. Metsän- hoito- menot Waldbau	Kaikki menot yhteensä Ausgaben insgesamt
I: läänit 1—5 Län 1—5	1—50	68	8.02	18.81	5.19	32.02
	51—200	209	9.21	25.66	5.66	40.53
	201—500	102	10.25	21.77	11.98	44.00
	500+	35	16.02	26.10	13.44	55.56
Yhteensä — Ingesamt		414	11.79	24.21	10.47	46.47
II: läänit 6 ja 7 Län 6—7	1—50	24	3.13	1.09	0.37	4.59
	51—200	92	5.79	13.53	5.46	24.78
	201—500	67	6.25	15.55	6.78	28.58
	500+	50	10.30	30.16	13.78	54.24
Yhteensä — Ingesamt		233	8.62	23.97	10.77	43.36
III: läänit 8 ja 9 Län 8—9	1—50	4	4.80	—	1.28	6.08
	51—200	45	3.90	4.91	1.86	10.67
	201—500	48	2.33	5.13	1.53	8.99
	500+	31	2.43	8.35	1.72	12.50
Yhteensä — Ingesamt		128	2.57	6.87	1.67	11.11
Kokoo maa Ganz Finnland	1—50	96	6.70	13.69	3.86	24.25
	51—200	346	7.55	19.49	5.06	32.10
	201—500	217	7.12	15.85	7.87	30.84
	500+	116	9.74	23.32	10.50	43.56
Yhteensä — Ingesamt		775	8.47	20.13	8.55	37.15

vielä vv. 1930—1937 olleet siksi vähäiset, ettei tämä seikka millään vaikuttavalla tavalla häiritse lukusarjojen keskinäisiä suhteita (vrt. siv. 73).

Mielenkiintoista on tarkastaa metsätalouden menojen suuruutta erisuuruusilla virkataloilla. Tätä seikkaa selvittää taul. 47. Siitä havaitaan, että metsätalouden menot ovat metsämaan ha kohti sitä suuremmat mitä suuremmista

Taulukko 48. Metsätalouden menot erisuuruusilla virkataloilla v. 1937. Alue I: Läänit 1—5. Tabelle 48. Ausgaben der Waldwirtschaft auf den verschiedenen grossen Amtsgütern 1937. Gebiet I: Län 1—5.

Suuruusluokka metsäalan mukaan, ha Grössenklasse nach d. Wald- fläche, ha	A. Yleiset hallintomenot Verwaltung		B. Puutavaran myyntikustannukset Holzverkauf		C. Metsänhoitomenot Waldbau		Kaikki menot yhteensä Ausgaben insgesamt
	Metsänhoitajain palkkiot Gehälter der Forstmeister	Metsätyönjohtajain y.m. palkat Gehälter der Förster u. Waldhüter	Muut yleiset hallintomenot Sonstige Verwaltungsausgaben	Yhteensä Ingesamt	Muut myyntikulut Sonstige Verkaufsausgaben	Yhteensä Ingesamt	
1—50	1.89	3.26	2.87	8.02	1.60	4.17	32.02
51—200	1.60	3.62	3.99	25.1	3.25	3.92	100.0
201—500	1.63	4.51	4.11	9.21	1.22	7.48	40.53
500+	1.50	8.81	5.71	22.7	1.02	9.54	100.0
Yhteensä Ingesamt	1.59	5.63	4.57	10.25	1.02	7.65	100.0
	35	102	414	23.3	3.41	22.5	100.0
	209	1102	775	16.02	24.2	46.47	100.0
	68	414	775	28.8	47.0	100.0	100.0

virkekataloista on kysymys. Taulukon lukusarjat koskevat vuotta 1937, mutta vertailevat laskelmat muilta vuosilta osoittavat täysin yhdenmukaisia tuloksia. Metsätalouden menot pienimmän suuruusluokan (alle 50 ha) virkekataloilla ovat yleensä metsämaan ha kohti noin puolta pienemmät kuin suuruusluokassa yli 500 ha. Menojen kasvaminen virkekatalojen koon lisääntyessä koskee kaikkia menoryhmiä, kenties selvimmin on tämä ilmiö havaittavissa metsänhoitomenojen kohdalla.

Asian vieläkin yksityiskohtaisempi tarkastelu (vrt. taul. 48) osoittaa, että yleisten hallintomenojen lisääntyminen suuremmilla virkekataloilla aiheutuu pääasiallisesti alemman metsäammattimiehistön palkkausmenojen lisääntymisestä. Sen sijaan että pinta-alaltaan pienikokoiset virkekatalot yleensä ovat liittyneet paikallisiin metsänhoitoyhdistyksiin, sängen monet seurakunnat, joiden virkekatalojen metsäalat nousevat yli 500 ha, ovat palkanneet oman metsätuotannonjohtajan joko yksin tahi yhteistoiminnassa kunnan kanssa (vrt. siv. 51—52). Metsänhoitajain palkkiot ovat niitä harvoja menoeriä, jotka pienillä virkekataloilla nousevat suhteellisesti suuremmiksi kuin suuremmilla virkekataloilla.

Puutavaran myyntikustannusten suuruus suurikokoisemmilla virkekataloilla aiheutuu taasen yksinkertaisesti siitä, että näillä taloilla käytetään enemmän hankinta- kuin pystymyyntiä, kuten puutavaran hankintakustannusten lisääntyminen selvästi osoittaa. Leimaus- ja valvontakustannukset eivät sen sijaan ole virkekatalon suuruudesta riippuvaisia ja muut myyntikulut ovat yleensä suurilla tiloilla jopa suhteellisesti pienemmät kuin pienikokoisilla.

Metsänhoitomenot ovat suuremmilla virkekataloilla tuntuvasti suuremmat kuin pienillä virkekataloilla. Tämä onkin luonnollista, sillä seurakunnat, jotka omistavat laajoja metsäalueita ja useinkin ovat palkanneet oman metsäammattimiehenkin niiden hoidosta huolehtimaan, uhraavat runsaammin varoja suoraan metsänhoitotöihin kuin vain vähämetsäisiä virkekataloja omistavat. Ennen kaikkea suonkuivaustöitä ovat nämä suurmetsänomistajat suorittaneet melkoista runsaammin kuin viimeainitut. Mutta myöskin luontaisen uudistumisen edistämiseen, taimiston perkauksiin ja harvennuksiin sekä metsänviljelyksiin on suuremmilla virkekataloilla uhrattu enemmän varoja.

Metsätalouden liikejäämä.

Metsätalouden liikejäämäksi kutsutaan seuraavassa metsätalouden kokonaistulojen ja menojen erotusta. Liikejäämä ei vielä sellaisenaan ilman puuvaraston inventointia anna täysin oikeata kuvaa metsätalouden tuo-

osta. Mikäli metsien kasvavaa puustopääomaa rasitetaan voimakkailla hakkuilla, jotka ylittävät tämän pääoman samanaikaisen luontaisen kasvun, saattaa liikejäämä muodostua varsin runsaaksi, mutta metsäpääoma samalla vuosi vuodelta vähenee. Päinvastaisessa tapauksessa, metsiä hakattaessa säästeliäästi, vuosittaiset liikejäämät ovat vähäisiä, mutta metsäpääoma samalla lisääntyy. Tilikauden liikejäämä antaa metsätalouden tuotosta oikean käsityksen näin ollen vasta siinä tapauksessa, että sen ohella otetaan huomioon tilikauden aikana metsäpääomassa tapahtuneet muutokset.

Metsätalouden liikejäämä maamme kirkollisvirkekataloilla vv. 1934—1938 esittää seuraava asetelma:

Vuosi	Kokonaistulot		Menot		Liikejäämä		Metsämaan ha kohti mk/ha
	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%	
1934	20.4	100.0	4.0	19.6	16.4	80.4	75.4
1935	27.5	100.0	5.3	19.2	22.2	80.8	102.2
1936	33.2	100.0	7.0	21.0	26.2	79.0	120.4
1937	46.6	100.0	8.0	17.3	38.6	82.7	177.2
1938	43.7	100.0	8.2	18.7	35.5	81.3	163.4
Vv. 1934—1938 yht.	171.4		32.5		138.9		
Vv. 1934—1938 keskim.	34.3	100.0	6.5	19.0	27.8	81.0	127.8

Metsätalouden liikejäämä on siis viisivuotiskautena 1934—1938 ollut keskimäärin n. 28 milj. markkaa vuodessa eli n. 128 markkaa metsämaan hehtaaria kohti. Parhaina vuosina, kuten esim. v. 1937, on liikejäämä noussut yli 38 milj. markan eli n. 177 markkaan metsämaan ha kohti.

Vertailun vuoksi mainittakoon, että valtion metsien hoitoalueiden ja piirikuntakonttorien menot ovat olleet v. 1934 52.6 %, v. 1935 54.7 %, v. 1936 57.8 %, v. 1937 47.9 % ja v. 1938 42.6 % tuloista ja liikejäämä siis vastaavasti tuloista v. 1934 47.4 %, v. 1935 45.3 %, v. 1936 42.2 %, v. 1937 52.1 % ja v. 1938 57.4 %.¹

Valtion metsätalouden liikejäämä kasvullisen metsämaan ja metsätalouteen kuulumattoman maan ha kohti laskien vv. 1934—1938 käy ilmi seuraavista lukusarjoista. — Mainittakoon, että esim. vuoden 1938 päättyessä valtionmetsät käsittivät kasvullista metsämaata

¹ Valtion metsätalouden menojen suhteellisen runsas osuus tuloista johtuu suureksi osaksi hankintakauppojen yleisyydestä. Niinpä puutavaran hankintatulot v. 1938 käsittivät n. 74 % ja pystymyyntitulot vain n. 26 % myyntituloista, hankintamenot n. 26 % myyntituloista ja n. 41.5 % kokonaismenoista. Kirkollismetsissä on hankintakaupoilla sen sijaan vielä ollut varsin vähäinen osuus myyntituloista ja näiden menojen merkitys samaten suhteellisen pieni (vrt. siv. 87).

5 566 458 ha ja metsätalouteen kuulumatonta maata (viljelyksiä y.m.)
205 904 ha.

	1934	1935	1936	1937	1938	vv. 1934—1938 keskimäärin
Perä-Pohjolan pk.	8.82	9.19	6.95	12.45	23.24	12.13
Pohjanmaan pk.	16.27	17.61	9.70	23.68	32.67	19.99
Länsi-Suomen pk.	63.87	72.88	79.99	108.10	158.58	96.68
Itä-Suomen pk.	70.58	62.97	73.96	123.43	141.39	94.47
Kaikki keskim.	21.13	21.40	19.61	33.71	47.24	28.62

Mikäli liikejäämä laskettaisiin metsämaan (kasvullinen + huonokasvuinen metsämaa) ha kohti muodostuisi se luonnollisesti tuntuvasti pienemmäksi. Edellä esitetyt kirkollismetsien ja valtionmetsien liikejäämä osoittavat lukusarjat eivät siis sellaisenaan ole suorastaan keskenään verrannollisia. Kuitenkin voidaan todeta, että liikejäämä valtion metsissä ei yhtenäkkään tutkimuksenalaisena vuotena eikä missään piirikunnassa ole noussut niin suureksi kuin vastaavana vuonna maamme kaikissa kirkollismetsissä. Yleensä on metsätalouden liikejäämä kirkollismetsissä ollut suhteellisesti huomattavasti suurempi kuin valtionmetsien.

Saari (1929) on tutkinut metsätalouden tuottoa Etelä-Suomen kirjanpitotiloilla vv. 1924—1927. Tutkimusaineisto käsitti n. 240 tilaa, joiden puhdas tuotto eri suuruusluokissa oli seuraavanlainen:

Suuruusluokka: metsämaata, ha luokkarajat	keskikoko	Myynti- ja luontois- tulot yht. mk/ha	Menot yht. mk/ha	Liikejäämä mk/ha
1. alle 10	4.7	426	238	188
2. 10—25	16.8	307	131	176
3. 25—50	37.5	247	89	158
4. 50—100	71.2	263	79	184
5. 100—200	140.7	264	88	176
6. yli 200	320.1	210	59	151
Kaikkiaan	89.0	245	77	168

Metsätalouden tuotto kirkollisvirkataloilla ja tutkituilla yksityistiloilla ei tämän mukaisesti suurestikaan eroa toisistaan. (Vrt. taul. 52.)

Osaran (1935) mukaan muodostui pientiloilta vv. 1924—1929 luovutettujen puiden kantohintatuloksi koko maassa keskimäärin 94.8 mk/ha, josta 41.6 mk tuli kotitarvepuun ja 53.2 mk myyntipuun osalle. Kirkollismetsien metsätalouden tuotto on ilmeisestikin ollut pientilojen metsäin tuottoa suurempi.

Taulukko 49. Metsätalouden vuotuinen liikejäämä kirkollisvirkataloilla.
(Keskimäärin vv. 1930—1937).

Tabelle 49. Mittlerer jährlicher Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft (1930—1937) auf den kirchlichen Amtsgütern.

L ä ä n i L ä n	Kokonais- tulot Gesamtein- nahmen	Menot Ausgaben	L i i k e j ä ä m ä Betriebsüberschuss		
	t u h. m a r k k a a tausend Mark			Metsä- maan ha kohti mk/ha Mk/Wald- ha	Hakkaus- määrän k.-m ³ :ä kohti mk/k-m ³ Mk/gelie- ferte Fm
1. Uudenmaan l.	1 599.1	155.0	1 444.1	189.3	74.8
2. Turun ja Porin l.	2 935.5	408.8	2 526.7	115.0	61.5
3. Hämeen l.	2 057.3	297.9	1 759.4	125.4	59.6
4. Viipurin l.	4 408.4	465.2	3 943.2	164.3	63.5
5. Mikkelin l.	2 347.1	404.0	1 943.1	107.2	56.5
6. Kuopion l.	3 282.1	449.6	2 832.5	104.0	58.5
7. Vaasan l.	5 594.8	1 279.9	4 314.9	79.2	52.4
8. Oulun l.	1 716.4	287.6	1 428.8	36.3	} 42.5
9. Lapin l.	233.0	35.4	197.6	18.5	
I: läänit 1—5 — Län 1—5	13 347.4	1 730.9	11 616.5	135.4	62.3
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7 ..	8 876.9	1 729.5	7 147.4	87.4	54.7
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9 ..	1 949.4	323.0	1 626.4	32.5	50.9
I ja II: Suomen eteläp. — I u. II: Südhälfte Finnlands	22 224.3	3 460.4	18 763.9	112.0	59.2
K o k o m a a — Ganz Finnland	24 173.7	3 783.4	20 390.3	93.7	57.4

Metsäpelto (1940) laskee asutusyhteismetsien vuotuisen liikejäämän etelä-Suomessa olleen vv. 1918—1927 n. 92 mk/ha ja vv. 1928—1937 n. 178 mk/ha sekä varsinaisten yhteismetsien maamme eteläosissa vv. 1925—1937 214 mk/ha. Nämä verraten korkeat tuottoluvut saavat selityksensä siitä, että asutusyhteismetsissä vv. 1928—1937 sekä varsinaisissa yhteismetsissä 1925—1937 vuotuinen hakkausmäärä on ollut melkoista suurempi kuin kirkollismetsissä.

Kuten edellä jo on mainittu (vrt. siv. 77), on metsätalouden tulot, menot ja jäämä laskettu myöskin kullakin virkatalolla erikseen keskiarvona kahdeksanvuotiselta ajanjaksolta, nim. vv. 1930—1937. Eräiltä virkataloilta

Taulukko 50. Metsätalouden vuotuisen liikejäämän vaihtelu eri seurakunnissa. Keskimäärin metsämaan ha kohti vv. 1930—1937.

Tabelle 50. Vorkommen des verschieden grossen Betriebsüberschusses der Waldwirtschaft in den einzelnen Gemeinden. Im Mittel je ha Waldfläche 1930—1937.

L ä ä n i L ä n	Seurakuntien lukumäärä, joiden metsätalouden vuotuinen liikejäämä, mk/ha Anzahl der Gemeinden, deren jährlicher Betriebsüberschuss											Metsätalouden vuotuinen ylijäämä keskim. mk/ha Mittlerer jährl. Betriebsüberschuss Mk/ha	
	0 tahi alle 0 oder weniger	1—25	26—50	51—75	76—100	101—150	151—200	201—300	301—400	401—500	XII—Über 500		Yhteensä Insgesamt
1. Uudenmaan I.	—	1	2	1	—	8	4	13	2	—	—	31	189.3
2. Turun ja Porin I.	1	4	16	17	15	24	8	14	3	1	2	105	115.0
3. Hämeen I.	1	6	4	3	8	14	8	8	2	1	1	56	125.4
4. Viipurin I.	4	1	6	4	6	10	9	12	4	1	—	57	164.3
5. Mikkelin I.	1	3	3	7	3	5	3	2	1	—	—	28	107.2
6. Kuopion I.	2	4	9	9	6	7	4	4	2	—	1	48	104.0
7. Vaasan I.	1	5	18	19	20	16	5	2	—	—	1	87	79.2
8. Oulun I.	2	21	17	8	2	3	—	—	—	—	—	53	36.3
9. Lapin I.	3	6	3	—	1	1	—	—	—	—	—	14	18.5
I: läänit 1—5 — Län 1—5	7	15	31	32	32	61	32	49	12	3	3	277	135.4
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	3	9	27	28	26	23	9	6	2	—	2	135	87.4
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	5	27	20	8	3	4	—	—	—	—	—	67	32.5
I ja II: Suomen eteläpuol. — I u. II: Südhälfte Finnlands	10	24	58	60	58	84	41	55	14	3	5	412	112.0
Koko maa — Ganz Finnland	15	51	78	68	61	88	41	55	14	3	5	479	93.7

sekä eräät tuloerät on kuitenkin saatu vain lyhyemmältä ajanjaksolta, vaikka ne on esitetty samassa yhteydessä. Tämänmukaista laskelmaa metsätalouden liikejäämästä läänittäin esittää taulukko 49.

Metsätalouden liikejäämä metsämaan ha kohti vaihtelee eri läänien virkataloilla varsin suuresti. Suurin ylijäämä on saatu Uudenmaan ja Viipurin lääneissä, pienin Lapin läänissä, jossa se supistuu noin 1/10 ensinmainitusta. Hakkausmäärän k.-m³:iä kohti liikejäämä eri lääneissä vaihtelee 42.5 markasta 74.8 markkaan, ollen koko maassa keskimäärin 57.4 mk/k.-m³.

Metsätalouden vuotuisen liikejäämän vaihtelua eri seurakunnissa kuvaavat taasen taulukot 50 ja 51.

Taulukko 51. Metsätalouden liikejäämän jakaantuminen seurakuntien kesken.

Tabelle 51. Verteilung des Betriebsüberschusses der Waldwirtschaft auf die Gemeinden.

L ä ä n i L ä n	Seurakuntien lukumäärä joiden metsätalouden vuotuinen liikejäämä (keskim. vv. 1930—1937), markkaa Anzahl der Gemeinden, deren mittlerer jährlicher Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft 1930—1937, Mk					Yht. Insg.
	alle unter 5.000	5.001 — 20.000	20.001 — 50.000	50.001 — 100.000	yli — über 100.000	
1. Uudenmaan I.	4	7	13	2	5	31
2. Turun ja Porin I.	21	41	31	8	4	105
3. Hämeen I.	7	17	25	4	3	56
4. Viipurin I.	7	12	12	16	10	57
5. Mikkelin I.	2	9	6	3	8	28
6. Kuopion I.	6	13	13	9	7	48
7. Vaasan I.	4	26	26	22	9	87
8. Oulun I.	15	14	19	3	2	53
9. Lapin I.	4	7	2	1	—	14
I: läänit 1—5 — Län 1—5 tuh. mk — tausend Mark	41 90.9	86 1 046.8	87 2 855.4	33 2 226.6	30 5 396.8	277 11 616.5
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7 tuh. mk — tausend Mark	10 16.7	39 489.0	39 1 327.0	31 2 038.3	16 3 276.4	135 7 147.4
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9 tuh. mk — tausend Mark	19 40.7	21 225.4	21 713.5	4 224.1	2 422.7	67 1 626.4
I ja II: Suomen eteläp. — I u. II: Südhälfte Finn- lands tuh. mk — tausend Mark	51 107.6	125 1 535.8	126 4 182.4	64 4 264.9	46 8 673.2	412 18 763.9
K o k o m a a — Ganz Finnland tuh. mk — tausend Mark	70 148.3	146 1 761.2	147 4 895.9	68 4 489.0	48 9 095.9	479 20 390.3

Seurakunnista on viidellä metsätalouden liikejäämä tutkimuksenalaisena kahdeksanvuotiskautena ollut yli 500 mk/ha ja 77 seurakunnalla yli 200 mk/ha. Nämä seurakunnat ovat kaikki olleet Suomen eteläpuoliskosta. N. puolella seurakunnista on liikejäämä ollut 75 ja 200 markan välillä metsämaan ha kohti. Toisaalta ei metsätalous 15 seurakunnalle ole sanottuna ajanjaksona tuottanut minkäänlaista liikejäämää ja 66 seurakunnassa

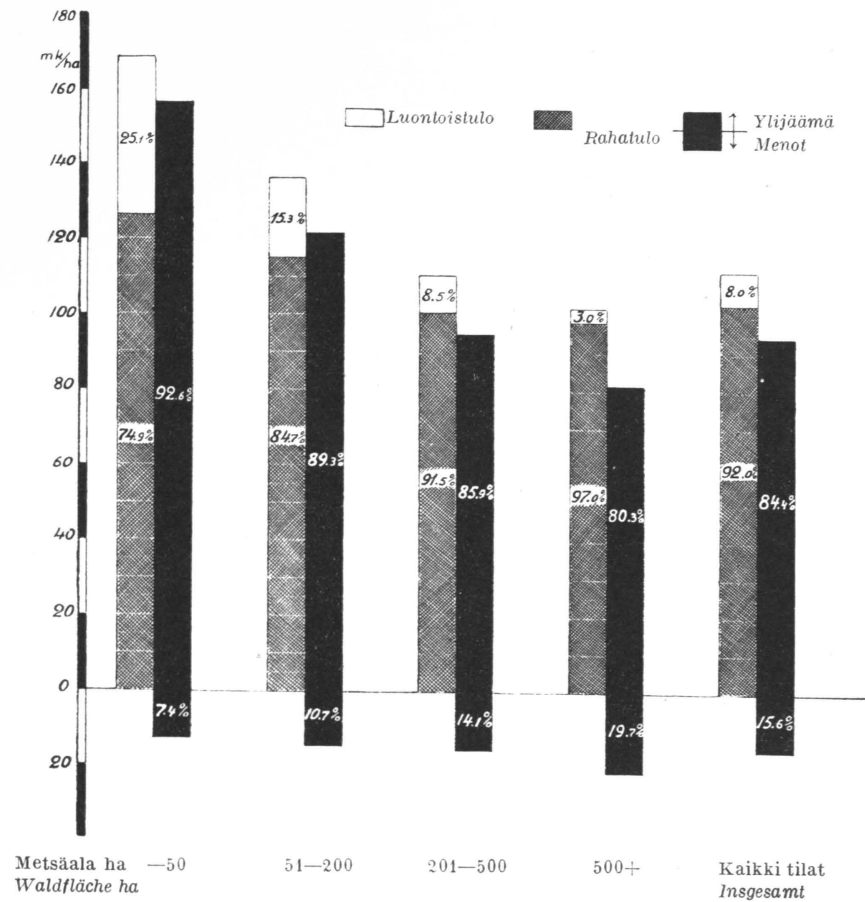
Taulukko 52. Metsätalouden vuotuinen liikejäämä metsämaan ha kohti erisuuruusilla virkataloilla. (Keskimäärin vv. 1930—1937).

Table 52. Mittlerer jährlicher Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft 1930—1937 je ha Waldfläche auf den verschieden grossen Amtsgütern.

Alue: läänit Gebiet Län	Suuruus- luokka metsäalan mukaan Größen- klasse nach der Wald- fläche ha	Virkat- alojen luku Anzahl der Amts- güter	Tulot Einnahmen		Menot Ausgaben		Liikejäämä Betriebsüber- schuss	
			mk/ha	%	mk/ha	%	mk/ha	%
I: läänit 1—5 — Län 1-5	1—50	68	213.8	100.0	15.9	7.4	197.9	92.6
	51—200	209	161.4	100.0	16.7	10.3	144.7	89.7
	201—500	102	152.5	100.0	20.5	13.2	132.0	86.8
	500+	35	153.9	100.0	24.3	15.8	129.6	84.2
Yhteensä — Insgesamt		414	157.1	100.0	20.3	13.0	136.8	87.0
II: läänit 6 ja 7 Län 6—7	1—50	24	57.4	100.0	3.1	5.4	54.3	94.6
	51—200	92	129.0	100.0	14.7	11.4	114.3	88.6
	201—500	67	107.0	100.0	16.9	15.8	90.1	84.2
	500+	50	107.5	100.0	25.1	23.3	82.4	76.7
Yhteensä — Insgesamt		233	109.8	100.0	21.4	19.5	88.4	80.5
III: läänit 8 ja 9 Län 8—9	1—50	4	33.4	100.0	7.5	22.4	25.9	77.6
	51—200	45	41.9	100.0	5.6	13.4	36.3	86.6
	201—500	48	33.0	100.0	5.2	15.7	27.8	84.3
	500+	31	41.7	100.0	7.4	17.6	34.3	82.4
Yhteensä — Insgesamt		128	38.9	100.0	6.4	16.6	32.5	83.4
K o k o m a a Ganz Finnland	1—50	96	168.8	100.0	12.5	7.4	156.3	92.6
	51—200	346	136.0	100.0	14.6	10.7	121.4	89.3
	201—500	217	110.3	100.0	15.6	14.1	94.7	85.9
	500+	116	102.0	100.0	21.1	19.7	81.9	80.3
Kaikkiaan — Insgesamt		775	112.0	100.0	17.5	15.6	94.5	84.4

liikejäämä on jäänyt alle 25 mk/ha. Näistä viimeainituista on kuitenkin lähes toinen puoli ollut Oulun ja Lapin lääneistä.

Taulukosta 51 nähdään, että metsätalouden liikejäämä saangen epätasaisesti jakaantuu eri seurakuntien kesken (vrt. siv. 77). Sen sijaan, että tämä liikejäämä 70 seurakunnassa on alle 5000 mk (keskim. n. 2100 km), on se 48 seurakunnassa yli 100.000 mk (keskim. n. 190 tuh. mk) ja kuuluu näille n. 45 % kaikkien seurakuntain metsä-

Kuva 2. Metsätalouden vuotuiset tulot, menot ja ylijäämä erisuuruusilla tiloilla.

Abb. 2. Jährliche Einnahmen, Ausgaben und Überschuss der Waldwirtschaft in den verschieden Grössenklassen der Amtsgüter.

(Luontoistulo = Naturaleinnahmen, Rahatulo = Geldeinnahmen, Ylijäämä = Überschuss, Menot = Ausgaben.)

talouden liikejäämästä. Yli 1/4 milj. markan on vuotuinen liikejäämä noussut 8 seurakunnassa.

Kuten aikaisemmin jo on mainittu, ovat sekä metsätalouden tulot että menot metsämaan ha kohti riippuvaisia myöskin virkatalon metsäalueen suuruudesta. Pienikokoisilla tiloilla ovat tulot suuremmat ja menot pienemmät kuin suurilla tiloilla. Näin ollen muodostuu metsätalo-

den liikejäämäkin ha kohti sitä suuremmaksi mitä pienemmästä metsälöstä on kysymys. Tämä ilmenee selvästi taulukosta 52. (Vrt. kuva 2).

Maamme eteläisissä lääneissä on liikejäämä alle 50 ha metsämaata käsittäville tiloilla 197.9 mk/ha, jota vastoin yli 500 ha:n tiloilla liikejäämä on vain n. 2/3 yllämainitusta eli 129.6 mk/ha. Samansuuntainen ilmiö on havaittavissa myöskin muissa lääneissä, joskaan se ei ole yhtä selvä. Tulos on ainakin osittain seuraus myöskin metsämaiden erilaisesta laadusta ja sijainnista. S a a r e n (1929) ja O s a r a n (1935) tutkimustulokset yksityistiloilla ja erityisesti pientiloilla osoittavat samaten, että metsätalouden puhdas tuotto ha kohti selvästi alenee tilan metsäalan kasvaessa. Voimaperäisen metsätalouden, kuten maataloudenkin, harjoittaminen suurtiloilla on kenties vaikeampaa kuin pienillä tiloilla, joten tuotto pinta-alayksikköä kohti yleensä muodostuu suuremmaksi pienikokoisemilla tiloilla kuin suurilla.

Kirkollisvirkatalojen maa- ja metsäomaisuuden raha-arvo.

Joskin kirkollisvirkatalojen maa- ja metsäomaisuuden raha-arvon määrittäminen kohtaa sangen suuria vaikeuksia, on tämäntapaisilla arvokaskelmissa oma mielenkiintonsa.

Metsähallituksen vuonna 1910 kirkollismetsäin hoidon järjestelyä varten asettama komitea, joka antoi mietintönsä tammikuun 31 p:nä 1911, on esittänyt eräänlaisen laskelman evankelisluterilaisten seurakuntain papiston virkatalojen metsäomaisuuden arvosta. Tämä metsäomaisuus käsitti sanottuna ajankohtana kaikkiaan noin 326.4 tuh. ha maata, josta kasvullista metsämaata oli n. 179.4 tuh. ha. Huomioonottamatta viljelysten, rakennusten ja hylkymaiden arvoa, mainittu komitea arvioi näiden virkatalojen metsäomaisuuden raha-arvon metsämaineen ja puustoineen 47.250 tuh. markaksi.¹ Ottaen huomioon, että sanotun metsäomaisuuden keskimääräinen vuotuinen rahatuotto vv. 1899—1909 oli 491 tuh. markkaa (vrt. siv. 72) ei komitean arviointia voitane pitää ainaakaan liian alhaisena (vrt. S a a r i 1940).

Seurakuntain keskinäistä avustamista harkitsemaan asetetulle P a a v o V i r k k u s e n komitealle on tekijä sen pyynnöstä esittänyt vuonna 1939

¹ Rahan sekä metsäomaisuuden arvossa ja näiden keskinäisessä suhteessa neljännesvuosisadan kuluessa tapahtuneita muutoksia kuvastaa parhaiten se seikka, että pinta-alaltaan huomattavasti vähentyneiden kirkollismetsien *vuotuiset rahatulot* esim. vuonna 1937 nousivat numeerisesti lähes yhtä suureen rahasummaan (vrt. siv. 72).

laskelman evankelisluterilaisten seurakuntain kirkollisvirkatalojen maa- ja metsäomaisuuden raha-arvosta. Tämän laskelman pääkohdat perusteluineen esitetään seuraavassa.

Arviolaskelmassa on kussakin seurakunnassa erikseen pyritty mahdollisimman yhtenäisellä tavalla noudattamaan hakkuukauden 1935—1936 hintatasoa sekä seuraavia periaatteita.

1) Maaomaisuus.

a) Viljelys- ja tonttimaat. Tähän tiluslajiryhmään sen tarkemmin erittelemtöminä sisältyvät varsinaiset pellot, niityt ja tonttimaat y.m. metsätalouteen kuulumattomat maat on arvioitu yleensä sangen varovaisesti vuoden 1936 verohintoja sekä Keskusmetsäseura Tapion lainoitusta varten eri kunnissa laskemia viljelysmaiden keskimääräisiä yksikköhintoja käyttäen.

b) Metsämaat. Metsämaiden raha-arvo on määrätty tuottoarvona huomioon ottaen metsämaan keskimääräinen tuottokyky ja sen sijainti puutavaramenekkisuuhteita silmällä pitäen. Tämä on arvosteltu tärkeimpien puutavaralajien (tukkipuiden, paperipuiden, propsien ja halkojen) kantohintojen perusteella. Tuottoarvoa laskettaessa käytetyt puutavaran hinnat ovat olleet myyntikauden 1935—1936 hintoja (vrt. siv. 102). Laskelmissa on käytetty korkokantaa 4 3/4 %. (Vrt. I l v e s s a l o 1938, siv. 24—25.)

Millaisiin keskimääräisiin yksikköhintoihin viljelysmaiden ja metsämaiden raha-arvoa täten laskettaessa on eri lääneissä päädytty osoittaa seuraava asetelma:

L ä ä n i	Viljelysmaiden, tonttien y.m.	Metsämaiden	Koko maa- omaisuuden
	keskimääräinen yksikköhinta ha kohti markkaa		
1. Uudenmaan l.	4 893	476	1 631
2. Turun ja Porin l.	4 310	360	1 184
3. Hämeen l.	4 159	395	1 065
4. Viipurin l.	3 427	309	677
5. Mikkelin l.	3 143	277	486
6. Kuopion l.	3 079	244	489
7. Vaasan l.	3 837	284	638
8. Oulun l.	2 528	175	394
9. Lapin l.	2 416	187	282
I: läänit. 1—5	4 096	344	942
II: läänit 6 ja 7	3 631	271	592
III: läänit 8 ja 9	2 515	177	371
I ja II: Suomen eteläpuol.	3 923	308	773
K o k o m a a	3 678	278	679

Siihen nähden että kirkollisvirkatalojen tilukset yleensä sijaitsevat sängen edullisesti lähellä kulutuskeskuksia ja liikennereittejä on laskelmassa käytettyä hintatasoa pidettävä verrattain alhaisena ja laskelmia maaomaisuuden arvoon nähden sängen varovaisesti suoritettuina.

2) Metsien puusto.

Metsien puuvaraston arvo on laskettu ns. hakkuuarvona. Myöskin nuorien ja keski-ikäisten metsien arvoa laskettaessa on siis huomioitu ainoastaan sen puutavaran arvo, joka niistä voitaisiin korjata, jos ne kaikki kokonaisuudessaan hakattaisiin, kiinnittämättä huomiota näiden vasta myöhemmin hakkuukypsyytensä saavuttavien metsien odotus- tai kustannusarvoon. Vaikkakin näin saatu hakkuuarvo edustaa metsän eräänlaista minimiarvoa, on toisaalta huomattava, ettei tämäkään pääoma koskaan kokonaisuudessaan ole yhdellä kertaa metsästä irroitettavissa, koska metsätaloudelliset näkökohdat, menekki-suhteet sekä voimassa olevat säännökset estävät tällaisia kuviteltuja loppuhakkuuta suorittamista.

Metsän puuston määrä ja laatu kullakin virkatalolla erikseen on saatu selville metsähallituksen toimesta viimeksi suoritettun arvioimisen perusteella. Tämä puusto on hinnoitettu noudattaen kussakin yksityistapauksessa samaa yhtenäistä hintatasoa, nim. käyttäen myyntikautena 1935—1936 eri kuntien ensimmäisessä vyöhykkeessä saatuja keskimääräisiä kantohintoja a) sahapuista, b) kuusipaperipuista, c) kaivospuista, d) sulfaattipuista, e) koivuhaloista sekä f) havu- ja sekahaloista, sellaisina kuin Metsätieteellinen tutkimuslaitos metsäverotusta varten keräämänsä aineiston perusteella ne kunnittain on laskenut. Milloin jonkun virkatalon metsät ovat sijainneet huomattavasti epäedullisemmin kuin k.o. kunnan ensimmäisen verotusvyöhykkeen metsät, on se laskelmassa huomioitu.

Puuvarastosta on tukkipuusto ja pinotavara hinnoitettu erikseen.

a) Tukkipuusto. Tiedot kullakin virkatalolla metsän tukkipuiden runkoluvusta ja jakaantumisesta läpimittaluokkiin on saatu tarkastuspöytäkirjoissa esitetyistä arvioimistuloksista. Tukkikuutiomäärä j³:ssa on sen mukaisesti laskelmoitu kuutioimistaulukoita käyttäen. Tämän tukkipuuston yksikköhintaa kuutiojalalta määrättäessä on edellä mainitun lisäksi huomioitu otettu myöskin rungon keskikoko (vrt. Vuoristo 1937).

b) Pinotavara. Hinnoitettavan pinotavaran määrä on laskettu vähentämällä metsän kokonaispuuvarastosta tukkipuuston kuutio (todelliseksi kiintokuutioksi muunnettuna) sekä hakkuufähteiden arvioitu määrä. Hakkuufähteiksi edellämainittuja pinotavaralaatuja valmistettaessa on oletettu jäävän puuera, joka on suoraviivaisessa suhteessa tukkipuuvaraston

suhteelliseen määrään siten, että mikäli tukkipuuvaraston osuus kokonaispuustosta on 0 % tähteitä jää 28 % ja jos tukkipuuvarasto käsittää 100 % puustosta tähteitä jää 0 %.

Näillä perusteilla arvioidun pinotavaran keskimääräinen kantohinta p.-m³:ltä on laskettu huomioon ottaen metsän puulajisuhteet ja erilaisten pinotavaralajien senmukainen osuus hakkuutuloksessa.

Kullakin eri virkatalolla metsän raha-arvon laskennassa käytetyt tukkipuiden ja pinotavaran yksikköhinnat edustavat siis sängen useiden tähän hintaan vaikuttavien tekijäin lopputulosta.

Käytettyä hintatasoa kuvaa parhaiten seuraava asetelma, joka esittää virkataloitain toimitettujen laskelmain mukaisia keskimääräisiä yksikköhintoja eri lääneissä:

L ä ä n i	Tukkipuut mk/j ³	Pinotavara mk/p.-m ³	Metsän koko puusto mk/k.-m ³	Koko metsä- omaisuus, metsä- maat puustoi- neen mk/ha
1. Uudenmaan l.	3.77	31.0	55.8	5 715
2. Turun ja Porin l.	3.93	34.0	59.6	5 269
3. Hämeen l.	3.53	28.5	55.6	5 591
4. Viipurin l.	3.22	25.3	48.4	5 190
5. Mikkelin l.	3.13	19.6	46.5	4 677
6. Kuopion l.	2.84	19.9	39.2	3 797
7. Vaasan l.	3.42	27.2	45.8	4 109
8. Oulun l.	2.47	19.7	29.6	1 997
9. Lapin l.	2.19	14.7	22.4	1 427
I: läänit 1—5	3.44	27.5	52.4	5 214
II: läänit 6 ja 7	3.19	24.8	43.4	4 005
III: läänit 8 ja 9	2.42	18.6	28.1	1 858
I ja II: Suomen eteläpuol.	3.34	26.1	48.2	4 624
K o k o m a a	3.24	24.5	44.8 ¹	3 991

Kuten edellisestä voidaan havaita on puuvaraston arvo laskelmoitu sängen varovaisesti ja kuvastavat tulokset metsäomaisuuden eräänlaista inventoimisarvoa.²

¹ Vv. 1930—1937 myytäväksi hakattujen kaikkien puuerien keskihinta oli 76.2 mk ja koko hakkausmäärän nettoarvo 57.4 mk (vrt. siv. 96).

² Mitä erityisesti laskelmissa käytettyyn hakkuukauden 1935—1936 hintatasoon tulee, niin jää se n. 25—40 % alhaisemmaksi kuin pika-asutus-, korvauslaissa ym. käytetty viime aikoina varsin ajankohtaiseksi tullut vv. 1934—1938 keskimääräinen hintataso, mutta on sensijaan verraten lähellä esim. kymmenvuotiskauden 1929—1938 keskihintoja (vrt. S a a r i 1940).

Taulukko 53. Kirkollisvirkatalojen maa- ja metsäomaisuuden raha-arvo.

Tabelle 53. Vermögenswert der kirchlichen Amtsgüter.

L ä ä n i L ä n	Maaomaisuus Wert des Bodens			Metsien puuvaraston arvo Wert des Holzvorrates			Kaikki yhteensä Insgesamt
	Vilj. maat, tontit y.m. Landw.gen. Fläche u.a.	Metsä- maat Wald- fläche	Yhteensä Insgesamt	Tukki- puut Sägeholz	Pino- tavara Schicht- holz	Yhteensä Insgesamt	
	milj. markkaa — Mill. Mark						
1. Uudenmaan l.	14.3	3.6	17.9	25.1	14.6	40.0	57.9
2. Turun ja Porin l.	28.7	7.9	36.6	68.5	39.3	107.8	144.4
3. Hämeen l.	13.5	5.6	19.1	50.7	22.1	72.8	91.9
4. Viipurin l.	12.2	7.4	19.6	80.7	36.5	117.2	136.8
5. Mikkelin l.	5.1	5.0	10.1	58.3	21.5	79.8	89.9
6. Kuopion l.	8.9	6.7	15.6	66.1	30.6	96.7	112.3
7. Vaasan l.	29.8	15.5	45.3	122.1	86.3	208.4	253.7
8. Oulun l.	13.5	6.9	20.4	35.4	36.4	71.8	92.2
9. Lapin l.	1.7	2.0	3.7	6.3	7.0	13.3	17.0
I: läänit 1—5 — Län 1—5	73.8	29.5	103.3	283.6	134.0	417.6	520.9
II: läänit 6—7 — Län 6—7	38.7	22.2	60.9	188.2	116.9	305.1	366.0
III: läänit 8—9 — Län 8—9	15.2	8.9	24.1	41.7	43.4	85.1	109.2
I ja II: Suomen eteläpuol. — Südhälfte Finnlands	112.5	51.7	164.2	471.8	250.9	722.7	886.9
Koko maa — Ganz Finnland	127.7	60.6	188.3	513.5	294.3	807.8	996.1
%	12.8	6.1	18.9	51.6	29.5	81.1	100.0

Tämän tapaisen laskelman johdosta voidaan tosin teoreettiselta kannalta katsoen esittää eräitä huomautuksia. Kirkollismetsät ovat taloussuunnitelmapakon alaisia ja metsähallinnon valvonnassa, joten hakkuiden toimittaminen niissä saattaa tapahtua ainoastaan voimassa olevien taloussuunnitelmien puitteissa. Metsän koko puuvaraston hakkaaminen, mitä hakkuuarvon käyttäminen sen raha-arvoa määrättäessä ainakin teoreettisesti edellyttäisi, ei siis näissä metsissä saata tulla kysymykseen. Samoista syistä ovat metsän puuvarasto ja metsämaa kestävässä metsätaloudessa siinä määrin toisiinsa sidottuja, ettei niillä itse asiassa olekaan erillistä arvoa. Tämän kokonaisuuden raha-arvo voitaisiin tämän katsantokannan mukaisesti oikeastaan määrätä ainoastaan metsätalouden

Taulukko 54. Metsäomaisuuden jakaantuminen seurakuntien kesken.

Tabelle 54. Verteilung des Waldvermögens auf die Gemeinden.

L ä ä n i L ä n	Seurakuntien, joiden metsäomaisuus, tuh. mk Waldvermögen, tausend Mark								Metsä- omaisuus yhteensä, tuh. mk. Wald- vermögen, insgesamt, tausend Mark
	1—200	201— 500	501— 1000	1001— 2500	2501— 5000	5001— 10000	yli über 10000	Yht. kpl. Insg.	
	lukumäärä ja omaisuus tuh. mk Anzahl der Gemeinden und Waldvermögen, tausend Mark								
1. Uudenmaan l.	2	1	10	14	4	—	—	31	43.597
tuh. mk. — tausend Mark ..	282	334	6 752	20 717	15 512	—	—	—	
2. Turun ja Porin l.	8	26	32	31	6	2	—	105	
tuh. mk. — tausend Mark ..	1 155	9 012	23 846	50 904	19 206	11 660	—	—	
3. Hämeen l.	—	10	21	17	6	2	—	56	
tuh. mk. — tausend Mark ..	—	3 739	15 265	26 865	17 967	14 638	—	—	
4. Viipurin l.	6	8	7	20	8	8	—	57	
tuh. mk. — tausend Mark ..	347	2 777	4 629	32 345	29 536	54 947	—	—	
5. Mikkelin l.	1	3	4	8	5	7	—	28	
tuh. mk. — tausend Mark ..	150	1 107	3 202	11 333	19 042	49 925	—	—	
6. Kuopion l.	5	7	10	16	4	4	2	48	
tuh. mk. — tausend Mark ..	731	2 558	7 184	25 684	14 779	23 219	29 249	—	
7. Vaasan l.	2	7	19	34	12	8	5	87	
tuh. mk. — tausend Mark ..	126	2 909	14 947	54 312	39 762	53 341	58 489	—	
8. Oulun l.	3	13	11	19	5	2	—	53	
tuh. mk. — tausend Mark ..	433	4 305	8 133	32 401	17 222	16 197	—	—	
9. Lapin l.	3	—	7	3	1	—	—	14	
tuh. mk. — tausend Mark ..	483	—	4 928	5 529	4 331	—	—	—	
I: läänit 1—5 — Län 1—5 ..	17	48	74	90	29	19	—	277	447.2
milj. mk. — Mill. Mark ..	1.9	17.0	53.7	142.2	101.3	131.1	—	—	
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	7	14	29	50	16	12	7	135	
milj. mk. — Mill. Mark ..	0.9	5.4	22.1	80.0	54.6	76.6	87.7	—	
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	6	13	18	22	6	2	—	67	
milj. mk. — Mill. Mark ..	0.9	4.3	13.1	37.9	21.5	16.2	—	—	
I ja II Suomen eteläpuol. — Südhälfte Finnlands	24	62	103	140	45	31	7	412	774.5
milj. mk. — Mill. Mark ..	2.8	22.4	75.8	222.2	155.9	207.7	87.7	—	
Koko maa — Ganz Finnland	30	75	121	162	51	33	7	479	
%	6.3	15.6	25.3	33.8	10.6	6.9	1.5	100.0	
milj. mk. — Mill. Mark	3.7	26.7	88.9	260.1	177.4	223.9	87.7	—	
%	0.4	3.1	10.2	30.0	20.4	25.8	10.1	100.0	

kestävään tuottoon perustuva vuotuinen puhdas tuotto pääomittamalla (vrt. Saari 1940). Koska kuitenkin käytännöllisessä metsätaloudessa ja m.m. parhaillaan käynnissä olevassa pika-asutustoiminnassa, joka sangen raskaana kohdistuu erityisesti tässä käsiteltyihin kirkollismetsiin, metsäomaisuuden raha-arvo lasketaan pääasiallisesti edellä esitettyjen perusteiden mukaisesti, vastaavat myöskin samantapaisilla perusteilla kirkollismetsien raha-arvosta tehdyt laskelmat tässä suhteessa tarkoitetaan.

Edellä mainitun laskelman tuloksia esittää taulukko 53. Kirkollisvirkatalojen maa- ja metsäomaisuuden raha-arvo — rakennuksia siis huomioonottamatta — oli tämänmukaisesti vv. 1935—1936 likipitäen 996 milj. eli noin 1 miljardi markkaa.¹ Pääosa tästä, nimittäin yli 81 % tulee metsän puuvaraston osalle ja n. 19 % maapohjan arvon osalle. Metsätalouteen kuulumattomien maiden, viljelysten ja tonttimaiden arvoksi on saatu kaikkiaan n. 128 milj. markkaa, joten metsäomaisuus, metsämaat puuvarastoinen, voidaan arvioida n. 868 milj. markan suuruiseksi.

Taulukosta 54 käy selville, miten tämä metsäomaisuus jakaantuu eri seurakuntien kesken. Käsittelyn alaisista 479 seurakunnasta lukumäärältään runsas toinen puoli kuuluu sellaisiin, joiden metsäomaisuus on yli 1 milj. markan arvoinen, ja likipitäen kolmannes niihin, joiden metsäomaisuus on 1.0—2.5 milj. markan suuruisen. Voidaanpa 40 seurakunnalla arvioida metsäomaisuus yli 5.0 milj. arvoiseksi ja näistä on 7 seurakunnalla yli 10.0 milj. metsäomaisuus. Nämä seurakunnat arvojärjestyksessä lueteltuina ovat: *Pielisjärvi, Saarijärvi, Iisalmen maaseurak., Lohtaja, Kauhajoki, Keuruu ja Laihia*. Mainittujen seitsemän seurakunnan metsäomaisuus käsittää runsaan 10 % kaikkien seurakuntain metsäomaisuudesta ja eniten metsäomistavien 40 seurakunnan hallussa oleva metsäomaisuus on n. 36 % kaikkien seurakuntain metsäomaisuudesta. Metsäomaisuus on siis seurakuntain kesken jakaantunut sangen epätasaisesti. Niinpä näiden suurmetsänomistajien vastapainoksi 105 seurakunnan metsäomaisuus oli kunkin alle 500 tuh. arvoinen ja näistä 30 seurakuntaa omisti metsää vähemmän kuin 200 tuh. markan arvosta.

Taulukko 55 esittää taasen seurakuntien metsäomaisuuden arvon vaihtelua metsämaan ha kohti. Suurim-

¹ Moskovan rauhassa 12/3 1940 menetettyjen virkatalojen maa- ja metsäomaisuuden raha-arvo saman laskelman mukaan oli n. 85 milj. markka.

Taulukko 55. Seurakuntien metsäomaisuuden arvon vaihtelu.

Tabelle 55. Variation des Waldwertes in den einzelnen Gemeinden.

L ä ä n L ä n	Seurakuntien, joiden metsäomaisuuden arvo metsämaan ha kohti tuh. markkaa Wert des Waldes je ha Waldfläche										Metsäomaisuus keskimäär. tuh. mk/ha Mittlerer Wert des Waldes tausend Mk/ha	
	2.0 tahi alle bis 2.0	2.1—3.4	3.1—4.0	4.1—5.0	5.1—6.0	6.1—7.0	7.1—8.0	8.1—9.0	9.1—10.0	Yli — über 10.0		Yht. — Insg.
1. Uudenmaan l.	—	—	4	7	9	6	4	1	—	—	31	5.7
2. Turun ja Porin l.	2	8	16	17	25	20	10	3	2	2	105	5.3
3. Hämeen l.	—	2	6	14	14	11	8	1	—	—	56	5.6
4. Viipurin l.	4	3	10	18	12	7	—	—	2	1	57	5.2
5. Mikkelin l.	1	4	6	7	5	2	2	1	—	—	28	4.7
6. Kuopion l.	8	10	13	10	7	—	—	—	—	—	48	3.8
7. Vaasan l.	4	16	25	28	7	6	1	—	—	—	87	4.1
8. Oulun l.	32	16	4	1	—	—	—	—	—	—	53	2.0
9. Lapin l.	11	3	—	—	—	—	—	—	—	—	14	1.4
I: läänit 1—5 — Län 1—5 ..	7	17	42	63	65	46	24	6	4	3	277	5.2
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7 ..	12	26	38	38	14	6	1	—	—	—	135	4.0
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9 ..	43	19	4	1	—	—	—	—	—	—	67	1.9
I ja II: Suomen eteläpuol. — Südhälfte Finnlands	19	43	80	101	79	52	25	6	4	3	412	4.6
K o k o m a a — Ganz Finnland	62	62	84	102	79	52	25	6	4	3	479	4.0

malla osalla seurakuntia metsäomaisuuden arvo vaihtelee 3—6 tuhanteen markkaan metsämaan ha kohti. Eräissä seurakunnissa metsät ovat kuitenkin niin puurikkaita tahi sijaitsevat metsät siksi edullisesti, että metsäomaisuuden arvo metsämaan ha kohti lähentelee 10 tuh. markkaa, jopa nousee ylikin siitä. Tässä mielessä pinta-alayksikköä kohti arvokkaimmat metsät ovat seuraavilla seurakunnilla: *Sippola, Porin maaseurak., Ylämaa, Metsämaa, Lappee ja Kiikoinen*. Seurakuntia, joiden metsäomaisuus metsämaan ha kohti ei nouse yli 2 tuh. markan, on sangen runsaasti 62 eli n. 13 %, näistä on kuitenkin suurin osa Oulun ja Lapin lääneissä.

Taulukko 56. Metsäomaisuuden raha-arvo erisuuruksilla kirkollisvir-kataloilla.

Tabelle 56. Wert des Waldes der verschieden grossen Amtsgüter.

A l u e Läänit G e b i e t Län	Suuruus- luokka metsäalan mukaan, ha Größen- klasse nach der Wald- fläche, ha	Virka- taloja kpl Anzahl der Amtsgüter	Metsämaan arvo mk/ha Wert des Waldbodens Mk/ha	Metsän koko- naispuuston arvo Wert des Gesamtholz- vorrates		Metsäomaisuus kaik- kiaan mk/ha Wert des Waldes insgesamt Mk/ha
				mk/ha	Mk/ha	
I: läänit 1—5 — Län 1—5	1—50	68	420	4 874	58.7	5 294
	51—200	209	374	4 960	57.1	5 334
	201—500	102	353	4 762	51.7	5 115
	500+	35	300	4 903	49.3	5 203
Yhteensä — Ingesamt		414	344	4 867	52.5	5 211
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	1—50	24	294	2 604	43.1	2 898
	51—200	92	288	3 550	43.7	3 838
	201—500	67	280	3 747	44.3	4 027
	500+	50	264	3 771	43.0	4 035
Yhteensä — Ingesamt		233	271	3 726	43.4	3 997
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	1—50	4	204	1 043	29.3	1 247
	51—200	45	188	1 467	26.8	1 655
	201—500	48	176	1 464	27.2	1 640
	500+	31	176	1 879	28.9	2 055
Yhteensä — Ingesamt		128	178	1 698	28.2	1 876
K o k o m a a — Ganz Finnland	1—50	96	380	4 210	54.9	4 590
	51—200	346	325	4 091	50.6	4 416
	201—500	217	289	3 670	45.5	3 959
	500+	116	250	3 560	42.0	3 810
Kaikkiaan — Ingesamt		775	278	3 705	44.8	3 983

Taulukko 56 esittää metsäomaisuuden arvoa eri suuruuksilla virkataloilla.

Metsämaan arvo ha kohti on säännöllisesti pienikokoisemmilla virkataloilla korkeampi kuin suuremmilla. Tämä on ilmeisestikin seuraus kahdesta samaan suuntaan vaikuttavasta tekijästä. Ensiksikin ovat metsämaat pienikokoisemmilla virkataloilla laadultaan parempia kuin suuremmilla tiloilla (vrt.

siv. 22 ja taul. 9). Toiseksi sijaitsevat pienikokoiset virkatalot yleensä paremmilla menekkipaikoilla kuin suuret virkatalot. Tätä todistaa sekin, että metsän puuvaraston arvo k.-m²:iä kohti on yleensä pienillä tiloilla suurempi kuin suurikokoisilla tiloilla siitä huolimatta että tämä puusto ei laadultaan ole parempaa vaan käsittää se esim. tukkipuuta suhteellisesti niukemmin kuin suurtilojen metsät (vrt. siv. 41 ja taul. 21). Koska pienien tilojen puuvarastot ha kohti myöskin ovat yleensä vähäisemmät kuin suurempien tilojen, niin metsän puuston arvo ha kohti tästä syystä ensinmainituilla tiloilla on jonkin verran pienempi kuin viimeainituilla. Näiden eri tekijäin yhteisvaikutuksesta johtuu, että metsäomaisuus kokonaisuudessaan ha kohti maamme eteläisissä lääneissä on erisuuruuksilla virkataloilla jokseenkin samansuuruinen. Maamme pohjois-osissa, samaten kuin jo Kuopion ja Vaasan lääneissä, sen sijaan pienien virkatalojen metsäomaisuus ha kohti on pienempi kuin suurempien virkatalojen.

Metsäpääoman vuotuinen tuotto.

Metsäpääoman puhdas tuotto saadaan inventoimalla metsäpääoma tilikauden alussa ja lopussa sekä lisäämällä näiden inventoimisarvojen erotus saman tilikauden liikejäämään.

Aikaisemmin (siv. 33) kirkollismetsäin puuston suuruutta ja siinä tapahtuneita muutoksia sekä hakkausmääriä tarkasteltaessa on voitu todeta, että näissä metsissä viime vuosikymmenen aikana suoritettut hakkuut eivät ainakaan kokonaisuutta silmällä pitäen ole ylittäneet metsien samanaikaista luontaista kasvua, joten metsien puupääoma ja sen arvo on sanottuna ajanjaksona hakkuista huolimatta todennäköisesti kasvanut. Metsätalouden liikejäämä, sellaisena kuin se edellä on esitetty, on näin ollen liian pieni kuvaamaan kirkollismetsäin metsätalouden kokonais-tuottoa.

Saadaksemme kuitenkin edes jonkinlaisen käsityksen metsäpääoman vuotuisesta tuotosta on seuraavassa vertailtu metsäomaisuuden raha-arvoa ja metsätalouden vuotuista liikejäämää keskenään. Tämä on jo siitäkin syystä kiintoisaa, että tällöin voidaan samalla muodostaa käsitys kysymyksessä olevan suuren metsäomaisuuden tuottoarvosta (vrt. Saari 1940).

Metsätalouden liikejäämä kirkollismetsissä viisivuotiskautena 1934—1938 käy selville siv. 93 esitetystä asetelmasta. Mikäli metsäomaisuuden

Taulukko 57. Metsätalouden vuotuinen liikejäämä ja metsäomaisuuden raha-arvo toisiinsa verrattuina.

Tabelle 57. Jährlicher Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft und Wert des Waldes miteinander verglichen.

L ä ä n i L ä n	Metsä- omaisuus tuh. mk. Wert des Waldes tausend Mk	Vuotuinen liikejäämä (keskim. vv. 1930—1937) Jährlicher Betriebsüberschuss (Mittel 1930—1937)	
		tuh. mk tausend Mk	% metsäomai- suudesta des Waldwertes
1. Uudenmaan l.	43 597	1 444.1	3.3
2. Turun ja Porin l.	115 783	2 526.7	2.3
3. Hämeen l.	78 474	1 759.4	2.2
4. Viipurin l.	124 581	3 943.2	3.2
5. Mikkelin l.	84 759	1 943.1	2.3
6. Kuopion l.	103 404	2 832.5	2.7
7. Vaasan l.	223 886	4 314.9	1.9
8. Oulun l.	78 691	1 428.8	1.8
9. Lapin l.	15 271	197.6	1.3
I: läänit 1—5 — Län 1—5	447 194	11 616.5	2.6
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	327 290	7 147.4	2.2
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	93 962	1 626.4	1.7
I ja II: Suomen eteläpuol. — Südhälfte Finnlands	774 484	18 763.9	2.4
K o k o m a a — Ganz Finnland	868 446	20 390.3	2.3

raha-arvona pidetään, kuten edellä on laskelmoitu, 868.4 milj. markkaa, oli liikejäämä sadanneksena metsäomaisuudesta eri vuosina seuraavansuuruinen:

1934	1.9 %
1935	2.6 %
1936	3.0 %
1937	4.4 %
1938	4.1 %

Vv. 1934—1938 keskim. 3.2 %

Saavutettuja tuloksia voidaan kestävä metsätaloutta harjoitettaessa pitää täysin tyydyttävänä.

Taulukko 58. Metsätalouden vuotuinen liikejäämä sadanneksena metsäomaisuuden raha-arvosta eri seurakunnissa.

Tabelle 58. Jährlicher Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft in % des Waldwertes in den einzelnen Gemeinden.

L ä ä n i L ä n	Seurakuntien lukumäärä, joiden metsätalouden vuotuinen liikejäämä on prosenttia metsäomaisuudesta Anzahl der Gemeinden, deren jährlicher Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft % des Waldwertes beträgt										Yht. — Insg.
	0 tahi alle 0 oder we- niger	0,1—0,9	1,0—1,9	2,0—2,9	3,0—3,9	4,0—4,9	5,0—5,9	6,0—7,9	8,0—9,9	10,0 tahi yli 10 oder mehr	
1. Uudenmaan l.	—	2	2	10	9	4	2	2	—	—	31
2. Turun ja Porin l.	1	16	38	23	12	9	1	2	2	1	105
3. Hämeen l.	1	8	14	20	4	6	1	—	1	1	56
4. Viipurin l.	4	3	10	12	10	7	6	4	—	1	57
5. Mikkelin l.	1	3	11	7	—	3	—	2	1	—	28
6. Kuopion l.	2	3	12	13	7	5	3	1	—	2	48
7. Vaasan l.	1	10	30	29	7	6	2	1	—	1	87
8. Oulun l.	2	9	23	12	5	1	1	—	—	—	53
9. Lapin l.	3	4	4	1	—	—	—	1	—	1	14
I: läänit 1—5 — Län 1—5	7	32	75	72	35	29	10	10	4	3	277
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	3	13	42	42	14	11	5	2	—	3	135
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	5	13	27	13	5	1	1	1	—	1	67
I ja II: Suomen eteläp. — Südhälfte Finnlands	10	45	117	114	49	40	15	12	4	6	412
Kaikki yhteensä — Insg.	15	58	144	127	54	41	16	13	4	7	479

Aikaisemmin on myöskin lääneittäin ja kustakin virkatalosta erikseen laskettu liikejäämä keskiarvona kahdeksalta vuodelta 1930—1937. Tätä liikejäämää sadanneksena metsäomaisuudesta esittää taulukko 57.

Vähäiset rahatulot ja alhaiset puutavaran hinnat pulavuosina 1931 ja 1932 vaikuttavat, että vuosilta 1930—1937 laskettu keskimääräinen vuotuinen liikejäämä jää siksi alhaiseksi vv. 1935—1936 korkeamman hintatason mukaisesti laskettuun metsäomaisuuteen verrattuna. Tästä huolimatta voidaan todeta maamme eteläisissä lääneissä, esim. Uudenmaan ja Viipurin lääneissä, ylijäämän sanottunakin ajanjaksona olleen verrattain tyydyttävän.

Metsätalouden liikejäämä sadanneksena metsäomaisuudesta pienenee selvästi tilan metsäalan kasvaessa. Tätä seikkaa esittää seuraava taul. 52 ja taul. 56 perusteella laskettu asetelma:

Alue	Suuruusluokka metsäalan mukaan, ha	Vuotuinen liikejäämä keskim. vv. 1930—1937 % metsäomaisuudesta
I: läänit 1—5	1—50	3.7
	51—200	2.7
	201—500	2.6
	500 +	2.5
	Yhteensä	2.6
Koko maa	1—50	3.4
	51—200	2.8
	201—500	2.4
	500 +	2.1
	Yhteensä	2.3

Lisäksi mainittakoon, että esim. Uudenmaan läänissä ovat vastaavat prosenttiluvut eri suuruusluokissa: 4.6, 3.3, 3.7 ja 2.5 % sekä Viipurin läänissä: 3.9, 3.4, 3.1 ja 3.1 %.

Taulukko 58 esittää metsätalouden vuotuisen liikejäämän suuruutta metsäomaisuuden sadanneksena eri seurakunnissa. Suurimmalla osalla seurakuntia liikejäämä vv. 1930—1937 on ollut 1.0—3.0 % metsäomaisuudesta. Lähes kymmenesosalla, kaikkiaan 40 seurakunnalla, on liikejäämä ollut yli 5.0 %. Ääriarvot, 10 % tahi enemmän, esiintyvät pienikokoisilla virkataloilla, joilla poikkeuksellisesti on ollut tavallista suurempia myyntituloja.

Metsätulojen merkitys seurakuntien taloudessa.

Tutkimusaineisto.

Edellä on tarkasteltu seurakuntien kirkollisvirkatalojen metsien laatua sekä seurakuntien vuotuisia tuloja tästä metsäomaisuudestaan. Sangen kiintoisaa olisi saada selville, millainen merkitys näillä tuloilla on seurakuntien taloudessa. Tätä tarkoitusta varten olisivat luotettavat tiedot seurakuntain vuotuisista kokonaistuloista ja niiden eri tulolähteistä tarpeelliset. Tällaisia tietoja ei aikaisemmin ole ollut käytettävissä. Tekijälle on kuitenkin tarjoutunut tilaisuus selvittää kysymystä seurakuntain tulolähteistä koko laajuudessaan ja tätä taustaa vasten erityisesti metsätulojen merkityksestä seurakuntain taloudessa.

Kirjelmällään lokakuun 13 päivältä 1938 Valtioneuvosto asetti komitean harkitsemaan, millä tavoin maan köyhimpien evankelisluterilaisten seurakuntien taloutta voitaisiin nykyistä paremmin tukea laajentamalla seurakuntien keskinäistä avustustoimintaa. Komitean puheenjohtajaksi kutsuttiin teologian tohtori P a a v o V i r k k u n e n sekä muiksi jäseniksi esittelijäneuvos K. K. A r o, hallitussihteeri, sittemmin esittelijäneuvos, E e r o K i v i k a r i ja filosofian tohtori M a r t t i K o v e r o. Ryhdyttyään työhönsä komitea havaitsi, että sen oli saadaksesen luotettavia tietoja eri seurakuntien taloudellisesta asemasta ja niiden tulolähteistä hankittava ne suureksi osaksi suoraan seurakunnilta. Tätä tarkoitusta varten komitea lähetti seurakuntien täytettäväksi tiedustelulomakkeen, joka käsitti seuraavat tiedot:

Seurakunnan tärkeimmät tulolähteet.

Kirkollisverot
Veroäyrin suuruus mk
Veroäyrien luku
Verotuksen tuotto mk
Metsäntuotteiden myynnistä saadut tulot mk
Maan vuokralle antamisesta saadut tulot

Tonttitulot mk
 Kaikkiaan mk
 Keskimäärin ha kohden mk
 Viljelysmaan normaalituotto paikkakunnalla ha kohden mk
 Korkotulot, lukuunottamatta lahjoitusrahastoja ja hautainhoitorahastoa mk

Seurakunnan varat ja velat.

Kirkonrahasto ja seurakuntarahasto
 Varoja mk , vuoden alussa
 Velkoja mk , » »
 Varoja mk , vuoden lopussa
 Velkoja mk , » »
 Seurakuntarahaston pääomatili
 Varoja mk , vuoden alussa
 Velkoja mk , » »
 Varoja mk , vuoden lopussa
 Velkoja mk , » »
 Kirkonrakennusrahasto
 Varoja mk , vuoden alussa
 Velkoja mk , » »
 Varoja mk , vuoden lopussa
 Velkoja mk , » »
 Virkatalorahasto
 Vahvistettu pääomamäärä mk
 Tilien mukaan
 Varat mk
 Velat mk
 Kaikki rahastot yhteensä
 Varoja mk , vuoden alussa
 Velkoja mk , » »
 Varoja mk , vuoden lopussa
 Velkoja mk , » »
 Seurakunnan omistamien metsien pinta-ala
 Vuoden alussa ha
 Vuoden lopussa ha
 Seurakunnan omistaman viljellyn maan pinta-ala
 Vuoden alussa ha
 Vuoden lopussa ha
 Maan myynnistä saatu rahaa vuoden kuluessa mk
 Kirkon ja kellotapulin palovakuutus mk
 Virkatalojen rakennusten palovakuutus mk
 Seurakuntatalon palovakuutus mk

Kaikki edellä mainitut tilastotiedot kohdistuivat viiteen vuoteen vv. 1933—1937, kuhunkin erikseen.

Komitea sai lomakkeessa pyytämäänsä tietoja sangen monilta, miltei kaikilta, maamme evankelisluterilaisilta seurakunnilta. Tiedot eivät kuitenkaan kaikissa suhteissa olleet täydellisiä. Komitea on mietintönsä, joka on annettu huhtikuun 9 p:nä 1940, perustanut täten kokoamiinsa sekä eri alojen asiantuntijoilta saamiinsa täydentäviin tietoihin. Komitean mietinnössä ei kuitenkaan ole täten koottuja yksityiskohtaisia tietoja eikä edes yhdistelmiä niistä julkaistu.

Tekijä on saanut tämän komitean kokoaman alkeisaineiston opetusministeriöstä käytettäväkseen ja perustuvat seuraavassa esitettävät tiedot siihen. Käsittelyn alaisiksi on kuitenkin otettu ainoastaan sellaiset aineiston sisältämät tärkeimmät tiedot, jotka eri seurakunnista on saatu täydellisimpinä ja luotettavimpina. Niinpä on tutkimus kohdistettu seuraaviin seikkoihin:

Seurakuntien tärkeimmät tulolähteet.

Kirkollisverot
 Veroäyrin hinta vuonna 1937.
 Verotuksen vuotuinen tuotto mk keskimäärin vv. 1933-1937
 Maanvuokratulot
 Kaikkiaan vuodessa mk, keskimäärin vv. 1933—1937
 Korkotulot, lukuunottamatta lahjoitusrahastojen ja hautainhoitorahastojen korkoja, vuodessa mk, keskimäärin vv. 1933—1937.

Seurakuntien varat ja velat.

Kaikki rahastot yhteensä
 Rahastojen netto-omaisuus (varat — velat) v. 1937 päättyessä.

Tarkastelun alaisiksi otettiin ainoastaan maaseurakunnat, joihin luettiin sekä varsinaiset maaseurakunnat että myöskin kauppalaseurakunnat ts. kaikki maamme seurakunnat kaupunkiseurakuntia lukuunottamatta.

Edellä jo mainittiin, ettei aineisto käsittänyt kaikkia seurakuntia. Myöskään eivät tiedot kaikista seurakunnista, jotka lomakkeen olivat komitealle palauttaneet, olleet joka suhteessa täydellisiä. Suomen tilastollisen vuosikirjan (1939) mukaan on evankelisluterilaisia maaseurakuntia maassamme kaikkiaan 542. Aineisto käsittää tiedot 517 eri maaseurakunnasta eli 95 % kaikista maaseurakunnista. Millä tavoin aineiston tiedot eri läänien osalta ovat edustavia, käy selville taulukosta 59.

Taulukko 59. Tutkimusaineisto.
Tabelle 59. Das Untersuchungsmaterial.

L ä ä n i L ä n	Maaseurakuntien lukumäärä kaikkiaan kpl Anzahl der ländlichen Kirchgemeinden	Veroäyrin hinnasta saatu tiedot Angaben betr. die Höhe des Steuersatzes		Eri tulolähteistä saatu tiedot Angaben betr. verschiedene Einnahmequellen		Rahastojen varoista saatu tiedot Angaben betr. die Mittel der Fonds	
		seurakuntien luku kpl Anzahl der Gemeinden	%	seurakuntien luku kpl Anzahl der Gemeinden	%	seurakuntien luku kpl Anzahl der Gemeinden	%
1. Uudenmaan I.	45	41	91	42	93	41	91
2. Turun ja Porin I.	125	116	93	119	95	113	90
3. Hämeen I.	63	60	95	60	95	58	92
4. Viipurin I.	67	61	91	62	93	61	91
5. Mikkelin I.	29	29	100	29	100	27	93
6. Kuopion I.	49	47	96	48	98	47	96
7. Vaasan I.	89	83	93	84	94	79	89
8. Oulun I.	54	49	91	52	96	45	83
9. Lapin I. ¹	21	21	100	21	100	14	67
I: läänit 1—5 — Län 1—5	329	307	93	312	95	300	91
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	138	130	94	132	96	126	91
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9 ..	75	70	93	73	97	59	76
I ja II: Suomen eteläpuol. — Südhälfte Finnlands	467	437	94	444	95	426	91
K o k o m a a — Ganz Finnland	542	507	94	517	95	485	90

Kaikissa saapuneissa lomakkeissa ei ole veroäyrin hintaa ilmoitettu. Pääasiallisimpana syynä tähän on ollut se seikka, että eräissä seurakunnissa on vielä ollut voimassa vanha palkkausjärjestys. Kuitenkin on veroäyrin hinta vuonna 1937 saatu kaikkiaan 507 seurakunnassa määrättyksi.

Rahastojen varoilla tarkoitetaan seuraavassa aina nettovaroja eli varojen ja velkojen erotusta. Tiedot rahastojen suuruudesta ovat olleet kaikkein epätäydellisimmät, kuitenkin käsittää aineisto tässäkin suhteessa

¹ Lapin lääni käsittää tässä ja kaikissa muissakin taulukoissa mainittuun lääniin tosin vasta v. 1938 alusta kuuluvat seurakunnat (vrt. taul. 38).

kaikkiaan 90 % maamme seurakunnista. Maamme eteläisissä lääneissä ovat nämä tiedot edustavammat, mutta varsinkin Lapin läänistä ovat tiedot tässä suhteessa heikoimmat.

Yleensä ovat ne seurakunnat, joilta ei ole saatu minkäänlaisia tietoja kooltaan pieniä ja tutkimuksen aiheen kannalta katsoen vähäisiä. Poikkeuksena mainittakoon kuitenkin seuraavat aineistosta kokonaan poissejätneet seurakunnat, joista eräiden omaisuus ja tulot ovat varsin huomattavatkin, nim. *Kemiö* (Kimito), *Kyyjärvi*, *Lapua*, *Lavia*, *Vöyri* (Vörä), *Pulkmila*, *Rovaniemi*, *Rääkkylä*, *Temmes* ja *Vuoksenranta*.

Yleisarvosteluna voidaan todeta, että aineisto tutkimustarkoitusta silmällä pitäen on varsin edustava. Joskin eräiden tuloerien ja rahastojen varojen kokonaissummat luonnollisestikin aineiston epätäydellisyyden takia jäävät todellisia jonkin verran pienemmiksi, niin niiden suhteelliseen suuruuteen ja keskinäiseen riippuvaisuuteen kohdistuvia päätelmiä voidaan kuitenkin siitä huolimatta pitää sangen luotettavina. Myöskin tulevat esim. veroäyrin hintaan kohdistuvat keskiarvolaskelmat aineiston perusteella todennäköisesti täysin riittävällä tarkkuudella määrättyiksi.

Maaseurakuntien tärkeimmät tulolähteet.

Edellä esitetyn aineiston perusteella on saatu määrättyksi maamme evankelisluterilaisten maaseurakuntien tuloista seuraavat: 1) verotulot, 2) korkotulot ja 3) maanvuokratulot; kaikki vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa. Samoien seurakuntien metsätalouden keskimääräiset vuotuiset rahatulot vv. 1930—1937, joita seuraavassa kutsutaan metsätuloiksi, on voitu määrätä metsähallituksen käytettävissä olevien yksityiskohtaisten tietojen perusteella (vrt. siv. 77). Nämä tiedot on yhdistetty taulukkoon 60, joka siis esittää maamme maaseurakuntien keskimääräisiä vuotuisia tuloja ja eri tulolähteiden merkitystä.

Sen johdosta, että taulukossa esiintyvät metsätalouden rahatuloja esittävät luvut eivät ole täysin yhtäpitäviä aikaisemmin m.m. taulukoissa 38 ja 49 samaa seikkaa koskevien lukujen kanssa, on syytä erityisesti huomauttaa, että taulukossa 60 ei ole mukana eräiden metsämaita omistavien kaupunkiseurakuntien metsätuloja eikä myöskään sellaisten maaseurakuntien metsätuloja, joiden vero-, korko- ja maanvuokratuloista ei aineistosta ole saatu tietoja. Sen sijaan on johdonmukaisuuden vuoksi eräiden sellaisten seurakuntien vähäiset metsätulot tässä taulukossa

Taulukko 60. Maaseurakuntien tärkeimmät tulolähteet.

Tabelle 60. Die wichtigsten Einnahmequellen der ländlichen Kirchengemeinden.

L ä ä n L ä n	Seura- kuntien luku Anzahl der Ge- meinden	Verotulot	Korko- tulot	Maan- vuokratulot	Metsätalouden rahatulo v. 1930—37 kes- kimäärin vuodessa tuh. mk. Mittlere jährliche Geldermahmen der Waldwirtschaft 1930— 1937 tausend Mark	Vuositulot yhteensä tuh. mk. Gesamte Jahresin- nahmen tausend Mark
		Steuer- einnahmen	Renten- einnahmen	Bodenpacht- einnahmen		
		Vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa tuh. markkaa Jährlich in Mittel für 1933—1937 tausend Mark				
1. Uudenmaan l.	42	7 699.5	885.0	317.6	1 371.3	10 273.4
%		75.0	8.6	3.1	13.3	100.0
2. Turun ja Porin l.	119	11 397.2	1 345.7	892.3	2 395.9	16 031.1
%		71.1	8.4	5.6	14.9	100.0
3. Hämeen l.	60	8 173.4	801.1	256.7	1 744.9	10 976.1
%		74.5	7.3	2.3	15.9	100.0
4. Viipurin l.	62	10 188.5	1 715.7	367.0	4 142.7	16 413.9
%		62.1	10.5	2.2	25.2	100.0
5. Mikkelin l.	29	4 275.0	922.5	152.6	2 115.1	7 465.2
%		57.3	12.4	2.0	28.3	100.0
6. Kuopion l.	48	7 424.2	1 070.4	437.6	3 138.8	12 071.0
%		61.5	8.9	3.6	26.0	100.0
7. Vaasan l.	84	7 409.0	2 071.4	1 290.5	4 551.1	15 322.0
%		48.4	13.5	8.4	29.7	100.0
8. Oulun l.	52	5 155.6	344.5	247.8	1 595.8	7 343.7
%		70.2	4.7	3.4	21.7	100.0
9. Lapin l.	21	2 077.6	98.1	42.3	287.4	2 505.4
%		82.9	4.0	1.6	11.5	100.0
I: läänit 1—5 — Län 1—5	312	41 733.6	5 670.0	1 986.2	11 769.9	61 159.7
%		68.2	9.3	3.2	19.3	100.0
I: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	132	14 833.2	3 141.8	1 728.1	7 689.9	27 393.0
%		54.2	11.5	6.3	28.0	100.0
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9 ..	73	7 233.2	442.6	290.1	1 883.2	9 849.1
%		73.4	4.5	2.9	19.2	100.0
I ja II: Suomen eteläpuol. — Südhälfte Finnlands	444	56 566.8	8 811.8	3 714.3	19 459.8	88 552.7
%		63.8	10.0	4.2	22.0	100.0
K o k o m a a — Ganz Finnland	517	63 800.0	9 254.4	4 004.4	21 343.0	98 401.8
%		64.8	9.4	4.1	21.7	100.0

huomioitu, joiden metsistä ja metsätuloista ei metsähallituksen tilastoissa ole ollut tietoja.

Taulukosta 60 havaitaan, että maamme evankelisuterilaisten maaseurakuntain vuotuiset tulot nousevat n. 98.5 milj. markkaan. Tästä määrästä on verotuksella koottava n. 63.8 milj. mk eli n. 64.8 %, korkotuloina kertyy n. 9.3 milj. mk eli n. 9.4 % ja kiinteistötuloina saadaan yht. n. 25.4 milj. mk eli n. 25.8 %. Viimemainitusta erästä pääosa eli n. 21.4 milj. mk eli 21.7 % koko tuloista saadaan metsätuloina ja 4.0 milj. mk eli 4.1 % maanvuokratuloina. Maamme eri osissa sijaitsevien seurakuntien tulot muodostuvat toisistaan jonkin verran poikkeavalla tavalla. Niinpä muodostuu verotulojen osuus kaikkein suurimmaksi Lapin läänissä ja vähäisimmäksi Vaasan ja Mikkelin lääneissä, joissa viimemainituissa lääneissä kiinteistötulojen, ennen kaikkea metsätulojen osuus on kaikkein huomattavin. Myöskin korkotuloja viimemainittujen läänien seurakunnilla on suhteellisesti kaikkein runsaimmin. (Vrt. liitetaul. siv. 144).

Suomen tilastollisen vuosikirjan 1939 mukaan (taul. 225 siv. 256) Suomen maalaiskuntain kokonaistulot vuonna 1937 olivat 1 171.6 milj. mk. Tästä määrästä oli valtiolta saatu 322.8 milj. mk eli 27.5 %, verotuloina koottu 507.0 milj. mk eli 43.3 %, kiinteistötuloja rakennuksista ja maatiloista 82.5 milj. mk eli 7.0 %, omaisuuden myynnistä tahi lainoina saatu yht. 103.9 milj. mk eli 8.9 % ja loppuerä 155.4 milj. mk eli 13.3 % erilaisia muita sekalaisia tuloja.

Seurakuntien talous on tästä päättäen varmemmalla pohjalla kuin kuntien. Vakautettuja tuloja, kiinteistö- ja korkotuloja on seurakunnilla suhteellisesti paljon enemmän kuin kunnilla. Metsätuloilla on erikoisesti paljon tärkeämpi merkitys seurakuntain kuin kuntien taloudessa.

Seurakuntien, kuten valtion, kunnan y.m. pakkoyhdyskuntien, on järjestettävä tulonsa menoja silmällä pitäen. Seurakuntalaisten taloudellisesta asemasta johtuvat, rajoitetut tulonhankintamahdollisuudet pakoitavat toisaalta seurakunnallisen toiminnan ja siitä aiheutuvien menojen mukautumaan käytettävissä olevien tulolähteiden luomiin olosuhteisiin. Koska puuttuvat vakautetut tulot, kiinteistö- ja korkotulot, on aina korvattava verotusta lisäämällä, ovat siis joka tapauksessa nämä vastakkaiset tuloryhmät keskenään kääntäen verrannollisia t.s. vakautettujen tulojen, kiinteistö- ja korkotulojen, kasvaessa verotulot vähenevät ja päinvastoin.

Mutta taulukkoa 60 tarkasteltaessa voidaan eri tulolähteiden välillä havaita muunkinlaista keskinäistä riippuvaisuutta. Lääneissä, joiden seurakuntien metsätulot ovat runsaat, ovat tavallisesti myöskin maan-

Taulukko 61. Metsätulojen merkitys eri maaseurakuntien taloudessa.
Tabelle 61. Die Bedeutung der waldwirtschaftlichen Geldeinnahmen der ländlichen Kirchengemeinden für ihre Finanzen.

L ä ä n i L ä n	Metsätulojen osuus % seurakunnan kokonaistuloista Prozentualer Anteil der waldwirtschaftl. Einnahmen an den Gesamteinnahmen der Gemeinden								Keskimäärin Mittel %
	0	0.1—10.0	10.1—20.0	20.1—30.0	30.1—40.0	40.1—50.0	yli — 50.0	Yht. — insg.	
	Seurakuntien luku Anzahl der Gemeinden								
1. Uudenmaan l.	11	12	8	3	5	2	1	42	13.3
2. Turun ja Porin l.	26	40	21	15	13	2	2	119	14.9
3. Hämeen l.	9	15	21	11	1	2	1	60	15.9
4. Viipurin l.	10	16	12	10	3	4	7	62	25.5
5. Mikkelin l.	1	8	9	3	4	1	3	29	28.3
6. Kuopion l.	3	15	10	7	7	3	3	48	26.0
7. Vaasan l.	4	10	25	14	15	10	6	84	29.7
8. Oulun l.	5	21	4	7	8	3	4	52	21.7
9. Lapin l.	9	5	3	2	1	—	1	21	11.5
I: läänit 1—5 — Län 1—5	57	91	71	42	26	11	14	312	19.3
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	7	25	35	21	22	13	9	132	28.0
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	14	26	7	9	9	3	5	73	19.2
I ja II: Suomen eteläpuol. — Södhälften Finnlands	64	116	106	63	48	24	23	444	22.0
K o k o m a a — Ganz Finnland	78	142	113	72	57	27	28	517	21.7

vuokratulot ja erittäinkin korkotulot suhteellisen suuret, ja päinvastoin mainittujen kiinteistötulojen jäädessä vähäisiksi myöskin korkotulot ovat pieniä. Tämä seikka viittaa ilmeisestikin korkotulojen syntytapaan. Rahastot, joiden korkotuloista on kysymys, ovat todennäköisesti saaneet varansa samoista lähteistä kuin metsä- ja maanvuokratulotkin, ts. ne ovat muodostuneet seurakuntien kiinteistötulojen ylijäämistä.

Näihin seurakuntien eri tulolähteiden välisiin riippuvaisuussuhteisiin palataan vielä myöhemmin.

Metsätulojen osuus seurakuntien kokonaistuloista on koko maassa 21.7 %. Vaasan läänissä on metsätulojen osuus kaikkein suurin lähes 30 %. Mikkelin läänissä 28.3 % ja Viipurin läänissä 25.5 %. Kaik-

kein vähäisin on metsätulojen osuus seurakuntain kokonaistuloista Lapin (11.6 %) ja Uudenmaan (13.3 %) lääneissä.

Metsätulojen merkitystä maaseurakuntien taloudessa esittää vieläkin yksityiskohtaisemmin taulukko 61. Siitä huomataan, että 28 maamme seurakunnassa metsätulot käsittävät yli 50 % seurakunnan kokonaistuloista. Runsaasti kymmenesosa maaseurakunnistamme kuuluu niihin, joiden metsätulot ovat yli 40 % kokonaistuloista ja joiden metsät siis ilmeisestikin ovat seurakunnan tärkein tulolähde. Vaasan, Mikkelin ja Viipurin läänin seurakunnista kuuluu tähän ryhmään suhteellisesti vieläkin suurempi osa, likipitään $\frac{1}{5}$ kaikista maaseurakunnista. Toisaalta ei 78 maaseurakunnalla eli n. 15 %:lla seurakunnista ole metsätuloja laisinkaan ja valtavalla osalla maaseurakunnista, nim. kaikkiaan 142 seurakunnalla, metsätulojen merkitys on sangen vähäinen, käsittäen alle 10 % kaikista tuloista.

Metsätulojen vaikutus kirkollisverotuksen suuruuteen.

Kirkollisverotuksesta ja varsinkin tämän verorasituksen suuruudesta voidaan seurakunnissa saada käsitys tarkastamalla 1) kirkollisveroäyryn hintaa ja 2) verotulojen osuutta seurakunnan kokonaistuloista.

Kirkollisveroäyryn hinta on riippuvainen varsin useista seikoista. Veroäyryn hinnan määrää vuosittain verottamalla koottavan rahaerän ja veroäyryn lukumäärän osamäärä. Jos verotuksella koottava rahasumma on pieni, niin pysyy veroäyri alhaisena. Seurakunnan muut tulolähteet, esim. metsä-, maanvuokra- ym. kiinteistötulot tahi korkotulot vähentävät luonnollisesti verotuksella koottavan summan suuruutta. Mutta myöskin alkuperäisissä oloissa, joissa seurakunnallinen toiminta on vähäistä ja seurakunnan kokonaisuudenotkin ovat sangen vähäiset, ei seurakunnan tarvitse turvautua kuin suhteellisen kevyeseen verotukseen siitä huolimatta, että seurakunnalla ei ole muitakaan tulolähteitä. Veroäyrien suuri lukumäärä, seurakuntalaisten varallisuus ja runsaat tulot, vähentävät luonnollisesti myöskin veroäyryn hinnan suuruutta. Tämän vuoksi kirkollisveroäyri tiheään asutuissa maaseurakunnissa, varsinkin tehdasyhdyskunnissa, on useasti alhainen. Sen sijaan saattaa veroäyryn hinta nousta sangen korkeaksi seurakunnissa, joissa veroäyryluku esim. seurakunnan pienuuden vuoksi on alhainen. Etenkin maamme lounaisosissa ovat tällaiset tapaukset tavallisia.

Taulukko 62. Maaseurakuntien kirkollisveroäyriin hinta vuonna 1937.

Tabelle 62. Höhe des Steuersatzes in den ländlichen Kirchengemeinden.

L ä ä n i L ä n	Kirkollisveroäyriin hinta, penniä Höhe des Steuersatzes, Penni											Keski- arvo Mittel- wert
	40 tahi alle bis 40	41—80	81—120	121—160	161—200	201—240	241—280	281—320	321—360	Yli— über 360	Yhteensä Insgesamt	
	Seurakuntien luku — Anzahl der Gemeinden											
1. Uudenmaan l.	1	12	15	8	3	1	1	—	—	—	41	106.8
2. Turun ja Porin l.	—	6	14	27	33	12	13	7	2	2	116	181.4
3. Hämeen l.	—	11	18	18	9	2	—	2	—	—	60	127.3
4. Viipurin l.	1	17	20	11	9	2	—	1	—	—	61	113.8
5. Mikkelin l.	1	—	5	10	8	5	—	—	—	—	29	151.0
6. Kuopion l.	1	1	10	18	9	2	3	2	1	—	47	157.0
7. Vaasan l.	2	13	15	26	16	7	2	2	—	—	83	138.6
8. Oulun l.	—	3	3	6	21	6	5	4	1	—	49	189.0
9. Lapin l.	3	3	7	5	1	—	2	—	—	—	21	111.4
I: läänit 1—5 — Län 1—5	3	46	72	74	62	22	14	10	2	2	307	144.8
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7 ..	3	14	25	44	25	9	5	4	1	—	130	145.2
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	3	6	10	11	22	6	7	4	1	—	70	165.7
I ja II: Suomen eteläpuol. — Südhälfte Finnlands	6	60	97	118	87	31	19	14	3	2	437	144.9
K o k o m a a — Ganz Finnland	9 ¹	66	107	129	109	37	26	18	4 ²	2 ²	507	147.8

Taulukko 62 esittää kirkollisveroäyriin hinnan suuruutta vuonna 1937 maamme eri lääneissä. Maamme maaseurakuntien veroäyrihintojen aritmeettinen punnitsematon keskiarvo oli v. 1937 147.8 penniä. Alhaisin on veroäyriin hinta ollut Uudenmaan läänissä 106.8 penniä ja Lapin läänissä 111.4. Oulun (189.0) ja Turun-Porin läänissä (181.4) on veroäyriin hinta noussut korkeimmaksi.³

¹ Alhaisin on kirkollisveroäyriin hinta seuraavissa seurakunnissa: Valtimo (00), Petsamo (20), Saarijärvi (20), Sulkava (25), Inari (30), Nurmijärvi (35), Rovaniemi (39), Lappjård (40) ja Parikkala (40).

² Kirkollisveroäyriin hinta on korkein seuraavissa seurakunnissa: Pyhämaa (450), Kustavi (375), Oulunsalo (360), Velkua (350), Geta (330) ja Säyneinen (330).

³ Kunnallisen veroäyriin keskihinta oli v. 1937 koko maassa 813 penniä. Alhaisin se oli Uudenmaan läänissä 671 penniä ja korkein Oulun (+ Lapin) läänissä 1083 penniä.

Taulukko 63. Seurakunnan vuotuiset metsätulot ja veroäyriin hinta.

Tabelle 63. Jährliche Geldeinnahmen der Waldwirtschaft und Höhe des Steuersatzes in den einzelnen Gemeinden.

Seurakunnan vuotuiset metsätulot, markkaa Jährliche Geldeinnahmen der Waldwirtschaft Mark	Kirkollisveroäyriin hinta, penniä Höhe des Steuersatzes, Penni											Keski- arvo Mittel- wert
	40 tahi alle bis 40	41—80	81—120	121—160	161—200	201—240	241—280	281—320	321—360	Yli— über 360	Yht. — Insg.	
	Seurakuntien luku Anzahl der Gemeinden											
0	2 ¹	11 ²	12	15	21	7	5	4	1	—	78	155.9 ³
1— 5 000	1	6	5	10	11	6	7	9	2	1	58	192.4
5 001— 20 000	—	9	15	34	38	12	9	4	1	1	123	167.0
20 001— 50 000	—	20	35	37	29	8	3	—	—	—	132	133.6
50 001—100 000	3	6	17	23	9	2	2	1	—	—	63	130.5
yli — über 100 000	3	14	23	10	1	2	—	—	—	—	53	98.5
Yhteensä — Insgesamt	9	66	107	129	109	37	26	18	4	2	507	147.8

Syyt veroäyriin alhaiseen hintaan Lapin ja Uudenmaan lääneissä ovat täysin vastakkaisia. Lapin läänissä alhainen veroäyri lienee pääasiallisesti seuraus seurakunnallisten olojen ja siis vastaavasti myöskin seurakunnan menojen kehittymättömyydestä näissä laajoissa Lapin seurakunnissa. Uudenmaan läänissä taasen runsaat verotettavat tulot, ts. veroäyriin suuri lukumäärä, alentavat veroäyriin hintaa. Myöskin ovat syyt esimerkiksi veroäyriin hinnan korkeuteen Oulun ja toisaalta Turun-Porin lääneissä toi sistaan poikkeavat. Molemmista lääneissä se todennäköisestikin on seuraus verottamalla koottavan summan suhteellisesta suuruudesta ja veroäyriin lukumäärän vähäisyydestä. Mutta kun Oulun läänissä veroäyriin alhainen lukumäärä johtuu seurakuntalaisten vähävaraisuudesta, se Turun ja Porin läänissä on taasen seuraus seurakuntien pienuudesta.

¹ Petsamon ja Inarin seurakunnat.

² Seurakuntia, joiden veroäyriin luku on suuri, kuten Huopalahti, Hyvinkää, Kulo-saari, Mänttä, Oulunkylä, Reposaari ja Säynätsalo, sekä köyhiä seurakuntia, kuten Haapasaari, Lavansaari, Seiskari ja Enontekiö.

³ Mikäli alaviitoissa 1. ja 2. mainitut poikkeukselliset tehdasseurakunnat sekä erikoislaatuiset saaristo-, kauppala- ym. sentapaiset seurakunnat, joita tähän ryhmään kuuluu 23 seurakuntaa, jätetään laskelmien ulkopuolelle saadaan keskiarvoksi 184.2 penniä.

Taulukko 64. Seurakunnan metsätulojen osuus kokonaistuloista ja veroäyrin suuruus.

Tabelle 64. Anteil der waldwirtschaftlichen Geldeinnahmen der Gemeinden an den Gesamteinnahmen und Höhe des Steuersatzes.

Seurakunnan metsätulot % kokonaistuloista Waldwirtschaftl. Geldeinnahmen in % der Gesamteinnahmen	Kirkollisveroäyrin hinta, penniä Höhe des Steuersatzes, Penni											Keskiarvo Mittelwert
	Seurakuntien luku Anzahl der Gemeinden											
	40 tahi alle bis 40	41—80	81—120	121—160	161—200	201—240	241—280	281—320	321—360	yli über 360	Yht.— Insg.	
0	2 ¹	11 ²	12	15	21	7	5	4	1	—	78	155.5 ³
0.1—10.0	1	14	20	30	38	11	10	11	2	1	138	171.6
10.1—20.0	1	14	21	36	23	12	5	—	1	—	113	145.3
20.1—30.0	—	8	17	27	13	2	2	1	—	1	71	140.0
30.1—40.0	2	5	17	11	13	4	2	1	—	—	55	138.5
40.1—50.0	2	8	10	2	1	—	1	1	—	—	25	101.6
yli — über 50.0	1	6	10	8	—	1	1	—	—	—	27	110.4
Yhteensä — Insgesamt	9	66	107	129	109	37	26	18	4	2	507	147.8

Koska veroäyrin hinta on siksi monien eri tekijäin vaikutuksen alainen, olisi odotettavissa, ettei seurakunnan metsätulojen vaikutusta veroäyrin suuruuteen voitaisi saada riidattomalla tavalla todetuksi. Taulukko 63 esittää kirkollisveroäyrin hinnan suuruutta seurakunnissa, joiden vuotuiset metsätulot ovat erisuuret, ja taulukko 64 kuvaa taasen veroäyrin hinnan suuruutta seurakunnissa, jotka saavat suhteellisesti suoremman tahi pienemmän osan tuloistaan metsäomaisuudestaan.

Molemmista taulukoista on selvästi havaittavissa, että metsätuloilla on varsin huomattava vaikutus veroäyrin hinnan suuruuteen. Seurakunnat, joilla ei ole laisinkaan metsätuloja, käsittävät kaikkein runsaimmin koko aineistoa silmällä pitäen poikkeuksellisia maaseurakuntia, kuten kauppara-, tehdas- ja saaristo-seurakuntia, joissa olosuhteet eivät ole varsinaisten maaseurakuntien kaltaisia. Tästä syystä tämä ryhmä, ellei näitä häiritseviä tekijöitä eliminoida pois, antaa harhauttavan kuvan tutkimuksenalaisesta riippuvaisuussuhteesta. Mutta kun tähänkin seikkaan kiinnitetään huomiota, niin voidaan riidattomasti todeta, että kirkollisveroäyrin hinta on

¹, ², ³. Kts. edell. siv. alaviittoja.

Taulukko 65. Seurakunnan vuotuiset metsätulot ja verotulojen osuus kokonaistuloista.

Tabelle 65. Jährliche Geldeinnahmen der Waldwirtschaft und Anteil der Steuereinnahmen an den Gesamteinnahmen der Gemeinden.

Seurakunnan vuotuiset metsätulot, markkaa Jährliche Geldeinnahmen der Waldwirtschaft, Mark	Verotulot % kokonaistuloista Steuereinnahmen in % der Gesamteinnahmen													Keskiarvo Mittelwert
	Seurakuntien luku — Anzahl der Gemeinden													
	0	0.1—10.0	10.1—20.0	20.1—30.0	30.1—40.0	40.1—50.0	50.1—60.0	60.1—70.0	70.1—80.0	80.1—90.0	90.1—99.9	100	Yhteensä Insgesamt	
0	—	—	—	—	—	—	—	1	4	13	40	20 ³	78	93.2
1— 5 000	1 ¹	—	—	—	—	—	—	1	3	19	36	—	60	88.7
5 001— 20 000	—	—	—	—	1	4	6	11	39	43	19	—	123	78.4
20 001— 50 000	—	—	1	—	8	11	31	33	38	11	1	—	134	63.6
50 001—100 000	—	—	2	2	7	12	15	9	15	2	—	—	64	55.8
yli — über 100 000	—	3 ²	10	6	15	11	7	1	—	—	—	—	53	33.7
Yhteensä — Insgesamt	1	3	13	8	31	38	59	56	99	88	96	20	512	70.7

sitä pienempi, mitä runsaammat seurakunnan metsätulot ovat. Seurakunnissa, joiden metsätulot ovat suurimmat, on veroäyrin hinta ainoastaan noin puolet niiden seurakuntien veroäyrin hinnasta, joiden metsätulot ovat mitättömän pienet tahi joilla metsätuloja ei ole laisinkaan. Metsätulot ovat siis omiaan kirkollisverotaakkaa tuntuvasti keventämään. Samanlainen riippuvaisuus suhde veroäyrin hinnan suuruuden ja metsätulojen välillä on havaittavissa myöskin taulukosta 64.

Taulukko 65 esittää taasen seurakunnan metsätulojen vaikutusta verotulojen suhteelliseen osuuteen seurakunnan kokonaistuloista. Ellei seurakunnalla ole metsäomaisuutta eikä metsätuloja tahi nämä ovat vain perin vähäiset, on seurakunnan koottava tulonsa miltei yksinomaan verotuksella. Sillä metsäomaisuus tuottaa seurakunnalle tuloja paitsi suoranaisina metsätuloina myöskin maanvuokratuloina ja korkotuloina niistä rahastoista, jotka näistä kiinteistötuloista ovat aikanaan muodostuneet. Niinpä

¹ Valtimon seurakunta, jonka talous on miltei täydelleen kiinteistöjen myynnin kautta syntyneiden rahastojen korkotulojen varassa.

² Lappjärd, Saarijärvi ja Sulkava.

³ Pääasiallisesti vähävaraisia, pieniä seurakuntia, kuten Degerby, Kolari, Kõkar, Luoto, Suursaari, Utsjoki jne., mutta myöskin eräitä tehdasseurakuntia esim. Hyvinkää, Reposaari ja Säynätsalo.

seurakunnissa, joilla ei metsätuloja ole, 93.2 % kaikista tuloista on verotuksella koottava. Metsätulojen lisääntyessä verotulojen suhteellinen osuus selvästi ja verrattain jyrkästi vähenee. Niinpä ei seurakunnissa, joiden vuotuiset metsätulot nousevat yli 100 tuh. markan, verottamalla tarvitse enää koota kuin 33.7 % kokonaistuloista.

Maaseurakuntiemme metsäomaisuudella ja metsätuloilla on siis sangen huomattava vaikutuksensa kirkollisen verorasituksen suuruuteen.

Seurakuntien metsätulot ja seurakunnalliset rahastot.

Kirkollisvirkatalojen metsien alkuperäisenä tarkoituseränä on ollut turvata virkatalojen ja viranhaltijain vuotuinen puuntarve. Vaikka nämä metsät olosuhteiden kehittyessä ovat kotitarvemetsistä muuttuneet seurakunnille ennen kaikkea rahatuloja tuottaviksi, myyntiä silmällä pitäen hoidettaviksi metsiksi, on näiden tulojen käyttö edelleen ollut sangen tarkoin rajoitettua. Metsätalouden rahatuloja käytetään pääasiallisesti virkatalon rakentamisesta ja rakennusten kunnossapitamisestä aiheutuvien kustannusten peittämiseen.

Voimassa olevien säännösten mukaan joutuvat puutavaran myyntitulot virkatalorahastoon. Mainitun rahaston muista tulolähteistä mainittakoon lisäksi

- 1) virkatalosta myydyin suoturpeen, sammalen, kiven, saven, hiekan yms. puhdas tulo;
- 2) maanomistajan osa vahingonkorvauksesta virkatalolla tapahtuneesta haaskauksesta kuin myöskin sato siellä luvattomasti viljelystä kaskesta;
- 3) vero, joka seurakunnalta voidaan kantaa rahaston kartuttamiseksi vuosittain neljällä tahi viidellä prosentilla siitä pääomamäärästä, johon rahasto on saatettava;
- 4) rahaston vuositulon ylijäämä.

Käytännössä muodostuvat puutavaran myyntitulot varsin monissa maaseurakunnissa virkatalorahaston pääasiallisimmaksi tulolähteeksi, sillä mikäli rahastoa näiden tulojen turvin saadaan kartutetuksi, ei tavallisesti verotusta mainitun rahaston hyväksi toimiteta.

Virkatalorahastosta suoritetaan kustannukset pappilan ja virka-asunon rakentamisesta, rakennusten kunnossapitämiseksi samatenkuin virkatalosta menevät yleiset rasitukset sekä muut menot. Rahastosta suoritetaan näin ollen myöskin sellaiset metsätalouden menot, kuten esim. hal-

linto-, puutavaran myynti- sekä juoksevat metsänhoitomenot. Metsänparannusmenojen, vesiperäisten metsämaiden kuivatusmenojen ym. perusparannusten suorittaminen sanotusta rahastosta on kuitenkin vallitsevien säännösten mukaan jo tulkinnanalaista. Virkatalorahaston varoja käytetään siis etupäässä rakennusten kunnossapitoon eli pääasiallisesti vähemmän tuotannollisiin tarkoituksiin.

Voimassa olevan lain mukaan on virkatalorahaston pääoma saatettava niin suureksi, että sen korkojen lasketaan riittävän vuotuisiin menoihin. Kullekin virkatalorahastolle vahvistetaan tämän mukaisesti oma pääomamääränsä. Milloin erityisiä syitä on, voi valtioneuvosto määrätä rahaston pääomamäärän korotettavaksi tahi alennettavaksi.

Kun virkatalorahasto on saavuttanut määrätyn suuruutensa, siirretään kunkin vuoden lopussa oleva ylijäämä siitä toiseen ns. seurakuntarahastoon. Tätä rahastoa käytetään m.m. viranhaltijain palkkaukseen. Kun virkatalorahasto on noussut sille vahvistettuun määrään, on seurakunnan suoritettava 10 % puutavaran myynnistä saadusta puhtaasta tulosta, mikäli tämä myyntisumma kymmenen edellisen vuoden ajalta yhteenlaskettuna nousee vähintään kahteenkymmeneentuhanteen markkaan, seurakuntain keskinäiseen avustusrahastoon ns. vastikerahastoon.

Vastikerahaston tulot seurakuntain toimittamista puutavaran myynneistä ovat vuosittain olleet kuitenkin varsin vähäiset. Niinpä seurakunnat 10-vuotiskautena 1925—1934 maksoivat vastikerahastolle ainoastaan 3.48 % samanaikaisesti metsätaloudesta saamastaan puhtaasta rahatulosta. Eivätkä olot tässä suhteessa viime vuosinakaan ole muuttuneet. Vastikerahastolle on metsätuloista kertynyt viime vuosina tuloja seuraavasti:

	tuh. mk.
1934	440.8
1935	630.1
1936	660.2
1937	1 075.8
1938	1 750.7
Yhteensä 4 557.6	

Evangelisluterilaisten seurakuntien metsätalouden rahatulot olivat vv. 1934—1938 yhteensä 161.0 milj. mk ja puhdas rahatulo yhteensä 128.5 milj. mk. Vastikerahaston tulot olivat siis 2.83 % kokonaistuloista ja 3.55 % metsätalouden puhtaasta rahatulosta.

Tärkeimpänä syynä siihen, että vastikerahasto on saanut siksi vähäisen osan seurakuntain metsätaloustuloista, on ollut virkatalorahastojen pää-

omamäärän korottaminen sitä mukaa kun se on alkanut täyttyä. Lain suomia mahdollisuuksia hyväksi käyttäen ovat seurakunnat, aina silloin kun tulot puutavaran myynneistä ovat kartuttaneet virkatalorahaston varoja yli sille vahvistetun määrän, joten 10 %:n verotus vastikerahaston hyväksi on ollut uhkaamassa, ehättäneet anomaan rahaston pääomamäärän korottamista. Muodollisen perusteen tälle anomukselle seurakunnat ovat saaneet säädöksestä, että rahaston korkojen tulee riittää peittämään rahaston vuotuiset menot. Asiallisesti arvostellen tämä määräys seurakunnissa, joiden metsätaloustulot säännöllisesti vuosittain kohoavat tuota korkomäärää suuremmiksikin — ja sellaisiahan on satoja —, on aiheeton. Niissä seurakunnissa virkatalorahasto itse asiassa merkitsee vain eräänlaista käteiskassaa, josta voidaan suorittaa voimassa olevien säännösten mukaiset maksut ja johon metsätaloudesta saadaan vuosittain vastaavasti tuloja. Tärkeimmän pääomareservin tuota tarkoitusta varten muodostaa sen sijaan metsäpääoma, jonka tuotto takaa, että vuotuiset menotkin tulevat suoritetuiksi.

Ajateltakoonpa vain esim. niitä seurakuntia, joiden vuotuiset tulot metsätaloudesta keskimäärin nousevat yli 50 000 markan ja joita on satakunta (vrt. taul. 38). Jos tällaisessa seurakunnassa virkatalorahaston menot myöskin ovat keskimäärin 50 000 markkaa vuodessa, niin voidaan lain mukaan hyvällä syyllä esittää, että virkatalorahaston pääoman tulisi olla ainakin 1 milj. markan, vallitsevan alhaisen korkokannan mukaan ehkäpä 1.25—1.30 milj. markankin, suuruinen, jotta sen korot riittäisivät peittämään vuotuiset menot. Mutta toisaalta riittävät jo metsätalouden tulot keskimäärin sen tekemään. Rahaston ei suinkaan tarvitsisi olla sen suurempi kuin että se riittäisi takaamaan rahaston maksukyvyyn sellaisinaikin poikkeuksellisina vuosina, jolloin metsätaloudesta ei kenties tuloa saadakaan myyntien esim. syystä tai toisesta lykkäytyessä.

Jokainen asioita läheltä seurannut lienee tullut vakuutetuksi siitä, että seurakuntien virkatalorahastojen pääomamääriä on korotettu, — ja tätä on tapahtunut kerta toisensa perästä ainakin n. kymmenisen vuoden väliajoin —, ensi sijassa tulojen lisääntymisen johdosta. Tietysti ovat rahaston menotkin kasvaneet, sillä rahaston varojen kasvaessa löytyy tavallisesti aina uusia menoeriäkin.

Tämä seikka käy selvästi ilmi taulukoista 66 ja 67. Virkatalorahaston varojen lisäys ja rahaston vahvistetun pääomamäärän vastaava korotus ovat tapahtuneet sangen yhdenmukaisesti. Niinpä ovat rahastojen varat vuodesta 1935—1938 lisääntyneet 30.7 milj. markalla eli 10.23 milj. mk vuodessa. Samanaikaisesti on rahastojen yhteenlaskettu vahvistettu pää-

Taulukko 66. Seurakuntain papiston virkatalojen virkatalorahastojen vahvistettu pääomamäärä.

Tabelle 66. Festgestellte Kapitalhöhe der Amtsgutsfonds der Amtsgüter der Geistlichen.

L ä ä n i L ä n	Vahvistettu pääomamäärä, milj. mk Festgestellte Kapitalhöhe, Mill. Mk				Lisäys keskim. v:ssä milj. mk Mittlere jährl. Zu- nahme Mill. Mark	Rahaston varat vahvistetusta pääomamäärästä prosenttia Fondsmittel in % der fest- gestellten Kapitalhöhe			
	1935	1936	1937	1938		1935	1936	1937	1938
1. Uudenmaan l.	11.9	14.1	16.1	16.1	1.40	65	60	65	70
2. Turun ja Porin l.	24.1	24.3	25.4	26.5	0.80	56	56	58	58
3. Hämeen l.	15.1	15.7	16.3	18.3	1.07	60	58	62	55
4. Viipurin l.	20.3	23.6	24.4	25.9	1.86	81	74	93	89
5. Mikkelin l.	8.7	9.6	10.4	11.9	1.07	79	82	90	84
6. Kuopion l.	13.9	14.2	16.0	16.5	0.87	71	86	87	81
7. Vaasan l.	24.2	25.2	28.5	32.2	2.67	83	87	96	89
8. ja 9. Oulun ja Lapin l. . .	10.3	10.5	12.4	13.4	1.03	50	61	58	60
I: läänit 1—5 — Län 1—5	80.1	87.3	92.6	98.7	6.20	67	65	73	70
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	38.1	39.4	44.5	48.7	3.54	79	86	93	86
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	10.3	10.5	12.4	13.4	1.03	50	61	58	60
I ja II: Suomen eteläp. — Südhälfte Finnlands . . .	118.2	126.7	137.1	147.4	9.74	71	72	79	76
Koko maa — Ganz Finnland	128.5	137.2	149.5	160.8	10.77	69	71	77	74

omamäärä kasvanut 32.3 milj. markalla eli 10.77 milj. markalla vuotta kohti. Siten rahastojen varat v. 1935 olivat 69 % vahvistetusta määrästä; tulojen lisäyksestä huolimatta jäivät varat v. 1938 vieläkin vain 74 %:in samanaikaisesti korotetusta pääomamäärästä.

Seurakuntien haluttomuudesta suorittaa vastikerahastolle maksuja ja nykyisistä säännöksistä johtuen, jotka suovat seurakunnille verrattain vapaat mahdollisuudet vapautua sanotuista maksuista, tämän vähävaraisen seurakuntien avustamista varten perustetun rahaston varat ovat jääneet varsin vähäisiksi. Vuoden 1937 päättyessä oli vastikerahastossa varoja 8.44 milj. mk. Kun toisaalta maan köyhimpien seurakuntien tukeminen laajentamalla seurakuntien keskinäistä avustustoimintaa juuri nykyoloissa on entistä tärkeämpää, ovat tohtori P a a v o V i r k k u s e n puheenjohtolla toimineen komitean mietinnössään (1940) tekemät esityk-

Taulukko 67. Seurakuntain papiston virkatalojen virkatalorahastojen varat.

Tabelle 67. Mittel der Amtsgutsfonds der Amtsgüter der Geistlichen.

L ä ä n i L ä n	Virkatalorahastossa vuoden päätyessä varoja, milj. mk <i>Mittel im Amtsgutsfonds am Ende des Jahres, Mill. Mark</i>						Varojen lisäys keskim. v:ssä, milj. mk. <i>Mittlere jähr- liche Zunahme der Mittel, Mill. Mark</i>		Metsätalouden liikejäämä kes- kim. v:ssä, milj. mk <i>Mittlerer jähr- licher Betriebs- überschuss der Waldwirtschaft, Mill. Mark</i>	
	1930	1932	1935	1936	1937	1938	1930—38	1935—38	1930—37	1935—38
1. Uudenmaan l.	4.7	5.4	7.7	8.4	10.4	11.2	0.81	1.17	1.44	2.14
2. Turun ja Porin l.	8.8	9.4	13.6	13.7	14.7	15.4	0.82	0.60	2.53	3.32
3. Hämeen l.	5.5	5.7	9.0	9.1	10.1	10.0	0.56	0.33	1.76	2.97
4. Viipurin l.	13.8	12.5	16.4	17.5	22.8	23.0	1.15	2.20	3.94	6.53
5. Mikkelin l.	6.8	6.3	6.9	7.9	9.4	9.9	0.39	1.00	1.94	2.78
6. Kuopion l.	3.8	6.0	9.9	12.2	13.9	13.3	1.19	1.13	2.83	3.57
7. Vaasan l.	16.7	15.8	20.2	21.8	27.4	28.7	1.50	2.83	4.32	6.96
8. ja 9. Oulun ja Lapin l.	4.1	4.8	5.1	6.4	7.3	8.0	0.49	0.97	1.63	2.36
I: läänit 1—5 — <i>Län 1—5</i>	39.6	39.3	53.6	56.6	67.4	69.5	3.73	5.30	11.61	17.74
II: läänit 6 ja 7 — <i>Län 6—7</i>	20.5	21.8	30.1	34.0	41.3	42.0	2.69	3.96	7.15	10.53
III: läänit 8 ja 9 — <i>Län 8—9</i>	4.1	4.8	5.1	6.4	7.3	8.0	0.49	0.97	1.63	2.36
I ja II: Suomen eteläp. — <i>Südhälfte Finnlands</i>	60.1	61.1	83.7	90.6	108.7	111.5	6.42	9.26	18.76	28.27
Koko maa — <i>Ganz Finnland</i>	64.2	65.9	88.8	97.0	116.0	119.5	6.91	10.23	20.39	30.63

set, jotka tarkoittavat uuden seurakuntien keskusrahaston perustamista vastikerahaston tilalle ja tämän uuden rahaston varojen kartuttamista siksi voimaperäisellä tavalla, että sen varojen turvin keskinäistä avustustoimintaa nykyisestäään voitaisiin tuntuvasti tehostaa, varsin ajankohdittaisia sekä kannatettavia.

Taulukosta 67 käy selville papiston virkatalorahastojen rahavarojen kehitys vv. 1930—1938 yksityiskohtaisemmin. Rahastojen varat ovat miltei säännöllisesti vuosi vuodelta lisääntyneet, joskin suhdanteista riippuen epätasaisesti. Mainittuna ajanjaksona varat koko maassa ovat 64.2 milj. markasta kasvaneet 119.5 milj. markkaan eli lähes kaksin-

kertaisiksi. Tämä varojen lisäys on ollut suhteellisesti suurin Kuopion ja Uudenmaan lääneissä, vähäisin Mikkelin läänissä.

Taulukkoon 67 on liitetty myöskin metsätalouden keskimääräistä vuotuista liikejäämää osoittavia lukusarjoja. Mielenkiintoista on verrata virkatalorahaston varojen keskimääräistä vuotuista lisäystä ja metsätalouden keskimääräisiä vuotuisia tuloja keskenään. Nämä lukusarjat osoittavat siksi yhdensuuntaista kehitystä, että rahaston varojen lisäys lienee ilmeisestikin tapahtunut etupäässä metsätaloustulojen turvin. Keskimäärin näyttää noin $\frac{1}{3}$ metsätalouden liikejäämästä jääneen virkatalorahaston säästökseen, sen varoja lisäämään. Suhteellisesti eniten on metsätalouden liikejäämästä jäänyt kartuttamaan virkatalorahaston varoja Uudenmaan (n. $\frac{1}{2}$) ja Kuopion sekä Vaasan lääneissä (yli $\frac{1}{3}$) sekä suhteellisesti vähiten Hämeen läänissä.

Lukkarin virkataloilla on omat virkatalorahastonsa. Niiden suuruudesta on käytettävissä tietoja ajalta vv. 1932—1938. Näiden rahastojen varat ovat tuona aikana lisääntyneet 3.1 milj. markasta 4.6 milj. markkaan. Tässä käsiteltyjen 479 eri seurakunnan virkatalorahastoissa oli vuoden 1938 päättyessä siis yhteensä varoja 124.1 milj. markkaa eli keskimäärin n. 259 tuh. markkaa seurakuntaa kohti.

Nämä varat ovat sanottujen seurakuntien kesken kuitenkin sangen epätasaisesti jakaantuneet. Eräiden varakkaimpien seurakuntien virkatalorahastojen varat nousevat yli miljoonan markan, toisten köyhempien rahastot ovat taasen tyhjä — jopa velkaisetkin. Runsaimmin oli v. 1938 varoja keskimäärin rahastoa kohti Viipurin (n. 407 tuh. mk) ja Uudenmaan (n. 384 tuh. mk) lääneissä ja vähiten Oulun ja Lapin lääneissä (n. 134 tuh. mk).

Edellä on tehty selkoa virkatalorahastojen varoista niiden tietojen perusteella, joita seurakunnat vuosittain antavat metsähallitukselle. Seurakuntien keskinäistä avustusta harkitsemaan asetetun komitean kokoomasta aineistosta, joka aikaisemmin on yksityiskohtaisemmin jo esitelty, saadaan tietoja myöskin kaikkien seurakunnallisten rahastojen yhteenlasketuista varoista vuoden 1937 päättyessä. Suomen maaseurakuntien rahastojen varoja esittää tämän aineiston perusteella taulukko 68.

Ottaen huomioon, etteivät kaikki maaseurakunnat ole tilastossa mukana, voidaan laskelmoida, että Suomen maaseurakuntien rahastojen varat vuonna 1937 nousivat likipitään 300 milj. markkaan. Tästä määrästä tuli valtava pääosa n. 95 %

Taulukko 68. Suomen maaseurakuntien rahastojen varat vuonna 1937.
Tabelle 68. Gesamtmittel der Fonds der ländlichen Kirchengemeinden in Finnland 1937.

L ä ä n i L ä n	Rahastojen varat yhteensä, tuh. mk. Gesamtmittel der Fonds, tausend Mark							Rahastot yhteensä, milj. mk. Gesamtmittel der Fonds, insgesamt Mill. Mark	Varoja keskim. seurakuntaa kohti, tuh. mk. Mittel im Durchschnitt je Gemeinde, tausend Mark
	0 tahi velkaa 0 oder Schulden	1—200	201—500	501—1000	1001—2000	yli — über 2000	Yht. — insg.		
	Seurakuntien luku Anzahl der Gemeinden								
1. Uudenmaan l.	5	3	11	9	8	5	41	32.08	782.3
2. Turun ja Porin l.	6	47	25	26	8	1	113	43.99	389.3
3. Hämeen l.	6	6	22	17	5	2	58	28.43	491.2
4. Viipurin l.	5	9	15	9	13	10	61	58.49	958.9
5. Mikkelin l.	—	3	8	7	7	2	27	24.96	924.3
6. Kuopion l.	5	6	16	10	4	6	47	32.44	690.3
7. Vaasan l.	4	15	27	13	14	6	79	58.46	739.9
8. Oulun l.	3	17	18	6	1	—	45	12.80	284.4
9. Lapin l.	3	7	1	3	—	—	14	2.43	173.3
I: läänit 1—5 — Län 1—5	22	68	81	68	41	20	300	187.95	626.5
II: läänit 6 ja 7 — Län 6—7	9	21	43	23	18	12	126	90.90	721.4
III: läänit 8 ja 9 — Län 8—9	6	24	19	9	1	—	59	15.23	258.1
I ja II: Suomen eteläpuol. — Södhälfte Finnlands	31	89	124	91	59	32	426	278.85	654.6
Koko maa — Ganz Finnland	37	113	143	100	60	32	485	294.08	606.4

Suomen eteläpuoliskon maaseurakuntien ja ainoastaan n. 5 % eli n. 15 milj. mk Oulun ja Lapin läänien seurakuntien osalle. Rahastojen varat tekivät koko maassa keskimäärin seurakuntaa kohti n. 606 tuh. markkaa. (Vrt. liitetaul. siv. 144). Suhteellisesti runsaimmin oli varoja Viipurin, Mikkelin ja Uudenmaan läänien seurakunnilla ja niukkimmin Lapin ja Oulun läänin seurakunnissa.

Vertailu taul. 67 ja taul. 68 esitettyjen lukujen välillä osoittaa, että virkatalorahaston varat käsittävät koko maassa likipitään n. 40 % kaikkien rahastojen yhteenlasketuista varoista. Oulun ja Lapin lääneissä virkatalorahastojen varat ovat miltei puolet kaikkien rahastojen yhteenlasketuista varoista.

Taulukko 69. Seurakunnan vuotuiset metsätulot ja rahastojen suuruus.

Tabelle 69. Jährliche Geldeinnahmen der Waldwirtschaft und Höhe der Fonds der Gemeinden.

Seurakunnan vuotuiset metsätulot, markkaa Jährliche Geldeinnahmen der Waldwirtschaft, Mark	Rahastojen varat yhteensä, tuh. mk. Gesamtmittel der Fonds, tausend Mark							Rahastot yhteensä, milj. mk. Fonds insgesamt, Mill. Mark	Varoja keski- määrin seura- kuntaa kohti, tuh. mk. Mittel im Durchschnitt je Gemeinde, tausend Mark
	0 tahi velkaa 0 oder Schulden	1—200	201—500	501—1000	1001—2000	yli — über 2000	Yhteensä Insgesamt		
	Seurakuntien luku Anzahl der Gemeinden								
0	16	33	16	6	1	—	72	8.23	114.4
1— 5 000	5	26	17	6	2	2	58	18.69	322.1
5 001— 20 000	8	40	47	19	3	—	117	35.34	302.1
20 001— 50 000	5	11	47	43	17	4	127	79.17	623.3
50 001— 100 000	2	3	16	23	13	4	61	53.60	878.8
yli — über 100 000	1	—	—	3	24	22	50	99.05	1 981.1
Yhteensä — Insgesamt	37	113	143	100	60	32	485	294.08	606.4

Taulukosta 68 havaitaan myöskin, että Suomen eteläpuoliskossa eivät tapaukset, jolloin seurakunnan rahavarat nousevat yli 2 milj. markan, ole erikoisen harvinaisia. Viipurin läänin maaseurakunnista yli 15 %, samaten Uudenmaan ja Kuopion läänin seurakunnista runsas 10 % kuuluu tähän ryhmään. Toisaalta on kaikissa lääneissä joukko seurakuntia, joiden rahastot ovat joko tyhjät tahi velkaiset.

Rahastojen varat ovat luonnollisestikin säästyneitä tuloja. Koska veroja kannetaan harvemmin siksi runsaasti, että verotuloista kertyisi huomattavampia säästöjä, ovat rahastojen varat pääasiallisesti peräisin joko pääomatuloista, ts. kiinteistöjen myynneistä ym. aiheutuneista kertakaikkisista tuloista, tahi varsinaisista vuotuisista kiinteistötuloista. Metsätuloilla on epäilemättä kaikkein tärkein merkitys näiden varojen muodostumiseen. Tämä käy selvästi ilmi taulukoista 69 ja 70.

Taulukosta 69 havaitaan, että maaseurakuntien rahastojen varojen ja niiden vuotuisen metsätulojen suuruuden välillä on selvä riippuvaisuus-suhde. Mitä pienemmät ovat vuotuiset metsätulot olleet sitä niukemmat ovat seurakunnan rahavarat ja päinvastoin. Seurakunnilla, joilla ei ole ollut laisinkaan

Taulukko 70. Seurakunnan metsätulojen osuus kokonaistuloista ja rahastojen suuruus.

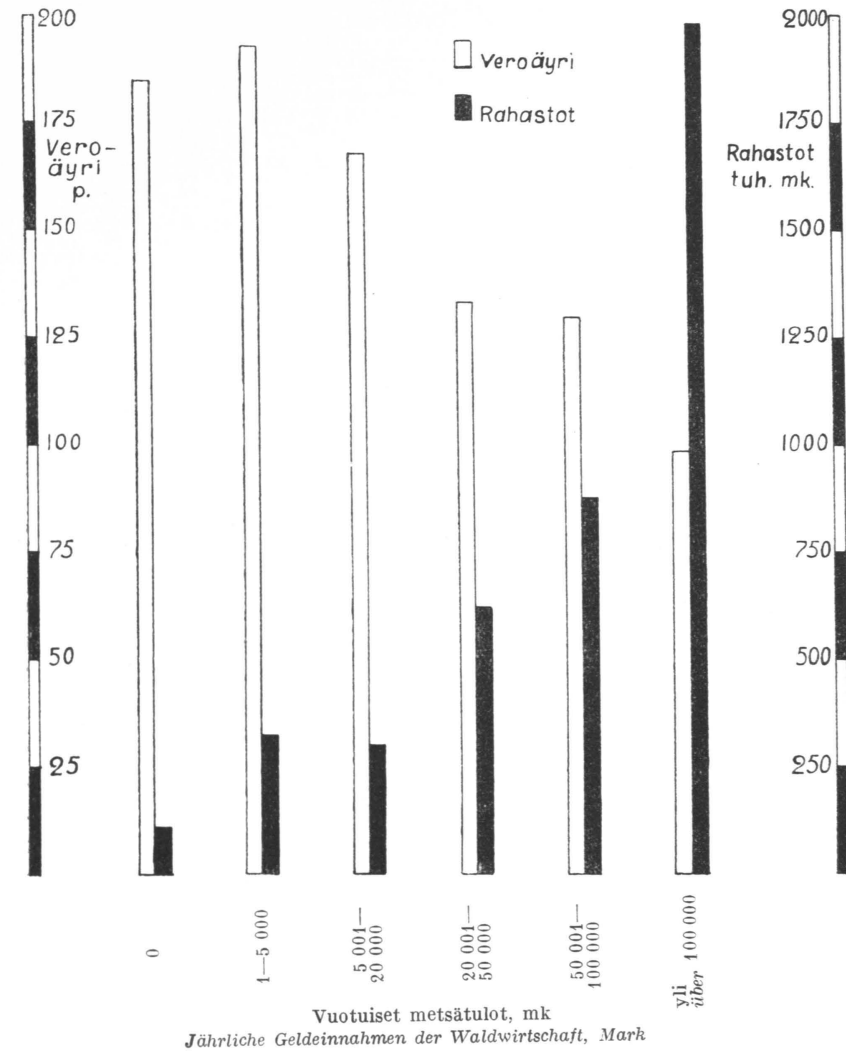
Tabelle 70. Anteil der Geldeinnahmen der Waldwirtschaft an den Gesamteinnahmen der Gemeinden und Höhe der Fonds.

Seurakunnan metsätulot, % kokonaistuloista Geldeinnahmen der Wald- wirtschaft in % der Gesamteinnahmen	Rahastojen varat yhteensä, tuh. mk. Gesamtmittel der Fonds, tausend Mark							Rahastot yhteensä, milj. mk Fonds insgesamt, Mill. Mark	Varoja keski- määrin seura- kuntaa kohti, tuh. mk Mittel im Durchschnitt je Gemeinde, tausend Mark
	0 tahi velkaa 0 oder Schulden	1-200	201-500	501-1000	1001-2000	yli 2000	Yhteensä Insgesamt		
0	16	33	16	6	1	—	72	8.23	114.4
0.1-10.0	11	45	43	25	6	6	136	57.83	425.2
10.1-20.0	5	20	39	27	13	3	107	64.31	601.1
20.1-30.0	2	7	23	23	10	1	66	38.58	584.4
30.1-40.0	2	5	19	12	14	2	54	40.71	753.8
40.1-50.0	—	2	2	6	5	10	25	40.57	1 622.9
yli — über 50.0	1	1	1	1	11	10	25	43.85	1 754.2
Yhteensä — Insgesamt	37	113	143	100	60	32	485	294.08	606.4

metsätuloja, on rahastoissa ollut keskimäärin vain n. 114 tuh. markkaa varoja, jota vastoin niiden seurakuntien rahastot, joiden vuotuiset metsätulot ovat olleet 50 000—100 000 markkaa, ovat keskimäärin n. 879 tuh. markan suuruiset. Seurakunnat, joiden metsätulot ovat nousseet yli 100 000 markan vuodessa, ovat koonneet rahastoihinsa keskimäärin 1 981 tuh. markkaa. Lisäksi voidaan todeta, että rahastojen yhteenlaske-
tuista varoista yli puolet eli 152.65 milj. mk kuuluu niille 111 maaseurakunnalle, joiden metsätulot ovat olleet keskimäärin yli 50 000 markkaa vuodessa.

Taulukosta 70, joka esittää rahastojen suuruuden riippuvaisuutta metsätulojen osuudesta kokonaistuloista, on aivan sama ilmiö havaittavissa.

Suomen maaseurakunnat ovat siis koonneet rahavaransa pääasiallisesti metsätaloudestaan. Kirkollisvirkatalojen metsillä ja seurakunnille niistä vuosittain kertyvillä tuloilla on epäilemättä varsin suuri merkitys maamme seurakuntien talou-
dessa.

Kuva 3. Veroäyriin hinnan ja rahastojen varojen riippuvaisuus seurakunnan metsätuloista.

Abb. 3. Jährliche Geldeinnahmen der Waldwirtschaft, Höhe des Steuersatzes und Mittel der Fonds.

(Veroäyri = Höhe des Steuersatzes, Rahastot = Mittel der Fonds.)

Tutkimuksen päätulokset.

Paremmen yleiskatsauksen saamiseksi esitetään seuraavassa vielä lyhyt yhteenveto tutkimuksen päätuloksista. Samalla tehdään niiden johdosta eräitä päätelmiä.

Maamme kirkollisvirkataloista sijaitsee pääosa Suomen eteläpuolis-kossa. Virkatalojen lukumäärästä yli puolet ja kokonaisuus-alasta lähes 40 % on maamme eteläisissä osissa.

Suuruutensa puolesta virkatalot ovat lähinnä maamme suurtiloihin verrattavissa. Tästä johtuen käsittävät virkatalot suhteellisesti runsaammin metsämaata kuin maamme yksityistilat yleensä. Eri omistajaryhmien metsämaista kirkollisvirkatalojen metsämaat ovat yleensä laadultaan parhaimpia ja sijaitsevat myöskin menekki-suhteita silmällä pitäen edullisesti.

Kirkollismetsät ovat havupuuvaltaisempia kuin maamme metsät yleensä. Ne käsittävät myöskin vanhempia metsiä runsaammin kuin maamme yksityisten metsät. Metsien puuvarastot ovat runsaampia kuin muiden omistajaryhmien, valtiota lukuunottamatta, ja sisältävät ne varsinkin tukkipuuta lähes kaksi vertaa enemmän ha kohti kuin maamme yksityismetsät. Arvioimistulokset osoittavat, että metsien puuvarasto ei viime kymmenvuotiskautena ole suinkaan vähentynyt, vaan toimitetuista hakkuista huolimatta lisääntynyt. Metsien luontainen kasvu on siis ollut poistoa suurempi.

Kirkollismetsiä hoitavat seurakunnat metsähallituksen valvonnan ja ohjauksen alaisina, vahvistetun metsätaloussuunnitelman mukaisesti. Tätä silmällä pitäen on maa jaettu piireihin, joissa jokaisessa toimii valtion palkkaama kirkollismetsäin piirimetsänhoitaja. Seurakunnat suorittavat metsänhoitajille matkakustannukset ja päivärahakorvaukset. Kirkollismetsäin hoidosta huolehtii seurakunnassa virkatalolautakunta. Sekä metsänhoitajan että virkatalolautakunnan apuna toimivat metsänhoidon neuvot ja metsätyönjohtaja. Runsaammin metsiä omistavat seurakunnat ovat palkanneet oman metsätyönjohtajan joko yksin tai yhteistoiminnassa kunnan kanssa. N. puolet seurakunnista on jäsenenä paikallisissa

metsänhoitoyhdistyksissä ja käyttää yhdistyksen metsänhoidon neuvonjohtajaa. Suuri osa seurakunnista (n. 40 %) on vielä kuitenkin vailla pysyvän paikallisen ammattimiehen apua.

Metsänhoitoharrastus on maamme seurakunnissa viime vuosina ripeästi lisääntynyt. Metsänhoitotyöt ovat kirkollismetsissä saavuttaneet jo verrattain suuren laajuuden ja ovat niihin uhratut varat viiden viime vuoden aikana kasvaneet noin 250 %:lla. Seurakunnat ovat viime vuosina käyttäneet metsänhoitotoihin likipitäen yhtä paljon varoja metsämaan ha kohti kuin metsäteollisuusyhtiöt ja melkoista enemmän kuin yksityismetsäin omistajat ja valtio. Seurakuntien metsänhoitomenoista on suurin osa käytetty vesiperäisten metsämaiden ojittamiseen. Suonkuivaustoiminta onkin kirkollismetsissä saavuttanut viime vuosina suuremman laajuuden kuin muiden omistajaryhmien metsissä. Myöskin metsänviljelys-, hakkuualan raivaus-, perkausharvennus- ym. työt osoittavat huomattavaa lisääntymistä.

Vuotuiset hakkausmäärät ovat kirkollismetsissä, niiden sijaintia, sekä puuvarastojen laatua ja suuruutta silmällä pitäen olleet viime vuosina varsin kohtuulliset. Hakkausmäärät ovat osoittaneet lisääntymistä, mikä todistaa yhä laajempien osien metsistä joutuneen voimaperäisemmän metsänkäytön piiriin. Metsämaan ha kohti ovat hakkausmäärät yleensä olleet jonkin verran pienemmät kuin yhtiöiden metsissä mutta suuremmat kuin esim. valtion metsissä. Hakkausmäärästä on likipitäen 40 % ollut tukkipuuta ja 60 % pinotavaraa. Hakatuista tukkipuista on keskimäärin n. 97 % myyty ja n. 3 % käytetty kotitarpeeksi. Pinotavarasta on liennyt n. 72 % myytäväksi ja n. 28 % käytetty omiin tarpeisiin. Koko hakkausmäärästä on vain vajaa 18 % käytetty kotitarvepuuna.

Metsätalouden rahatulot ovat vuosittain suhdanteista riippuen tuntuvasti vaihdelleet, mutta samalla osoittaneet lisääntymistä. Viime viisivuotiskautena ovat rahatulot olleet keskimäärin n. 32 milj. mk vuodessa. Myöskin omiin tarpeisiin käytetyn puutavaran arvo huomioon ottaen ovat metsätalouden tulot tuona ajanjaksona olleet kaikkiaan keskimäärin n. 34.5 milj. mk vuodessa.

Metsätalouden menot ovat vuosi vuodelta tuntuvasti kasvaneet kuvastaen metsätalouden voimaperäistymistä. Tämä on aiheutunut pääasiallisesti puutavaran myyntikustannusten ja metsänhoitomenojen lisääntymisestä. Hallintomenot ovat lisääntyneet vähiten. Kirkollismetsien erikoislaatuudesta johtuen ne ovat yleensäkin varsin vähäiset. Viime viisivuotiskautena ovat menot olleet keskimäärin n. 6.5 milj. markkaa vuodessa.

Metsätalouden liikejäämä on viisivuotiskautena 1934—1938 ollut n. 28 miljoonaa markkaa vuodessa eli n. 128 markkaa metsämaan ha kohti. Niiden tietojen perusteella, joita sekä valtion metsien että eräiden yksityistilojen metsien puhtaasta tuotosta on käytettävissä, voidaan tätä taloudellista tulosta pitää varsin tyydyttävänä.

Kirkollisvirkatalojen maa- ja metsäomaisuuden raha-arvo on arvioitu n. 1 miljardiksi markaksi. Tästä tulee varsinaisen metsäomaisuuden osalle n. 870 milj. markkaa. Metsätalouden vuotuinen liikejäämä voidaan tätäkin pääoma-arvoa silmällä pitäen katsoa riittäväksi.

Tutkimuksessa on myöskin kiinnitetty huomiota erisuuruisiin kirkollisvirkataloihin ja niiden metsätalouteen samaten kuin metsäomaisuuden ja metsätulojen jakaantumiseen eri seurakuntien kesken.

Metsäalan puolesta eri suurien virkatalojen metsät ja metsätalous eroavat toisistaan seuraavasti:

- 1:o Virkatalon koon suuretessa metsämaan suhteellinen osuus lisääntyy.
- 2:o Virkataloilla, joihin kuuluu runsaasti metsämaata, nämä ovat karumpia ja huonokasvuisempia kuin pienemmillä tiloilla.
- 3:o Metsän puuvarasto ha kohti on sitä suurempi mitä suuremmasta virkatalosta on kysymys.
- 4:o Hakkausmäärä metsämaan ha kohti on pienikokoisilla virkataloilla ollut suurempi kuin suuremmilla tiloilla.
- 5:o Metsätalouden vuotuiset tulot metsämaan ha kohti ovat muodostuneet sitä suuremmiksi mitä pienempien virkatalojen metsistä on kysymys.
- 6:o Metsätalouden vuotuiset menot ha kohti ovat kasvaneet virkatalojen metsäalan lisääntyessä.
- 7:o Metsätalouden liikejäämä ha kohti on ollut pienemmillä virkataloilla suurempi kuin suuremmilla tiloilla.

Seurakunnilla, joiden kirkollismetsät ovat suuret, on useimmiten aina ollut käytettävissään paikallinen metsäammattimies, joko oma metsätyönjohtaja tahi ainakin metsänhoitoyhdistyksen neuvoja, avustamassa virkatalolautakuntaa metsän hoitoa ja käyttöä koskevilla tehtävillä. Metsänhoitotöitä onkin näissä metsissä suoritettu runsaammin kuin pienimetsäillä virkataloilla. Pystymyynneistä on tavallisesti siirrytty hankintakauppoihin, jolloin hakkuut on voitu järjestää joustavammin ja metsiä kunnostaa voimaperäisemmin kuin ostajan suorittaessa hakkuun. Hakkausmäärät ja siitä johtuen myöskin tulot ha kohti ovat näissä seurakunnissa kuitenkin jääneet pienemmiksi kuin vähemmän metsiä omistavissa seurakunnissa.

Sama eroavaisuus on yleensä suur- ja pienomistajain metsätaloudessa todettavissa (vrt. Saari 1929 ja Osara 1935). Pääasiallisimpana syynä tähän lienee eroavaisuus varallisuussuhteissa ja rahan tarpeessa. Suurmetsänomistaja on tavallisesti muussakin suhteessa varakkaampi kuin pienomistaja. Hänen ei tarvitse ottaa metsästään »irti» tuloa yhtä tarkkaan kuin viimeainittu, jonka metsien tulee tyydyttää useinkin suhteellisesti paljon suuremmat ja kipeämmät tarpeet.

Siitä huolimatta että kirkollismetsiä hoidetaan vahvistettujen metsätaloussuunnitelmien mukaisesti ja metsähallituksen valvonnassa, pääsevät edellä mainitut samat syyt vaikuttamaan myöskin metsiä runsaammin tahi niukemmin omistavien seurakuntien metsätaloudessa. Taloudellista tuottoa silmällä pitäen jäävät runsaasti metsiä omistavien seurakuntien kirkollismetsät vähemmän voimaperäisesti käytetyiksi kuin vain vähän metsää omistavissa seurakunnissa. Ensimmäisillä ovat seurakunnalliset rahastot varsin runsaat ja kaikki kysymykseen tulevat tarpeet metsästä saaduilla varoilla täytetyt. Runsaammat myyntihakkuut lisäävät rahastojen varoja vain yli vahvistettujen määrien ja aiheuttaisivat hankaluuksia, ennen kaikkea maksuja vastikerahastoon toisten vähävaraisempien seurakuntien avustamiseksi. Tähän seurakunnat, joiden toimielimet tavallisesti katsovat ahtaasti vain oman paikkakunnan etuja, ovat varsin vähän halukkaita. On luonnollista, että näissä oloissa metsät säilyvät hakkuilta, niiden käyttö muodostuu vähemmän voimaperäiseksi ja taloudellinen tulos myöskin jää metsämaan ha kohti pieneksi.

Seurakunnissa, joiden virkatalojen metsät ovat vähäiset, ovat olot sen sijaan päinvastaiset. Rahastot ovat niukat ja seurakunnalliset tarpeet moninaiset, ennen kaikkea rakennusten kunnossapito kysyy runsaasti varoja. Verotuksen lisäämiseen varojen saamiseksi ei mielellään ryhdytä, niin kauan kuin muita tulolähteitä on olemassa. Tämä pakottaa ottamaan metsätaloudesta irti tuloja mahdollisimman paljon. Metsän käytöstä ja hoidosta huolehtivien ja sitä valvovien on vain pidettävä tämä pyrkimys suunnitelmallisuuden ja kestävänsä metsätalouden sallimissa rajoissa. Metsänhoitoharrastuksen herättäminen näissä seurakunnissa, jotka eivät mielellään uhraa varoja metsänhoitotöihin tahi suurempiin metsänparannustöihin, on myöskin tärkeätä. Metsänparannuslain suomat edut ovat tällöin suureksi avuksi.

Metsävarojen varsin epätasaiseen jakaantumiseen maamme seurakuntien kesken on myöskin jo edellä huomiota kiinnitetty. Maassamme on kaikkiaan 598 evankelisluterilaista seurakuntaa, joista kaupunkiseurakuntia 56 (Suomen tilastollinen vuosikirja 1939). Ne 784 kir-

kollisvirkataloa, joiden metsiä ja metsätaloutta edellä on käsitelty, kuuluvat 479 eri seurakunnalle. Näistäkin seurakunnista 50 omistaa metsää siksi vähän, ettei se riitä tilojen omiin tarpeisiin ja 105 seurakunnan metsäomaisuus on arvioitu alle 500 tuh. markan suuriseksi. Sitä vastoin on maassamme 91 seurakuntaa, joiden jokaisen metsäomaisuus on yli 2.5 milj. markan suuruinen, ja omistavat nämä seurakunnat yli puolet kaikkien maamme seurakuntien metsäomaisuudesta.

Samasta syystä jakaantuvat luonnollisesti myöskin metsätulot yhtä epätasaisesti maamme seurakuntien kesken. Niinpä ei n. 15 %:lla maamme maaseurakunnissa ole metsätuloja laisinkaan, jotavastoin 10 % maaseurakunnista saa vuosittain metsätuloja yli 100 tuh. markkaa vuodessa ja kuuluu näille harvoille seurakunnille lähes puolet kaikkien seurakuntien metsätuloista.

Metsätulojen epätasaisesta jakaantumisesta maamme seurakuntien kesken on maamme kansantaloutta ja kansankirkkomme etua silmällä pitäen eräitä haittoja. Mikäli nämä tuloerät olisivat seurakuntien kesken tasaisemmin jakaantuneet, niiden käyttö varmaankin muodostuisi enemmän yleistä hyötyä tuottavaksi. Tämä saattaisi tapahtua parhaiten maamme seurakuntien keskinäistä avustustoimintaa määrätietoisesti ja voimakkaasti nykyisestään tehostamalla.

Tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota myöskin metsätulojen merkitykseen maamme maaseurakuntien taloudessa. Maaseurakuntiemme tuloista metsätulot käsittävät 21.7 %, verotulot 64.8 %, korkotulot 9.4 % ja maanvuokratulot 4.1 %. Eräissä maamme lääneissä metsätulojen osuus on melkoista suurempi, yli 25 %. Myöskin on maassamme joukko maaseurakuntia, joissa metsätulot ovat seurakunnan tärkein tulolähde. Toisaalta ei kuitenkaan, kuten mainittu, n. 15 %:lla maaseurakunnista metsätuloja ole laisinkaan.

Koska metsätulot käsittävät siksi huomattavan osan maaseurakuntiemme tuloista, on niillä myöskin tärkeä merkitys kirkollisen verorasituksen suuruuteen. Seurakunnissa, joilla ei ole laisinkaan metsätuloja, veroäyrin hinta on likipitään kaksi kertaa korkeampi kuin runsaat vuotuiset metsätulot omaavissa seurakunnissa. Mutta paitsi suoranaiset vuotuiset metsätulot ovat maaseurakuntiemme muutkin vakautetut tulot, korko- ja maanvuokratulot, sängen suureksi osaksi metsäomaisuudesta johtuvia. Maaseurakuntiemme rahastojen nettovarat nousivat v. 1937 n. 300 milj. markkaan. Tästä määrästä runsas toinen puoli kuului niille 111 maaseurakunnalle, joiden metsäomaisuus ja metsätulot olivat runsaimmat, jotavastoin niiden seurakuntien rahastot, joilla ei metsätuloja

ole ollut, olivat perin vähäiset. Seurakuntiemme rahastojen varat ovat siis pääasiallisesti peräisin metsäomaisuudesta saadusta tulosta.

Maamme maaseurakuntien taloudessa kirkollisvirkatalojen metsillä ja niistä saatavilla tuloilla on siis sängen tärkeä merkitys. Ilman tätä metsäomaisuutta ja metsätuloja muuttuisi maamme seurakuntien talous rakenteeltaan huomattavasti. Seurakuntien rahastot hupenisivat vähiin ja seurakunnat olisivat pakoitettuja tyydyttämään suurimman osan vuotuisesta rahantarpeestaan verotuksella. Tämä merkitsisi kirkollisen veroäyrin hinnan yleistä kohoamista ja verotaakan lisääntymistä.

Kirjallisuusluettelo.

- A r o, P a a v o 1931. Tavallisimpien suomalaisten pinopuutavarain pinotiheys. *Referat: Über den Festgehalt der wichtigsten finnischen Schichtholzsortimente*. Metsätiet. tutkimusl. julk. 14. Helsinki.
- »— 1935. Tutkimuksia rinnankorkeus- ja katkaisuläpimitan vaikutuksesta käyttöpuun ja hakkuutähteiden määrään. *Referat: Untersuchungen über den Einfluss des Brusthöhen- und Minimaldurchmessers auf die Menge des Gebrauchsholzes und der Hiebsreste*. Metsätiet. tutkimusl. julk. 20. Helsinki.
- G o d e n h j e l m, H u g o. 1935. Suomen pappilat. Otava. Helsinki.
- Kirkollisten metsäin hoidosta. Piispainkokouksen asettaman komitean mietintö. Helsinki. 1938.
- I l v e s s a l o, Y r j ö. 1927. Suomen metsät. Tulokset vuosina 1921—1924 suoritetusta valtakunnan metsien arvioimisesta. *Summary: The Forests of Suomi (Finland). Results of the General Survey of the Forests of the Country carried out during the Years 1921—1924*. Metsätiet. tutkimusl. julk. 11. Helsinki.
- »— 1938. Metsämaitten jyvityksen perusteet. Maanmittaus n:o 2. Helsinki.
- »— 1940. Suomen metsävarat vv. 1936—1938. Selostus II:n valtakunnan metsien arvioinnin päätuloksista. Metsätiet. tutkimusl. julk. 28. 6. Helsinki.
- L i n d f o r s, J a r l. Vuosittain. Tietoja Suomen puunjalostusteollisuuden metsätaloudesta. Yksityismetsänhoitajayhdistyksen Vuosikirja. Helsinki.
- L i n n a m i e s, O l a v i. 1939. Suomen maalaiskuntien metsät. *Referat: Die Wälder der Landgemeinden Finnlands*. Metsätiet. tutkimusl. julk. 28. 2. Helsinki.
- M e t s ä p e l t o, E. E. 1940. Suomen yhteismetsät. *Referat: Die Genossenschaftswälder in Suomi*. Acta forest. fenn. 49. 1. Helsinki.
- Metsätalasto. Suomen virallista tilastoa XVIII. Eri vuosina. Helsinki.
- O s a r a, N. A. 1935. Suomen pienmetsätalous. *Referat: Die Kleinwaldwirtschaft in Finnland*. Metsätiet. tutkimusl. julk. 21. 1. Helsinki.
- P i h a, A n t e r o. 1940. Maatilametsälöiden liikejäämä ja sen rakenne. Acta forest. fenn. 49. 5. Helsinki. (Painettavana).
- S a a r i, E i n o. 1922. Kotitarvepuun kulutus maaseudulla Turun ja Porin läänissä. *Referat: Über den Verbrauch des Holzes im Hausbedarf auf dem Lande in dem Län Turku-Pori (Åbo-Björneborg)*. Metsätiet. tutkimusl. julk. 5. Helsinki.
- »— 1929. Etelä-Suomen yksityistilojen metsätalouden tuotto. *Summary: Return of Private Farms Forests in South Suomi*. Acta forest. fenn. 34. Helsinki.
- »— 1934. Puunkäyttö Suomessa. *Summary: Wood utilization in Suomi (Finland)*. Metsätiet. tutkimusl. julk. 14. Helsinki.
- »— 1940. Suurten metsäalojen arvon määrääminen. Silva Fennica 55. Helsinki.

S a l m i n e n, A. I. 1933. Periaatteet kirkollisvirkatalojen käytössä. Lakimies, XXXI vuosikerta, 8—9 vihko. Porvoo.

Seurakuntien keskinäistä avustusta harkitsemaan asetetun komitean mietintö. Helsinki. 1940.

Suomen tilastollinen vuosikirja. Annuaire statistique de Finlande. Eri vuosina. Helsinki. Tilastokatsauksia. Julkaissut tilastollinen päätoimisto. Eri vuosina. Helsinki.

V u o r i s t o, I l m a r i. 1931. Sahatukkiarvosuhteista. Tapio. Helsinki.

—»— 1937. Havupuumetsien laatuarvo ja laadun arviointi. Metsänhoitajien jatkokurssit 1935. Silva Fennica 39. Helsinki.

Liite I. Suomen maaseurakuntien eri tulolajit, rahastot ja veroäyrin hinta.
Beilage I. Die verschiedenen Einnahmequellen, die Fonds und die Höhe des Steuersatzes
in den einzelnen kirchlichen Landgemeinden Finnlands.

Lään i, seurakunta <i>Län, Gemeinde</i>	Verotulot <i>Steuer- einnahmen</i>	Korko- tulot <i>Renten- einnahmen</i>	Maan- vuokra- tulot <i>Boden- pachtein- nahmen</i>	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937 <i>Mittl. jährl. Geldein- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937</i>	Vuositulot yhteensä <i>Jährl. Einnahmen insgesamt</i>	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä <i>Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt</i>	Veroäyri v. 1937 pennia <i>Steuersatz 1937 Penni</i>
	vv. 1933—1937 keskim. vuodessa <i>Jahresmittel für 1933—1937</i>						
	t u h. m a r k k a a — tausend Mark						
Uudenmaan lääni:							
Anjala	102.0	1.1	—	3.0	106.1	— 45.3	100
Artjärvi	98.3	13.7	1.3	16.2	129.5	390.0	150
Askola	49.7	17.1	27.5	43.8	138.1	594.4	75
Bromarv	78.2	19.3	—	26.2	123.7	531.4	140
Degerby	93.7	—	—	—	93.7	— 198.2	260
Elimäki	207.2	11.6	—	—	218.8	— 57.4	100
Espoo	336.3	48.0	29.3	25.1	438.7	2 557.8	80
Helsinki maa-	431.4	24.0	—	1.8	457.2	2 106.3	67
Huopalahti (Haga) ...	231.1	16.3	—	—	247.4	508.6	50
Hyvinkää	274.6	—	—	—	274.6	1 033.0	80
Iitti	119.9	76.9	9.0	150.3	356.1	2 306.0	70
Inkoo (Ingå)	57.0	20.0	—	36.7	113.7	499.3	87
Jaala	76.5	—	2.0	115.2	193.7	1 232.8	82
Karjaa (Karis)	183.8	24.2	6.9	50.4	265.3	649.7	90
Karjalohja	76.0	3.6	1.7	19.3	100.6	275.1	160
Kirkkonummi	274.0	22.9	10.1	2.6	309.6	641.7	80
Kulosaaari	151.9	8.8	—	—	160.7	— 282.7	90
Kuusankoski	798.7	42.7	2.4	4.1 ¹	847.9	1 408.7	75
Lapträsk	178.8	9.5	38.9	36.4	263.6	404.2	225
Liljendal	93.6	1.6	—	5.6	100.8	99.9	200
Lohja	318.8	37.3	3.1	28.5	387.7	1 478.5	70
Myrskylä	66.5	45.4	13.0	31.3	156.2	1 329.6	100
Mäntsälä	136.9	64.2	1.5	132.1	334.7	1 816.3	100
Nummi	113.9	8.8	—	16.8	139.5	298.7	150
Nurmijärvi	121.8	58.6	37.4	96.8	314.6	1 709.1	35
Orimattila	200.3	94.3	43.2	228.4	566.2	2 947.4	75
Oulunkylä	119.8	5.5	—	—	125.3	390.5	75
Pernaja	189.3	18.2	7.7	44.6	259.8	931.8	100
Pohja (Pojo)	222.6	18.1	—	8.0	248.7	996.6	95
Pornainen	74.1	9.9	6.1	46.3	136.4	456.0	100
Porvoo maa-	427.3	25.8	—	—	453.1	468.1	100
Pukkila	90.2	8.2	7.8	10.0	116.2	382.2	150
Pusula	130.0	5.5	—	3.6	139.1	232.9	?
Pyhäjärvi	148.1	3.9	—	—	152.0	155.8	85
Ruotsinpyhtää	121.9	14.9	—	—	136.8	535.7	125
Sammatti	47.9	—	—	—	47.9	367.7	200
Sipoo (Sibbo)	303.5	—	7.5	8.5	319.5	23.2	125
Siuntio (Sjundeå)	164.0	32.5	—	67.9	264.4	1 065.5	110
Siirto	6 909.6	812.4	256.4	1 259.5	9 237.9	30 240.9	

¹ Keskiarvo vv. 1933—1937, komitean kokoaman aineiston mukaan.

Turun ja Porin lääni.

Lääni, seurakunta <i>Län, Gemeinde</i>	Verotulot <i>Steuer- einnahmen</i>	Korko- tulot <i>Renten- einnahmen</i>	Maan- vuokra- tulot <i>Boden- pachtein- nahmen</i>	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937 <i>Mittl. jährl. Geldein- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937</i>	Vuositulot yhteensä <i>Jährl. Einnahmen insgesamt</i>	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä <i>Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt</i>	Veroäyri v. 1937 pennia <i>Steuersatz 1937 Penni</i>
	vv. 1933—1937 keskim. vuodessa <i>Jahresmittel für 1933—1937</i>						
	t u h. m a r k k a a — tausend Mark						
Siirto	6 909.6	812.4	256.4	1 259.5	9 237.9	30 240.9	
Snappertuna	88.1	—	—	—	88.1	?	200
Tenhola (Tenala)	124.1	—	11.7	41.4	177.2	523.7	120
Tuusula	220.9	72.6	32.5	40.5	366.5	2 124.9	50
Vihti	356.8	—	17.0	29.9	403.7	— 811.1	140
Koko lääni — <i>Insamt</i>	7 699.5	885.0	317.6	1 371.3	10 273.4	32 078.1	
Turun ja Porin lääni:							
Ahlainen	58.2	18.1	5.9	23.2	105.4	701.0	150
Alastaro	155.3	—	2.1	9.9	167.3	191.0	200
Angelnemi	66.9	1.0	—	14.7	82.6	44.3	275
Askainen	32.7	2.5	—	—	35.2	98.9	190
Aura	104.6	5.5	8.0	21.3	139.4	84.6	175
Dragsfjärd	72.0	0.3	0.7	17.3	90.3	425.0	50
Eura	55.1	49.0	40.4	135.8	280.3	1 414.9	60
Eurajoki	109.4	17.0	19.0	152.0	297.4	1 149.7	150
Halikko	232.8	8.5	8.5	—	249.8	600.7	140
Harjavalta	80.6	6.1	0.5	4.9	92.1	191.9	160
Hiittinen	53.9	—	—	12.0	65.9	180.3	210
Hinnerjoki	72.2	1.5	1.5	4.0	79.2	100.9	275
Hongonjoki	86.8	5.5	5.5	7.0	104.8	383.8	300
Honkilahti	55.8	13.1	—	3.8	72.7	334.6	295
Houtskari	62.1	3.3	—	0.9	66.3	64.6	240
Huittinen	199.5	25.7	36.6	19.2	281.0	760.5	160
Hämeenkyrö	194.9	47.2	20.0	103.1	365.2	2 405.2	75
Ikaalinen	254.2	22.7	14.7	40.6	332.2	982.8	130
Inö	30.9	1.7	—	2.0	34.6	73.6	260
Jämijärvi	87.9	2.8	—	24.9	115.6	221.1	200
Kaarina	133.1	8.7	3.3	35.8	180.9	1 177.4	100
Kakskerta	28.4	2.5	—	—	30.9	—	170
Kalanti	137.7	14.5	8.2	12.1	172.5	508.8	225
Kankaanpää	141.2	20.2	13.2	48.5	223.1	613.8	175
Karinainen	23.8	1.2	—	—	25.0	145.6	130
Karjala	45.0	1.7	1.6	2.4	50.7	107.0	275
Karkku	97.1	25.4	—	25.5	148.0	989.0	135
Karuna	72.0	2.3	0.3	4.8	79.4	?	300
Karvia	95.5	8.3	3.3	12.0	119.1	304.7	225
Kauvatsa	76.1	15.7	3.7	30.1	125.6	576.1	190
Keikyä	105.3	3.5	0.7	—	109.5	26.3	130
Kihniö	76.0	3.7	—	1.3	81.0	106.4	200
Kiikala	83.9	22.8	—	21.4	128.1	587.6	150
Kiikka	115.9	19.4	10.0	11.5	156.8	42.8	200
Kiikoinen	54.6	22.4	6.4	23.7	107.1	612.2	155
Siirto	3 351.4	403.8	214.1	825.7	4 795.0	16 207.1	

Turun ja Porin lääni.

Lääni, seurakunta Län, Gemeinde	Verotulot Steuer- einnahmen	Korko- tulot Renten- einnahmen	Maan- vuokra- tulot Boden- pachtein- nahmen	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937	Mittl. jährl. Geldein- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937	Vuosittulot yhteensä Jährl. Einnahmen insgesamt	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt	Veroäyri v. 1937 pennä Steuersatz 1937 Penni
	vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa Jahresmittel für 1933—1937							
t u h . m a r k k a a — t a u s e n d M a r k								
Siirto	3 351.4	403.8	214.1	825.7	4 795.0	16 207.1		
Kisko	71.3	20.0	12.0	61.0	164.3	?		100
Kiukainen	102.9	31.4	—	8.6	142.9	787.6		100
Kokemäki	182.2	9.7	7.2	22.5	221.6	178.0		200
Korppoo	—	5.5	—	17.6	23.1	229.7		?
Koski	168.6	9.9	11.7	1.6	191.8	— 322.2		225
Kullaa	40.7	14.4	14.7	25.6	95.4	307.2		100
Kustavi	105.0	2.4	—	4.0	111.1	139.5		375
Kuusisto	17.4	2.1	—	—	19.5	50.2		125
Kuusjoki	111.2	6.4	—	—	117.6	105.6		250
Köyliö	85.2	16.5	11.3	54.6	167.6	490.5		175
Laitila	157.8	44.3	10.7	82.1	294.9	1 229.9		125
Lappi	59.4	41.6	11.9	52.5	165.4	1 102.0		100
Lemu	27.2	0.5	—	1.1	28.8	75.4		120
Lieto	82.0	4.9	2.8	4.0	93.7	184.0		150
Loimaa	176.0	14.7	29.8	26.0	246.5	662.4		110
Loimaa, kaupp.	150.5	2.7	—	—	153.2	— 16.9		150
Lokalahti	66.2	8.7	3.3	9.1	87.3	283.6		230
Luvia	89.2	18.1	6.0	40.1	153.4	544.3		140
Maaria	370.1	17.6	—	1.9	389.6	790.8		96
Marttila	70.0	7.3	—	21.4	98.7	334.4		140
Masku	33.9	4.6	36.4	16.5	91.4	219.0		90
Mellilä	87.9	4.1	—	—	92.0	164.2		170
Merikarvia	139.5	30.0	0.5	99.9	269.9	1 569.0		165
Merimasku	28.6	0.9	8.9	—	38.4	28.2		300
Metsämaa	62.9	26.7	—	53.0	142.6	712.3		180
Mietoinen	87.3	2.3	—	8.3	97.9	180.6		200
Mouhijärvi	106.5	24.0	2.7	60.0	193.2	773.2		260
Muurla	66.2	3.7	—	1.0 ¹	70.9	88.5		280
Mynämäki	96.2	10.3	—	3.1	109.6	378.5		?
Nakkila	183.2	—	—	—	183.2	?		180
Nauvo	99.5	—	25.8	28.5	153.8	361.1		200
Noormarkku	270.6	5.4	—	—	276.0	— 71.7		175
Nousiainen	91.0	21.2	36.5	10.0	158.7	455.6		180
Oripää	61.5	4.4	4.0	18.7	88.6	125.4		150
Paattinen	57.3	1.0	9.6	12.2	80.1	56.5		275
Paimio	190.5	14.4	35.7	8.3	248.9	632.2		170
Parainen	327.2	19.2	2.3	20.0	368.7	858.9		80
Parkano	129.0	7.4	0.9	—	137.3	326.4		175
Perniö	171.2	36.7	27.5	124.1	359.5	1 283.7		100
Pertteli	92.0	18.2	3.3	—	113.5	609.1		190
Piikkiö	85.3	5.9	12.8	—	104.0	243.2		165
Siirto	7 951.6	922.9	542.4	1 723.0	11 139.9	32 366.4		

¹ Keskiarvo vv. 1933—1937, komitean kokoaman aineiston mukaan.

Ahvenanmaa.

Lääni, seurakunta Län, Gemeinde	Verotulot Steuer- einnahmen	Korko- tulot Renten- einnahmen	Maan- vuokra- tulot Boden- pachtein- nahmen	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937	Mittl. jährl. Geldein- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937	Vuosittulot yhteensä Jährl. Einnahmen insgesamt	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt	Veroäyri v. 1937 pennä Steuersatz 1937 Penni
	vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa Jahresmittel für 1933—1937							
t u h . m a r k k a a — t a u s e n d M a r k								
Siirto	7 951.6	922.9	542.4	1 723.0	11 139.9	32 366.4		
Poomarkku	99.7	3.0	—	—	102.7	79.2		210
Punkalaidun	170.9	57.8	17.3	122.8	368.8	1 726.4		205
Pyhämaa	50.0	—	—	13.2	63.2	?		450
Pyhäranta	62.5	16.3	0.5	13.8	93.1	463.5		210
Pöytyä	95.6	30.6	57.0	43.6	226.8	600.8		150
Raisio	54.5	20.3	—	6.0	80.8	567.2		200
Reposaari	75.0	—	—	—	75.0	—		70
Rusko	60.9	1.2	12.6	0.7 ¹	75.4	69.6		320
Rymättylä	145.9	11.0	10.4	6.4	173.7	388.8		250
Salo	129.8	8.7	—	—	138.5	442.9		100
Sauvo	147.1	8.4	18.6	0.6	174.7	407.2		190
Siikainen	83.5	17.8	—	36.4	137.7	357.2		175
Suodenniemi	88.1	4.6	0.1	—	92.8	47.3		240
Suomusjärvi	90.3	1.8	1.2	9.0	102.3	37.8		275
Suoniemi	27.9	29.5	—	30.2	87.6	?		?
Säkylä	47.3	22.9	17.2	60.4	147.8	863.1		100
Särkisalo	96.9	0.8	0.6	6.9	105.2	80.3		180
Taivassalo	77.3	25.8	24.8	64.5	192.4	767.8		150
Tarvasjoki	71.0	1.2	—	—	72.2	50.0		225
Tyrvää	273.4	5.0	14.0	18.3	310.7	0.0		170
Ulvila	134.4	28.7	62.6	46.4	272.1	873.9		70
Uskela	185.2	12.2	9.0	12.3	218.7	351.5		100
Vahto	49.9	1.2	6.5	0.2	57.8	6.4		320
Vampula	79.8	8.5	3.7	19.6	111.6	170.8		160
Vehmaa	139.5	22.1	—	0.1	161.7	831.5		150
Velkua	20.7	0.6	—	—	21.3	33.9		350
Vestanfjärd	93.0	—	—	6.6	99.6	44.1		260
Viljakkala	53.2	26.3	1.4	36.7	117.6	77.4		175
Yläne	47.4	21.4	—	39.7	108.5	573.9		125
Koko lääni— Ingesamt	10 702.3	1 310.6	799.9	2 317.4	15 130.2	42 278.9		
A h v e n a n m a a :								
Brändö	46.9	—	0.4	—	47.3	105.8		275
Eckerö	68.6	—	—	3.1	71.7	70.1		300
Finström	84.0	1.7	3.7	28.3	117.9	287.6		150
Föglö	72.3	0.4	3.0	4.7	80.4	319.2		130
Geta	44.2	6.6	—	8.2	59.0	145.9		330
Hammarland	—	5.8	—	2.7	8.5	155.6		?
Jomala	61.0	9.5	48.4	12.0	130.9	215.1		100
Kumlinge	37.7	1.3	7.9	—	46.9	60.5		230
Kökar	23.9	—	—	—	23.9	— 11.0		170
Siirto	438.6	25.3	63.4	59.2	585.5	1 348.8		

¹ Keskiarvo vv. 1933—1937, komitean kokoaman aineiston mukaan.

Hämeen lääni.

Lääni, seurakunta <i>Län, Gemeinde</i>	Verotulot	Korko- tulot	Maan- vuokratulot	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937	Vuositulot yhteensä <i>Jährl. Einnahmen insgesamt</i>	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä <i>Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt</i>	Veroyäri v. 1937 pennia <i>Steuersatz 1937 Penni</i>
	<i>Steuer- einnahmen</i>	<i>Renten- einnahmen</i>	<i>Boden- pachtein- nahmen</i>	<i>Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937</i>	<i>Vuositulot yhteensä Jährl. Einnahmen insgesamt</i>	<i>Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt</i>	<i>Veroyäri v. 1937 pennia Steuersatz 1937 Penni</i>
	vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa <i>Jahresmittel für 1933—1937</i>						
t u h . m a r k k a a — t a u s e n d M a r k							
Siirto	438.6	25.3	63.4	59.2	586.5	1 348.8	
Lumparland	17.6	3.7	5.5	9.1	35.9	131.7	160
Saltvik	96.1	1.7	23.1	0.3	121.2	25.3	200
Sottunga	15.3	0.3	0.4	—	16.0	14.3	170
Sund	76.0	4.1	—	9.9	90.0	80.2	255
Värdö	51.3	—	—	—	51.3	118.5	200
Yhteensä — <i>Insgesamt</i>	694.9	35.1	92.4	78.5	900.9	1 718.8	
H ä m e e n l ä ä n i :							
Aitolahti	33.1	3.3	—	1.7	38.1	220.8	155
Akaa	188.4	4.5	2.3	—	195.2	339.7	160
Asikkala	178.4	—	—	3.9	182.3	256.2	130
Eräjärvi	63.7	8.0	—	—	71.7	278.5	200
Forssa	181.8	12.8	5.7	23.9	224.2	467.9	65
Hattula	132.9	9.2	25.0	9.8	176.9	265.1	145
Hauho	170.0	4.2	14.3	26.7	215.2	305.0	150
Hausjärvi	142.5	22.4	4.3	28.6	197.8	701.7	100
Hollola	215.9	—	—	61.7	277.6	335.3	150
Humpila	117.4	3.0	—	—	120.4	18.1	240
Janakkala	161.0	23.6	11.0	25.7	221.3	805.0	50
Jokioinen	119.2	25.1	—	26.4	170.7	714.2	80
Juupajoki	85.1	3.9	—	—	89.0	214.5	140
Jämsä	288.9	13.6	6.8	7.1	316.4	—312.9	170
Jämsänkoski	145.2	—	—	55.7	200.9	—126.7	125
Kalvola	121.6	14.7	0.1	5.9	142.3	128.3	130
Kangasala	257.3	10.5	2.3	79.5	349.6	572.2	130
Koijärvi	81.3	4.2	37.5	—	123.0	387.7	150
Korpilahti	123.9	17.2	—	56.4	197.5	807.5	100
Koskenpää	55.1	2.5	—	0.9	58.5	?	290
Koski	72.3	10.2	—	15.1	97.6	298.8	120
Kuhmalahti	66.0	6.8	8.2	5.8	86.8	215.2	185
Kuhmoinen	168.2	10.7	—	141.1	320.0	665.0	115
Kuorevesi	69.0	3.8	—	8.1	80.9	270.6	160
Kuru	121.0	47.9	—	48.0	216.9	1 042.6	100
Kärkölä	96.8	15.2	7.9	25.5	145.4	509.0	80
Lammi	165.0	—	21.0	30.7	216.7	—72.6	130
Lempäälä	90.1	45.0	5.3	21.0	161.4	1 452.0	120
Loppi	168.1	40.0	6.7	281.7	496.5	2 601.6	100
Luopioinen	96.3	10.2	4.7	17.4	128.6	453.6	160
Längelmäki	112.9	20.5	4.1	40.7	178.2	643.4	175
Messukylä	146.1	3.3	16.8	24.5	190.7	558.0	70
Muurame	86.6	5.2	—	11.8	103.6	8.5	200
Mänttä	152.9	6.5	—	—	159.4	249.0	75
Nastola	120.3	36.6	—	82.6	239.5	890.3	120
Siirto	4 594.3	444.6	184.0	1 167.9	6 390.8	16 163.1	

Viipurin lääni.

Lääni, seurakunta <i>Län, Gemeinde</i>	Verotulot	Korko- tulot	Maan- vuokratulot	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937	Vuositulot yhteensä <i>Jährl. Einnahmen insgesamt</i>	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä <i>Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt</i>	Veroyäri v. 1937 pennia <i>Steuersatz 1937 Penni</i>
	<i>Steuer- einnahmen</i>	<i>Renten- einnahmen</i>	<i>Boden- pachtein- nahmen</i>	<i>Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937</i>	<i>Vuositulot yhteensä Jährl. Einnahmen insgesamt</i>	<i>Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt</i>	<i>Veroyäri v. 1937 pennia Steuersatz 1937 Penni</i>
	vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa <i>Jahresmittel für 1933—1937</i>						
t u h . m a r k k a a — t a u s e n d M a r k							
Siirto	4 594.3	444.6	184.0	1 167.9	6 390.8	16 163.1	
Nokia	612.6	—	—	5.4	618.0	1 645.7	65
Orivesi	149.6	21.5	3.5	27.4	202.0	982.5	110
Padasjoki	141.3	—	0.1	44.8	186.2	—564.4	120
Pirkkala	49.4	10.4	12.5	21.1	93.4	184.5	120
Pohjaslahti	56.1	—	—	—	56.1	—1 739.0	225
Päikäne	142.2	14.2	2.5	30.3	189.2	371.6	140
Renko	61.0	—	—	16.9	77.9	749.7	100
Riihimäki	407.4	—	—	—	407.4	439.8	90
Ruovesi	162.1	58.0	2.0	148.9	371.0	2544.7	100
Sahalahti	56.9	—	8.4	6.8	72.1	353.4	180
Somerniemi	68.5	14.1	0.1	13.5	96.2	290.6	165
Somero	201.6	32.2	1.8	27.7	263.3	1 100.0	150
Säynätsalo	34.5	—	—	—	34.5	141.2	65
Sääksmäki	167.3	12.0	—	1.5	180.8	?	80
Tammela	137.4	—	—	11.3	148.7	404.9	100
Teisko	122.9	16.8	—	34.1	173.8	609.0	150
Tottijärvi	38.2	0.5	1.7	4.1	44.5	4.4	295
Tuulos	34.0	24.2	5.2	25.7	89.1	585.0	80
Tyrväntö	94.5	0.5	0.6	9.4	105.0	—4.6	200
Urjala	169.9	13.1	0.1	39.7	222.8	338.1	125
Vanaja	84.4	22.2	20.9	6.3	133.9	644.9	75
Vesilahti	176.1	21.5	0.5	29.3	227.4	604.8	175
Vilppula	151.1	73.6	4.9	32.8	262.4	1 732.0	115
Ylöjärvi	175.6	4.9	6.7	5.9	193.1	314.5	90
Ypäjä	84.5	16.7	1.2	34.1	136.5	533.1	170
Koko lääni — <i>Insgesamt</i>	8 173.4	801.1	256.7	1 744.9	10 976.1	28 429.5	
V i i p u r i n l ä ä n i :							
Antrea	151.9	30.7	13.0	15.6	211.2	824.6	100
Haapasaari	4.1	1.3	—	—	5.4	53.5	45
Harlu	216.5	26.7	—	5.0	248.2	1 160.6	120
Heinjoki	126.3	6.5	—	—	132.8	72.7	185
Hiitola	142.2	16.0	12.4	43.5	214.1	353.4	100
Ihantala	106.0	—	1.3	20.2	127.5	—87.2	120
Impilahti	259.6	49.9	0.7	323.4	633.6	?	110
Jaakkima	212.8	31.8	3.8	66.2	314.6	864.2	85
Johannes	255.7	5.3	13.2	23.9	298.1	135.8	70
Joutseno	258.7	—	—	75.5	334.2	238.9	150
Jääski	480.1	74.9	16.3	47.6	618.9	3 417.5	80
Kanneljärvi	116.3	—	1.0	—	117.3	—299.3	210
Kaukola	48.7	10.1	—	5.2	64.0	54.9	?
Kirvu	230.0	10.5	2.4	73.0	315.9	388.3	125
Kivennapa	183.1	51.1	20.1	31.6	285.9	1 390.3	115
Siirto	2 792.0	314.8	84.2	730.7	3 921.7	8 568.2	

Viipurin lääni.

Lääni, seurakunta <i>Län, Gemeinde</i>	Verotulot	Korko- tulot	Maan- vuokra- tulot	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937	Mittl. jährl. Gelder- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937	Vuositulot yhteensä Jährl. Einnahmen insgesamt	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt	Veroyäri v. 1937 pennä Steuersatz 1937 Penni
	Steuer- einnahmen	Renten- einnahmen	Boden- pachtein- nahmen	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937	Mittl. jährl. Gelder- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937	Vuositulot yhteensä Jährl. Einnahmen insgesamt	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt	Veroyäri v. 1937 pennä Steuersatz 1937 Penni
	vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa <i>Jahresmittel für 1933—1937</i>							
t u h. m a r k k a a — t a u s e n d M a r k								
Siirto	2 792.0	314.8	84.2	730.7	3 921.7	8 568.2		
Koivisto	158.4	60.7	37.7	231.8	488.6	2 732.5	60	
Kuolemajärvi	171.8	—	1.3	3.0	176.1	521.0	195	
Kurkijoki	234.6	10.3	1.5	8.9	255.3	408.2	150	
Kymi	511.8	71.8	11.1	60.4	655.1	3 568.5	100	
Lappee	377.0	43.2	44.3	111.1	575.6	1 923.8	70	
Lavansaari	10.8	0.8	—	—	11.6	22.7	60	
Lemi	80.6	8.9	1.3	12.8	103.6	141.8	190	
Lumivaara	138.4	9.7	—	—	148.1	266.3	200	
Luumäki	143.0	60.0	4.5	186.5	394.0	2 260.5	85	
Metsäpirtti	48.1	60.7	4.8	34.5	148.1	1 246.9	60	
Miehikkälä	130.8	5.8	—	14.9	151.5	277.1	170	
Muola	215.6	10.1	14.6	14.5	254.8	408.7	140	
Nuijamaa	118.4	11.9	3.0	32.3	165.6	332.9	150	
Parikkala	69.5	186.3	8.8	50.6	315.2	4 371.6	40	
Pyhtää	110.9	52.7	9.8	85.0	258.4	1 252.2	60	
Pyhäjärvi	124.1	65.6	15.7	362.8	568.2	2 890.6	90	
Rautjärvi	166.7	8.6	—	2.1	177.4	285.3	215	
Rautu	112.0	26.3	23.5	53.7	215.5	722.1	160	
Ruokolahti	405.2	66.2	2.6	80.2	554.2	1 362.3	75	
Ruskeala	202.0	20.7	0.3	86.3	309.3	339.9	140	
Räisälä	51.2	122.6	47.6	257.2	478.6	2 949.8	60	
Saari	50.2	—	—	163.6	213.8	1 103.7	100	
Sakkola	97.7	—	2.0	88.2	187.9	2 094.4	80	
Salmi	47.8	4.6	0.3	5.6 ¹	58.3	269.3	75	
Savitaipale	123.1	67.0	3.3	229.0	422.4	2 082.6	155	
Seiskari	7.3	0.1	0.3	—	8.0	50.8	76	
Simpele	124.4	11.8	—	57.7	193.9	470.1	125	
Sippola	245.9	69.9	3.3	162.9	482.0	1 962.5	60	
Soanlahti	110.0	3.4	—	18.4	131.8	262.4	80	
Sortavala maa-	393.9	15.4	13.3	16.8	439.4	293.1	150	
Suojärvi	180.0	—	—	—	180.0	514.8	120	
Suomenniemi	49.8	35.4	0.5	44.5	130.2	1 001.2	120	
Suursaari	23.3	—	—	—	23.3	18.5	175	
Säkkijärvi	104.0	74.8	—	26.7	205.5	1 650.6	90	
Taipalsaari	125.3	—	0.7	100.2	226.2	1 181.7	200	
Tytärsaari	3.6	0.7	—	—	4.3	22.9	100	
Uukuniemi	59.7	80.2	3.0	351.3	494.2	2 885.6	75	
Uusikirkko	226.7	23.8	10.3	47.8	308.6	919.4	100	
Vahviaala	113.9	8.9	2.9	40.1	165.8	396.9	100	
Valkeala	234.9	29.0	—	55.4	319.3	1 873.6	100	
Valkjärvi	180.9	19.2	—	47.5	247.6	513.1	140	
Siirto	8 875.3	1 662.2	356.5	3 875.0	14 769.0	55 887.5		

¹ Keskiarvo vv. 1933—1937, komitean kokoaman aineiston mukaan.

Mikkelin lääni.

Lääni, seurakunta <i>Län, Gemeinde</i>	Verotulot	Korko- tulot	Maan- vuokra- tulot	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937	Mittl. jährl. Gelder- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937	Vuositulot yhteensä Jährl. Einnahmen insgesamt	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt	Veroyäri v. 1937 pennä Steuersatz 1937 Penni
	Steuer- einnahmen	Renten- einnahmen	Boden- pachtein- nahmen	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937	Mittl. jährl. Gelder- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937	Vuositulot yhteensä Jährl. Einnahmen insgesamt	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt	Veroyäri v. 1937 pennä Steuersatz 1937 Penni
	vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa <i>Jahresmittel für 1933—1937</i>							
t u h. m a r k k a a — t a u s e n d M a r k								
Siirto	8 875.3	1 662.2	356.5	3 875.0	14 769.0	55 887.5		
Vehkalahti	291.8	6.8	—	3.7	302.3	357.7	170	
Viipuri maa-	418.1	31.0	2.0	28.2	479.3	832.3	100	
Virolahti	197.8	15.3	7.0	94.5	314.6	894.9	120	
Vuoksela	103.8	—	1.5	4.6	109.9	— 323.4	285	
Ylämaa	75.3	—	—	136.7	212.0	1 232.7	100	
Äyräpää	226.4	0.4	—	—	226.8	— 388.3	150	
Koko lääni — <i>Insgesamt</i>	10 188.5	1 715.7	367.0	4 142.7	16 413.9	58 493.4		
Mikkelin lääni:								
Anttola	102.7	8.2	0.8	21.4	133.1	302.7	230	
Enonkoski	90.6	5.5	1.3	9.8	107.2	?	220	
Hartola	181.9	16.8	—	0.6	199.3	508.5	200	
Haukivuori	110.0	3.1	1.3	10.0	124.7	217.8	125	
Heinola, maa-	141.4	7.8	8.7	17.7	175.6	119.6	150	
Heinävesi	233.7	—	0.4	28.1	262.2	630.0	150	
Hirvensalmi	162.5	5.9	—	5.2	173.6	114.5	190	
Joroinen	139.4	121.0	9.1	34.8	304.3	1 975.6	90	
Joutsa	124.4	20.5	2.0	16.3	163.2	701.1	175	
Juva	266.6	72.3	16.7	211.1	566.7	2 253.8	150	
Jäppilä	96.2	—	—	5.5	101.7	128.4	205	
Kangaslampi	105.7	6.7	—	18.3	130.7	258.1	230	
Kangasniemi	183.9	21.3	31.5	152.2	388.9	620.5	115	
Kerimäki	138.0	60.9	10.2	223.8	432.9	1 982.5	110	
Leivonmäki	46.5	20.1	0.3	27.7	94.6	530.3	175	
Luhanka	73.1	7.7	0.6	44.5	125.9	414.0	190	
Mikkeli, maa-	377.3	30.2	26.2	87.6	521.3	400.3	200	
Mäntyharju	201.0	67.3	12.4	115.3	396.0	1 459.4	125	
Pertunmaa	98.2	24.8	—	—	123.0	342.9	170	
Pieksämäki	287.2	21.3	—	233.4	541.9	?	100	
Punkaharju	86.9	33.3	1.0	8.7 ¹	129.9	606.7	130	
Puumala	136.3	32.6	11.0	216.1	396.0	1 045.4	150	
Rantasalmi	187.7	44.1	11.0	31.5	274.3	806.5	150	
Ristiina	103.8	38.4	—	45.8	188.0	1 469.5	125	
Savonranta	99.5	9.4	1.7	26.6	137.2	337.2	225	
Sulkava	33.5	143.0	6.4	350.6	533.5	4 531.5	25	
Sysmä	186.7	32.9	—	7.0	226.6	1 056.7	125	
Sääminki	195.5	61.8	—	155.0	412.3	1 906.3	100	
Virtasalmi	84.8	5.3	—	10.5	100.6	236.8	165	
Koko lääni — <i>Insgesamt</i>	4 275.0	922.5	152.6	2 115.1	7 465.2	24 956.6		

¹ Keskiarvo vv. 1933—1937, komitean kokoaman aineiston mukaan.

Kuopion lääni.

Lääni, seurakunta <i>Län, Gemeinde</i>	Verotulot <i>Steuer- einnahmen</i>	Korko- tulot <i>Renten- einnahmen</i>	Maan- vuokra- tulot <i>Boden- pachtein- nahmen</i>	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937 <i>Mittl. jährl. Geldein- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937</i>	Vuositulot yhteensä <i>Jährl. Einnahmen insgesamt</i>	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä <i>Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt</i>	Veroyäri v. 1937 pennä <i>Steuersatz 1937 Penni</i>
	vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa <i>Jahresmittel für 1933—1937</i>						
t u h. m a r k k a a — t a u s e n d M a r k							
Kuopion lääni:							
Eno	192.6	16.4	8.1	53.2	270.3	739.5	135
Hankasalmi	168.9	10.7	—	29.6	209.2	475.6	170
Iisalmi, maa-	206.0	119.1	115.1	366.9	807.1	2 406.9	90
Ilomantsi	257.4	12.6	8.2	48.5	326.7	707.7	145
Juankoski	96.0	13.8	—	—	109.8	235.2	150
Juuka	247.9	10.3	—	12.3	270.5	443.3	?
Kaavi	123.8	4.2	2.0	34.5	164.5	301.2	170
Karttula	133.4	10.7	0.5	—	144.6	105.7	270
Keitele	47.3	13.9	29.2	43.0	133.4	412.4	90
Kesälahti	100.6	—	6.9	69.8	177.3	467.0	130
Kiihtelysvaara	101.2	19.6	3.0	38.1	161.9	233.7	250
Kitee	218.9	24.6	7.7	14.3	265.5	706.3	155
Kiuruvesi	204.5	16.2	63.4	23.2	307.3	2 344.8	140
Konnevesi	112.3	19.4	0.5	471.1	603.3	— 1 319.0	160
Kontiolahdi	190.0	21.3	0.4	56.1	267.8	763.7	160
Kuopio, maa-	298.4	74.8	36.6	243.3	653.1	2 487.9	140
Kuusjärvi	322.8	—	—	16.5	339.3	661.5	120
Lapinlahti	179.0	34.2	22.7	105.4	341.3	1 123.6	100
Leppävirta	281.2	3.8	—	56.6	341.6	589.8	150
Liperi	274.8	—	8.3	2.9	286.0	317.7	230
Maaninka	110.4	21.0	1.0	16.5	148.9	— 44.4	175
Muuruvesi	93.1	6.0	3.9	13.7	116.7	161.6	160
Nilsä	146.3	7.7	5.8	98.8	258.6	604.8	180
Nurmes	176.3	67.5	10.7	150.7	405.2	1 758.2	100
Pielavesi	122.6	62.8	5.4	197.3	388.1	2 431.0	125
Pielisensuu	158.8	5.9	—	58.4	223.1	537.9	100
Pielisjärvi	253.1	69.6	11.1	335.8	669.6	2 208.6	85
Polvijärvi	152.3	0.4	5.0	6.3	164.0	62.9	150
Pyhäselkä	83.7	1.4	—	9.5	94.6	— 112.4	300
Pälkjärvi	72.8	—	—	9.2	82.0	156.7	200
Rautalampi	128.5	32.7	34.9	61.3	257.4	1 017.5	150
Rautavaara	76.1	25.3	0.8	85.7	187.9	797.0	165
Riistavesi	65.3	15.6	12.2	29.9	123.0	28.9	230
Siilinjärvi	137.6	3.5	12.5	27.1	180.7	363.8	150
Sonkajärvi	154.4	7.0	0.4	32.8 ¹	194.6	353.2	130
Suonenjoki	234.6	6.4	1.8	22.3	265.1	316.4	120
Säyneinen	74.1	3.9	—	1.6	79.6	191.6	330
Tervo	108.8	—	—	—	108.8	— 426.3	290
Tohmajärvi	122.8	38.2	11.0	135.6	307.6	1 884.7	110
Tuupovaara	82.7	1.9	0.6	4.9	90.1	196.9	250
Tuusniemi	125.0	7.3	—	24.0	156.3	?	180
Siirto	6 436.3	809.7	429.7	3 006.7	10 682.4	26 481.7	

¹ Keskiarvo vv. 1933—1937, komitean kokoaman aineiston mukaan.

Vaasan lääni.

Lääni, seurakunta <i>Län, Gemeinde</i>	Verotulot <i>Steuer- einnahmen</i>	Korko- tulot <i>Renten- einnahmen</i>	Maan- vuokra- tulot <i>Boden- pachtein- nahmen</i>	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937 <i>Mittl. jährl. Geldein- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937</i>	Vuositulot yhteensä <i>Jährl. Einnahmen insgesamt</i>	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä <i>Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt</i>	Veroyäri v. 1937 pennä <i>Steuersatz 1937 Penni</i>
	vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa <i>Jahresmittel für 1933—1937</i>						
t u h. m a r k k a a — t a u s e n d M a r k							
Siirto	6 436.3	809.7	429.7	3 006.7	10 682.4	26 481.7	
Valtimo	—	163.6	1.7	3.0	168.3	3 460.3	—
Varkaus	507.0	35.8	0.5	37.6 ¹	580.9	229.0	100
Varpaisjärvi	81.3	5.3	2.2	55.8	144.3	403.9	160
Vehmersalmi	94.2	22.7	3.5	31.6	152.0	454.3	190
Vesanto	46.1	12.5	—	2.0	60.6	371.0	?
Vieremä	124.3	4.9	—	0.7	129.9	288.4	160
Värtsilä	135.0	15.9	—	1.4	152.3	755.9	75
Koko lääni — Ingsamt	7 424.2	1 070.4	437.0	3 138.8	12 071.0	32 444.5	
Vaasan lääni:							
Alahärmä	74.3	26.2	17.0	22.8	140.3	632.7	100
Alajärvi	139.8	6.8	5.6	97.4	249.6	261.7	160
Alaveteli (Nedervetil) ..	63.9	12.7	7.5	43.9	128.0	439.5	150
Alavus	158.3	23.5	—	5.2	187.0	738.1	150
Bergö	25.5	0.6	2.4	—	28.5	38.4	150
Evijärvi	80.2	5.4	0.2	18.4	104.2	224.1	200
Halsua	39.8	2.8	2.3	17.7	62.6	?	300
Himanka	82.2	6.9	2.0	40.9	132.0	214.2	225
Ilmajoki	163.0	76.7	107.1	39.1	385.9	1 888.4	70
Isojoki	41.5	41.0	2.3	43.9	128.7	1 249.1	125
Isokyrö	130.0	6.8	63.1	23.0	222.7	297.4	125
Jalasjärvi	112.1	46.6	66.0	18.9	243.6	1 240.3	100
Jepua	67.0	—	—	—	67.0	113.6	160
Jurva	59.2	6.8	—	43.8	109.8	204.1	100
Jyväskylä, maa-	429.6	—	15.4	65.0	510.0	476.3	130
Kaarlela	103.5	15.7	34.1	202.5	355.8	1 656.5	100
Kannus	118.9	8.7	7.2	75.8	210.6	479.0	150
Karijoki	43.8	8.6	3.7	17.8	73.9	320.1	75
Karstula	126.0	52.7	1.1	67.2	247.0	1 698.0	90
Kauhajoki	93.5	129.3	57.9	458.4	739.1	3 509.4	60
Kauhava	143.7	0.9	10.0	85.0	239.6	— 969.2	300
Kaustinen	91.0	6.4	2.4	20.7	120.5	298.2	225
Keuruu	91.7	82.4	63.5	229.6	467.2	2 935.2	70
Kinnula	32.9	6.6	—	6.9	46.4	166.0	250
Kivijärvi	52.8	6.9	6.0	7.0	72.7	162.6	170
Koivulahti (Kvevlaks) ..	47.3	26.9	33.6	41.7	149.5	917.0	75
Konginkangas	47.5	9.6	0.2	34.8	92.1	327.7	160
Korsnäs	117.5	—	4.6	13.0	135.1	6.1	225
Kortesjärvi	78.1	9.2	1.4	3.4	92.4	298.7	200
Kruunupyy	76.3	25.3	6.0	58.2	165.8	771.1	170
Kuortane	53.0	19.2	—	36.8	109.0	403.2	?
Kurikka	60.0	92.6	42.1	61.8	256.5	?	60
Siirto	3 044.2	763.6	564.7	1 900.6	6 273.1	20 997.8	

¹ Keskiarvo vv. 1933—1937, komitean kokoaman aineiston mukaan.

Vaasan lääni.

Lääni, seurakunta Län, Gemeinde	Verotulot Steuer- einnahmen	Korko- tulot Renten- einnahmen	Maan- vuokra- tulot Boden- pachtein- nahmen	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937	Mittl. jährl. Geldein- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937	Vuositulot yhteensä Jährl. Einnahmen insgesamt	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt	Veroväyri v. 1937 pennia Steuersatz 1937 Penni
	vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa Jahresmittel für 1933—1937							
t u h. m a r k k a a — t a u s e n d M a r k								
Siirto	3 044.2	763.6	564.7	1 900.6	6 273.1	20 997.8		
Kälviä	70.0	26.1	10.2	80.6	186.9	725.1	130	
Laihia	36.1	53.3	15.9	112.2	217.3	1 868.5	125	
Lappajärvi	136.9	23.2	24.1	103.5	287.7	708.5	225	
Lapväärtti (Lappfjärd)	28.5	104.6	31.9	165.0	330.0	3 023.7	40	
Laukaa	146.6	51.3	17.7	47.0	262.6	1 208.4	80	
Lehtimäki	35.9	13.9	112.4	36.1	198.3	428.4	132	
Lestijärvi	26.4	8.8	—	18.1	53.3	213.0	90	
Lohtaja	35.9	76.0	7.9	194.5	314.3	2 043.0	100	
Luoto (Larsmo)	67.5	—	—	—	67.5	— 37.0	?	
Maalahti (Malaks)	85.0	19.8	20.3	94.2	219.3	550.6	120	
Maksamaa (Maksmo)	43.8	—	5.0	10.1	58.9	174.4	225	
Multia	46.3	64.2	5.8	144.9	261.2	1 608.6	60	
Munsala	76.1	5.2	0.7	9.6	91.6	?	130	
Mustasaari (Korsholm)	188.7	—	67.3	46.0	302.0	583.3	200	
Nurmo	76.8	8.3	18.8	4.2	108.1	348.7	140	
Närpiö (Närpes)	139.6	56.5	45.9	61.7	303.7	1 603.3	70	
Oravainen	72.4	5.0	4.3	15.6	97.3	142.5	80	
Perho	46.5	4.1	2.3	11.1	64.0	159.8	220	
Peräseinäjoki	89.6	—	12.5	5.3	107.4	346.3	200	
Petolahti (Petalaks)	44.7	3.8	3.3	10.9	62.7	89.6	150	
Petäjavesi	58.5	76.5	23.4	135.1	293.8	1 513.3	60	
Pietarsaari (Pedersöre)	196.3	31.7	10.1	40.1	278.2	899.8	100	
Pihlajavesi	23.5	44.7	2.3	62.8	133.3	1 515.8	90	
Pihtipudas	124.8	14.5	5.0	28.6	172.9	536.2	180	
Pirttikylä (Pörtom)	48.5	7.3	16.8	15.2	87.8	225.1	135	
Purmo	66.8	—	5.2	40.8	112.8	377.3	150	
Pylkönmäki	57.0	2.8	—	11.0	70.8	?	200	
Raippaluoto (Replot)	74.6	—	—	1.1 ¹	75.7	10.2	140	
Saarijärvi	23.6	180.5	6.5	194.9	405.5	4 665.0	20	
Seinäjoki	106.1	10.6	—	38.7	155.4	?	100	
Siipyy (Sideby)	58.1	3.7	5.4	8.0	75.2	438.2	200	
Soini	76.6	12.2	—	43.8	132.6	312.7	180	
Sulva (Solv)	91.3	2.6	16.7	—	110.6	146.7	150	
Sumiainen	53.4	19.5	—	6.9	79.8	535.8	165	
Teerijärvi	93.0	36.6	—	51.6	181.2	143.3	150	
Teuva	140.5	26.0	26.8	49.3	242.6	780.0	140	
Toholampi	103.5	18.2	0.1	90.0	211.8	753.5	150	
Toivakka	65.6	13.7	6.3	13.8	99.4	427.9	150	
Töysä	69.8	6.7	—	30.8	107.3	324.6	175	
Ullava	41.9	—	—	90.6	132.5	1 092.4	210	
Uurainen	75.3	8.6	—	27.8	111.7	334.2	190	
Veteli	72.0	20.3	9.4	39.7	141.4	494.8	160	
Viitasaari	151.3	45.1	57.6	141.5	395.5	1 542.6	90	
Siirto	6 409.5	1 869.5	1 162.6	4 233.6	13 675.2	53 855.9		

¹ Keskiarvo vv. 1933—1937, komitean kokoaman aineiston mukaan.

Oulun lääni.

Lääni, seurakunta Län, Gemeinde	Verotulot Steuer- einnahmen	Korko- tulot Renten- einnahmen	Maan- vuokra- tulot Boden- pachtein- nahmen	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937	Mittl. jährl. Geldein- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937	Vuositulot yhteensä Jährl. Einnahmen insgesamt	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt	Veroväyri v. 1937 pennia Steuersatz 1937 Penni
	vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa Jahresmittel für 1933—1937							
t u h. m a r k k a a — t a u s e n d M a r k								
Siirto	6 409.5	1 869.5	1 162.6	4 233.6	13 675.2	53 855.9		
Vimpeli	45.1	12.9	12.0	54.3	124.3	312.9	100	
Virrat	144.9	120.0	2.3	54.1	321.3	3 194.7	100	
Vähäkyrö	83.9	12.6	35.6	16.8	148.9	— 165.8	130	
Ylihärmä	65.6	6.2	30.8	15.8	118.4	148.7	175	
Ylistaro	154.3	2.8	28.8	16.7	202.6	— 280.0	110	
Ähtäri	248.6	11.1	0.5	65.6	325.8	5.1	250	
Ähtävä (Esse)	35.9	—	—	29.7	65.6	65.0	70	
Äänekoski	151.1	29.0	0.9	47.5	228.5	1 105.3	75	
Övermark	70.1	7.3	17.0	17.0	111.4	213.8	180	
Koko lääni — Ingsesamt	7 409.0	2 071.4	1 290.5	4 551.1	15 322.0	58 455.6		
O u l u n l ä ä n i:								
Alavieska	79.5	9.3	5.6	5.3	99.7	325.4	200	
Haapajärvi	179.5	9.6	42.7	47.2	279.0	?	175	
Haapavesi	158.6	4.7	1.5	18.1	182.9	337.7	200	
Hailuoto	40.4	7.0	1.5	20.5	69.4	347.3	140	
Haukipudas	224.8	14.0	—	17.0	255.8	582.7	80	
Hyrnsalmi	51.8	—	—	49.8	101.6	135.4	200	
Ii	54.6	3.5	—	45.6	103.7	277.7	?	
Kajaani, maa-	64.7	15.1	—	48.6	128.4	804.5	70	
Kalajoki	183.2	10.7	2.6	56.6	253.1	437.3	170	
Kempele	64.7	—	—	—	64.7	127.5	320	
Kestilä	76.4	—	—	2.2	78.6	28.4	?	
Kiiminki	43.1	8.7	0.9	23.4	76.1	149.4	270	
Kuhmo	195.5	11.8	8.8	41.8	257.9	327.7	115	
Kuivaniemi	86.8	—	—	—	86.8	— 65.0	200	
Kuusamo	178.7	6.3	8.4	—	193.4	225.4	160	
Kärsämäki	76.4	8.6	2.9	38.0	125.9	238.2	200	
Liminka	138.3	6.2	27.2	—	171.7	415.8	290	
Lumijoki	81.8	0.4	2.5	5.9	90.6	190.9	300	
Merijärvi	46.6	—	—	23.4	70.0	75.1	185	
Muhos	60.0	0.3	30.4	10.1	100.8	28.7	150	
Nivala	118.8	2.6	16.7	14.2	152.3	405.6	180	
Oulainen	87.3	1.2	0.8	52.0	141.3	266.3	210	
Oulujoki	96.5	—	1.7	16.4	114.6	385.8	140	
Oulunsalo	51.0	0.6	—	2.1	53.7	— 274.2	360	
Paavola	65.8	5.8	1.0	29.3	101.9	?	115	
Paltamo	147.0	54.2	2.0	253.8	457.0	?	155	
Pattijoki	26.0	1.4	1.6	12.2	41.2	91.0	190	
Piippola	46.1	2.0	4.9	8.9	61.9	80.0	225	
Pudasjärvi	142.2	2.2	31.3	—	175.7	738.4	100	
Puolanka	209.5	—	5.6	2.2	217.3	20.0	185	
Pyhäjoki	101.8	18.1	8.7	33.9	162.5	508.3	210	
Pyhäjärvi	122.7	14.3	1.2	7.5	145.7	588.4	170	
Pyhäntä	53.9	0.9	—	3.3	58.1	71.7	275	
Siirto	3 354.0	219.5	210.5	889.3	4 673.3	7 871.4		

Lapin lääni.

Lääni, seurakunta Län, Gemeinde	Verotulot Steuer- einnahmen	Korko- tulot Renten- einnahmen	Maan- vuokra- tulot Boden- pachtein- nahmen	Metsätaloud. raha- tulot keskim. vuod. vv. 1930—1937 Mittl. jährl. Geleidein- nahmen d. Waldwirt- schaft 1930—1937	Vuositulot yhteensä Jährl. Einnahmen insgesamt	Rahastojen netto- varat v. 1937 lopussa yhteensä Nettobetrag der Fonds Ende 1937 insgesamt	Veroväri v. 1937 pennä Steuersatz 1937 Penn
	vv. 1933—1937 keskimäärin vuodessa Jahresmittel für 1933—1937						
t u h . m a r k k a a — tausend Mark							
Siirto	3 354.0	219.5	210.5	889.3	4 673.3	7 871.4	
Rantsila	101.8	0.1	5.0	2.1	109.3	81.7	300
Rautio	42.2	—	0.5	45.2	87.9	?	250
Reisjärvi	94.1	—	—	45.5	139.6	— 103.2	210
Revonlahti	54.2	1.1	0.1	5.1	60.5	13.5	275
Ristijärvi	78.5	1.3	—	47.2	127.0	?	190
Saloinen	52.2	11.3	4.7	35.8	104.0	198.9	175
Sievi	118.9	2.8	6.5	4.9	133.1	179.7	175
Siikajoki	40.0	13.4	4.0	1.1	58.8	310.0	200
Sotkamo	201.5	2.2	0.7	70.4	274.8	495.5	170
Suomussalmi	279.8	—	0.6	24.9	305.3	241.3	200
Säräisniemi	83.3	—	—	3.4	86.7	237.1	210
Taivalkoski	91.6	—	1.0	6.9	99.5	81.8	200
Tyrnävä	132.4	—	—	0.5	132.9	?	270
Utajärvi	139.6	2.9	—	1.4	143.9	205.7	230
Vihanti	68.8	5.4	1.1	21.0	96.1	317.2	180
Vuolijoki	30.8	—	2.2	1.3	34.3	17.4	200
Yli-Ii	67.2	1.1	1.5	65.9 ¹	135.7	?	?
Ylikiiminki	24.5	30.9	0.7	81.6	137.7	756.7	160
Ylivieska	100.4	52.2	8.7	242.0	403.3	1 897.3	60
Koko lääni — Ingesamt	5 155.6	344.5	247.8	1 595.8	7 343.7	12 802.0	
Lapin lääni:							
Alatornio	287.2	4.1	14.0	9.4	314.7	530.2	150
Enontekiö	11.9	0.4	—	—	12.3	39.0	50
Inari	25.4	0.5	—	—	25.9	— 7.1	30
Karunki	30.5	1.2	1.7	—	33.4	67.8	100
Kemi maa- Kemijärvi	392.0	33.1	6.1	3.7	434.9	?	56
Kittilä	176.4	2.5	—	4.8 ¹	183.7	— 161.7	100
Kolari	55.6	—	0.3	—	55.9	?	100
Muonio	85.2	—	—	—	85.2	?	155
Pelkosenniemi	38.0	—	0.3	—	38.3	42.5	100
Petsamo	167.5	—	—	19.3	186.8	— 166.7	250
Posio	10.7	—	1.0	—	11.7	2.7	20
Ranua	29.9	—	—	—	29.9	?	250
Rovaniemi	76.5	17.1	—	38.8	132.7	611.0	140
Salla	137.3	4.1	—	67.2	208.9	678.4	39
Simo	55.3	3.6	2.5	71.2 ¹	132.6	183.6	60
Sodankylä	90.8	7.2	3.9	4.8	106.7	196.2	130
Tervola	100.6	9.7	4.2	24.8	139.3	?	100
Turtola	52.0	2.8	8.2	17.2	80.2	?	110
Utsjoki	82.4	—	—	6.9	89.3	385.3	150
Ylitornio	11.1	—	—	—	11.1	25.0	85
Koko lääni — Ingesamt	2 077.6	98.1	42.3	287.4	2 505.4	2 425.9	

¹ Keskiarvo vv. 1933—1937, komitean kokoaman aineiston mukaan.

DIE WÄLDER UND DIE WALDWIRTSCHAFT DER EVANGELISCH-LUTHERISCHEN KIRCHENGEMEINDEGÜTER IN FINNLAND.

REFERAT.

Einleitung.

(S. 6—7)

Die kirchlichen Amtsgüter in Finnland, die in waldbaulicher Hinsicht der Forstdirektion unterstehen, sind vor allem in bezug auf die Grösse des Grundbesitzes sehr verschiedenartig. Nicht alle Kirchenbeamte in Finnland haben Amtsgüter, nicht einmal alle Amtswohnungen. Die Gemeinden haben dann in gewissen Fällen die nötigen Gebäude zur Verfügung gestellt. Wenn zu einer solchen Amtswohnung nur sehr wenig Grund und Boden gehört, z.B. nur der Boden, auf dem das Gebäude steht, oder Gartenland, kann man kaum von einem eigentlichen Amtsgut sprechen. Jedenfalls ist der Begriff »Amtsgut« nicht immer klar und eindeutig.

Die folgenden Angaben betreffend die Wälder der kirchlichen Amtsgüter in Finnland (in dieser Untersuchung auch Wälder der evangelisch-lutherischen Kirchengemeindewälder genannt) beziehen sich nicht auf alle kirchlichen Amtsgüter des Landes, sondern nur auf diejenigen, für welche Ende 1938 ein Waldwirtschaftsplan festgestellt war. Nicht behandelt sind also

- 1) die Amtsgüter, deren Boden- und vor allem Waldfläche so gering ist, dass die Aufstellung eines besonderen Waldwirtschaftsplanes unnötig erschien;
- 2) diejenigen infolge von Gemeindeteilungen oder sonstwie erst vor kurzem entstandenen Amtsgüter, die zu dem erwähnten Zeitpunkt noch keine Waldwirtschaftsplan hatten.

Eine genaue Abgrenzung der Mindestgrösse der Waldfläche, die zur Aufstellung eines Waldwirtschaftsplanes notwendig ist, lässt sich nicht geben. Sie beruht zum grossen Teil u.a. auf der Intensität und den Absatzverhältnissen der Waldwirtschaft. Als Beispiel sei erwähnt, dass ein Waldwirtschaftsplan in gewissen Fällen für Amtsgüter mit einer Waldfläche von weniger als 20, bisweilen sogar weniger als 10 ha aufgestellt worden ist.

Die Entwicklung führt in verschiedener Weise dazu, dass die Anzahl der kirchlichen Amtsgüter, für die ein Waldwirtschaftsplan festgestellt ist und die also in den statistischen Angaben der Forstdirektion betreffend die Kirchengemeindewälder erscheinen, von Jahr zu Jahr zunimmt. Dieser Umstand wird durch die folgende Übersicht beleuchtet, welche die Veränderung der Anzahl der erwähnten kirchlichen Amtsgüter veranschaulicht:

Anzahl der kirchlichen Amtsgüter mit festgestelltem Waldwirtschaftsplan.

Jahr	Amtsgüter der Geistlichen	Amtsgüter der Küster	Amtsgüter insgesamt
1923	620	33	653
1928	637	78	715
1933	655	95	750
1938	677	104	781

Die zu dieser Gruppe gehörenden Amtsgüter werden allmählich einen immer grösseren Teil aller kirchlichen Amtsgüter Finnlands umfassen.

Die Wälder der kirchlichen Amtsgüter.

Beschaffenheit, Bodenfläche und Lage.

(S. 10—15).

Die Gesamtfläche der kirchlichen Amtsgüter Finnlands und ihre Verteilung auf die Hauptklassen im Jahre 1938 geht aus Tab. 1 hervor.

Die Amtsgüter der evangelisch-lutherischen Gemeinden Finnlands, die im folgenden allein behandelt werden sollen, bilden weitaus den Hauptteil, 95.2 %, der Gesamtfläche der kirchlichen Amtsgüter.

Die Amtsgüter der griechisch-katholischen Gemeinden liegen ausschliesslich in den östlichen und südöstlichen Teilen Finnlands. Eine besondere Gruppe unter ihnen bildet der Grundbesitz der Klöster (*Valamo, Konevitsa* und *Lintula*), der insgesamt rd. 6 940 ha umfasst, d.h. ungefähr ebenso viel wie der sonstige Grund und Boden der griechisch-katholischen Gemeinden.¹

Tab. 2 gibt die Anzahl der Amtsgüter der evangelisch-lutherischen Gemeinden und ihre Bodenfläche in den einzelnen Länen (Regierungsbezirken) an.

Von der Gesamtbodenfläche der kirchlichen Amtsgüter waren 78.5 % Waldfläche. Der Anteil der Waldfläche an der Gesamtbodenfläche schwankt in den einzelnen Länen bedeutend; am geringsten ist er im Län Uusimaa, 69.6 %, am grössten im Län Mikkeli, 86.6 %. Der Anteil des Waldbodens ist auf den kirchlichen Amtsgütern im allgemeinen grösser als auf den Privatgütern Finnlands (*Iivessalo* 1927), in den meisten Länen ist er ungefähr ebenso gross wie auf den Staatsländereien.

Der Anteil des landwirtschaftlich genutzten Bodens (Acker, Wiese, Grundstücke u.a.) an der gesamten Grundbesitzfläche der Amtsgüter wechselt in den einzelnen Teilen Finnlands beträchtlich. Landwirtschaftlich genutzter Boden ist auf den kirchlichen Amtsgütern im allgemeinen verhältnismässig viel weniger vorhanden als auf den Privatgütern, aber mehr als z.B. auf den Staatsländereien.

Ödland findet sich auf den Amtsgütern verhältnismässig viel.

¹ Im Frieden von Moskau vom 12. März 1940 verloren die evangelisch-lutherischen Gemeinden insgesamt 20 056 ha Grund und Boden der Amtsgüter, so dass die Gesamtfläche der letzteren von 277 111 ha auf 257 055 ha sank. Die Verluste der griechisch-katholischen Gemeinden und Klöster betragen insgesamt 13 013 ha, so dass nur 1 038 ha Boden übrig blieben.

Die Grössenverhältnisse der kirchlichen Amtsgüter.

(S. 16—22)

Der Grundbesitz der kirchlichen Amtsgüter in Finnland hat sich in den letzten Jahrzehnten wesentlich verringert. Wie Tab. 3 zeigt, hat in dem Zeitraum 1928—1938 die Bodenfläche der Amtsgüter im Mittel um rd. ein Viertel abgenommen. Diese Veränderung, die in der Hauptsache auf die Umwandlung der Pachtgüter in selbständige Betriebe zurückzuführen ist, hat vorzugsweise den landwirtschaftlich genutzten Boden betroffen.

Die Tabellen 4—7 enthalten nähere Angaben über die Grössenverhältnisse der kirchlichen Amtsgüter.

Die kirchlichen Amtsgüter unterscheiden sich in bezug auf ihre Grösse wesentlich von den Privatgütern, die unter den finnischen Landgütern die überwiegende Mehrheit bilden. Nach der landwirtschaftlichen statistischen Erhebung vom Jahre 1929 gehörten rd. 60 % der Landgüter mit Wald zu der Grössenklasse > 10 ha Acker- und > 50 ha Waldfläche (*O s a r a* 1935). Von den kirchlichen Amtsgütern entfällt dagegen nur ein geringer Bruchteil, 30 Güter oder 4 %, auf diese Grössenklasse. Nach dem gleichen Material waren von den Privatgütern mit Wald nur 1.3 % solche mit über 25 ha Acker- und mindestens 200 ha Waldfläche. Zu dieser Grössenklasse gehörte dagegen reichlich ein Drittel (36.1 %) der kirchlichen Amtsgüter (vgl. Tab. 7). Die Privatgüter Finnlands sind in der Hauptsache klein oder nur mittelgross, während eigentliche Grossbetriebe sehr selten sind. Der Hauptteil der kirchlichen Amtsgüter gehört dagegen zu den grossen Gütern. In bezug auf ihre Grösse sind darum die kirchlichen Amtsgüter am ehesten mit den Grossgrundbesitz zu vergleichen.

Doch ist bei einem Teil der kirchlichen Amtsgüter die Waldfläche recht klein. So haben 12.4 % der in die Untersuchung einbezogenen Amtsgüter weniger als 50 ha Waldfläche und 6.5 % so wenig, dass der Wald nicht für die eigenen Bedürfnisse ausreicht.

Die Verteilung der Bodenfläche in den einzelnen Grössenklassen auf die Hauptgruppen geht aus Tab. 8 hervor. Je kleiner die Güter sind, umso mehr landwirtschaftlich genutzter Boden und andererseits umso weniger Waldboden ist vorhanden. Auch der Anteil des Ödlandes ist auf den grösseren Gütern höher als auf den kleineren. Tab. 9 dagegen zeigt, dass der Waldboden auf den grossen Gütern offenbar schlechter und weniger produktiv ist als auf den kleineren Gütern. Die Böden der grossen Güter sind also im allgemeinen weniger produktiv als die der kleineren Güter.

Die Verteilung des produktiven Waldbodens auf Untergruppen.

(S. 22—26)

Ein genaues Bild der Verteilung des produktiven Waldbodens der kirchlichen Amtsgüter auf Untergruppen (Waldtypen) lässt sich auf Grund des vorliegenden Materials nicht geben, da die betreffenden Angaben unzureichend sind. Der Berechnung wurde darum ein besonderes Material zu Grunde gelegt, das nur einen Teil, rd. 14.1 %, der Gesamtfläche aller kirchlichen Amtsgüter umfasst.

Tab. 10 gibt die Verteilung des produktiven Waldbodens auf Untergruppen, auf Grund des erwähnten besonderen Materials berechnet, an.

Der Waldboden der kirchlichen Amtsgüter ist qualitativ im allgemeinen etwas besser als der Durchschnitt der Wälder in Finnland. Am ehesten dürfte er wohl mit dem der Privatwälder zu vergleichen sein, der jedoch wahrscheinlich etwas schlechter ist als der Boden der Kirchengemeindewälder. Wenn wir mit *Ilvessalo* (1927) den produktiven Waldboden in drei Kategorien gruppieren: *über dem Durchschnitt*, *Durchschnitt* und *unter dem Durchschnitt*, geht die Beschaffenheit des Waldbodens der Amtsgüter aus der folgenden Übersicht hervor.

Südhälfte Finnlands	über dem Durchschnitt		unter dem Durchschnitt		Insgesamt
	in % des produktiven Waldbodens				
Kirchliche Amtsgüter	49.6	36.7	13.7	100.0	
Privatgüter	48.4	34.1	17.5	100.0	
Gesellschaften	38.5	40.4	21.1	100.0	
Staat	35.0	38.9	26.1	100.0	
Insgesamt	45.6	35.4	19.0	100.0	

Von den Waldböden der verschiedenen Besitzergruppen sind also diejenigen der kirchlichen Amtsgüter am besten. Doch sind sie bedeutend schlechter als z.B. diejenigen der Kleingüter (vgl. *O s a r a* 1935).

Die Holzartenverhältnisse.

(S. 26—28)

Von der Verteilung des Holzvorrates in den Wäldern der kirchlichen Amtsgüter gibt Tab. 11 eine Vorstellung.

Die Kiefer ist in den Kirchengemeindewäldern die Hauptholzart, indem sie die Hälfte des gesamten Holzvorrates der Wälder umfasst. Der Anteil der Fichte (32.0 %) am Holzvorrat ist ebenfalls sehr bedeutend, derjenige der Laubbäume (vorzugsweise Birken) dagegen verhältnismässig gering (18.0 %). In den einzelnen Länen wechseln die Holzartenverhältnisse stark.

Die Holzartenverhältnisse in den Wäldern der verschiedenen Besitzergruppen in der Südhälfte Finnlands gehen aus der folgenden Übersicht hervor:

Besitzergruppe	Kiefer	Fichte		Laubbäume	Insgesamt
		in % des Holzvorrates der Wälder			
Kirchliche Amtsgüter	49.0	33.4	17.6	100.0	
Privatgüter ¹	47.9	27.9	24.2	100.0	
Gesellschaften ¹	45.2	29.7	25.1	100.0	
Staat ¹	51.8	30.0	18.2	100.0	
Insgesamt ¹	48.3	28.5	23.2	100.0	
Insgesamt ²	43.1	33.1	23.8	100.0	

In den Wäldern der oben angeführten verschiedenen Besitzergruppen ist der Anteil der Nadelbäume am Holzvorrat am grössten auf den kirchlichen Amtsgütern, und zwar herrscht die Fichte vor. Dieser Umstand ist von Bedeutung für den Ertrag der Waldwirtschaft.

¹ Nach *Ilvessalo* (1927) 1922—1923.

² Nach *Ilvessalo* (1940) 1936—1938.

Die Altersklassenverhältnisse.

(S. 28—31)

Zur Feststellung der Altersklassenverhältnisse in den Kirchengemeindewäldern wurde ein besonderes Material verwendet. Tab. 12 enthält die auf Grund des letzteren erhaltenen Ergebnisse für die Altersklassenverhältnisse der Wälder auf den produktiven Waldböden.

Die Altersklassenverhältnisse in den Wäldern der kirchlichen Amtsgüter sind keineswegs normal, aber doch verhältnismässig genügend. Wenn man als mittlere Umtriebszeit in der Südhälfte Finnlands 100 Jahre ansehen kann, sind im allgemeinen genügend hiebsreife Wälder auf den Amtsgütern vorhanden. Dagegen herrscht Mangel an Jungwuchs, während die mittelalten Wälder wieder übernormal vertreten sind.

Die Wälder der kirchlichen Amtsgüter sind etwas älter als die Wälder im allgemeinen in der Südhälfte Finnlands. Die Privatwälder in Finnland sind jedoch jünger, während die Staatswälder wieder bedeutend älter sind als die Kirchengemeindewälder. Dieser Sachverhalt geht aus der folgenden Übersicht hervor.

Besitzergruppe	Von den Wäldern gehören zur Altersklasse				Insgesamt
	0	1—40	41—80	81+	
		in % der Fläche			
Kirchliche Amtsgüter	0.5	21.9	53.6	24.0	100.0
Privatwälder	1.7	34.5	55.4	8.4	100.0
Gesellschaften	1.6	24.1	57.1	17.2	100.0
Staat	0.7	9.9	40.8	48.6	100.0
Insgesamt	1.6	30.0	53.9	14.5	100.0

Tab. 13 gibt die Altersklassenverhältnisse der Kirchengemeindewälder im Jahre 1928 an. Danach lassen sich für das Jahrzehnt 1928—1938 mit einigem Vorbehalt gewisse Folgerungen ziehen.

Die Veränderungen in den Altersklassenverhältnissen waren im allgemeinen verhältnismässig gering. Die Kahlfläche blieb ungefähr gleich gross, während sich der Jungwuchs in dem erwähnten Jahrzehnt etwas verringerte. Die jungen und die mittelalten Wälder scheinen vor allem in den südlichen Länen Finnlands zugenommen zu haben, und zwar ungefähr in dem gleichen Umfang, wie der Jungwuchs abgenommen hat. Die Wälder, die ein mittleres Alter erreicht haben und sich der Hiebsreife nähern, sind im allgemeinen ungefähr gleich gross geblieben, in einigen Länen haben sie jedoch offenbar zugenommen. Die hiebsreifen Wälder haben dagegen anscheinend etwas abgenommen.

Der Holzvorrat der Kirchengemeindewälder.

Die Gesamtkubikmasse.

(S. 31—38)

Die Angaben betreffend den Gesamtholzvorrat der Kirchengemeindewälder fassen auf den Schätzungen, die bei der letzten Inspektion auf jedem einzelnen Gut vorgenommen wurden. Die Abschätzung des Holzvorrates der Wälder wurde dabei mit Hilfe verschiedener Methoden durchgeführt.

Wie aus Tab. 14 näher hervorgeht, ist der Holzvorrat der kirchlichen Amtsgüter auf rd. 18.0 Mill. Fm berechnet worden, von denen rd. 15.0 Mill. Fm auf die Amtsgüter in der Südhälfte des Landes und rd. 3.0 Mill. Fm auf diejenigen im Län Oulu und Lappland entfallen.¹

Die Holzvorräte der Kirchengemeindewälder sind im allgemeinen sehr reichlich. Die Grösse des Holzvorrates in den Wäldern der kirchlichen Amtsgüter im Vergleich zu demjenigen in den Wäldern der übrigen Besitzergruppen wird durch die folgende Übersicht beleuchtet:

Holzvorrat je Waldhektar in den Wäldern der verschiedenen Besitzergruppen
in der S-Hälfte Finnlands

Staat ²	112.6 Fm/ha
Gesellschaften ²	84.8 »
Private ²	70.5 »
Kleingüter ³	58.7 »
Kirchliche Amtsgüter	90 »
Verschiedene Besitzergruppen insgesamt ..	78.4 »

Der Holzbestand der Privatwälder, vor allem auf den Kleingütern, ist also bedeutend geringer als derjenige der Kirchengemeindewälder. Auch die Wälder der Gesellschaften sind durch Hiebe stärker in Anspruch genommen. Die Staatswälder sind jedoch bedeutend holzreicher als die Wälder der kirchlichen Amtsgüter.

Der Holzvorrat der Wälder auf den Amtsgütern der Geistlichen, der Hauptgruppe der kirchlichen Amtsgüter, wurde ebenfalls im Jahre 1928 für gewisse Zwecke für jedes Gut gesondert geschätzt. Die Entwicklung der Holzvorrates in den Jahren 1928—1938 wird in Tab. 15 auf Grund der Abschätzungsergebnisse mitgeteilt. Die Ergebnisse beziehen sich also nur auf die Amtsgüter der Geistlichen, für die Angaben über die gesamte Bodenfläche früher mitgeteilt sind. Trotz der Hiebe hat der Holzvorrat ja ha in allen Länen zugenommen oder ist wenigstens gleich gross geblieben. In den Kirchengemeindewäldern ist demnach wahrscheinlich die Waldwirtschaft nachhaltig gewesen.

Tab. 16 zeigt, wie die Grösse des Holzvorrates auf den verschiedenen Amtsgütern variiert. In der Südhälfte Finnlands bilden die Amtsgüter mit einem Holzvorrat über 80 Fm je Waldhektar die Mehrheit. Fast auf einem Viertel der Amtsgüter betrug die mittlere Kubikmasse der Kirchengemeindewälder über 100 Fm. Selten sind die Fälle, wo sich die mittlere Kubikmasse der Kirchengemeindewälder auf über 150 Fm belief, ebenso auch die Amtsgüter mit einem Holzvorrat unter 40 Fm.

In dieser Beziehung unterscheiden sich die Wälder der Amtsgüter bedeutend von denjenigen der Privatgüter (vgl. O s a r a 1935), wo, und zwar vor allem auf den Kleingütern, die mittlere Kubikmasse in den meisten Fällen sehr niedrig ist. So bleibt nach O s a r a bei einem Drittel der Kleingüter die mittlere Kubikmasse unter 40 Fm/ha und die meisten gehören in dieser Beziehung zu den Klassen 20—80 Fm/ha.

¹ Der Holzvorrat der Amtsgüter, die durch den Frieden von Moskau 1940 an Russland abgetreten wurden, betrug 1.6 Mill. Fm, so dass sich der Holzbestand der heute noch zu Finnland gehörenden Kirchengemeindewälder auf rd. 16.4 Mill. Fm beläuft.

² nach I l v e s s a l o (1927).

³ nach O s a r a (1935).

Aus Tab. 17 und 18 geht hervor, dass die mittlere Kubikmasse der Wälder mit der Grösse der Amtsgüter zunimmt. Dasselbe ist auch auf den Privatgütern und vor allem auf den Kleingütern festgestellt (vgl. O s a r a 1935).

Der Sägeholzvorrat.

(S. 38—43)

Ausser der gesamten Holzmenge wird im folgenden auch der Anteil des Sägeholzes an der Gesamtkubikmasse beachtet. Als Sägeholz wurde im allgemeinen jeder Stamm angesehen, der mindestens einen Sägeblock von > 6 engl. Zoll enthält. Im allgemeinen wurde als Mindestmass bei der Messung des Sägestammes entweder 18' × 6" oder 1.3 m × 20 cm verwendet.

Die Grösse des Sägeholzvorrates geht aus Tab. 19 hervor. Die Wälder der Amtsgüter enthalten insgesamt rd. 18.5 Mill. Stamm Sägeholz oder rd. 158.4 Mill. Kbf. Sägeholz.¹ Von diesem Sägeholzvorrat entfällt ungefähr die Hälfte auf die Waldungen der Amtsgüter in den fünf südlichen Länen Finnlands.

Wie Tab. 20 zeigt, schwankt die Grösse des Sägeholzvorrates in den Waldungen der einzelnen Amtsgüter wesentlich. In der Südhälfte Finnlands bilden diejenigen Amtsgüter die Mehrzahl, in deren Wäldern die Anzahl der Sägeholzstämme je ha Waldfläche 80—100 beträgt. Amtsgüter mit einem Sägeholzvorrat über 160 Stämme je ha sind schon selten, ebenso auch solche, wo der Sägeholzvorrat unter 20 Stämmen je ha bleibt. In den Kirchengemeindewäldern ganz Finnlands beläuft sich die mittlere Anzahl der Stämme je ha Waldfläche auf 85.

Der Sägeholzvorrat der Wälder der kirchlichen Amtsgüter ist im allgemeinen als verhältnismässig reichlich anzusehen. Verglichen mit den Wäldern der anderen Besitzerklassen dürfte nur in den Staatswäldern der Sägeholzvorrat grösser sein als in den Kirchengemeindewäldern. Auf den Privatgütern, vor allem auf den Kleingütern, ist dagegen der Starkholzvorrat bedeutend geringer (vgl. I l v e s s a l o 1927 und O s a r a 1935). So beträgt die mittlere Anzahl der Sägeholzstämme in ganz Finnland nach der zweiten Reichswaldabschätzung, die 1936—1938 durchgeführt wurde (I l v e s s a l o 1940), 47.3 Stämme oder 347.1 Kbf. Sägeholz je ha Waldfläche, was auf den kirchlichen Amtsgütern einer Anzahl von 85 Stämmen bzw. 728.1 Kbf. entspricht. In den Kirchengemeindewäldern findet sich also je ha Waldfläche ungefähr die Hälfte mehr Sägeholz als in den Wäldern des Landes im allgemeinen.

Die Waldwirtschaft der kirchlichen Amtsgüter.

Geschichtliche Übersicht.

(S. 44—49)

Die kirchlichen Amtsgüter in Finnland mit ihrem ganzen Grundbesitz wurden ursprünglich von den Amtsinhabern, d.h. den Kirchengemeindebeamten selbst bewirtschaftet. Doch ist ihr Waldnutzungsrecht schon mindestens seit dem Jahre 1723 eingeschränkt, und sie haben heute nicht mehr das Recht, die Walderzeugnisse zu verkaufen, sondern nur den Wald für den eigenen Hausbedarf zu nutzen.

¹ Der Sägeholzvorrat der Wälder der im Frieden von Moskau 1940 an Russland abgetretenen Amtsgüter betrug rd. 1.7 Mill. Stamm oder rd. 15.6 Kbf. Sägeholz.

Die Forstverordnung vom Jahre 1851 enthielt die Bestimmung, dass alle kirchlichen Amtsgüter mit mehr Wald, als zur Instandhaltung des Gutes und zur Befriedigung des Hausbedarfes an Holz notwendig erschien, ihren Wald nach einem festgestellten Waldbauplan zu pflegen hatten. In dem Forstgesetz vom Jahre 1886 wurden die Amtsinhaber verpflichtet, unabhängig von dem Umfang der Waldfläche einen Wirtschaftsplan zu befolgen. Doch wurde erst 1892 die Aufstellung der Waldbaupläne für die Amtsgüter der Forstdirektion übertragen.

Durch das Gesetz vom Jahre 1922 betreffend die Amtsgüter der Geistlichen und Küster wurde die Verwaltung des Grundbesitzes und die Pflege der Wälder dieser kirchlichen Güter auf eine ganz neue Basis gestellt. Den Amtsinhabern wird der Hauptteil ihres Gehaltes in Geld gezahlt und ihrer Nutzniessung bleibt nur ein Teil des bisher von ihnen bewirtschafteten Gutes überlassen, der ausser der Amtswohnung und den notwendigen Wirtschaftsgebäuden eine kleinere Wirtschaftsfläche sowie Wald zur Pferde- und Rindviehweide umfasst. Der übrige Teil des Amtsgutes wird von der Gemeinde bewirtschaftet, welche den landwirtschaftlich nutzbaren Boden in geeigneter Weise verpachtet und die Waldungen nach einem festgestellten Waldwirtschaftsplan unter Aufsicht der Forstdirektion pflegt.

In den Gemeinden selbst werden die praktischen Aufgaben, welche die Verwaltung der Amtsgüter und die Pflege ihrer Wälder betreffen, von einem besonderen Ausschuss, dem »Amtsgutsausschuss«, erledigt. Doch hat dieser kein Beschlussrecht betreffend den Verkauf von Holz aus dem Walde des Amtsgutes, sondern die Kirchengemeindevertretung oder die Kirchenversammlung. Die Mittel aus den Holzverkäufen fliessen in einen besonderen Fonds, den sog. Amtsgutsfonds, für dessen Verwendung besondere Bestimmungen bestehen.

Die heutige Organisation und Überwachung der Waldwirtschaft.

(S. 49—52)

Die Nutzung und Pflege der kirchlichen Amtsgüter und ihrer Wälder geschieht heute in der Hauptsache auf Grund des Gesetzes und der Verordnungen betreffend die kirchlichen Amtsgüter vom Jahre 1922.

Seit dem Jahre 1934 ist Finnland zwecks besserer Pflege und Überwachung der Kirchengemeindewälder in Bezirke eingeteilt, in denen je ein der Forstdirektion unterstehender Bezirksforstmeister tätig ist. Anfänglich betrug die Anzahl dieser Bezirke neun, aber seit 1938 ist ihre Zahl zwölf.¹ Die Grösse der Waldfläche, die ein Forstmeister zu verwalten hat, schwankt zwischen 10 tausend ha und 27 tausend ha Waldfläche, die sich im Mittel auf ungefähr 65 Amtsgüter verteilen. Als Bezirksforstmeister sind seit 1938 neun festangestellte und drei überzählige festbesoldete Forstmeister tätig. Bei Bedarf und in dringenden Fällen werden diese überzähligen Forstmeister zur Unterstützung der Bezirksforstmeister herangezogen.

Die Bezirkseinteilung bezweckt ein näheres Zusammenarbeiten zwischen diesen Forstmeistern und den Kirchengemeinden sowie eine intensivere Arbeit zur Förderung

¹ Infolge der Gebietsverluste durch den Frieden von Moskau 1940 beträgt die Zahl dieser Bezirke heute nur noch elf.

und Überwachung der Waldwirtschaft. Eine allzugrosse Zentralisierung bei der Forstdirektion ist vermieden, die Handlungsfreiheit der Bezirksforstmeister erhöht und dadurch ihr Interesse für die Pflege der Wälder ihres Bezirkes und die Hebung ihrer Wirtschaft gestärkt worden.

Auch die Aufgaben dieser Bezirksforstmeister haben sich in manchem verändert. Anfänglich hatten sie in der Hauptsache Waldwirtschaftspläne für die kirchlichen Amtsgüter aufzustellen, ausserdem auch alle 10 Jahre die Inspektion der einzelnen Kirchengemeindewälder vorzunehmen. Wie aus Tab. 23 hervorgeht, sind heute andere Aufgaben in den Vordergrund getreten.

Ausserdem stehen den Kirchengemeinden heute allgemein auch lokale geschulte Arbeitskräfte zur Leitung und Überwachung der Waldbauarbeiten zur Verfügung. Die Gemeinden mit genügend grossem Waldbesitz haben für diesen Zweck einen Förster angestellt. In gewissen Fällen ist dies zusammen mit der weltlichen Gemeinde geschehen, bisweilen zusammen mit andern Kirchengemeinden, z.B. wo solche durch Teilung einer ursprünglichen Gemeinde entstanden sind. Der grösste Teil der Gemeinden besitzt jedoch so wenig Waldboden, dass eine solche Regelung nicht möglich war. Da bei der Pflege auch der kleinsten Kirchengemeindewälder fachmännische Hilfe von sehr grossem Nutzen ist, hat die Forstdirektion in solchen Fällen zielbewusst darauf hingearbeitet, dass sich die Kirchengemeinden den in der betreffenden Gegend schon bestehenden bzw. noch zu gründenden Waldbesitzervereinen anschliessen. In den letzten Jahren ist dies auch immer häufiger der Fall gewesen.

Die waldbaulichen Arbeiten in den Kirchengemeindewäldern.

(S. 52—55)

In der ersten Zeit betrafen die waldbaulichen Arbeiten auf den kirchlichen Amtsgütern in der Hauptsache nur die Wiederaufforstung der Jahresschläge. Zu diesem Zwecke wurden in den Wäldern schon recht früh Rodungen und Waldkulturarbeiten auf der Hiebsfläche vorgenommen. Doch waren diese eigentlichen Waldbau- und Verbesserungsarbeiten, wenn man das Ganze ins Auge fasst, verhältnismässig unbedeutend.

Eigentliche Waldverbesserungsarbeiten wurden jedoch auf den kirchlichen Amtsgütern erst in Angriff genommen, als das Waldverbesserungsgesetz auch auf die Kirchengemeinden ausgedehnt wurde und diese so der Vorteile, welche das Gesetz durch Gewährung von Darlehen und Beihilfen bietet, teilhaft wurden. Von diesen Vergünstigungen haben die Gemeinden auch Gebrauch gemacht. So war bis zum 1. April 1938 auf Veranlassung der Forstdirektion in 81 verschiedenen Kirchengemeinden ein Entwässerungsplan für die Gemeindewälder ausgearbeitet worden mit insgesamt rd. 10 253 ha zu entwässernder Fläche und 1 936.3 km Gräben. Ausserdem war zu dem erwähnten Zeitpunkt in 45 Gemeinden die Ausarbeitung eines derartigen Planes, die mehrere Jahre dauert, in Angriff genommen.

Zur Durchführung der Entwässerungspläne hat die Forstdirektion aus Waldverbesserungsmitteln den Kirchengemeinden Darlehen und Geldbeihilfen in folgendem Umfang bewilligt.

Jahr	<i>Darlehen</i>	Insgesamt Mk	<i>Beihilfe</i>	Insgesamt Mk
	Anzahl der Gemeinden		Anzahl der Gemeinden	
1934	1	22 900: —	—	—
1935	3	277 332: —	—	—
1936	13	1 257 436: —	5	70 000: —
1937	11	1 314 597: —	—	—
1938	16	1 371 711: —	6	89 000: —
1939	16	1 935 737: —	1	30 000: —
Insgesamt	60	6 199 713: —	12	189 600: —

Mit Hilfe dieser Darlehen und Beihilfen sowie des eigenen Vermögens der Gemeinden ist auch schon ein bedeutender Teil der Entwässerungspläne durchgeführt worden.

Auch auf den festen Böden sind in den letzten Jahren mehr Waldverbesserungsarbeiten ausgeführt worden als früher. Dabei sind die lokalen forstlichen Fachleute von grossem Nutzen gewesen, denn ohne geschulte Leitung lassen sich solche waldbaulichen Arbeiten natürlich nur schwer durchführen.

Genauere statistische Angaben über den Umfang der Waldverbesserungsarbeiten liegen erst seit 1938 vor. Wie aus Tab. 25 hervorgeht, sind in diesem Jahre in den Kirchengemeindewäldern durch Saat 226 ha, durch Pflanzung 201 ha, also insgesamt 427 ha Waldboden aufgeforstet worden. Von der ausgesäten Samenmenge waren 97 % Kiefern Samen und von den Pflanzen rd. 96 % Fichtenpflanzen. In den Berechnungen sind die Nebenkulturen nach der Samen- und Pflanzenmenge in Vollkulturen umgerechnet worden. Diese Waldkulturfläche umfasst nur 0.27 % der Gesamtfläche des produktiven Waldbodens der Kirchengemeindewälder. Vergleichshalber sei erwähnt, dass in den Waldungen der finnischen Holzindustriengesellschaften 1938 auf 5 554 ha Waldverbesserungsarbeiten ausgeführt wurden, was 0.28 % der in dieser Statistik enthaltenen Gesamtfläche der erwähnten Wälder entsprechen würde (L i n d f o r s 1939). In den Privat- und Staatswäldern sind die jährlichen Waldkulturen der Bodenfläche noch viel unbedeutender.

Die waldbaulichen Arbeiten in den Kirchengemeindewäldern haben also schon einen bedeutenden Umfang angenommen. Die für diese Arbeiten verwendeten Geldmittel werden in anderem Zusammenhange mitgeteilt.

Das Untersuchungsmaterial.

(S. 56—58)

Das Material über die Waldwirtschaft der kirchlichen Amtsgüter, das in folgenden vorgelegt wird, fusst auf den jährlichen Mitteilungen der Kirchengemeinden an die Forstdirektion.

Seit 1933 sind neue, von der Forstdirektion ausgearbeitete Fragebogen im Gebrauch mit bis ins Einzelne gehenden Fragen, welche die Kirchengemeinden für jedes Amtsgut gesondert zu beantworten und jährlich der Forstdirektion einzusenden haben. Diese Antworten mit Angaben über die Einnahmen der Waldwirtschaft, die Verkaufshiebe, die für den Hausbedarf gehauenen Holzmengen, die verschiedenen Arten der Ausgaben usw. sind von der Forstdirektion nachgeprüft worden.

Die Hiebmenge.

(S. 58—72)

Die Angaben des Primärmaterials betreffend die Hiebmenge sind in wirkliche Festmeter mit Rinde, unter Verwendung verschiedener Umrechnungsfaktoren (s. S. 58) umgerechnet worden.

Es ist besonders darauf hinzuweisen, dass in den Zahlen für die Hiebmenge nur die im Walde als Hiebsergebnis erhaltenen Holzmengen enthalten sind, aber nicht die Holzmengen, die im Walde als Hiebsreste zurückgeblieben sind. Die Zahlen für die Hiebsmengen sind also an sich nicht mit denjenigen vergleichbar, welche den Zuwachs des Waldes angeben.

Die gehauenen Holzmengen wechseln natürlich jährlich bedeutend. Tab. 27 und 28 geben die jährliche Hiebmenge zum Verkauf an, für welche über einen längeren Zeitraum sich erstreckende Angaben vorliegen. Die Tabellen zeigen, dass sich die Hiebmenge im Laufe der Zeit in der Weise geändert hat, dass der Anteil des Schichtholzes auf Kosten des Sägeholzes grösser geworden ist.

Tab. 29 gibt die mittlere jährliche Gesamthiebmenge in den Kirchengemeindewäldern für die Jahre 1930—1937 und ihre Verteilung auf Sägeholz und Schichtholz an. In dem untersuchten Zeitraum betrug die jährliche Hiebmenge im Mittel rd. 355 tausend Fm oder 1.63 Fm je Waldhektar. Vergleichshalber sei erwähnt, dass die Hiebmenge in den Staatsforsten der Südhälfte Finnlands 1933 1.45 Fm, 1934 1.29 Fm, 1935 1.26 Fm und 1936 1.41 Fm je Waldhektar war. In den Wäldern der Gesellschaften belief sich in der Südhälfte Finnlands die mittlere jährliche Hiebmenge 1934—1938 auf 1.85 Fm/ha (L i n d f o r s 1939). Im Hinblick auf die Lage der Kirchengemeindewälder sowie die Grösse und Beschaffenheit der Holzvorräte sind die Hiebsmengen als angemessen zu bezeichnen.

Von der Gesamthiebmenge waren ungefähr 40 % Sägeholz und 60 % Schichtholz. Somit haben die Hiebe den wertvollsten Teil des Holzvorrates, das Sägeholz, im allgemeinen nicht zu stark angegriffen.

Tab. 30 zeigt die Verteilung der jährlichen Hiebmenge auf Holz zum Verkauf und zum Hausbedarf. In dem untersuchten Zeitraum 1930—1937 entfielen von der jährlichen Hiebmenge im allgemeinen ungefähr 18 % auf Holz zum Hausbedarf und 82 % auf solches zum Verkauf. Der Anteil des ersteren an der Hiebmenge hat sich in den letzten Jahren merklich verringert. Die Verteilung der Hiebmenge auf Holz zum Verkauf und für den Hausbedarf hängt natürlich, wie aus Tab. 31 ersichtlich ist, in erster Linie von der Grösse der Amtsgüter ab.

Tab. 32 gibt die Menge und Beschaffenheit der jährlich zum Verkauf gehauenen Holzmenge, Tab. 33 die Beschaffenheit des jährlichen Hausbedarfsholzes eingehender an.

Tab. 34 und 35 zeigen die Einwirkung der Grösse des Amtsgutes auf die Gesamthiebmenge, insbesondere die Menge und Beschaffenheit des Holzes zum Verkauf. Die jährliche Gesamthiebmenge je Waldhektar war im allgemeinen umso grösser, je kleiner das Gut war. Dagegen war die Menge des verkauften Holzes je Waldhektar auf den grösseren Gütern grösser als auf den kleineren. Zu beachten ist jedoch, dass auch in den Wäldern der zur kleinsten Grösse gehörenden Güter bedeutende Mengen Holz für den Verkauf gehauen worden sind.

Die Geldeinnahmen der Waldwirtschaft.

(S. 72—77)

Die in den Wäldern der kirchlichen Amtsgüter gehauenen Holzvorräte haben den Gemeinden jährlich bedeutende Geldeinnahmen zugeführt. Tab. 36 und 37 geben die jährlichen Geldeinnahmen der Waldwirtschaft für die Zeit 1923—1932 und 1933—1938 an, für welche Jahre eingehendere diesbezügliche Angaben vorliegen. In dem ersteren Jahrzehnt schwankten die jährlichen Geldeinnahmen zwischen 6.5 Mill. Mark und 21.9 Mill. Mark und beliefen sich auf rd. 15.1 Mill. Mark jährlich. In der Zeitperiode 1933—1938 betrug die geringsten jährlichen Geldeinnahmen 1933 17.6 Mill. Mark, die grössten 1937 44.1 Mill. Mark, im Mittel rd. 29.8 Mill. Mark im Jahre.

Die Geldeinnahmen der Waldwirtschaft wurden in der ersten Zeit hauptsächlich durch den Verkauf von Sägeholz erhalten. Von Jahr zu Jahr ergaben jedoch die Hiebe von Schichtholz immer grössere Geldeinnahmen. Die Geldeinnahmen je gehauenen Festmeter wechselten jährlich mit den Konjunkturen. 1930—1937 betrug der mittlere Preis der zum Verkauf gehauenen gesamten Holzmengen 76.2 Mk/ha.

Die Verteilung der jährlichen Geldeinnahmen der Waldwirtschaft auf die einzelnen Gemeinden für den Zeitraum 1930—1937 geht aus Tab. 38 hervor. Danach waren diese in den einzelnen Gemeinden sehr ungleichmässig. Während bei 89 der untersuchten Gemeinden die jährlichen Geldeinnahmen der Waldwirtschaft weniger als 5 000 Mark betrugten (im Mittel rd. 1 750 Mark), beliefen sie sich in 56 Gemeinden auf über 100 000 Mark (im Mittel rd. 200 tausend Mark). Die Geldeinnahmen dieser 56 Gemeinden betrugten gleichzeitig über die Hälfte der Gesamtgeldeinnahmen der Waldwirtschaft aller Gemeinden. In 12 dieser Gemeinden waren die jährlichen Geldeinnahmen der Waldwirtschaft über eine viertel Million Mark; die Gesamtgeldeinnahmen dieser Gemeinden aus der Waldwirtschaft beliefen sich auf insgesamt rd. 4 245 tausend Mark, d.h. ungefähr ein Fünftel der Geldeinnahmen der Waldwirtschaft in allen Gemeinden.

Die Naturaleinnahmen der Waldwirtschaft.

(S. 77—79)

Neben den Geldeinnahmen haben die Gemeinden aus den Wäldern der kirchlichen Amtsgüter auch Naturaleinnahmen gehabt. Der Holzbedarf des Amtsgutes und des Amtsinhabers wird meist in den Kirchengemeindewäldern gedeckt. Ausserdem bieten die Waldungen an manchen Orten noch Weide für das Vieh. Wenn man den Ertrag und die Bedeutung der Waldwirtschaft beurteilen will, sind auch diese Nutzungen zu berücksichtigen.

Für die Naturaleinnahmen der Waldwirtschaft der kirchlichen Amtsgüter liegen erst seit dem Jahre 1934 Angaben vor. Auch hier sind nur die aus den Wäldern abgebenen, für die eigenen Bedürfnisse verwendeten Holzmengen sowie ihr Geldwert beachtet worden. Offenbar bildet diese Einnahmekategorie den wichtigsten Teil der Naturaleinnahmen der Waldwirtschaft der Amtsgüter. Unter Naturaleinnahmen werden im folgenden ausschliesslich die aus den Wäldern abgebenen, für eigenen Bedarf verwendeten Holzmengen und ihr in Geld geschätzter Stockpreis verstanden.

Die folgende Übersicht gibt den Geldwert dieser jährlich für den Hausbedarf verwendeten Holzmengen an.

Jahr	tausend Mark
1934	1 462.0 Mark
1935	1 692.2 »
1936	2 075.6 »
1937	2 509.4 »
1938	2 564.1 »

Die früheren Tabellen haben schon gezeigt, dass das Holz für den Hausbedarf mengen- und wertmässig jährlich verhältnismässig wenig schwankt. Sein Geldwert ist jedoch in Abhängigkeit von den Konjunkturen von Jahr zu Jahr gestiegen. Als mittlerer Festmeterpreis für das Hausbedarfsholz wurden erhalten: 1934 23.1 Mk, 1935 26.0 Mk, 1936 32.6 Mk, 1937 39.9 Mk und 1939 41.0 Mk.

Die Höhe der mittleren jährlichen Naturaleinnahmen in den verschiedenen Teilen Finnlands für die Jahre 1934—1937 geht aus Tab. 39 hervor.

Die relative Höhe der Naturaleinnahmen je ha Waldfläche und ihr Anteil an dem Gesamteinnahmen der Waldwirtschaft hängt in erster Linie von der Grösse des Amtsgutes ab (vgl. Tabelle 31, S. 65). Im allgemeinen haben die Naturaleinnahmen nur eine geringe Bedeutung.

Die Gesamteinnahmen der Waldwirtschaft.

(S. 79—83)

Die Gesamteinnahmen der Waldwirtschaft auf den kirchlichen Amtsgütern in Finnland in den Jahren 1934—1938 werden durch folgende Übersicht beleuchtet:

Jahr	Geldeinnahmen		Naturaleinnahmen		Gesamteinnahmen		Mark je Waldhektar
	Mill. Mark	%	Mill. Mark	%	Mill. Mark	%	
1934	18.9	92.8	1.5	7.2	20.4	100.0	93.7
1935	25.8	93.8	1.7	6.2	27.5	100.0	126.4
1936	31.1	93.7	2.1	6.3	33.2	100.0	152.4
1937	44.1	94.6	2.5	5.4	46.6	100.0	214.2
1938	41.1	94.1	2.6	5.9	43.7	100.0	200.9
Insgesamt	161.0		10.4		171.4		
Jährlich im Mittel	32.2	93.9	2.1	6.1	34.3	100.0	157.6

Die Geldeinnahmen belaufen sich also auf rd. 90—95 % der Gesamteinnahmen der Waldwirtschaft, so dass die Naturaleinnahmen von recht geringer Bedeutung sind. Die Gesamteinnahmen variieren jährlich infolge der wechselnden Konjunkturen beträchtlich.

Die jährlichen Einnahmen der Waldwirtschaft auf den kirchlichen Amtsgütern in den einzelnen Länen gehen aus Tab. 40 hervor. Danach schwankten sie je ha Waldfläche in den verschiedenen Länen zwischen 209.6 und 21.8 Mark. Je Fm Hiebmenge beliefen sich die mittleren Einnahmen der Waldwirtschaft in den Jahren 1930—1937 in ganz Finnland auf 68.0 Mk/Fm.

Tab. 41 zeigt die Einnahmen der Waldwirtschaft auf den verschiedenen grossen Amtsgütern. Die Einnahmen der Waldwirtschaft je ha sind im allgemeinen auf den kleineren Gütern grösser als auf den grösseren. Die Naturaleinnahmen je ha sind ebenfalls umso

grösser, je kleiner das betreffende Gut ist. Die Gesamteinnahmen der Waldwirtschaft sind darum ebenfalls auf den kleineren Gütern grösser als auf den grossen. Die Ursache ist darin zu suchen, dass in den Wäldern der kleineren Amtsgüter mehr Holz gehauen ist (vgl. Tab. 33, S. 68), und dass diese im allgemeinen auch hinsichtlich der Absatzverhältnisse günstiger liegen als die grösseren Güter.

Die Ausgaben der Waldwirtschaft.

(S. 83—92)

Die jährlichen Ausgaben der Waldwirtschaft auf den kirchlichen Amtsgütern in den Jahren 1930—1938 werden durch Tab. 42 beleuchtet. Danach haben die Ausgaben von Jahr zu Jahr zugenommen. Während in den Jahren 1930 und 1931 weniger als 1 Mill. Mark für die Waldwirtschaft benötigt wurde, belief sich die entsprechende Summe 1937 und 1938 schon auf über 8.0 Mill. Mark. Dies zeigt, wie die Waldwirtschaft intensiver geworden ist.

Aus Tab. 42 geht auch die Verteilung der Ausgaben auf die verschiedenen Hauptgruppen hervor. Die Ausgaben für allgemeine Verwaltungsaufgaben schwankten jährlich am wenigsten und betragen nicht ganz ein Viertel der Gesamtausgaben. Die Ausgaben für den Verkauf des Holzes nahmen in den Jahren 1934—1938 von 2.0 Mill. Mark auf 4.5 Mill. Mark zu, aber ihr relativer Anteil an den Gesamtausgaben blieb ungefähr gleich gross und umfasste reichlich die Hälfte der gesamten Ausgaben. Die letzte Gruppe, die Ausgaben für den eigentlichen Waldbau, zeigte die stärkste Zunahme. Hier stiegen die Ausgaben in dem erwähnten Jahrfünft von 0.75 Mill. Mark auf 1.8 Mill. Mark, d.h. auf das Zweieinhalbfache. In den letzten Jahren betragen die Ausgaben für waldbauliche Arbeiten ungefähr ein Viertel der Gesamtausgaben.

Die Ausgaben für Verwaltungsaufgaben, Verkauf des Holzes und waldbauliche Arbeiten werden durch Tab. 43—45 eingehender beleuchtet. Die Ausgaben für waldbauliche Arbeiten verdienen hier besondere Aufmerksamkeit. Die Kirchengemeinden geben für Waldbauarbeiten noch verhältnismässig wenig aus, doch lässt sich in den letzten Jahren eine erfreuliche Zunahme der Ausgaben für diese Zwecke feststellen. Dagegen haben die Waldentwässerungsarbeiten in den Kirchengemeindewäldern schon einen recht grossen Umfang erreicht. Je ha Waldfläche haben die Kirchengemeinden jährlich u.a. für Anlage von Gräben mehr Geldmittel verwendet als die Holzwarengesellschaften und der Staat.

Tab. 46 gibt die mittleren jährlichen Ausgaben auf den kirchlichen Amtsgütern für die Jahre 1930—1937 an.

Aus Tab. 47 sind die Ausgaben der Waldwirtschaft auf den verschieden grossen Amtsgütern ersichtlich. Die Ausgaben je ha Waldfläche waren umso grösser, je grösser die Amtsgüter waren. Dies ist hauptsächlich darauf zurückzuführen, dass auf den grösseren Gütern mehr Lieferungsverkäufe als Verkäufe auf dem Stock vorkommen, so dass die Ausgaben für den Holzverkauf auf diesen Gütern verhältnismässig grösser sind als auf den kleinen Gütern. Auch die Ausgaben für allgemeine Verwaltungsaufgaben sind auf den ersterwähnten Gütern grösser, da die Gemeinden mit grossen Amtsgütern oft einen eigenen Fachmann anstellen, während die kleinen Amtsgüter sich den lokalen Waldbesitzervereinen angeschlossen haben und auf diese Weise geringere Ausgaben haben. Auch für waldbauliche Arbeiten sind die Ausgaben auf den grösseren Gütern je ha Waldfläche grösser als auf den kleinen.

Die Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft.

(S. 92—100)

Unter Betriebsüberschuss wird im folgenden der Unterschied zwischen den Gesamteinnahmen und den Ausgaben der Waldwirtschaft verstanden. Der Betriebsüberschuss gibt an sich ohne eine Inventierung des Holzvorrates noch kein genügendes Bild von den Einnahmen der Waldwirtschaft. Wenn in den Wäldern starke Hiebe stattfinden, welche den gleichzeitigen natürlichen Zuwachs des Holzkapitals überschreiten, kann der Betriebsüberschuss recht gross werden, aber gleichzeitig verringert sich der Wert des Waldes von Jahr zu Jahr und umgekehrt ist, wenn die Hiebe in den Wäldern schonend vorgenommen werden, der jährliche Betriebsüberschuss gering, aber der Wert des Waldes nimmt zu. Der Betriebsüberschuss für die Rechnungsperiode gibt also nur dann ein richtiges Bild von den waldbauwirtschaftlichen Einnahmen, wenn daneben auch die Veränderungen im Werte des Waldes während der Rechnungsperiode beachtet werden.

Der Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft auf den kirchlichen Amtsgütern für die Jahre 1934—1938 wird durch die folgende Übersicht beleuchtet:

Jahr	Gesamteinnahmen		Ausgaben		Betriebsüberschuss		
	Mill. Mark	%	Mill. Mark	%	Mill. Mark	%	Mk/Waldhektar
1934	20.4	100.0	4.0	19.6	16.4	80.4	75.4
1935	27.5	100.0	5.3	19.2	22.2	80.8	102.2
1936	33.2	100.0	7.0	21.0	26.2	79.0	120.4
1937	46.6	100.0	8.0	17.3	38.6	82.7	177.2
1938	43.7	100.0	8.2	18.7	35.5	81.3	163.4
Insgesamt	171.4		32.5		138.9		
Jährlich im Mittel	34.3	100.0	6.5	19.0	27.8	81.0	127.8

Der Betriebsüberschuss aus der Waldwirtschaft war also in dem Jahrfünft 1934—1938 im Mittel rd. 28 Mill. Mark je Jahr, d.h. 128 Mark je Waldhektar.

Der Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft der kirchlichen Amtsgüter je ha Waldfläche ist bedeutend grösser als derjenige in den Staatsforsten. Die Untersuchungen (vgl. S a a r i 1929) über die Einnahmen der Waldwirtschaft auf den verschieden grossen Privatgütern zeigen, dass sich diese und die kirchlichen Amtsgüter in dieser Beziehung nicht sehr unterscheiden. Dagegen ist der Betriebsüberschuss der kirchlichen Amtsgüter offenbar grösser als derjenige der Kleingüter.

Die Variation des jährlichen Betriebsüberschusses der Waldwirtschaft in den einzelnen Gemeinden wird durch Tabelle 50 und 51 beleuchtet. Der Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft verteilte sich sehr ungleichmässig auf die einzelnen Gemeinden. Während er in 70 Gemeinden unter 5 000 Mark (im Mittel rd. 2 100 Mark) ist, beläuft er sich in 48 Gemeinden auf über 100 000 Mark (im Mittel rd. 190 tausend Mark); auf die letzteren Gemeinden entfallen rd. 45 % des Gesamtbetriebsüberschusses der Waldwirtschaft aller Gemeinden. In 8 Gemeinden überstieg der jährliche Betriebsüberschuss den Betrag von $\frac{1}{4}$ Million Mark.

Oben wurde schon darauf hingewiesen, dass die Einnahmen und Ausgaben der Waldwirtschaft je ha Waldfläche auch von der Grösse des Waldes abhängen. Auf den kleinen Gütern sind die Einnahmen grösser und die Ausgaben geringer als auf den grossen. So

wird auch der Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft je ha umso grösser, je kleiner das betreffende Gut ist. Dies geht deutlich aus Tab. 52 hervor. In den südlichen Länen Finnlands ist der jährliche Betriebsüberschuss auf den Gütern mit weniger als 50 ha Waldfläche 197.9 Mk/ha, auf den über 500 ha grossen Gütern dagegen nur 129.6 Mk/ha. Untersuchungen für die Privatgüter und die Kleingüter haben gezeigt, dass der Reinertrag der Waldwirtschaft je ha mit dem Grösserwerden der Waldfläche abnimmt (S a a r i 1929, O s a r a 1935).

Die Waldwert der kirchlichen Amtsgüter.

(S. 100—109)

Berechnungen über die Höhe des Waldwertes der Kirchengemeindewälder sind schon früher vorgenommen worden. So hat z.B. ein von der Forstdirektion 1910 eingesetzter Ausschuss zur Organisation der Waldpflege auf den kirchlichen Amtsgütern in seinem Gutachten vom 31. Januar 1911 den Waldwert der Kirchengemeindewälder mit Waldboden und Holzvorrat auf 47 250 tausend Mark geschätzt.¹ Zu dem erwähnten Zeitpunkt belief sich dieser Grundbesitz auf insgesamt rd. 326 tausend ha Boden, davon rd. 179.4 tausend ha produktiver Waldboden. Die mittleren jährlichen Geldeinnahmen aus diesem Grundbesitz waren in den Jahren 1899—1909 nur 491 tausend Mark (vgl. S. 72), so dass der von dem Ausschuss ermittelte Wert nicht als zu niedrig angesehen werden kann.

Verfasser hat für einen Ausschuss, welcher die Frage der gegenseitigen Hilfe der Kirchengemeinden zu erwägen hatte, 1939 eine Berechnung des Waldwertes der kirchlichen Amtsgüter der evangelisch-lutherischen Gemeinden Finnlands vorgenommen, die in dieser Arbeit verwendet worden ist.

Bei der Berechnung wurde, für jede Gemeinde gesondert, möglichst gleichmässig das Preisniveau der Hiebsperiode 1935—1936 zu Grunde gelegt. Dieses wird am besten durch den Umstand charakterisiert, dass nach den für die einzelnen Amtsgüter vorgenommenen Berechnungen als mittlere Einheitspreise für ganz Finnland folgende Werte erhalten wurden: Sägeholz 3.24 Mk/Kbf, Schichtholz 24.5 Mk/Rm, Gesamtholzvorrat des Waldes 44.8 Mk/Fm² und gesamter Waldwert, Waldboden mit Holzvorrat, 3 991 Mk/ha.

Wie aus dem obigen hervorgeht, ist der Wert des Holzvorrates sehr vorsichtig berechnet worden und die Ergebnisse bezeichnen einen Abtriebswert des Waldes.³

Die Ergebnisse der Berechnung sind in Tab. 53 wiedergegeben. Der Vermögenswert der kirchlichen Amtsgüter mit Ausschluss der Gebäude war danach in den Jahren 1935

¹ Die Veränderungen im Geld- und Waldwert und ihrem gegenseitigen Verhältnis während der letzten 25 Jahre werden am besten dadurch beleuchtet, dass die jährlichen *Geldeinnahmen* aus den Kirchengemeindewäldern 1937 trotz bedeutender Vergrößerung der Fläche fast ebenso hoch waren wie diese Summe.

² Der mittlere Preis aller 1930—1937 zum Verkauf gehauenen Holzmenge betrug 76.2 Mk/Fm, der Nettowert der gesamten Hiebsmenge 57.4 Mk/Fm.

³ Was im besonderen das Preisniveau der bei den Berechnungen zu Grunde gelegten Hiebsperiode 1935—1936 betrifft, so ist es rd. 25—40 % niedriger als das in der letzten Zeit u.a. im Zusammenhang mit der Schnellumsiedlung, des Kriegsschadenersatzes u.a. so oft genannte mittlere Preisniveau für die Jahre 1934—1938, deckt sich aber ungefähr mit den mittleren Preisen für das Jahrzehnt 1929—1938 (vgl. S a a r i 1940).

—1936 ungefähr 996 Mill. oder etwa 1 Milliarde Mark.¹ Davon entfällt der Hauptteil, 81 %, auf den Holzvorrat des Waldes und rd. 19 % auf den eigentlichen Waldboden. Als Wert des landwirtschaftlich genutzten Bodens wurden rd. 128 Mill. Mark erhalten, so dass sich der Waldwert, d.h. der Wert des Bodens mit dem darauf stockenden Holzvorrat, auf rd. 868 Mill. Mark schätzen lässt.

Tab. 54 gibt die Verteilung dieses Waldwertes auf die einzelnen Gemeinden an. Von den untersuchten 479 Gemeinden gehört reichlich die Hälfte zu denjenigen, deren Waldwert über 1 Mill. Mark beträgt, und ungefähr ein Drittel zu denen mit einem Waldwert von 1.0—2.5 Mill. Mark. In 40 Gemeinden lässt sich der Waldwert sogar auf über 5.0 Mill. Mark schätzen, und in 7 dieser Gemeinden sogar auf über 10.0 Mill. Mark.

Tab. 55 zeigt die Variation des Waldwertes in den Gemeinden je ha Waldfläche. In dem grössten Teil der Gemeinden schwankt der Waldwert zwischen 3.0 und 6.0 tausend Mark je ha Waldfläche.

Tab. 56 gibt den Waldwert auf den verschiedenen grossen Amtsgütern an. Der Wert des Bodens ist auf den kleinen Amtsgütern regelmässig grösser als auf den grossen. Der Waldboden der kleinen Amtsgüter ist nämlich besser, ausser dem liegt er vorteilhafter als auf den grösseren Amtsgütern. Der Waldwert je ha ist dagegen auf den verschiedenen grossen Amtsgütern ungefähr gleich gross, denn der Holzvorrat der kleinen Amtsgüter je ha ist kleiner als derjenige der grösseren Amtsgüter.

Der jährliche Ertrag des Waldvermögens.

(S. 109—112)

Den Reinertrag der Waldwirtschaft erhält man, indem man den Waldwert zu Beginn und am Ende der Rechnungsperiode inventarisiert und die Differenz dieser Inventarisierungswerte zu den Nettoeinnahmen der gleichen Rechnungsperiode hinzufügt. Um eine Art Auffassung von dem jährlichen Ertrag des Waldvermögens zu erhalten, ist im folgenden der Geldwert des Waldes und der jährliche Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft miteinander verglichen. Dabei kann man sich auch eine Auffassung von dem Ertragswert der in Frage stehenden grossen Waldflächen bilden (vgl. S a a r i 1940).

Wenn als Geldwert des Waldvermögens, wie oben berechnet wurde, 868.4 Mill. Mark angenommen werden, betrug der Betriebsüberschuss in % des Waldwertes in den verschiedenen Jahren: 1934 1.9 %, 1935 2.6 %, 1936 3.0 %, 1937 4.4 % und 1938 4.1 % oder 1934—1938 im Mittel 3.2 %.

Der jährliche Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft in % des Waldwertes in den einzelnen Länen Finnlands geht aus Tab. 57 hervor.

Infolge der geringen Geldeinnahmen und der niedrigen Holzwarenpreise in den Krisenjahren 1931 und 1932 verringern sich die Mittelwerte für die Jahre 1930—1937 bedeutend.

Auf Grund der früher (Tab. 52 und 56) angeführten Zahlenreihen, welche die Höhe des Betriebsüberschusses und des Waldwertes beleuchten, ergibt sich, dass der Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft in % des Waldwertes deutlich geringer wird, wenn die Waldfläche wächst. So war der mittlere jährliche Betriebsüberschuss in den Jahren

¹ Der Waldwert der im Frieden von Moskau 1940 verlorenen Amtsgüter belief sich nach derselben Berechnung auf rd. 85 Mill. Mark.

1930—1937 auf allen kirchlichen Amtsgütern in der Grössenklasse 1—50 ha 3.4 %, 51—200 ha 2.8 %, 201—500 ha 2.4 % und über 500 ha 2.1 % des Waldwertes.

Tab. 58 zeigt die Höhe des jährlichen Betriebsüberschusses in % des Waldwertes in den einzelnen Gemeinden. In den meisten Gemeinden war der Betriebsüberschuss 1.0—3.0 % des Waldwertes.

Die Bedeutung der Geldeinnahmen der Waldwirtschaft für die Finanzen der Kirchengemeinden.

Das Untersuchungsmaterial.

(S. 113—117)

Im vorigen haben wir die Beschaffenheit der Kirchengemeindewälder und die Art der jährlichen Einnahmen ihrer Waldwirtschaft behandelt. Es wäre nun interessant festzustellen, welche Bedeutung diese Einnahmen für die Gesamtwirtschaft der Gemeinden haben. Zu diesem Zwecke sind zuverlässige Angaben über die jährlichen Gesamteinnahmen der Gemeinden und die verschiedenen Ertragsquellen notwendig.

Verfasser konnte das Material benutzen, das von dem oben erwähnten Ausschuss zur Behandlung der Frage der gegenseitigen Hilfe der Gemeinden gesammelt worden ist und das die Einnahmequellen und Geldmittel der einzelnen Gemeinden angibt. Untersucht werden nur die ländlichen Gemeinden, zu denen die eigentlichen ländlichen Kirchengemeinden und auch die Kirchengemeinden in den sogen. Markflecken gerechnet werden, m.a.W. alle evangelisch-lutherischen Gemeinden Finnlands mit Ausnahme der rein städtischen Kirchengemeinden.

Nach dem Statistischen Jahrbuch für Finnland (1939) gibt es in ganz Finnland insgesamt 542 evangelisch-lutherische Landgemeinden. Das Material enthält Angaben für 517 verschiedene Landgemeinden, d.h. 95 % der Gesamtzahl. Tab. 59 zeigt, inwieweit die Angaben des Materiales für die einzelnen Läne repräsentativ sind.

Im allgemeinen sind die Gemeinden, für welche keinerlei Angaben erhalten wurden, klein und sie haben für die Zwecke der vorliegenden Untersuchung nur geringe Bedeutung. Zusammenfassend lässt sich sagen, dass das Material im Hinblick auf den Zweck der vorliegenden Untersuchung sehr repräsentativ ist. Vor allem sind die Folgerungen betreffend die relative Höhe und Bedeutung der verschiedenen Einnahmequellen sowie die Berechnungen über die mittlere Grösse des Steuersatzes als recht zuverlässig zu bezeichnen.

Die wichtigsten Einnahmequellen der Landgemeinden.

(S. 117—121)

Auf Grund des zur Verfügung stehenden Materiales wurden folgende Einnahmequellen der evangelisch-lutherischen Landgemeinden bestimmt: 1) die Steuereinnahmen, 2) die Renteneinnahmen und 3) die Bodenpachteinnahmen, und zwar alle drei im Mittel für die Jahre 1933—1937. Die mittleren jährlichen Geldeinnahmen der Waldwirtschaft für die Zeit 1930—1937, hier waldwirtschaftliche Einnahmen oder kurz Waldeinnahmen genannt, wurden ebenfalls herangezogen. Diese Angaben sind in Tab. 60 zusammengestellt, aus der die mittleren jährlichen Einnahmen und die Bedeutung der verschiedenen Einnahmequellen hervorgehen.

Aus der Tabelle ergibt sich, dass sich die jährlichen Einnahmen der evangelisch-lutherischen Landgemeinden auf rd. 98.5 Mill. Mark belaufen. Davon entfallen auf die Steuereinnahmen rd. 63.8 Mill. Mark oder rd. 64.8 %, auf die Renteneinnahmen rd. 9.3 Mill. Mark oder rd. 9.4 % und auf Grundbesitzeinnahmen insgesamt etwa 25.4 Mill. Mark, d.h. rd. 25.8 %. Der Hauptteil der letzteren Einnahmekategorie, rd. 21.4 Mill. Mark oder 21.7 % der Gesamteinnahmen, sind Waldeinnahmen und nur etwa 4.0 Mill. Mark oder 4.1 % sind Bodenpachteinnahmen.

Vergleichshalber sei erwähnt, dass die Gesamteinnahmen der weltlichen Landgemeinden Finnlands sich 1937 auf 1 171.6 Mill. Mark beliefen. Davon waren 322.8 Mill. Mark oder 27.5 % Staatsbeiträge, 507.0 Mill. Mark oder 43.3 % Steuereinnahmen 82.5 Mill. Mark oder 7.0 % Einnahmen aus Liegenschaften und Gebäuden, 103.9 Mill. Mark oder 8.9 % durch Verkauf von Eigentum oder durch Anleihen erhalten und der Rest 155.4 Mill. Mark oder 13.3 % verschiedenartige sonstige Einnahmequellen.

Der Finanzhaushalt der Kirchengemeinden ist offenbar besser fundiert als derjenige der weltlichen Gemeinden, denn sie haben verhältnismässig viel mehr sichere Einnahmequellen, nämlich Einnahmen aus Grundbesitz und Renten, als die weltlichen Gemeinden. Vor allem spielen die waldwirtschaftlichen Einnahmen eine viel grössere Rolle in der Wirtschaft der Kirchengemeinden als in derjenigen der weltlichen Gemeinden.

Die Bedeutung der waldwirtschaftlichen Einnahmen für den Haushalt der ländlichen Kirchengemeinden geht eingehender aus Tabelle 61 hervor. Danach betragen in 28 Gemeinden die Waldeinnahmen über 50 % der Gesamteinnahmen der betreffenden Gemeinde. Bei reichlich einem Zehntel der Gemeinden sind sie über 40 %. Andererseits hatten 78 Gemeinden, d.h. rd. 15 % überhaupt keine Waldeinnahmen und bei dem überwiegenden Teil der ländlichen Kirchengemeinden waren sie sehr gering, nämlich unter 10 % der Gesamteinnahmen.

Die Einwirkung der waldwirtschaftlichen Einnahmen auf die Höhe der Kirchensteuern.

(S. 121—126)

Betreffend die Kirchensteuern und die Grösse dieser Steuerlast in den Kirchengemeinden erhält man ein richtiges Bild, wenn man 1) die Höhe des Steuersatzes und 2) den Anteil der Steuereinnahmen an den Gesamteinnahmen der Gemeinden untersucht.

Tabelle 62 zeigt die Höhe des Steuersatzes im Jahre 1937 in den verschiedenen Länen Finnlands an. Das arithmetische ungewogene Mittel desselben betrug in diesem Jahre 147.8 Penni.

Tab. 63 zeigt die Höhe des Steuersatzes in den ländlichen Kirchengemeinden mit verschieden grossen Waldeinnahmen für das Jahr 1937, Tab. 64 die jährlichen Geldeinnahmen der Waldwirtschaft und die Höhe des Steuersatzes in den einzelnen Gemeinden, die einen verhältnismässig grösseren oder geringeren Teil der Gesamteinnahmen aus dem Walde erhalten.

Da die Höhe des Steuersatzes von so vielen verschiedenen Faktoren abhängt, sollte man erwarten, dass sich die Einwirkung der waldwirtschaftlichen Geldeinnahmen auf dieselbe nicht feststellen liesse. Aus Tab. 63 und 64 ersieht man jedoch deutlich, dass die waldwirtschaftlichen Einnahmen in dieser Beziehung von grosser Bedeutung sind. Die Höhe des Kirchensteuersatzes ist umso niedriger, je grösser die Waldeinnahmen

der betreffenden Gemeinde sind. In den Gemeinden mit den höchsten Waldeinnahmen beträgt der Steuersatz nur ungefähr die Hälfte desjenigen in den Gemeinden mit unbedeutenden oder gar keinen Waldeinnahmen.

Tab. 65 gibt die Einwirkung der Waldeinnahmen auf den relativen Anteil der Steuereinnahmen an den Gesamteinnahmen der Gemeinden an. Wenn die betreffende Gemeinde keine Waldeinnahmen hat oder wenn diese recht unbedeutend sind, muss sie ihren Finanzhaushalt fast ausschliesslich durch Besteuerung ausbalancieren. Denn die Gemeinden mit Waldvermögen haben ausser den direkten waldwirtschaftlichen Einnahmen auch Bodenpachteinnahmen und Renteneinnahmen aus den Fonds, die früher aus diesem Grundbesitz gebildet worden sind. So müssen die Gemeinden ohne Waldeinnahmen 93.1 % aller Einnahmen durch Steuern aufbringen, während in den Gemeinden mit jährlich über 100 000 Mark Waldeinnahmen nur 33.7 % des Gesamtertrages durch Besteuerung einkommen.

Das Waldvermögen und die waldwirtschaftlichen Einnahmen der ländlichen Kirchengemeinden haben also einen recht bedeutenden Einfluss auf die Höhe der Kirchensteuern.

Die waldwirtschaftlichen Einnahmen und die Fonds der Kirchengemeinden.

(S. 126—135)

Nach den geltenden Bestimmungen werden die Einnahmen aus dem Verkauf von Holz in den Kirchengemeinden in den sogen. Amtsgutsfonds überführt, aus dem die Ausgaben für den Bau des Pfarrhauses und der Amtswohnung, für die Instandhaltung der Gebäude sowie die sonstigen Ausgaben bestritten werden. Das Kapital in diesen Fonds muss so weit anwachsen, dass sich aus den Zinsen die jährlichen Ausgaben bestreiten lassen. Für jeden Amtsgutsfonds wird dementsprechend eine bestimmte Kapitalhöhe festgesetzt.

Tab. 67 zeigt die Entwicklung der Geldmittel der Amtsgutsfonds für die Jahre 1930—1938. Die Fondsmittel haben danach fast regelmässig von Jahr zu Jahr zugenommen und betragen 1938 rd. 119.5 Mill. Mark. Die Tabelle zeigt eine Übereinstimmung zwischen der Zunahme der Mittel dieser Fonds und der Höhe des Betriebsüberschusses der Waldwirtschaft.

Für die Amtsgüter der Küster bestehen eigene Fonds, deren Mittel 1938 insgesamt 4.6 Mill. Mark betragen. Ende 1938 beliefen sich demnach die Gesamtmittel in den Amtsgutsfonds auf rd. 124.1 Mill. Mark, d.h. im Mittel auf rd. 259 tausend Mark je Gemeinde.

Tab. 68 gibt die Gesamtmittel aller Fonds in den ländlichen Kirchengemeinden Finnlands Ende 1937 an. Sie beliefen sich auf ungefähr 300 Mill. Mark. Davon entfiel der überwiegende Teil, rd. 95 %, auf die ländlichen Kirchengemeinden in der Südhälfte des Landes und nur rd. 5 % auf diejenigen in den Länen Oulu und Lappland.

Die Mittel dieser Fonds bestehen natürlich aus ersparten Einnahmen. Sie sind in der Hauptsache Kapitaleinnahmen aus dem Verkauf von Grundbesitz oder eigentliche jährliche Grundstückseinnahmen. Die waldwirtschaftlichen Einnahmen spielen offenbar die wichtigste Rolle bei der Bildung dieser Mittel. Dies geht deutlich aus Tab. 69 und 70 hervor.

Tab. 69 zeigt, dass zwischen den Mitteln in den Fonds der ländlichen Kirchengemeinden und der Höhe ihrer jährlichen Waldeinnahmen eine deutliche Korrelation vorhanden ist. Je kleiner die jährlichen Waldeinnahmen waren, umso geringer sind die Geldmittel der Gemeinden und umgekehrt. Dieser Sachverhalt geht auch aus Tab. 70 hervor.

Die ländlichen Kirchengemeinden Finnlands haben demnach ihre Geldmittel in der Hauptsache aus der Waldwirtschaft erhalten. Die Wälder der kirchlichen Amtsgüter und die waldwirtschaftlichen Einnahmen haben ohne Zweifel eine sehr grosse Bedeutung für den Finanzhaushalt der Kirchengemeinden in Finnland.

Die Hauptergebnisse der Untersuchung.

(S. 136—141)

Der Hauptteil der kirchlichen Amtsgüter Finnlands liegt in der Südhälfte des Landes. Ihrem Umfang nach stehen sie den grossen Gütern am nächsten. Der Waldboden dieser Güter gehört im allgemeinen zu den besten Waldböden; die Lage in bezug auf die Absatzverhältnisse ist ebenfalls günstig. Die Kirchengemeindewälder sind auch im allgemeinen älter als z.B. die Privatwälder. Die Holzvorräte der Kirchengemeindewälder sind grösser als die der übrigen Besitzergruppen und vor allem enthalten sie bedeutend mehr Sägeholz als z.B. die Privatwälder Finnlands. Trotz der Hiebe hat der Holzvorrat der Wälder im letzten Jahrzehnt keineswegs abgenommen, sondern im Gegenteil zugenommen. Der natürliche Zuwachs der Wälder war demnach grösser als der Abgang.

Die Wälder der kirchlichen Amtsgüter werden von den Gemeinden selbst unter Aufsicht und Leitung der Forstdirektion nach einem festgestellten Waldwirtschaftsplan genutzt. Das Interesse für eine sachgemässe Pflege der Wälder hat in den Kirchengemeinden in den letzten Jahren stark zugenommen. So haben die waldbaulichen Arbeiten einen verhältnismässig grossen Umfang angenommen und die für sie verwendeten Mittel sind in den letzten fünf Jahren um ca. 250 % gewachsen.

Die jährlichen Hiebsmengen der Kirchengemeindewälder entsprachen in den letzten Jahren den Forderungen der nachhaltigen Waldwirtschaft. Etwa 40 % entfielen auf Sägeholz und 60 % auf Schichtholz. Von dem Sägeholz wurden rd. 97 % verkauft und rd. 3 % für den eigenen Hausbedarf verwendet, die entsprechenden Verhältniszahlen für das Schichtholz waren rd. 72 % und rd. 28 %.

Die jährlichen Geldeinnahmen der Waldwirtschaft waren im letzten Jahrfünft im Mittel rd. 32 Mill. Mark und die Gesamteinnahmen rd. 34.5 Mill. Mark. Die Ausgaben der Waldwirtschaft in der entsprechenden Zeit betragen rd. 6.5 Mill. Mark im Jahre, so dass sich der Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft im Jahrfünft 1934—1938 im Mittel auf rd. 28 Mill. Mark im Jahre, d.h. rd. 128 Mark je ha Waldfläche belief. Auf Grund der Angaben, welche für den Betriebsüberschuss der Staatswälder und der Wälder gewisser Privatgüter vorliegen, ist der Betriebsüberschuss der Kirchengemeindewälder als sehr befriedigend zu bezeichnen.

Der Wert der Amtsgüter beträgt rd. 1 Milliarde Mark. Davon entfallen auf das eigentliche Waldvermögen ungefähr 870 Mill. Mark.

In der Untersuchung ist auch die verschiedene Grösse der Amtsgüter und ihrer Waldwirtschaft ebenso die Verteilung des Waldvermögens und der Waldeinnahmen auf die einzelnen Gemeinden beachtet worden.

In bezug auf die Waldfläche unterscheiden sich die Wälder und die Waldwirtschaft der verschieden grossen Amtsgüter folgendermassen voneinander:

- 1) Je grösser das Amtsgut ist, umso kleiner ist der relative Anteil der Waldfläche.
- 2) Auf den Amtsgütern mit reichlich Waldboden ist dieser weniger produktiv als auf den Gütern mit weniger Waldboden.
- 3) Der Holzvorrat des Waldes je ha wächst mit der Grösse der Amtsgüter.
- 4) Die Hiebsmenge je ha Waldfläche war auf den kleinen Amtsgütern grösser als auf den grösseren.
- 5) Die jährlichen Einnahmen der Waldwirtschaft je ha Waldfläche sind umso grösser, je kleiner die Amtsgüter sind.
- 6) Die jährlichen Ausgaben der Waldwirtschaft je ha wachsen bei der Zunahme der Waldfläche.
- 7) Der Betriebsüberschuss der Waldwirtschaft je ha ist auf den kleineren Gütern grösser als auf den grösseren.

Der gleiche Unterschied in der Waldwirtschaft der Gross- und Kleingüter ist schon in früheren Untersuchungen festgestellt worden (vgl. Saari 1929 und Osara 1935). Der Hauptgrund dürfte in der Verschiedenartigkeit der Vermögensverhältnisse und des Geldbedarfes liegen. Trotzdem die Wälder der kirchlichen Amtsgüter nach Wirtschaftsplänen gepflegt werden, die von der Forstdirektion festgestellt sind, kommen die gleichen Faktoren auch in der Waldwirtschaft der Kirchengemeinden zum Ausdruck.

In der vorliegenden Untersuchung ist auch die ungleiche Verteilung des Waldvermögens auf die einzelnen Gemeinden beachtet worden. Vom volkswirtschaftlichen Standpunkt und mit Beachtung der kirchlichen Interessen hat die ungleiche Verteilung der Waldeinnahmen gewisse Nachteile, denn bei einer gleichmässigeren Verteilung würde der allgemeine Nutzen grösser sein. Dies liesse sich leichter erreichen, wenn die gegenseitige Unterstützung der Gemeinden zielbewusster und intensiver als bisher würde.

In der Untersuchung ist auch die Bedeutung der waldw. Einnahmen für die Finanzen der ländlichen Kirchengemeinden beachtet worden. Von den Gesamteinnahmen der Landgemeinden betragen die Waldeinnahmen 21.7 %, die Steuereinnahmen 64.8 %, die Renteneinnahmen 9.4 % und die Bodenpachteinnahmen 4.1 %. In einigen Länen war der Anteil der Waldeinnahmen bedeutend grösser, bis über 25 %. Es gibt auch eine Reihe von Landgemeinden, in denen die Waldeinnahmen die wichtigste Einnahmequelle bilden. Andererseits haben etwa 15 % der Landgemeinden überhaupt keine Waldeinnahmen.

Da die Waldeinnahmen einen so grossen Teil der Gesamteinnahmen der ländlichen Kirchengemeinden bilden, haben sie auch eine grosse Bedeutung für die Höhe der Kirchensteuern. In den Gemeinden ohne irgendwelche Einnahmen aus der Waldwirtschaft ist der Steuersatz ungefähr doppelt so gross wie in den Gemeinden mit grossen jährlichen Einnahmen aus der Waldwirtschaft. Ausser den direkten jährlichen Waldeinnahmen haben die ländlichen Kirchengemeinden auch andere feste Einnahmen, nämlich Renten- und Bodenpachteinnahmen, welche zum grossen Teil aus dem Waldvermögen herrühren. Der Nettobetrag der Fonds der Landgemeinden belief sich 1937 auf etwa 300 Mill. Mark, von denen reichlich die Hälfte auf diejenigen 111 Gemeinden entfiel, deren Waldvermögen und waldwirtschaftliche Einnahmen am grössten waren, während die Fonds der Gemeinden mit gar keinen Waldeinnahmen sehr klein waren.

Die Mittel der Fonds der Gemeinden stammen demnach in der Hauptsache aus den Einnahmen der Waldwirtschaft.

Die Wälder der kirchlichen Amtsgüter und die waldwirtschaftlichen Einnahmen spielen also für die Finanzwirtschaft der ländlichen Kirchengemeinden eine sehr wichtige Rolle. Ohne sie würde die Struktur der Wirtschaft dieser Gemeinden eine wesentlich andere sein. Die Fonds der Gemeinden würden kleiner sein und die Gemeinden selbst wären gezwungen, den grössten Teil ihres jährlichen Geldbedarfes durch Steuern aufzubringen. Dies aber würde ein allgemeines Steigen des Steuersatzes und eine Zunahme der Steuerlast im Gefolge haben.

Publications of the Society of Forestry in Suomi:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Contains scientific treatises dealing with forestry in Suomi (Finland) and its foundations. The volumes, which appear at irregular intervals, generally contain several treatises.

SILVA FENNICA. Contains essays and short investigations in the subject of forestry in Suomi. Published at irregular intervals. Each essay appears as a separate volume.

COMMENTATIONES FORESTALES. Contains investigations and other essays regarding forestry and other spheres connected with it in other countries than Suomi. Published at irregular intervals. Each volume generally contains only one treatise.

Die Veröffentlichungsreihen der Forstwissenschaftlichen Gesellschaft in Suomi:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Enthalten wissenschaftliche Untersuchungen über die finnische Waldwirtschaft und ihre Grundlagen. Sie erscheinen in unregelmässigen Abständen in Bänden, von denen jeder im allgemeinen mehrere Untersuchungen enthält.

SILVA FENNICA. Diese Veröffentlichungsreihe enthält Aufsätze und kleinere Untersuchungen zur Waldwirtschaft Suomis (Finnlands). Sie erscheint in unregelmässigen Abständen. Jeder Aufsatz erscheint als besonderer Band.

COMMENTATIONES FORESTALES. Enthalten Untersuchungen und Beiträge zur Waldwirtschaft und damit zusammenhängenden Fragen für andere Länder als Suomi. Sie erscheinen in unregelmässigen Abständen. Jeder Band enthält im allgemeinen nur eine Untersuchung.

Publications de la Société forestière de Suomi:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Contient des études scientifiques sur l'économie forestière en Suomi (Finlande) et sur ses bases. Paraît à intervalles irréguliers en volumes dont chacun contient en général plusieurs études.

SILVA FENNICA. Contient des articles et de petites études sur l'économie forestière de Suomi. Paraît à intervalles irréguliers. Chaque article constitue habituellement un volume.

COMMENTATIONES FORESTALES. Contient des études et des articles sur l'économie forestière et les branches connexes dans les pays autres que Suomi. Paraît à intervalles irréguliers. En général, chaque volume ne contient qu'une étude.